

॥ श्री ॥

प्रश्नोत्तरपुष्पमाला.

श्रीमद्विजयानंदसूरीश्वर शिष्य पंडित
श्रीलक्ष्मीविजयजी, तद्विष्य मुनिराज
श्रीहमप्रिजयजीप्रिचित, २०९
प्रश्नोत्तरसंग्रह

अनेक जठ्य जीवोना हितार्थे
ठपावी प्रसिद्ध करनार
श्रीजेन आत्मानंद सजा,
जावनगर.

मुम्बई-निर्णयसागर प्रेस

Printed by B R Chandelar at the Nicnaya sagar Press,
23 Kolbhat Lane, Bombay, and Published by
Vallabhdas Tribhuvandas for Shri
Jain Atmanand Sabha,
BHAVNAGAR.

અર્પણપત્રિકા.

સ્વર્ગવાસી શેઠ નગીનદાસ કપુરચંદ
ઝવેરી

સુરત

આપ વ્યાવહારિક તેમજ ધાર્મિક સ્થિતિમા ઉચ્ચ પ્રવૃત્તિવાલા હતા આપનુ હૃદય જ્ઞિક, શાત, દયાલુ, પરોપકારી અને સાધર્મી વંધુલને મહાય કરગ્રાની જાગનાથી વાસિત હતું જીવદયા, જ્ઞાનોજ્ઞાર અને ઇશા અનેક કાર્યોમા, મહેલો લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરી આપના ઉત્તમ જીવનને ઉજ્જ્વલ કર્યું હતુ ઇશા આપના પરલોકગાસી સદ્ગુણાલકૃત આત્માને જાગમય જ્ઞાતિ આપનારો, અને જીવ્યાત્માને આનંદ આપનારો આ પ્રશ્નોત્તરપુષ્પમાલા ગ્રંથ આપના સ્મરણીય હૃદયમા આરોપિત કરી, તેની પ્રેરણા કરનાર આપના વમિલ પ્રિય પુત્ર ફકીરજાડના પુત્રકર્તવ્યને અજિનદન આપી અમે અતિ આનંદિત થઈએ છીએ

લી૦

શ્રીજૈન આત્માનંદ સજ્ઞા,
જાવનગર.

प्रस्तावना.

निरंतर परोपकारमाज परायण एवा मुनिमहाराज के जेमणे पोतानी जींदगी अन्य जीवोना हितार्थे गालगानोज निरधार करेलो ठे तेओ पोताने मलता अउकाशनो उपयोग एवा सुकार्योमा करे ठे के जेथी स्वपर हित आय ठे बीजा वधा कार्यो करता ज्ञानान्यास करीने तेनो अन्य जव्य जीवोने लाज आपनो ए कार्य एटलु वधु लाजकारक ठे के तेना लाजनी श्रेणि दीर्घ काल पर्यंत चालती होवाथी तेनु प्रमाण करी शकातु नथी आवा अपरिमित लाजने मादेज पूर्वपुरुषो अनेक ग्रथो रची गया ठे के जेनो लाज अत्यारे चतुर्विध सध पोतपोताना ह्योपशमना प्रमाणमा ले ठे अउस-पिणी कालना प्रजायथी बुद्धिनी मदता यगने लीधे पूजाचार्यप्रणीत अनेक शास्त्रो अत्यारे वाची के समजी शकाता नथी, एवा दुर्घट समयमा दीपकनी जेम अदृष बुद्धिमान जीवो पण लाज मेलवी शके तेवा विचारथी श्रीमद्विजयानंद सूरेश्वर प्रसिद्ध-नाम मुनिराज श्रीआत्मारामजी महाराजना शिष्य पणित श्रीलक्ष्मीविजयजीना शिष्य मुनिराज श्रीह-सविजयजीए कोड कोड सुबोध श्राद्धनी पृष्ठार्थी तेमज स्वमतिकल्पनाथी २०११ प्रश्नो उत्पन्न करीने

તેના ઉત્તરો શાસ્ત્રાધાર સાથે લક્ષી કાઢી તેને એક લઘુ પ્રયત્ન રૂપ આપ્યું છે

આ પ્રથમ બાલ જીવોનેજ નહિ, પણ સામાન્ય બુદ્ધિમાન જીવોને પણ ઘણો ઉપકારક છે, તેનું જાણી શકાય એ છે કે દરેક ઉત્તર શાસ્ત્રાધારપૂર્વક આપવામાં આવ્યા છે એકદર જૂદા જૂદા ૭૦ શાસ્ત્રોના આધાર આપવામાં આવ્યા છે જેની અંદર સૂત્ર, ટીકા, ચૂણિ, જાણ્ય તથા અનેક પ્રશ્નોના આધારો છે તે દરેકના નામોનું લીસ્ટ આ સાથે સામેલ રાખવામાં આવ્યું છે તેમાં કુવલય માહા, લોકપ્રકાશ, સેનપ્રશ્ન તથા હીરપ્રશ્નના આધારો ઘણા પ્રશ્નોના સંબંધમાં આપવામાં આવ્યા છે

આ પ્રથમની અંદર આવેલા ૨૦૫ પ્રશ્નોની અનુક્રમણિકા આ સાથે આપવામાં આવેલી છે, જે વાંચવાથી આ પ્રયત્ન ઉપયોગી પણ સ્વતંત્ર સિદ્ધ થઈ શકે તેમ છે, જેથી તે સર્વથી અહીં વિશેષ લક્ષ્યવાની આવશ્યકતા નથી તોપણ જાણી લેવા લાયક થાયક થાયતો નીચે પ્રમાણે છે

પ્રારંભમાં પંચપરમેષ્ઠીના ગુણો સંબંધી પ્રશ્નો છે ત્યારબાદ શ્રાવકના સામાયિકાદિ કરણીના ઉપકરણોની સિદ્ધતા કરી છે ૪૬ મા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં સ્ત્રીલેખણીને જાણી આપી છે ૫૫ ને ૬૦ મા પ્રશ્નમાં શ્રાદ્ધ કરવાનો નિષેધ કેટલીક રમુજી

કયાઓ તથા સવાલો લાલીને દૃઢ કર્યો છે ૬૫
 મા પ્રશ્નના ઉત્તરમા પશ્ચીઓની અરજી આપેલી
 છે તે લાસ ઘાંચવા લાયક છે તેમા તથા ત્યાર
 પછીના ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તરોમા લાસ શિકારનો
 નિષેધ પ્રમાણપૂર્વક સિદ્ધ કર્યો છે એનાગ સાચત
 ઘાંચવા લાયક છે પ્રશ્ન ૧૭૭ તથા ૧૪૨ ના ઉત્ત-
 રોવડે ઉપધાન તથા યોગની આવશ્યકતા સિદ્ધ કરી
 છે ૧૬૦-૧૬૧ ને ૧૭૧ આ ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તરમા
 કલ્પ મોટી લાલર, જુજ તથા જલેશ્વરના જિનાલય-
 માદેના શિલાલેલોના જાપાતર તથા સારાશ ઘણા
 વિસ્તારથી આપેલા છે મોટી લાલરના શિલાલેલ-
 ની તો આલી નકલ પણ આપી છે ન્યાયના વિ-
 પયને પણ ઊની દીધો નથી ઉપડના ૧૬૦ તથા
 ૧૬૧ પ્રશ્નોત્તરમા શબ્દ આકાશનો ગુણ નથી
 એ હકીકત તથા ગુરુલઘુ અને અગુરુલઘુનું
 સ્વરૂપ વધુ સારી રીતે વતાવી આપ્યું છે, અને તેને
 માટે શ્રીમલયગિરિજી મહારાજની કરેલી આવશ્ય-
 કૃત્તિની પાઠ સાથે સાક્ષી આપી છે પ્રથમ દુઢક
 તરીકે ઓલણાતા અને હાલમા સ્થાનકામી
 અથવા સાધુમાર્ગી તરીકે ઓલણાવાને ડગ્ગતા જૈન-
 જાડઓને પણ મૂલી ગયા નથી તેને પણ બે ચાર
 પ્રશ્નોમા ચાદ કર્યા છે ૨૫ મા પ્રશ્નના ઉત્તરમા
 પજાવમા નાજાની મરકારે કરેલો પેસલો, અક્ષરશઃ

આપ્યો છે, અને પ્રશ્ન ૧૧૧-૧૧૨ ના ઉત્તરમાં તેને તમજાવવા માટેજ અસજાવતું સ્વરૂપ પ્રગટ કર્યું છે મૃત્યુ પાઠણ કરવામાં આવતા જમણવારની કનિષ્ઠતા શાસ્ત્રાધાર સાથે પ્રશ્ન ૧૧૧ ના ઉત્તરમાં વતારી આપી છે મુનિરાજને વિહાર કરવા સમયે કેટલોએક ત્રિવેક પ્રશ્ન ૧૦૭ થી ૧૧૨ સુધીમાં પ્રદર્શિત કર્યો છે આ મિથ્યા પણ કેટલીક વીના હાસ ધ્યાન સેવવા હાયક છે પરંતુ તે દરેકનું પૂર્ણન અહીં કરવા જતા પ્રસ્તાવના વધી પડે છે, તેથી તેને માટે અનુક્રમણિકાજ સાધત વાંચી જવાની જરૂરમણ કરવી યોગ્ય લાગે છે

આ પ્રથમ વહેલે જાગે કહ્યું દેશના વિહાર પ્રસંગેજ લખાયો છે, પૂર્ણ પણ ત્યાં કરવામાં આવ્યો છે, તેથીજ આ પ્રથમ કહ્યું દેશમાં આવેલા ઉપયોગી શિલાલેખોનો સમાવેશ થઈ શક્યો છે

પ્રથમના પ્રારંભમાં મૂકેલા ત્રણ શ્લોકો પૈકી ત્રીજો શ્લોક પદ્યરૂપ છે તેના પહેલા પદમાં 'પ્રશ્નોત્તર મણીયકમાલા' કહેવા વડે પ્રથમનું નામ સૂચવ્યું છે મણીયક શબ્દ પુષ્પવાંચી હોવાથી 'પ્રશ્નોત્તર પુષ્પમાલા' એવો શબ્દાર્થ નીકળે છે.

વિવેકી પાઠક ગણો! આ અપૂર્ણ પ્રથમની આ વીંછી આવૃત્તિ છે આ પ્રથમ જૈનસમાજમાં એટલો વધો ઉપયોગી થઈ પડ્યો છે, અને તેની ઉપયો-

ગિતા અને મહત્વતા ઇટલી વધી જણાયેલી છે કે તેનો વહોલા પ્રમાણમા લાજ લેનાતા, થોડી મુદતમા તે સ્વપી જતા અને ધારવાર તેની માગણી થતા મુનિ-રાજ શ્રીહસનિજયજી મહારાજ અને પન્યાસજી સપતવિજયજી મહારાજની આજ્ઞાનુસાર આ સજ્જા તરફથી આ તેની વીજી આવૃત્તિ પ્રકટ કરવામા આવી છે પ્રથમ આવૃત્તિ શ્રીજૈન ધર્મ પ્રસારક સજ્જા તરફથી પ્રકટ કરવામા આગી હતી વધારે સર-લતાથી લાજ જનૈવધુઓ લે, તેવા સાસ હેતુ-થી હક મહાત્માઓની આજ્ઞા મુજબ પ્રથમની આવૃત્તિ કરતા આ વીજી આવૃત્તિના કદ ટાઈપ વિગેરેમા ઘટતો ફેરફાર કરેલો છે, અને પ્રથમમા ૨૦૧ પ્રશ્નોત્તર હતા તેને વદલે આમા ૨૦૫ પ્રશ્નોત્તર-નો સમાવેશ કરવામા આવેલો છે

આગા ઉપયોગી ગ્રંથ અમારી સજ્જા તરફથી પહાર પને તેમા અમોને મોડુ માન છે, જેથી આ અત્યુત્તમ ગ્રંથ પ્રગટ કરવાની આજ્ઞા આપનાર હક મુનિમહારાજાઓના અમે સપૂર્ણ આજારી ઊંચ

સદરહુ ગ્રંથના હત્તજેનાર્થે રૂ૦ ૫૧ શા રાયચંદ હુલ્લજી કાલીયાગાડીવાલા, રૂ૦ ૫૧ શા મનુ પીતામરદાસ નવસારીવાલા તેમજ રૂ૦ ૫૦ શા. લલ્લુજીાઽ જીવણજી નવસારીવાલા તરફથી મલી

૨૦ ૧૫૨ અમોને મદ્યા ઠે, તેથી તેઓએ કરેલી
મદદ માટે અમો ઉપકાર માનીએ ઠીએ

આ અથ નિર્ણયસાગર પ્રેસમા ઠપાવેલો હોવાથી
તેમજ તેના ઘુફ વિગેરે વધુ સજાસપૂર્વક તપાસેલ
હોવાથી તેમા જૂલ રહેવાનો સજવ વધુ ઓગો ઠે
ઠતા દૃષ્ટિદોષાદિ કારણથી રહી ગયેલ થોડીક
જૂલોનુ શુદ્ધિપત્ર સાથે આપેલુ ઠે, તે પ્રમાણે સુધા-
રીને વાચના જલ્દામણ કરીએ ઠીએ

અથના ઉપયોગિપણા વિગેરેના સવધમા વધારે
જલ્દામણ કરવા કરતા આ અથજ સાદ્યત વાંચી
જવાની વિનતિ કરીએ ઠીએ જેથી લેલક, પ્રકટ
કરનાર અને વાચનાર વધુઓનો પ્રયાસ પહોંચત
થશે, એમ અમોને સપૂર્ણ આશા ઠે

આત્માનંદ જીવન }
આત્મ સવત્ ૧૬ }
અશારુ વર્દી ૭ }
બુધવાર }

શ્રીજૈન આત્માનંદ સજા,
જાવનગર

अनुक्रमणिका.

प्रश्नोत्तर

पृष्ठ

१ देवाधिदेवता चार गुण	१
२ अष्ट महाप्रातिहार्यने मत् प्रातिहार्य कहे- वानु प्रयोजन	२
३ सिद्ध परमात्माना आठ गुण	३
४ आचार्यना ३६ गुण	३
५ उपाध्यायना २५ गुण	५
६ अगियार अंग ने चार उपागना नाम	५
७ चरणसित्तरीना ७० जेद	६
८ करणसित्तरीना ७० जेद	७
९ मुनिराजना २७ गुण	७
१० चारित्रना अधिष्ठायक देव देवी	९
११ जीवन्मुक्त कोण ?	१०
१२ हिंसक प्राणीने मारवा योग्य ठे ?	१०
१३ हु स्त्री जीवोने मारी नाखवा योग्य ठे ?	११
१४ सम्यग्दृष्टि जीव तिर्यचनु आयुष्य वाधे ?	१२
१५ पच महाव्रतधारीने नाणु अपाय ?	१३
१६ देवगुरने वदन कर्या विना पाणी पीवु कट्ये ?	१४
१७ पाठ उच्चार सिवाय सामायिक प्रत्याख्यान आय ?	१५

१८ श्रावकने चरवखो मुहपत्ति राखवा सवधी	१६
१९ श्रावके उत्तरासगना ठेमाथी क्रिया करवी योग्य ठे ?	१७
२० पुत्तरस अत्तेण ए पाठनो अर्थ	२०
२१ उपरना अर्थनो शास्त्राधार	२०
२२ श्रावक श्राविकाए चरवखो मुहपत्ति राख- याना शास्त्राधार	२१
२३ मुहपत्ति दोराउमे मुख उपर निरतर बाधी राखवी योग्य ठे ?	२२
२४ मुहपत्ति हाथमा राखयाना शास्त्राधार	२३
२५ मुहपत्ति हाथमा राखवा सवधी थयेख निर्णय (नाजामा थयेख शास्त्रार्थनो फैसलो)	२९
२६ जैन मुनिना वेप विगेरेनु अन्यमतना शास्त्रमा करेख वर्णन	३६
२७ सुपात्रदानमा उत्तम, मध्यमने अधन्य पात्र	३७
२८ महाश्रावक केवा होय ?	३९
२९ साधर्मी वात्सल्य करवार्थी शो लाज ?	३९
३० जिनपतिनु ध्याय न करे तेनी हालत	४१
३१ जिनाखये दर्शन करवा जनारने लाज	४२
३२ चक्रवर्तीना नाम	४३
३३ कन्यात्रिव्रयनी जैनोमा वूट ठे ?	४४
३४ वृद्धावस्थानी हालत	४६

(खरी शूरवीरता उपर त्रिपृष्ठनो संबंध)

६८ राजाश्रोण करेल शिकारनो त्याग १४०

(जोजराजा ने धनपाखनो संवाद)

- ६९ नित्यपिंरुनो खरो अर्थ १४७
- ७० देवलोकमा विकलेंद्रि जीरो नथी १४९
- ७१ सामायिकनुं कालमान १५०
- ७२ नरकना जीवो नवीन सम्यक्त्व पामे १५२
- ७३ जिनपूजा ने प्रतिक्रमण करवानो समय १५२
- ७४ पूजा वखते केटला वख धारण करवा ? १५३
- ७५ देवताओ केवी जापा बोखे ? १५३
- ७६ देवताओने निजा होय ? १५४
- ७७ दोगुंदक देवता क्या ? १५५
- ७८ देवताइ आहारना पुद्गलो देखाय ? १५५
- ७९ युगलिक तिर्यचोनी गति १५६
- ८० देवताओ घेला थाय ? १५६
- ८१ तमस्कायनु स्वरूप १५७
- ८२ कृष्णराजीनु स्वरूप १५७
- ८३ मिथ्यात्वीनी करणी निष्फल के नहीं ? १५९
- ८४ चार अनुत्तरविमानना देवोना जव ने आयु १६०
- ८५ ठदना ने निमत्रणामा फरक १६३
- ८६ सिद्धधमना यत्रनी उत्पत्ति ने छाज १६४
- ८७ चोवीश तीर्थकरना मातापितानी गति १६६
- ८८ उपक्रमथी कर्मोनुं शुं थाय वे ? १६७

१३ समूहम तिर्यच पचेंद्रिनी उत्कृष्ट आयुस्थिति	७३
१४ मनुष्य तिर्यच पचेंद्रिनी कायस्थिति	७७
जवनी वहेगानु कारण	७४
१५ व्याकरण जणमार्थी शु लाभ ?	७६
१६ हुढको व्याकरणने व्याधिकरण केम कहे ठे ?	७७
१७ वत्रीश सूत्रमा व्याकरणनो विषय	७९
१८ सासारिक प्रसंगे धार्मिक क्रिया करवानी	
उचितता	८२
१९ मरण पाठल जमण करबु योग्य ठे ?	८३
(शास्त्राधारे अयोग्यपणु)	
६० जैनमर्गमा श्राद्ध करवानी बुढ ठे ?	८८
(कथाओ तथा सवादोयुक्त उत्तर)	
६१ साधु साध्वी ' वर्तमानयोग ' कहे ठे तेनु	
कारण	११७
६२ एक समस्या	११७
६३ तीर्थयात्रामा सूतक न खागे	१२०
६४ तत्काळ जल न पीमाना अवसर	१२०
६५ थतरो कयल आहार करे ?	१२१
(जीवदयाना समधमा पक्षीओनी अरजी)	
६६ पशुमधनो छुट रीवाज नाबुद थमा सवधी	
शास्त्राधार	१३३
६७ शिकारमा हणता हरणोनो पोकार	१३५

- ११२ शास्त्राधार उता हुँढको अस्वाध्याय केम
मानता नथी ? १९९
- ११३ श्रीवत्सनु स्वरूप २०२
- ११४ प्रलुना निर्वाणसमये यतो ह्यण अंधकार २०३
- ११५ तीर्थकर चक्रवर्ती मागधादि तीर्थे अछम
करे ? २०४
- ११६ विजय मुहूर्त्तनो वखत २०४
- ११७ दंरुरल पासे उता सगर चक्रीना पुत्रोने
उपछव केम ययो ? २०५
- ११८ चर्मरल ने दडरल-नामना कारण २०६
- ११९ नव निधाननु स्वरूप २०७
- १२० कञ्चमहाकञ्जादिए पण करेख चारमुष्टिलोच २०९
- १२१ शत्रुजय प्राये शाश्वत कहेवावानुं कारण २०९
- १२२ पाचमा आरामा शुद्ध साधु होय ? २१०
- १२३ साजे पडिक्कमणामा पच्चरकाण खेता मुह-
पत्तिनो आदेश मागना वावत २११
- १२४ दत्ति पच्चरकाण २१२
- १२५ तीर्थकरोना अग्रधिज्ञाननु ओठावत्तापण २१२
- १२६ साधु ने श्रावक स्थापना केवी रीते करे ? २१३
- १२७ उपधान बिना नमकारादि जणाय ? २१३
- १२८ चौद पूर्वधरनी जघन्य गति २१३
- १२९ श्रावक श्राविका उपधानमा वाचना केवी
रीते छे ? २१४
- १३० अन्यदर्शनीने चोथु व्रत उच्चरावाय ? २१४

८९ तीर्थकरना साधुश्रोत्री सख्या विषे	१६९
९० प्रभुनी माता पासे प्रतिविम मुकवानु कारण	१७०
९१ प्रतियासुदेवनी माता केटखा स्वप्न देखे ?	१७१
९२ हुप्काखनो सज्ज केम जाणी शकाय ?	१७२
९३ तीर्थकरनी देशनानी वाणी विषे	१७३
९४ समवसरण केटखु उचु होय ?	१७४
९५ समवसरणना चार ध्वज	१७५
९६ समवसरणनु ने प्रभुना शरीरनुं प्रमाण	१७५
९७ समवसरणमा बार पर्पदा	१७६
९८ देवहृदामा प्रभु साथे कोण होय ?	१७८
९९ प्रभु एक दिवसमा बीजीवार देशना आपे?	१७८
१०० सत्पुरुषोनु आचरण	१७९
१०१ फोटीशिखानु स्वरूप	१८०
१०२ ब्राह्मी परणेली के कुमारी ?	१८२
१०३ रत्नप्रज्ञाने पहेले पाथडे देहमान	१८३
१०४ साधुश्रोत्रे शुज मुहूर्त खेयानो अधिकार	१८३
१०५ चतुर्जक्त प्रत्याख्याननो अर्थ	१८५
१०६ पोषध उपवासनो अर्थ	१८६
१०७ साधुसाध्वीने केटखी तरेहना वस्त्र कटपे?	१८७
१०८ पाच स्थावर कायना नाम	१८८
१०९ आयुष्य त्रूटवाना प्रकार	१८९
११० आयु त्रूटवार्थी प्राप्त यता दोषनु निवारण	१९०
१११ अस्वाध्यायनु स्वरूप (शाखाधार साथे)	१९१

- १४ए साधारण जिनाखयमा प्रतिमा गामना
नामथी खेवा. २२३
- १५० एखनी जमरी केजी रीते थाय ? ... २२३
- १५१ नरकमा दश प्रकारनी वेदना . २२४
- १५२ नरकमा केटखा प्रकारना रोग होय ? २२४
- १५३ अनर्थ उत्पन्न करनारा पाच वकार .. २२५
- १५४ नरखोकमा ठ नरको - - . २२६
- १५५ बहिरात्मा ने अंतरात्मानी चाहना २२७
- १५६ मुक्ति कोनी थाय ने कोनी न थाय ? २२७
- १५७ आत्मा केवी रीते सिद्धत्व प्राप्त करे ? २२८
- १५८ आत्मा शरीरथी जिन ठे एखु कहेवायी
मोह मखे ? २२९
- १५९ आत्मज्ञानी मरणसमये शरीरनो त्याग
केजी रीते करे ? . २२९
- १६० आत्मजायना केजी रीते करवी ? . २३०
- १६१ प्रमाणनो अर्थ ने प्रकार . २३१
- १६२ तर्कशास्त्रमा फल कोने कहे ठे ? २३१
- १६३ क्रिया ने प्रमाणनी स्थिति शेमा ठे ? . २३२
- १६४ जय पराजयनो अर्थ .. २३२
- १६५ आत्मशिक्षा . २३३
- १६६ धर्मलाज कहेवानुं प्रयोजन . २३५
- १६७ जूदा जूदा प्रकारनी प्रतिमा जरावमाना
कारण

- १३१ गृहस्थना आचारवालो प्रतिक्रमण केनी
रीते करे ? २१५
- १३२ उत्काक्षिक सूत्र क्यारे गणवा ? २१५
- १३३ समयसरणमा तीर्थकरनु स्वरूप २१६
- १३४ परमाधामी जन्म के अजन्म ? २१६
- १३५ पोसहवाली बाइओ रस्तामा गीत गाई
शके ? २१६
- १३६ चौदपूर्वी केटला जव देखी शके ? २१७
- १३७ चौथी नरके परमाधामीकृत वेदना होय ? २१७
- १३८ मिथ्यादृष्टिने सकाम निर्जरा होय ? २१८
- १३९ पिंमविशुद्धिना कर्ता कया गप्पी ? २१८
- १४० चौविहार उपवासवालाए साजेअने ठठगा-
लाए बीजे दियस पच्चस्काण खेबु के नहीं ? २१८
- १४१ युगप्रधानो केवा होय ? २१९
- १४२ योगबहनपूर्वक गुरुमुखथी सिद्धातनी
वाचना खेवानु शास्त्रोक्त फरमान २२०
- १४३ चोमासा याद साधु क्यासुधी बख न खेय ? २२१
- १४४ अष्टापदनी यात्रा करनार तद्जव
मोहगामी थाय ठे २२१
- १४५ सर्व इछ एकाग्रतारी नथी २२२
- १४६ सर्व नारद तद्जव मोहगामी नथी २२२
- १४७ आयविखमा सोपारी बपराय ? २२२
- १४८ उपगनी रचना कोण करे ठे ? २२३

- १४ए साधारण जिनालयमा प्रतिमा गामना
नामथी लेवा . . . २२३
- १५० एखनी जमरी केवी रीते आय ? .. २२३
- १५१ नरकमा दश प्रकारनी वेदना . २२४
- १५२ नरकमा केटखा प्रकारना रोग होय ? २२४
- १५३ अनर्थ उत्पन्न करनारा पाच वकार २२५
- १५४ नरलोकमा ठ नरको . २२६
- १५५ बहिरात्मा ने अंतरात्मानी चाहना २२७
- १५६ मुक्ति कोनी आय ने कोनी न आय ? २२७
- १५७ आत्मा केवी रीते सिद्धत्व प्राप्त करे ? २२८
- १५८ आत्मा शरीरथी जिन्न ठे एवु कहेवाथी
मोक्ष मले ? . . २२९
- १५९ आत्मज्ञानी मरणसमये शरीरनो त्याग
केवी रीते करे ? . . २२९
- १६० आत्मजावना केवी रीते करवी ? . २३०
- १६१ प्रमाणनो अर्थ ने प्रकार . २३१
- १६२ तर्कशास्त्रमा फल कोने कहे ठे ? . २३१
- १६३ क्रिया ने प्रमाणनी स्थिति शेमा ठे ? २३२
- १६४ जय पराजयनो अर्थ २३२
- १६५ आत्मशिक्षा २३३
- १६६ धर्मलाज कहेवानुं प्रयोजन . २३५
- १६७ जूदा जूदा प्रकारनी प्रतिमा जराववाना
कारण . .

- ૧૬૮ કઘના રાજાપ આમારી પ્રવર્તન કરાવીને
કરાવેલ જૈન પ્રાસાદ(કઘ મોટી શાશ્વરના દેરા-
સરના શિલાલેખની નકલ જાપાતર સહિત) ૨૨૮
- ૧૬૯ ટપરના લેખને પુષ્ટિ આપનાર જુજ
શહેરના દેરાસરમાહેના શિલાલેખમાથી
કેટલોક તાત્પર્ય ૨૬૩
- ૧૭૦ તીર્થયાત્રાના ફલ .. ૨૬૭
- ૧૭૧ કઘ દેશમા અતિ પ્રાચીન જિનપ્રાસાદ
જજેશ્વરમા હે તેના શિલાલેખનો સાર ૨૬૮
- ૧૭૨ ચૈત્રમાસમા સાધુ સાધ્વીઓને કાયોત્સર્ગ
કરયા સવધી ૨૭૩
- ૧૭૩ સાધુપણાનુ વર્ણન ૨૭૪
- ૧૭૪ સૂર્યોદયયાત્રી સિથિ પ્રમાણ કરવા યાચત ૨૭૬
- ૧૭૫ પ્રતિદિન પોસહ થઈ શકે ૨૭૭
- ૧૭૬ તપરૂપ ઘરદનુ વર્ણન ૨૭૭
- ૧૭૭ ચિંતા ને ચિતામા ફેર ૨૭૮
- ૧૭૮ પાસધ્યાદિને વાદવાથી નુકશાન ૨૭૯
- ૧૭૯ ટપદ્વયાદ્યા વચ્ચે કેવી રીતે વર્તયુ ? ૨૭૯
- ૧૮૦ પત્રમા 'શ્રીપદ' લખવાનુ કારણ ૨૮૧
- ૧૮૧ ટપધાનની ક્રિયા કોણ કરાવી શકે ? ૨૮૨
- ૧૮૨ અપશુકન ને હુર્નિમિત્તના પ્રતિઘાતનો
ઉપાય ૨૮૩
- ૧૮૩ શ્રીપદ ને જ્ઞેપજમા ફરક .. ૨૮૪

- १८४ सारङ्गी श्वेतवस्त्रवाला गङ्गने न सेववो २८९
- १८७ निर्जरा ने मोक्षमा फरक २८६
- १८६ एक साथे केटखा परीसह वेदाय ? २८७
- १८७ सचित्त माटी के पाणीमा गमन करवु
पडे तो केम करवु ? २८८
- १८८ माटी के वनस्पतिमा गमन करवु पडे
तो केम करवु ? २८९
- १८९ माटी के ब्रस जीयवालो मार्ग होय तो
केम करवु ? २९०
- १९० जल ने वनस्पतिवालो मार्ग होय तो
केम करवु ? २९०
- १९१ गीतार्थ मुनि कोने कहेया ? २९१
- १९२ मार्गमा नावथीज उतराय तेवी नदी
आये तो केम करवु ? २९१
- १९३ गुरुनदनथी लाज २९२
- १९४ आगमनो अक्षरार्थ २९७
- १९५ धारणानो अर्थ ने तेना प्रकार २९७
- १९६ चारे निक्षेपामा तात्त्विकपणु २९९
- १९७ चक्षुने फायदो ने नुकशान करनारा कारण ३०१
- १९८ शब्द आकाशनो गुण नथी (शास्त्रा-
धार साथे) ३०३
- १९९ गुरुलघु ने अगुरुलघुनु स्वरूप ३१३
- २०० मन.पर्यवज्ञाननो विषय . . ३१७

- ૨૦૧ શ્રીદેમચંદ્રાચાર્યે ત્રેસઠ શલાકા પુરુષ
 ચરિત્ર વનાવ્યુ તેનો મૂલ આધાર ૩૧૮
- ૨૦૨ હસ સમાન શિષ્ય કેમ હોય? ૩૧૯
- ૨૦૩ હસ જલમા મલી ગયેલા દુધને શી રીતે
 જૂદું કરી શકે છે? ૩૨૦
- ૨૦૪ સાધુઓ અતિચારદોષની વિશુદ્ધિ માટે
 હમેશા પ્રતિક્રમણ કરે છે તથા પરિક, ઘોમાસી
 અને સંઘત્સરી પ્રતિક્રમણ શામાટે કરતા હશે? ૩૨૧
- ૨૦૫ તિથિ અને ધારના સયોગે સિદ્ધિયોગ શી
 રીતે થાય છે? ૩૨૩

આ ગ્રંથમાં જે જે અન્ય ગ્રંથો અને સૂત્રા-
દિની સાક્ષીઓ આપેલી છે તેનાં નામ.

પ્રવચન સારોજ્ઞાર.

નિગમ પ્રવચન

યોગશાસ્ત્ર.

કુરુક્ષેત્રમાલા

આચાર દિનકર

અનુયોગદ્વાર ચૂર્ણિ

વિવાહ ચૂલિયા.

વ્યવહાર ચૂર્ણિ

મુહુર્તપ્રકરણ.

અનુયોગદ્વારવૃત્તિ

દશવૈકાલિક સૂત્ર

અગચૂલિયા

આચારાંગ સૂત્ર

આવશ્યક સૂત્ર.

ઓધનિર્યુક્તિ

શ્રીઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર

ઉત્તરાધ્યયન દીપિકા

પદ્મપુરાણ

વદિતા સૂત્રની અર્થદી-

પિકા ટીકા.

ઉત્તરાધ્યયનની કમલ-
સયમી ટીકા.

તીર્થ કટ્ટપ

દુરિયરય સમીર વૃત્તિ

પર્વતિથિ વિચાર

સૌજાત્ય પંચમી કથા

શ્રીકટ્ટપ સૂત્ર

જીવવિચાર વૃત્તિ (દશમા

કવ્યાણ)

જીવવિચાર વૃહદ્વૃત્તિ

(રત્નાકર પાઠક)

હૈમલઘુપ્રક્રિયાવૃત્તિ

અનુયોગદ્વાર સૂત્ર

શ્રાઘ્નવિધિ

દશવૈકાલિક વૃહદ્વૃત્તિ.

શ્રાઘ્નગુણ વિવરણ.

મુદ્રિત કુમુદચંદ્ર નાટક.

શ્રાઘ્નની આવશ્યકતા

(નાની બુક)

હિંસાદિ અષ્ટક

तिलकमजरीनीप्रस्तावना	मध्याह्न व्याख्या
दशवैकालिक चूर्णि	शुद्धोपयोग विचारं
लोकप्रकाश	प्रमाणमीमांसा
उपदेशचिंतामणि	सनेगद्रुमकदली
श्रीपालचरित्र(नयत्रिमल)	धर्मलाजाष्टक
मेघमाला	वृहद् ज्ञाप्य
समयसरणीप्रकरण	कथाकोष
सिंदूर प्रकर	निशीथ ज्ञाप्य
सेनप्रश्न	वृदारू वृत्ति
हीरसौजाय्य महाकाव्य	अध्यात्म कष्टद्रुम
जगन्ती सूत्र वृत्ति	महाज्जारत.
सूर्यप्रज्ञप्ति सूत्र	तत्पतरगिणी
सूर्यप्रज्ञप्ति टीका	व्यवहारसूत्रवृत्ति
स्थानाग सूत्र टीका	गङ्गाचार सूत्र
स्थानाग सूत्र	गङ्गाचार टीका
लोकतत्त्व निर्णय	आवश्यकवृत्ति (मह
जबूदीप्रज्ञप्ति	गिरि)
हीरप्रश्न	श्राद्धविधि विनिश्चय

॥ श्री ॥

प्रश्नोत्तरपुष्पमाला.

आद्यांतिमौ जिनौ नत्वा, जित-
मारौ रणांगणे ॥ तथा धर्मधुरा-
धारौ, गणेशौ चादिमांतिमौ ॥ १ ॥

विजयानंदसूरींजं, देवसूरिसमप्र-
जम् ॥ श्रीलक्ष्मीविजयाजिरुयं, तथैव
गुरुपुंगवम् ॥ २ ॥

प्रश्नोत्तरमणीवक मालां, मालामिव
श्रियाम् ॥ कुर्वे हंसाजिधानोहं, स्वा-
न्योपकृतिहेतवे ॥ ३ ॥

प्रश्न. १ श्रीदेवाधिदेवना वार गुणं दर्शावो-
त्तर अशोकवृद्धः सुरपुष्पवृष्टि-
र्दिव्यध्वनिश्चामरमासनं च ॥

नामंरुलं डुडुजिरातपत्र

सत्प्रातिहार्याणि जिनेश्वराणाम् ॥ १ ॥

ए काव्यमां प्रदर्शित आठ महोप्रा-
तिहार्य्य अने चार मूल अतिशय मली
श्रीश्ररिहत जगवंतना वार गुण थाय ठे
ते आ प्रमाणे

१ अशोकवृक्ष	७ देवडुडुजि
२ देवोनी पुष्पवृष्टि	८ त्रण ठत्र
३ दिव्य ध्वनि	९ अपायापगमाति-
४ चामर	शय
५ सिंहासन	१० ज्ञानातिशय
६ नामंरुल	११ पूजातिशय
	१२ वचनातिशय

प्रश्न २ उपर दर्शावेला अष्ट महा-
प्रातिहार्यने सत्प्रातिहार्य कहेवानुं शु
प्रयोजन ठे ?

उत्तर श्रीतीर्थकर जगवानूने केव-

१ पनिहार देवोना कृत्यने प्रातिहार्य कहेवामा
आये ठे

લક્ષ્ણ જ્ઞાન થયા વાદ કોઈ જગ્યાએ સમવ-
સરણ ન થાય, તોપણ પૂર્વોક્ત આઠ તો
દેશનાસમયે સાથે સતત વિદ્યમાન રહે છે.
વાસ્તે તેજ સત્પ્રાતિહાર્ય તરીકે ઝેલવાય છે.

પ્રશ્ન ૩ શ્રીસિદ્ધ પરમાત્માના આઠ
ગુણનું વર્ણન કરો

ઉત્તર ૧ કેવલજ્ઞાન ૫ અક્ષય સ્થિતિ
૨ કેવલદર્શન ૬ અરૂપી.
૩ અવ્યાવાધ સુખ ૭ અગુરુલઘુ.
૪ દ્વાયિક સમ્ય- ૮ અનંત બલ.

કૃત્વ યથાલ્યાત ચારિત્ર

જ્ઞાનાવર્ણાદિ અષ્ટ કર્મનો દ્વય થ-
વાથી અનુક્રમે ઉક્ત આઠ ગુણો સિદ્ધ
પરમાત્મામાં પ્રગટ થાય છે

પ્રશ્ન ૪ શ્રીઆચાર્ય મહારાજના ઠ-
ત્રીશ ગુણનું દિગ્દર્શન કરાવો

ઉત્તર પંચિદિશ સૂત્રપાઠમાં પ્રસિદ્ધ
છે તે શ્રીઆચાર્ય મહારાજના ઠત્રીશ ગુણ
જાણવા ધીજા પણ અનેક પ્રકારે ઠત્રીશ.

ગુણો નિવેદન કર્યા છે. તે માહિતો એક પ્રકાર દર્શાવીએ ઠીએ.

॥ યદુક્તં પ્રવચનસારોદ્ધારે ॥

અઠવિદ્યા ગણિસપદ્, ચત્તુર્ગુણા નવરિ હુંતિ વત્તિસ ॥ વિણઓઅ ચ-
ત્તુર્ગુણો, ઠત્તીસગુણા ઇમેગુરુણો ॥૧॥

આ ગાથાનો સારાંશ એવો છે કે અષ્ટ-
વિધગણિ સંપદાના ચાર ચાર જોડ કરતાં
ઠત્તીશ થાય છે તેની સાથે વિનયના
ચાર જોડ મેલવતાં ગુરુના ઠત્તીશ (૩૬)
ગુણ થાય છે તે અષ્ટ ગણિ સંપદા અને
ચાર પ્રકારના વિનયનાં નામ આ પ્રકારે છે

૧ આચારસંપત્ ૪	૭ પ્રયોગસપત્ ૪
૨ શ્રુતસપત્ ૪	૮ સંગ્રહપરિજ્ઞાસંપત્ ૪
૩ શરીરસપત્ ૪	૩૨
૪ વચનસપત્ ૪	૧ આચારવિનય
૫ વાચનાસપત્ ૪	૨ શ્રુતવિનય
૬ મતિસપત્ ૪	૩ વિદ્ધેષણવિનય

४ दोषपरिघातविनय

३६

ए ठत्रीश गुणनो विस्तार प्रवचनसारो-
द्धारथी जाणवो

प्रश्न ५ श्रीउपाध्यायजी महाराजना प-
च्चीश गुण कया ?

उत्तर अगीयार अंग तथा वार उ-
पागनुं पठन पाठन करे अने चरणसि-
त्तरी १ तथा करणसित्तरी १ पाले ए
सर्व मली पच्चीश गुण थाय ठे

प्रश्न ६ अगीयार अंग तथा वार उपांगनां
नाम कहो

उत्तर क्रमथी अगीयार अंग तथा
वार उपागना नाम नीचे मुजब जाणवां

॥ अगीयार अंग यथा ॥ वार उपागयथा ॥

- १ आचारांग सूत्र १ उववाइसूत्र
- २ सूर्यगडांग सूत्र. २ रायप्पमेणी मूत्र.
- ३ ठाणांग सूत्र. ३ जीवाजिगम सूत्र.
- ४ समवायांग सूत्र. ४ पन्नवणा सूत्र

५ विवाहपन्नति अपर) ५ जंबुद्वीपप्रज्ञाति
नाम जगवती सूत्र.) सूत्र

६* ज्ञाताधर्मकथा सूत्र } ६ चद्रप्रज्ञाति सूत्र
७ सूर्यप्रज्ञाति सूत्र
निरयावलिया
सुयसध

७ उपासकदशा सूत्र ८ कप्पिया
८ अतगरुदशा सूत्र ९ कप्पवडसिया
९ अणुत्तरोववाड सूत्र १० पुष्फिया
१० प्रश्नव्याकरण सूत्र ११ पुष्फचूलिया
११ विपाक सूत्र १२ बन्हिदशा
प्रश्न ७ चरणसित्तीना ७० जेद कया ?
उत्तर. ५ पच महाव्रत

१० दश प्रकारनो श्रमणधर्म.

१७ सत्तर प्रकारे समय

१० दश प्रकारे वैयावृत्य

९ नव प्रकारे ब्रह्मचर्यगुप्ति

* ब्रह्म अगना वे उपाग वे

३ ज्ञानादि त्रिक एतत्वे ज्ञान,
दर्शन, चारित्र.

१२ चार प्रकारनो तप.

४ क्रोधादि चारनो निग्रह.

ए ७० ज्ञेदने चरणसित्तरी कहेवामां
आवे ठे.

॥ यदुक्तम् ॥

वय ५ समणधम्म १० संजम
१७, वेयावच्चं १० च वंजगुत्तीजं ए,
नाणाइतिगं ३ तव १२ कोह- नि-
ग्गहाइ ४ चरणेयं ॥

प्रश्न. ८ करणसित्तरीना ७० ज्ञेद कया ?

उत्तर ४ चार प्रकारनी पिंरुविशुद्धि.
५ समिति. १२ जावना. १२ प्रतिमा ए-
टले प्रतिज्ञा, अज्जिग्रह विशेष ५ इडि-
यना निरोध. २५ पच्चीश प्रकारे पडिबे

હણ ૩ *ગુપ્તિ ૪ ચાર પ્રકારના અગ્નિ-
ગ્રહ પટલે નિયમ વિશેષ

ઉક્ત ૭૦ જોદને કરણસિત્તરી કહે-
વામા આવે તે

॥ યદુક્તમ્ ॥

પિંડવિસોદી ૪ સમિર્ષ ૫, જાવન
૧૨ પંડિમા ૧૨ ય શ્વિત્તિરોદો
૫ ॥ પંડિલેહણ ૨૫ ગુપ્તીર્જ, અગ્નિ-
ગ્રહો ૪ ચેવ કરણ તુ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૯ મુનિરાજના ૨૭ ગુણો કયા ?

ઉત્તર ૬ પચ મહાવ્રત અને ઠઠુ રા-
ત્રિજોજન વિરમણ ૯ ઠ વ્રતનુ પાલન કરવું
૬ ઠ કાયના જીવોની રક્ષા કરવી
૬ પાચ ઇન્દ્રિયો અને લોજનો નિગ્રહ કરવો.
૧ ક્રમા કરવી
૧ જાવવિશુદ્ધિ કરવી

* પચ્ચીશ વપગરણની પંડિલેહણ શ્રીવચન-
સારોદ્યારમા કહેલી છે

१ पडिलेहणादि करवामां विशुद्धि राखवी.
 १ संयमयोग एटले संयमव्यापार युक्त थवुं.
 ३ अकल्याणमां वर्त्ततां मन, वचन, का-
 यालुं राकवुं

१ शीत आदिकनी पीमाळने सहन करवी.

१ मरणांत उपसर्ग सहन करवा त-
 त्पर रद्देवु

एसाधु महाराजना सत्तावीश गुण जाणवा.

॥ यदुक्तम् ॥

वध्वय वकायरस्का, पंचिंदियलोह-
 निग्गहो खंती ॥ नावविसुद्धी पन्डिले-
 हणाइ करणे विसुद्धीय ॥ १ ॥ सं-
 जमजोएजुत्तय, अकुसलमणवयण-
 कायसरोहो ॥ सीयाइपीडसहणं, म-
 रणउवसग्गलहणं च ॥

प्रश्न १० चारित्रना कोइ अधिष्ठायक दे-
 वदेवी ठे के केम ?

उत्तर ब्राह्मी, सुंदरी, विजया, ज-
यती अने योगकला ए पांच देवीउं ठे

॥ यदुक्तं श्रीनिगमप्रवचने नयसारो-
द्धारे श्रीमच्छाशनीनगुणानंदचूडामणौ च-
तुर्थाध्याये ॥

ब्राह्मीसुंदरीविजयाजयंतीयोगक-
लेति नाम्न्यो विशुद्धपंचमहाव्रताधि-
ष्ठात्र्य इति ॥

प्रश्न ११ जीवन्मुक्त कोण ?

उत्तर जीवन्मुक्त केवली जगवान्
यदुक्त निगमप्रवचने तृतीयाध्याये ॥

जीवन्मुक्ताः केवलिनो विदेह-
मुक्ता सिद्धाश्चेति ॥

प्रश्न १२ केटलाएक लोको एम कहे
ठे के व्याघादिक हिंसक प्राणीउंने मा-
रवा जोइए, कारणके एक हिंसक प्रा-
णीने मारवाथी घणा जीवोनी रक्षा थाय
ठे ते योग्य ठे के केम ?

उत्तर. पूर्वोक्त कहेवुं अयुक्त ठे, कारणके प्राणीमात्रथी कांश्ने कांश् हिंसा तो थइ जाय ठे, तेथी ते सर्वने मारवा जोइशे अने तेम करवा जतां तो लाजने बदले मूल हानि थवानी

॥ यदुक्तम् श्रीयोगशास्त्रात्-
रश्मोकसंग्रहे ॥

केचिद् वदति हंतव्याः, प्राणिनः
प्राणघातिनः॥हिंस्रस्यैकस्य घाते स्या-
द्, रक्षणं ज्ञूयसां किल ॥१॥ तदयुक्त-
मशेषाणां, हिंस्रत्वात्प्राणिनामिह ॥
हंतव्यता स्यात्तद्व्याजमिच्छोर्मूलक्षतिः
स्फुटम् ॥ १ ॥

प्रश्न १३ कोइ एम कहे ठे के दुःखी
जीवोने मारी नाखवा जोइए, कारणके ते-
मने मारवाथी तेमनां दुःखनो अवश्य वि-
नाश थाय ठे आ कथन दुरस्त ठे के नहीं ?

उत्तर ए कथन डुरस्त नथी, कार-
णके एम करवाथी तो वाल, वृद्ध अने
ग्लान प्रमुख तमाम डु खीने मारवानो
प्रसंग आवे, अने ते अल्प डु खी जीवो
मरीने नरकमा जाय तो तेमने त्यां अ-
नतु डु ख सहन करवु पडे

॥ यदुक्तम् श्रीयोगशास्त्रे ॥

संसारमोचकास्त्वादुर्द्धःखिनां वध
इष्यते ॥ विनाशे दुःखिनां दुःखवि-
नाशो जायते किल ॥ १ ॥ तदप्य-
सांप्रत ते हि, इता नरकगामिनः ॥
अनतेषु नियोज्यते, दुःखेषु स्वल्प-
दुःखकाः ॥ २ ॥

अथ १४ सम्यग्दृष्टि जीव तिर्यंचनु
आयुष्य वांधे के नहीं ?

उत्तर सम्यग्दृष्टि जीव तिर्यग् आयु
अनुजवे (जोगवे) एण वांधे नहीं, कार-

एके प्रथम आयुष्य बंधायुं होय तो ते
सम्यक्त्वी जीव तिर्यग्गतिमां पण जाय ठे.

यदुक्तम् श्रीपरमानंदसूरिगिण्य श्री-
रत्नप्रज्ञसूरिविरचित कुवलयमालायाम् ॥

सम्यग्दृष्टिजीवस्तिर्यगायुरनुज-
वति न पुनर्वधाति ॥ यतः ॥

जवेद्वैमानिकोवश्यं, जंतुः सम्य-
क्त्ववासितः ॥ यदि नोद्घांतसम्य-
क्त्वो, वधायुर्न पुरायवा ॥ १ ॥

प्रश्न १५ पच महाव्रतधारी यतिजीने
नाणुं अपाय के नहीं ?

उत्तर. यतिजीने जोजन, वस्त्र, पात्र,
औषध अने पुस्तक आपी शकाय पण
द्रव्य आपी शकाय नहीं, कारणके ते
द्रव्य लेनार ने देनार बने नरकगामी
कहेला ठे.

॥ यदुक्तं श्रीआचारदिनकरे ॥

यतिभ्यो जोजनं वस्त्रं, पात्रमौष-

धपुस्तके ॥ दातव्यं ज्व्यदानेन, तौ
द्वौ नरकगामिनौ ॥ १ ॥

प्रश्न १६ देव गुरुने वंदन कर्मा विना
पाणी पीवु कटपे के केम ?

उत्तर ज्यासुधी विधिपूर्वक चैत्यवंदन
अने साधुवदन न कर्तुं होय त्यासुधी
प्रथम प्रहरे पाणी पण पीवु कटपतुं नथी

॥ यदुक्तमाचारदिनकरे ॥

तत्थ तुमे पुष्पादे, पाणंपि न चेव
ताव पायव ॥ नो जाव चेइयाइ, साहू-
विय वदियाविहिणो ॥ १ ॥

प्रश्न १७ कोइने सामायिक तथा प्र-
त्याख्यान लेवानो पाठ न आवरतो
होय अने कोइ उच्चरावनार पण न होय
तो सामायिक तथा पञ्चमखाण करबु
के नहीं ?

उत्तर कदापि कोइने बुद्धिनी मंद-
ताने लीधे सामायिक पञ्चमखाण मुख-

पाठे न श्वावरुतुं होय, तो तेणे पण मा-
नसिक अजिग्रहथी सामायिक पञ्च-
खाण करवु परंतु एटलुं विशेष ठे के
दंरुक उच्चारपूर्वक अंगिकार करेलुं सा-
मायिक पञ्चखाणना आगार उच्चारणना
सववे अतिचारना आगमनथी ज्ञप्त
थतुं नथी, पण मनथी आदरेलुं तो अ-
तिचारथी ज्ञप्त थाय ठे तेने माटे प्राय-
श्चित्त ग्रहण करवुं

॥ यदुक्तं श्रीआचारदिनकरे ॥

कदाचित्कस्यचित्प्रज्ञामंदेन सा-
मायिकप्रत्याख्यानदंडकं मुखपाठे ना-
याति तेन चित्ताजिग्रहेनैव सामायि-
कप्रत्याख्याने करणीये परं चायं वि-
शेषः यथा दंडकोच्चारणेनादृतं सामा-
यिकं प्रत्याख्यानं च अतिचारागम-
नैरज्ञप्तं भवति तन्मध्याकारोच्चारण-

वशात् मनसादृते तु दडकोच्चारणव-
र्जिते सामायिकप्रत्याख्याने ज्ञप्ते
जवतः तज्ज्ञप्ते प्रायश्चित्तविधिप्रक्रमोक्त
प्रायश्चित्तमाचरणीयम् ॥

प्रश्न १७ श्रावकने सामायिकमां तथा
पोसहमां स्थापनाचार्य अने चरवलो मु-
हपत्ति राखवानुं कोइ सिद्धातमा कछुं
वे के केम ?

उत्तर. श्रीअनुयोगद्वार सूत्रनी चूर्णिमां
सामायिक करनारने चार उपगरण राख-
वानु फरमान वे तेमा कछु वे

॥ तत्पाठो यथा ॥

सामाश्यकडस्स समणोवासगस्स
चउविहेधभोवगरणेपन्नते तजहा-
ठवणायरिअत्ति मुहपत्तीअत्ति जव-
मालियत्ति दडपाउपुठणगंचत्ति ॥

॥ तेमज व्यवहार सूत्रनी चूर्णिमां
 जगवान् श्रीमहावीर स्वामी फरमावे ठे के
 हे गौतम ! मुहपत्तिनु पडिलेहण कर्या
 विना जे कोइ वंदना दे तेने गुरुप्रायश्चित्त
 आवे. आ उतरथी सिद्ध थाय ठे के सा-
 मायिक प्रतिक्रमणमां मुहपत्ति अवश्य
 राखवी जोइए, कारणके प्रतिक्रमणमां
 बारंवार गुरुवंदन करबु पडे ठे

॥ तथाच तत्पाठः ॥

जो मुहपत्तीयं अपडिलेहित्ता वं-
 दणं देई गोयमा तस्स गुरुअं पाय-
 त्तितं हविज्जा ॥

तथा सिंहश्रावके पोषधशालामां जइ
 स्थापनाचार्यनुं स्थापन करवापूर्वक मुह-
 पत्तिनी पडिलेहण करी पोसह ग्रहण कर्यो
 एवो पाठ श्रीविवाहचूलियामां ठे ते आ
 प्रमाणे.

॥ तथाच तत्पाठः ॥

गंतु पोसहसाळाए, ठावितु ठव-
णायरिय ॥ मुहपत्तिअं पमज्जातो,
सीहो गिण्हइ पोसहं ॥ १ ॥

प्रश्न. १ए केटळाएक एम कहे ठे के
मुहपत्ति तो साधुनु उपगरण ठे, वास्ते
आवकोए उत्तरासगना ठेडाथी सामा-
यिक पोसहादि करवुं तेनुं केम ?

उत्तर मुखवस्त्रिकास्थापन प्रकरणमां
आ घावतनो एवो खुजासो कयों ठे के
यतिनु उपगरण होवार्थी मुहपत्ति मूकी
देवामा आवती होय तो आवकोए वस्त्र
पण पहेरवु न जाडए, केमके ते पण सा-
धुनुं उपगरण ठे अने उत्तरीय वस्त्र मूक-
वानो विधि तो श्रीआवश्यकचूर्णि प्रमुख
अनेक शास्त्रमां वतावेळो ठे, तेथी कया
वस्त्रांचवार्थी सामायिकादिक धार्मिक

क्रिया करवी ? उत्तरासण विना तो ते वनी
शके तेम नथी जुवो आवश्यकचूर्णिमां
आटली वस्तुओ मूकवानुं फरमान ठे

॥ तद्यथा ॥

सामाश्च्यं करंतो, सद्यो कुंडल
किरीड मणि वद्धं ॥ तंवोल पुष्प
पंगुरण—माश् वोसिरश् सद्यपि ॥ १ ॥

तथा ओढवानुं वस्त्र मूकी दश् अने
मुहपत्ति ग्रहण करी पोसह प्रमुख करवानुं
श्रीव्यवहारचूर्णिमां पण कबुं ठे.

॥ तत्पावो यथा ॥

पावरणं मुत्तूणं, गिण्हीता मुहप-
त्तिञ्च ॥ वत्तकाय विसुद्धीए, करेश्
पोसहाश्यं ॥ १ ॥

तथा कुंरुकोलिय आवके उत्तरिय वस्त्र
मूकीने पोसह कयों एवो पाठ सातमा
श्रीउपासकदशांग सूत्रमां ठे ते पूर्वोक्त

सावियावा तच्चित्ते तम्मणे तद्धेसे
 तदक्षवसिए तक्षवसाणे तदठोवउत्ते
 तदप्पिअकरणे अन्नञ्च कञ्चइ मणं
 अकुधमाणे उन्नञ्चोकाळं आवस्सयं
 करिति ॥

॥ एतद् वृत्त्येकदेशो यथा ॥

तदर्पितकरणः करणानि तत्सा-
 धकतमानि देहरजोहरणमुखवस्त्रिका-
 दीनि तस्मिन्नावश्यके यथोचितव्या-
 पारनियोगेनार्पितानि निघुक्तानि येन
 स तथा सम्यग् यथास्थानन्यस्तोप-
 करण इत्यर्थः ॥

प्रश्न ३३ केटखाएक हुढक अने
 तेरापथीओ एम कहे ठे के मुहपत्ति
 दोराथी मुखउपर निरतर बाधी राखवी
 जोइए ते योग्य ठे के केम ?

ઉત્તર મુહપત્તિ હમેશ મુલ ઉપર દોરાથી વાંધી રાખવી તે કુર્લિંગ છે તથા વીતરાગની આજ્ઞા વિરુદ્ધ છે. વાસ્તે તેમ કરવું યોગ્ય નથી.

પ્રશ્ન ૨૪ કોઈ સૂત્રમાં મુહપત્તિ હાથમાં રાખવાનો પાઠ છે ?

ઉત્તર નીચે આપેલા સૂત્રપાઠોથી મુહપત્તિ હાથમાં રાખવી સિદ્ધ થાય છે. જુઓ શ્રીદશવૈકાલિક સૂત્રના પાંચમા અધ્યયનના પ્રથમ ઉદ્દેશાની ૮૩ મી ગાથામાં (હૃથ્યગ) ઇટલે મુહપત્તિ ઇવો પ્રકટ પાઠ છે, પણ મુલગ ઇવો પાઠ નથી

॥ તદ્યથા ॥

અણુન્નવિત્તુ મેહાવી, પડિઠ્ઠન્નમિ સંવુડે ॥ દઠ્ઠગં સંપમજ્જિત્તા, તઠ્ઠ ઝુંજિજ્જા સંજણ ॥ ૮૩ ॥

॥ अवचूरिः ॥

अनुज्ञाप्य तत्स्वामिन मेधावी
साधुः प्रतिवृत्ते कोष्टकादौ सवृत
उपयुक्तः साधुरिर्याप्रतिक्रमणं कृत्वा
तदनुहस्तकं मुखवस्त्रिकारूपमादा-
येति वाक्यशेषः ॥ सप्रमृज्य विधिना
तेन कायं तत्र जुञ्जीत संयतः ॥ ८३ ॥

तथा श्रीशृंगचूतिया सूत्रमां दी-
क्षासमये मुहपत्तिं हाथमां आपवानो
पाठये

॥ तद्यथा ॥

तथो सूरि दंतीदंतुन्नएहिं पि-
ट्टोवरिकुप्परसंछिण्णिं करेहिं रयह-
रणंठावित्ता वामकरानामिआए मु-
हपत्तिं लवंति धरितुसम्मं उवओ-
गपरोसीस अशवणयकायं इकि-

कवयं नमुक्कारपुत्रं तिन्निवारे उच्च-
रावेइ ॥

तथा श्रीआचारांग सूत्रना बीजा
श्रुतस्कंधमां बीजा अध्ययनना बीजा
उद्देशामां खांसी तथा वगासुं प्रमुख
आवे तो हाथथी मुख ढांकवु कहेलुं
ठे वास्ते ढुढक जाइए पक्षपात
मूकी अने दृष्टि निमीलन करी जरा
विचार करवो जोइए के मुख बांध-
वानी आइहा होय तो सूत्रकार मोढे
हाथ राखवानु फरमान केम करे ?
माटे मध्यस्थताथी नीचे आपेलो ते
पाठ तपासवो

॥ तद्यथा ॥

से त्रिखुवा त्रिखुणीवा ऊसा-
समाणेवा निसासमाणेवा कासमा-
णेवा वीयमाणेवा जंजायमाणेवा

उहोएवा वायणिसग्गेवा करेमा-
 णेवा पुवामेव आसयंवा पोसयवा
 पाणिणा परिपेहिता ततो संज-
 यामेव ओसासेज्जा जाववायणिस-
 ग्गेवा करेज्जा ॥

तथा श्रीआवश्यक सूत्र अने श्री-
 शोधनिर्युक्तिमा कायोत्सर्ग करतां ज-
 मणा हाथमा मुहपत्ति राखवानो
 विधि ठे

॥ तथाहि ॥

मुहपोत्तीयंजङ्गुहठे ॥

तथा अर्थापत्तिथी पण मुखव-
 खिका हाथमा राखवी सिद्ध थाय ठे,
 कारणके श्रीउत्तराध्ययन सूत्रना ११ मा
 अध्ययनमा एवो लेख ठे के हरिकेश-
 वल मुनिने आवता जोइ ब्राह्मणो आ
 प्रमाणे बोलवा लाग्या के आ वीजरस

रूप धारण करनारो कालो विकराल
अर्थात् लांवा दंतोष्ठवालो कोण आवे
ठे ? आ लेखथी सावीत थाय ठे के
मुहपत्ति बांधी होत तो तेमना दांत
अने होठ शी रीते माळूम परत ?
वास्ते तेमना हाथमां मुहपत्ति होवी
जोइए. एवुं अजाण वालको पण स-
मजी शके तेम ठे परंतु हुंढक तेरा-
पंथीजं समजी शकता नथी ते तेमनां
कर्मनो दोष ठे तेमना हितने माटे पाठ
देखाडवो ए अमारी फरज ठे, माटे उप-
कार बुद्धिथी श्रीउत्तराध्ययन सूत्रना
चारमा अध्ययननी गाथा लखीए ठीए.

॥ तद्यथा ॥

कयरे आगच्छइ दित्तरूवे, काले
विकराले पोक्कनासे ॥ ओमचेलए
पंसुदिशायन्नूए, संकर दूसं परि-
हरिय कंठे ॥ ६ ॥

॥ एतद्दीपिका यथा ॥

कतरः कोय आगच्छति अतिश-
 येन क इति कतरः एकार प्राकृ-
 तत्वात् परमयं कीदृशः दीप्तरूपो
 बीजत्सरूपो दीप्तवचनं बीजत्सार्थ-
 वाचक पुनः कीदृशः कालः काल-
 वर्णः पुनः कीदृग् विकरालो विकृ-
 तांगोपागधरः लवोष्ठदतुरत्वादिवि-
 कारयुक्तः पुनः कीदृशः पोक्कनासः
 पोक्का अग्रे स्थूलोन्नता मध्ये निम्ना
 चिप्पटा नासा यस्य स पोक्कनासः
 पुनः कीदृग् अवमचेल अवमानि
 असाराणि चेलानि वस्त्राणि यस्य
 स अवमचेलः मलाविलत्वेन जीर्ण-
 त्वेन त्याज्यप्रायवस्त्रधारीत्यर्थः पुनः
 कीदृग् पाशुपिगाचञ्जुत पाशुना

रजसा पिशाचञ्जतः पांशुपिशाच-
 ञ्जतः धूल्यावगुंठितशरीरत्वेन मलि-
 नवस्त्रत्वेन ञ्जततुल्य इत्यर्थः एता-
 दृशः कोयं शंकरदूष्यकंठे परिधृत्य
 अत्रागच्छति समीपे आगतं दृष्ट्वा
 एवं ऊचुरित्यर्थः शंकर उत्करटकस्त-
 त्रस्थं दूष्यं वस्त्रं शंकरदूष्य यद्यपि
 तस्य साधोर्वस्त्रं उत्करटकस्य नास्ति
 तथापि तेषां अन्यंतघृणोत्पादकत्वेन
 तैरुक्तं कोयं उत्करटकस्य वस्त्रं कंठे
 परिधृत्य पिशाचसदृशो भ्रमन्नत्राग-
 च्छति स हि हरिकेशीसाधुः कुत्रापि
 आत्मीय उपकरणं न मुंचति सर्वं
 वस्त्रोपधिउपकरणादिकं गृहीत्वैव
 जिह्वाद्यर्थं भ्रमतीति ज्ञावः ॥

प्रश्न. २५ कोऽ राजसत्ता अथवा पंनि-

तोनी सजामां शास्त्रार्थथी मुखवस्त्रिका
हाथमां राखवी सिद्ध थयेल ठे के ?

उत्तर घणी जगोए मध्यस्थ पडितो
समक्ष आ वावतनो निर्णय थयेलो ठे.
तेनो ताजो दाखलो नाजा राजसजानो
ठे पजावमां नाजानरेश समक्ष थयेल
चर्चाना फैसलाथी पण मुखवस्त्रिका
हाथमा राखवी सिद्ध थइ चुकी ठे ते
फैसलानी नकल पाच पडितोनी सही
साथे इहां रजु करीए ठीए

॥ फैसला शास्त्रार्थनामा ॥

श्रीमान् मुनिवर बह्वज्रविजयजी प-
नितश्रेणि सरकार नाजा इस लेखद्वारा
आपको विदित करते हैं गत सवत्स-
रमें आपने हमारे यहां श्री १०० श्री-
मान्महाराजाविराज नाजानरेशजीके ह-
जूरमें ठे (६) प्रश्न निवेदन करके
कहा था कि “ यद्यपि जैनमत और

जैनशास्त्रजी सर्वथा एक है, परंच कालांतरसें हमारे और दुंदियोमे परस्पर विवाद चला आता है वलकि कईएक जगापर शास्त्रार्थजी हुए है, परंतु यह बात निश्चय नहीं हुई कि अमुक पक्ष साधु है । श्रीमहाराजकी न्यायशीलता और दयालुता देशांतरोमें विख्यात है इससे हमे आशा है कि हमारेजी परस्पर विवादका मूल आपके न्याय प्रज्ञावसे दूर होजावेगा जगवदिष्टासें इन दिनोमें दुंदियोंके महंत सोहनलालजी यहां आये हुये है उनके सन्मुखही हमें इन ठै ६ प्रश्नोका उत्तर जैनमतके शास्त्रानुसार उनसे दिलाया जावे ”

आपके कथनानुसार उक्त महंत-जीको इस विषयकी इत्तला दी गई आपने इत्तला पाकर साधु उदयचंदजीको अपने स्थानापन्नका अधिकार देकर उ-

नके हानिलाजको अपना स्वीकार करके
शास्त्रार्थ करना मान लियाया ॥

तदनंतर श्री १०८ श्रीमन्महाराजा-
धिराजजीकी आज्ञानुसार हमलोगोंको
शास्त्रार्थके मध्यस्थ नियत किया गया
तिस पिठे कई दिनतक हमारे सामने
आपका और उदयचंदजीका शास्त्रार्थ
होता रहा। शास्त्रार्थके समयपर जो प्रमाण
आपने दिखलाये सो शास्त्रविहित थे।
आपकी उक्ति और युक्तियेंजी नि श-
कनीय और प्रमाण्य थी। प्राय करके
इलाघनीय है ॥

उक्त शास्त्रार्थके समयपर और इस
डेढ वर्षके अंतरमेंजी जो इस विषयको
विचारा है उससे यह बात सिद्ध नहीं
हुई कि जैनमतके साधुओंको वार्त्ताला-
पके सिवाय अहोरात्र अखंड मुखवधन
और सर्व काल मुसपोतिकाके मुखपर

रखनेकी विधि है । केवल भ्रांति है । केवल वार्त्तालापके समयही मुखवस्त्रको मुखपर रखनेकी आवश्यकता है । हमारे बुद्धिचलकी दृष्टिद्वारा यह बात प्रकाशित होती है कि आपका पक्ष दुंढियोंसे बलवान् है ॥

यद्यपि आपका और दुंढियोंका मत एक है और शास्त्रजी एक है । उसमेंजी संदेह नहीं साधु उदयचदजी, महात्मा और शांतिमान् है, परंच आपने जैनमतके शास्त्रोंमें अतीव परिश्रम किया है और आप उनके परम रहस्य और गूढार्थको प्राप्त हुए हैं । सत्य बोही होता है जो शास्त्रानुसार हो और जिसमें उसके कायदोंसे स्वमत और परमतानुयायियोंको शका ना हो शास्त्रके विरुद्ध अंधपरंपराका स्वीकार करना केवल हठधर्म है ॥

कि आपका पद उनकी अपेक्षासे
 लवान् है। आपकी विद्याकी स्फूर्ति और
 गुरु धर्माचारकी नेष्टा अतीव श्रेष्ठतर
 प्राय करके जैनशास्त्र विहित प्रतीत
 होता है और है। इत्यत्र १७ पौह स
 ण्णदश सु रियासत नाजा ॥

	पडित जैरवदत्त.	
हस्ताक्षर पण्डितोंके	{	पडित श्रीधर राज्य-
		पडित नाजा.
		पडित. डुर्गादत्त.
		पडित वासुदेव.
		पडित वनमालिदत्त
		ज्योतिषी.

प्रश्न २६ कोई अन्यमतना शास्त्रमां
 जैन मुनिना वेप विगेरेनु वर्णन ठे
 के नहीं ?

उत्तर पद्मपुराणमा महादेव पार्व-

तीनो संवाद ठे तेमां पार्वतीए महादे-
व पासे सवाल कयों के 'हे महादेवजी !
जैन मुनिउं केवा होय, केवो आहार
करे, केवु कर्त्तव्य करे अने तेमनो अ-
वतार सामाटे थयेलो ठे ? ते निवेदन
करो ' आ प्रमाणे पार्वतीनो सवाल
थतां महादेव बोल्या के ' हे देवि ! दं-
डकंबल सहित, उनना रजोहरणवाला,
शुद्ध आहारना लेवावाला, अने शास्त्रा-
नुसार चालवावाला, तुंची अर्थात् तर-
पणी हाथमां राखवावाला, चिदाज्ञोजन
करनारा अने श्वेत वस्त्र ठे जेमनां एवा
जैन मुनिउं कदापि क्रोध करता नथी,
अने जीवो उपर हमेश दया करे ठे. ते-
मनो अवतार, प्रति युगमां में मुक्ति का-
रण धर्मनो फेलावो करवा अने पापनुं
निकदन करवा करेलो ठे.

१ हाथना पीत वस्त्र कारणिक ठे.

॥ तदुक्तं पद्मपुराणे ॥

ते कीदृशा किमाहारा. कर्म कुर्वन्ति कीदृश ॥ अवतार. कथं तेषां, महादेव निगद्यतां ॥ १ ॥ दंरुकं वलसंयुक्ता, अजलोमप्रमार्जनाः ॥ गृह्णन्ति शुद्धमाहारं, शास्त्रदृष्ट्या चरति च ॥ २ ॥ तुन्वीफलकरा जिह्वा - जोजिनः श्वेतवाससः ॥ न कुर्वन्ति कदा कोपं, दयां कुर्वन्ति जंतुषु ॥ ३ ॥ मुक्तिकारणधर्माय, पापनि कदनाय च ॥ अवतारः कृतोमीषां, मया देवि युगे युगे ॥ ४ ॥

प्रश्न २७ सुपात्रदानना विषयमां उत्तम, मध्यम अने जघन्य पात्र कोण ?

उत्तर उत्तम पात्र साधु, मध्यम पात्र सुश्रावक अने जघन्य पात्र अवि-
रति श्रद्धालु श्रावक जाणवा

॥ तथाहि ॥

उत्तमपत्तं साधु, मज्जमपत्तं सुसा-
वगा ज्ञप्तिया ॥ अविरयसम्मदिठी,
जहन्नपत्तं मुण्येषं ॥ १ ॥

प्रश्न. २७ महाश्रावक केवा होय ?

उत्तर दीन दुःखीश्यामां दयावडे क-
रीने, तथा साधु साध्वी, श्रावक श्रा-
विका, जिनालय, जिनप्रतिमा, जिना-
गमादि पुस्तकरूप सात क्षेत्रमां ज-
क्तिथी धन वावरतो अने व्रतमां रहेलो
महाश्रावक कहेवाय ठे

॥ यदुक्तम् ॥

एवं व्रतस्थितो ज्ञप्तिया, सप्तक्षेत्र्यां
धनं वपन् ॥ दयया चातिदीनेषु, म-
हाश्रावक उच्यते ॥

प्रश्न २९ साधर्मी वात्सल्य करवाथी
शो लाज ?

ઉત્તર જે મનુષ્ય જાવથી પોતાના
 સ્વધર્મી જાણુનું અન્ન વસ્ત્રાદિકથી વા-
 ત્સલ્ય કરે તે એટલુંજ નહીં વલ્કે આ-
 દિ શબ્દથી કષ્ટમા પડેલાને ધનાદિ સર્વ
 પ્રકારની મદદ આપી સુખી કરે તે,
 અને તેમના વાલક વાલિકાને વિદ્યાધ્ય-
 યનના સર્વ સાધનો મેલવી આપે તે
 તેનો જન્મ સફલ થાય તે, કારણકે
 એક તરફ સાધર્મી વાત્સલ્ય અને એક
 તરફ સર્વ પ્રકારના ધર્મ એ બંને બુદ્ધિ-
 લામા યરાધર ઉતરે તે, વાસ્તે હુજ્જાલ-
 પીડિત સ્વધર્મીનું સાધર્મી વાત્સલ્ય તો
 અવશ્ય કરવું જોઈએ, કેમકે પુત્રજન્મ
 અને વિવાહાદિ મંગલો તો ઘર ઘરમાં
 થાય છે, પરંતુ સઘાર્ચનાદિ મંગલ તો
 કોઈ જાગ્યવાન્ના ઘરમાજ થાય છે

॥ તથાહિ ॥

સાધર્મિકાણા વાત્સલ્યં, જોજ-

નાઠાદનાદિજ્ઞિઃ ॥ યસ્તનોતિ નરો
 જાવાત્, તજ્જન્મ સફલં જવેત્ ॥૧॥
 એગઠ સઘધમ્મા, સાહમ્મિયવઠ્ઠલં
 તુ એગઠ ॥ બુદ્ધિતુલાએ તુલિયા, દો-
 વિચ્ચ તુલાઈ તુલિયાઈ ॥ ૨ ॥ પુત્ર-
 જન્મવિવાહાદિ, મંગલાનિ ગૃહે ગૃહે ॥
 પરં જાગ્યવતાં પુંસાં, શ્રીસંઘાર્ચાદિ
 મંગલમ્ ॥ ૩ ॥

પ્રશ્ન ૩૦ શ્રીજિનપતિનુ ધ્યાન ન
 કરે તેની કેવી હાલત થાય છે ?

ઉત્તર જે હુર્વુદ્ધિ મનુષ્યે ઉત્તમ જ-
 ક્તિવડે કરીને નિશ્ચિત ઇચ્છિત ફલ આ-
 પનાર જિનપતિનું ધ્યાન નથી કર્યું તે
 મહાવ્યાધિગ્રસ્ત, સહેલાં વસ્રવાલો, દીન-
 વદન, ખૂચે મરતો, વાંઠાથી સંક્રમો ઘર
 તરફ જોનારો, આ લોકમાં હુ.લાર્ત્ત
 થઈ સંસારને વિષે પરિત્રમણ કરે છે ॥

॥ तथाहि ॥

महाव्याधिग्रस्तः, शठितवसनो दी-
नवदनो, बुभुक्षामात्मा, परगृहश-
तप्रेक्षणपरः ॥ स दुःखार्तो लोके, अ-
मति हि नवे येन कुधिया, न सङ्ग-
क्त्या ध्यातो, ननु जिनपतिश्चित्त-
फलः ॥ २ ॥

प्रश्न ३१ जिनालये दर्शन करवा
जनारने शु लाज थाय ठे ?

उत्तर हु जिनजुवने दर्शन करवा
जइश एवु ध्यान करनारो एक उपवा-
सनु फल हांसल करे ठे उज्जो थाय
त्यारे वे उपवासनु, जवानी तेयारी करे
त्यारे त्रण उपवासनुं, श्रद्धावंत रस्ते ज-
वा माडे त्यारे चार उपवासनु, जिनघरने
वारणे पद्दोचे त्यारे पाच उपवासनुं, म-
ध्यमरूपमा पदर उपवासनु अने जिनरा-

जनां साक्षात् दर्शनं यथे एक महिनाना
उपवासनुं फलं पामे वे

॥ यदुक्तम् ॥

यास्याम्यायतनं जिनस्य लज्जते
ध्यायंश्चतुर्थं फलं षष्ठं चोत्थित उद्य-
तोऽष्टममथो गंतुं प्रवृत्तोऽध्वनि ॥ श्र-
द्धानुर्दशमं बहिर्जिनगृहात्प्राप्तस्ततो
द्वादशं, मध्ये पाक्षिकमीक्षिते जिन-
पत्तो, मासोपवासं फलम् ॥ १ ॥

प्रश्न ३२ चक्रवर्ती केटला यथा वे ?
उत्तर राजा महाराजायोमां शा-
हूल समान वार चक्रवर्ती यथा वे ते-
मनां नाम नीचे भुजव-

१ भरत.

४ सनत्कुमार.

२ सगर.

५ श्रीशान्तिनाथ.

३ मधवा.

६ श्रीकुण्डुनाथ.

४ श्रीअरुनाथ. १० हरिषेण.

८ सुजूम. ११ जय.

९ महापद्म. १२ ब्रह्मदत्त.

॥ तथैव प्रोक्तं प्रवचनसारोद्धारे ॥

जरहो १ सगरो २ मधव ३ स-
णकुमारोय रायसहूलो ४ ॥ संती ५
कुंथूअ ६ अरो ७ हवइ सुजूमोय
कोरवो ८ ॥ १ ॥ नवमोय महाप-
डमो ९ हरीषेणो चैव रायसहूलो
१० जयनामोय नरवई ११ वार-
समो वंजदत्तोय १२ ॥ २ ॥

प्रश्न ३३ कन्याविक्रयनी जैनोमा बूट
ठे के केस ?

उत्तर कन्याविक्रय जैन धर्मथी तइन
विरुद्ध ठे जेथो कन्याविक्रय करे ठे,
तेमने जैन धर्मना फरमाननी माहिती
न होवी जोइए, अगरे माहिती होय

तो ते श्रद्धात्रष्ट होवां जोइए, अथवा
 तेमने दुर्गतिनो जय नथी एम होवुं
 जोइए जो जय होय तो तेओ आवु
 अघटित कार्य केम करे ? गाय वकरीनी
 पेठे पोतानी अंगजाने वेचवी ते लोक-
 विरुद्ध अने धर्मविरुद्ध ठे, तेमां कांइ
 पण शक नथी. आ कन्याविक्रयना घोर
 कृत्ये केटलांएक कुटुंबोने पायमाल करी
 नाखेलां ठे ग्राहकोनां मावाप अने वा-
 लवच्चां रखडतां थइ गयां ठे वास्ते आ
 रीवाजने एकदम अटकाववानी खास ज-
 रूर ठे, कारणके कन्याना लोचमां आवेला
 मनुष्यो कन्या वरोवर बल्के तेथी अ-
 धिक धन आपी जेम शाकजाजी तोखी
 छे तेम कन्या खरीद करे ठे, पण अफ-
 सोस ठे के ते पामरो पोताने जीख मा-
 गवानो वखत आवशे ते तरफ जरा पण
 दरकार राखता नथी,

સારી ઊમર પશ્ચાત્તાપ કરે છે વાસ્તે અ-
ન્યાયનો વેપાર કોઈપણ કરવો યોગ્ય
નથી, કારણકે શ્રાવકને ન્યાયસપત્ત વિ-
જયવાલા કહેલા છે તે ઠતાં જેઠ ક-
ન્યાવિક્રય કરે છે તેઓ નરકનો રસ્તો
સુલ્હો કરે છે જૈનશાસ્ત્ર સાફ ફરમાવે છે
કે કન્યાવિક્રય, રસવિક્રય અને વિષવિ-
ક્રય કરનારા નરકગામી જાણવા જુઠું વં-
દિતા સૂત્રની અર્થદીપિકા નામની ટીકા

॥ તથૈવાહ ॥

કન્યાવિક્રયિણશ્ચૈવ, રસવિક્રયિણ-
સ્તથા ॥ વિષવિક્રયિણશ્ચૈવ, નરા નર-
કગામિનઃ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૩૪ વૃદ્ધાવસ્થામા કેવી હાલત
થાય છે ?

ઉત્તર વૃદ્ધાવસ્થામાં ગાત્ર સકોચ
પામે છે, ગતિ મંદ થઈ જાય છે, દાંત

पत्नी जाय ठे, आंखो चमी जाय ठे,
 रूप झूषित थाय ठे, मुखमांथी लाळ
 ऊरे ठे, बांधवो वचन मानता नथी
 अने जार्या सेवा करवानी चाहना रामवती
 नथी अफसोसनी वार्ता ठे के जराथी
 पराजव पामेलो पुरुष पुत्रोथी पण अ-
 वज्ञा पामे ठे.

॥ तथाहि ॥

गात्रं संकुचितं गतिर्विगच्छिना
 दंताश्च नाशं गता दृष्टिर्त्राम्यति रूप-
 मेव झुषितं वक्रं च लालायते ॥
 वाक्यं नैव करोति बांधवजनो जार्या
 न शुश्रूषते हा कष्टं जरयाभिजुतपु-
 रुषः पुत्रैरवज्ञायते ॥ २ ॥

प्रश्न ३५ वृद्धपणामां पूर्वोक्त प्रश्नो-
 त्तरमां जणावेली दाखत थाय ठे, उतां
 तेवी अवस्थामां केंट्याएक वूढा बाबा
 शामाटे लग्न करता इशे ?

उत्तर मोटी उमरमां परणवानु कारण तो पुत्रादिकनी आशा अने विषय-
तृष्णानु विषमपणुं समजाय ठे यद्यपि
तेज एम जाणे ठे के पुत्र थशे तो अमने
चाप कहेशे अने अमारुं नाम राखशे
परंतु तेज जरा पण रयाल करता नथी
के 'मीया घोर जोगा अने बीबी वर
जोगा' एम कही लोका पच्ची उमावशे,
तथा बूढा बावाने गले बखगेली ते पत्नी
पुत्रीनी जका उत्पन्न करावा साथे संसा-
रसमुद्रमा रुधाववाने एक अद्वितीय
शिलारूप थइ परुशे, अने पुत्रइच्छा तो
वर आवशे के नहीं ते तो दैवार्थीन ठे
कुदरतनी कोइने खबर परुती नथी
कदापि पुत्र थयो तो ते वृद्धि पामशे के
नानी उमरमांज आ फानी दुनिया
ठोमी जशे, तेनी पण कांइ माहिती
होती नथी कदापि मोटो थयो तो

નામ કાઢશે કે નામ ઝુવાવશે, તે પણ
 કોણ જાણી શકે ? એવા અનેક દાખલા
 મોજુદ છે કે અનેક મુસીવતો વેઠી મા-
 વાપે કીટથી કુંજર જેવો બનાવેલો મોટો
 દીકરો પોતાના માતાપિતાને મહા વિપ-
 દામાં ઝતારે છે, અને તેનાં દુઃખથી
 તેજ આર્ત ધ્યાનમાં પડી દુર્ગતિનાં પાત્ર
 થાય છે વઢી નામ તો કોશ્નું અમર
 રહ્યું નથી અને રહેવાનું નથી વાસ્તે પુત્રથી
 નામ રાખવાની ઇચ્છાવાલા વૂઠા વાવાઈ
 નાની કોમલ વાલાઈને ન ફસાવતાં જિના-
 લય, જીર્ણોદ્ધાર, જૈનશાલા, ધર્મશાલા
 અને જ્ઞાનમંદિરાદિ ધર્મલયો બનાવી
 તેની સાથે પોતાનું નામ જોડી જાય તો
 તે પુત્રથી પણ અધિક કાલ સૂધી ટકી
 રહે, એ નિ સગય વાત છે એટલા કારણ
 થીજ વસ્તુપાલ અને તેજપાલ જેવા મહા-
 શયો દુનિયાની સપાટીપર આવી આંબુ-

રાજનાં અપ્રતિમ દેવલો વંધાવી ગયા છે,
 જેની કીર્તિ હજારો કોશ ઉપર રહેલા
 પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો પણ ગાયા કરે છે
 હવે જેઠ વિષયવાસનામા અંજાઈ જઈ
 નાની નાજુક કન્યા खरीदी લાવે છે,
 અને खरी મહેનતના પૈસાનું પાણી કરે
 છે, તે કન્યા પણ તેમની ન થતાં પ્રાચે
 પરાઈ થાય છે, અને કુલમા કલંક લગા-
 ની કાલું કરે છે, ઇટલુજ નહીં વલ્કે
 વૂઢાનુ કાટલુ પણ કાઢી નાખે છે, અને
 વૂઢાની લલ્હમીથી ચેન ડહાવે છે, ત્યારે
 વૂઢો આર્ત ધ્યાનથી મરી ડુર્ગતિનો પોરોણો
 થાય છે માટે વૃદ્ધવિવાહની રસમ અટ-
 કાવવાની ખાસ આવશ્યકતા છે કન્યા-
 વિક્રયના ડુષ્ટ રિવાજમા પણ આવો વૃદ્ધ-
 વિવાહજ નિમિત્તજૂત છે, કારણકે અંગ
 ગલી ગયુ છે, મુઢ પલિત થયુ છે ઇટલે
 મસ્તકે ધોલા કેશ આવેલા છે, તુઢ અ-

थात् मुख दांत विनानुं वोखुं थयुं ठे थने
 दंरु पकमी चालवुं पडे ठे, ठतां आशा
 वृटती नथी एवा वृद्धो ज्यारे हजारोनी
 थेलीउं आपी नाना प्रकारनी आशार्थी
 पाणिग्रहण करवा लाग्या, त्यारे लोनीष्टो
 कन्याविक्रय करवा ललचाया, केमके
 निरुद्यमी हरामनु खानारा तो एवा रस्ता
 खोळताज होय ठे. तेमने आवी रीते
 अनायासे वूढा चावा लखपति बनावी दे
 त्यारे ते निर्विवेकी लोको ललचाय, ए
 स्वाज्ञाविक ठे वास्ते आ वूढाउंनी
 आशाज अनर्थनुं मूल ठे एक कविए
 कहुं पण ठे

॥ तद्यथा ॥

अंगं गलितं पलित मुंडं
 दशनविहीन जातं तुंडं ॥
 वृद्धो याति गृहीत्वा दंडं

तदपि न मुंचत्याशापिंडम् ॥१॥

प्रश्न ३६ आ दुनियामां विना प्रयो-
जन वैरी कोण ?

उत्तर मृगना वैरी शिकार करनारा
शिकारीउं, मछना वैरी जाल नाखनारा
वीवरो अने सज्जनोना वैरी चाडीया
निदाखोरो ठे यद्यपि हरणो तृण खाइ
निर्वाह करे ठे माठलीउं जलथी नि-
र्वाह करे ठे सज्जनो सतोपवृत्तिवाला
होय ठे कोशु काइपण नुकसान करता
नथी तथापि आ दुनियामां उपर दर्श
वेला तेमना निष्कारण वैरी होय ठे

॥ यदुक्तम् ॥

मृगमीनसज्जनाना

तृणजलसंतोपविहितवृत्तीनाम् ॥

लुब्धकधीवरपिशुना

निष्कारणवैरिणो जगति ॥ १ ॥

प्रश्न ३७ लिपि अने गणथी निर्दोष शब्द क्या ?

उत्तर देवतावाचक अने जडादिवाचक जे शब्दो ठे ते सर्वे लिपि अने गणथी निर्दोष गणाय ठे

॥ यदुक्तम् ॥

देवतावाचकाः शब्दाः, ये च जडादिवाचकाः ॥ ते सर्वे नैव निन्द्याः स्युर्लिपितो गणतोपि च ॥ १ ॥

प्रश्न ३८ कोइ जैनशास्त्रमां शकुन जोवानो लेख ठे के नही ?

उत्तर शकुनशास्त्रादि अनेक ग्रंथोमां शकुन जोवानी बाबत ठे, तथापि इहां श्रीउत्तराध्ययननी टीकानो एक दाखलो आपीए ठीए ते सूत्रनी कमलसंयमोपाध्यायकृत टीकामा एवो लेख ठे के रूपा-

१ एक जातनी काली चकली

રેલે, સારસ, કાગડો, ઘુવરુ, મોર, ગધેનો, શિયાલણી, શિયાલ શ્વને વલદ, એ જના-
રો પ્રસ્થાન વચ્ચે ડાવી તરફ હોય તો
કાર્યસિદ્ધિ કરનારા સૂચવેલાં છે

સામા સારસ વાયસ, કોસિય સ-
યવત્ત ગસહ સિવાર્ડ ॥ જંબુ વસહા
વામા, પઢાને કજ્જસિદ્ધકરા ॥૨॥

પ્રશ્ન ૩૯ કોઈ મહાશયે શકુન વાસ્તે
શાસનદેવતાની પ્રાર્થના કરી છે કે કેમ ?

ઉત્તર કુવલયમાલામાં કુવલયચંદ્ર
કુમારે શકુન માટે શાસનદેવતાની પ્રા-
ર્થના કરી છે, તે શ્યા પ્રકારે એકદા અનુ-
કૂલ પવન થયો છે જેને, સાંજણ્યો છે
વામે પાસે સ્વરનો શબ્દ જણે, સઘ્ય તરફ
તર્યો છે એક રગનો કૂતરો જેને શ્વને
જેની ચારે તરફ સુંદર વચનનો ઉચ્ચાર
થયો છે એવો કુવલયચંદ્ર કુમાર કુવલ-
યમાલા સાથે ચાલતો શ્યા પ્રકારે વિ-

चार करतो हतो के, हे प्रवचनदेवि !
 हुं तातने निरोग देखुं, राज्य पामुं, मारुं
 सम्यक्त्व वृद्धि पामे अने हुं कुवलय-
 माला साथे प्रवज्या ग्रहण करुं, तेवुं
 दिव्य ज्ञानथी जोइ उत्तम शकुन आप
 के जेथी मने शांति धाय. ए प्रकारे
 चिंतवन करे ठे तेटलामां मातीनी जा-
 लरवाळु मणिसुवर्णनुं ठत्र तेनी आगल
 जेट करी काडए कथुं के हे कुमार ! त-
 मारा समीप रहेला आ राजाना मोटा
 जाइ जेठं जयंतिपुरीना पति ठे ते जयं-
 त राजाए तमारे वास्ते आ देवताअधि-
 ष्ठित ठत्र मोकळ्युं ठे ते जोइ कुमारे
 चिंतवन करुं के शासनदेवतानो प्रजाव
 आश्चर्यकारी ठे तेथी आ प्रथमज प्रधान
 शकुन थयुं

॥ तथाच तद्ग्रंथे ॥

अन्यदिने कुमारः कुवलयमालया

समं प्रचलितं जातानुकूलपवनः श्रु-
 तवामखरस्वरः सव्यसमुत्तीर्णैकवर्णऽ-
 शुनकः सर्वत्र समुच्चारितचारुवचनो
 व्यञ्चितयदिति जगवति प्रवचनदेवते
 यदि तात निरामय पश्यामि राज्यं प्रा-
 णोमि परिवर्द्धते सम्यक्तं कुवलयमाल-
 या सम प्रब्रज्यामाश्रयामि तद्दिव्यज्ञा-
 नेन परिज्ञाय तादृशमुत्तमं शकुनं देहि
 येन मे निर्वृति स्यादिति यावच्चिंतयन्न-
 स्ति तावत्पुरस्तस्य मणिकनकनिर्मित
 प्रलवितमुक्तावचूळमातपत्र केनाप्यु-
 पनीय विज्ञप्त देवास्य जूपस्य जयती-
 पुरीपति ज्येष्ठो ज्ञाता जयताजिधा व-
 सुधाधवस्तेन त्वर्हेतवे देवताकृताधि-
 ष्ठान उत्ररत्न प्रेषितमिति कुमारेण

चिंतितं अहो प्रवचनदेव्याः प्रभावः
येन प्रथममेव प्रधानं शकुनमिति ॥

प्रश्न ४० कोइ प्रधानपुरुषे गुरुजनना
पत्रने प्रणाम कयों ठे के नहीं ?

उत्तर श्री कुवलयचंद्र कुमारे पो-
ताना पिताना पत्रने प्रणाम करेलो ठे.
तेनी बीना एवी ठे के दृढवर्म्म रा-
जानो लेखवाहक उक्त कुमारना ठकी-
दारनी रजाथी कुमारना मुकाममां प्र-
वेश करी प्रणामपूर्वक समीपे लेख
मूकी विनंति करवा लाग्यो के 'हे देव !
आपने तातपूज्ये तेमाव्या ठे ' तेवारे
कुमर प्रथम पिताना पत्रने प्रणाम करी त-
दनंतर तेने फोकीने पोतेज वाचवा लाग्या

॥ तदुक्तं कुवलयमालायाम् ॥

श्री दृढवर्म्मणो नृपतेर्लेखवाहः
प्रतीहारनिवेदितः प्रविश्य

प्रणिपत्य लेखं पुरो विमुच्य विज्ञप-
यामासेति देव श्रीतातपादा ज्वतमा-
कारयति ततः कुमार पूर्वं लेखं प्र-
णम्योन्मुद्य च स्वयं वाचयामास ॥

उपरना लेखणी शिक्षण लेवानुं मदी
आवे ठे के ज्यारे आवा महान् राजकु-
मारो पोताना वकीलोना लेखने नम-
स्कार करे ठे, त्यारे सामान्य स्थितिनां
वालको मातापिताने दुकारा दुकारा
अने गालो आपी अपमान करे ठे ते-
मज केटलाएक उरुत विद्यार्थीअं अने
शिष्यो अध्यापकनुं अने गुरुमहाराजनुं
अपमान करवा चूकता नथी तेमणे
खास रयाल राखवानी अने विचार क-
रवानी आवश्यकता ठे के ज्यारे आवा
राजकुमारो परोक्षमा रहेला पोताना
पिताना माननी खातर तेमना पत्रने
नमस्कार करे ठे, तो प्रत्यक्षमां तेअं

केटलो बधो विनय करता हशे ते सहज समजी शकाय ठे. त्वारे आपणा उपर शुं बढीलोना विनय करवानी फरज नथी ? अवश्य ठेज केमके सांसारिक अने धार्मिक केलवणीमां विनय गुणनीज मुख्यता ठे एटला वास्ते आपणा सिद्धांतकारोए पण श्रीउत्तराध्ययन सूत्रमां प्रथम विनय अध्ययन प्ररुपेलुं ठे, अने दशवैकालिक सूत्रना विनयसमाधि नामे नवमा अध्ययनना चार उद्देशा बनावेला ठे. जुजं, श्रीउत्तराध्ययन सूत्रनी प्रथम गायामां सुधर्मास्वामी जंबूस्वामीने अने तेमना उद्देशथी बीजा शिष्योने पण कहे ठे के 'हे शिष्यो ! हु अनुक्रमे मधुकरवृत्तिथी आहार ग्रहण करी शरीर धारण करनार साधुनो विनय प्रकट करीश ते प्रगट करतां तमे सारुं वाक्य श्रवण करो, कारणके जिनशास-

ननु मूल विनयधर्मज ते ' श्रीदश
 वेकालिकमां पण कल्लु ते के ' विनयर्थ
 ज्ञान अने ज्ञानत्री दर्शन थाय ते ' इत्या
 दिक घणु निवेदन कर्तुं ते

॥ तथाच श्रीउत्तराध्ययन
 सूत्र गाथा ॥

संयोगा विप्पमुक्कस्स, अणगारस्स
 त्रिखुणो ॥ विणय पाठ करिस्सादि
 अणुपुत्ति सुणह मे ॥ १ ॥

॥ व्याख्या ॥

श्रीसुधर्मास्वामी जंवूस्वामि
 वक्ति जंवूस्वामिनमुद्दिश्य अन्यान
 शिष्यान् वदति जो शिष्याः ह
 आनुपूर्व्या अनुक्रमेण त्रिहो
 दया मधुकरवृत्त्याहार गृहीत्वा श
 रधारकस्य साधोर्विनयं प्राहुःक

प्यामि मे मम विनयं प्रकटीकरि-
ष्यतो यूयं वाक्यं शृणुत यतो जिन-
शासनस्य मूलं विनयधर्म एव ॥
उक्तं च श्रीदशवैकालिके विनयाधो
नाणं नाणाधो दसणमित्यादि ॥

‘विनयेन विद्या ग्राह्या’ इत्यादि वाक्य-
वडे विद्या संपादन करवानो पण शास्त्रकार
एज रस्तो बतावे ठे, कारणके अविनित-
पणाशी संपादन करेली विद्या सफल थती
नथी वास्ते विनयगुणनी खास जरूर ठे

प्रश्न ४१ आ पंचम काळमां देवतानुं
दर्शन तथा विद्यामंत्रनो प्रज्ञाव अने अव-
धिज्ञान तथा जातिस्मरणादि ज्ञाव होय
के नही ?

उत्तर श्रीतीर्थकटपमां कळुं ठे के वे
हजार वर्षनी स्थितिवाला जस्मराशी ग्र-
हनी पीडा निवर्त्त थशे त्यारेदेवताउं दर्शन

आपशे विद्यामंत्र पण अहप जापथी प्र-
जाव देखाडशे अवधिज्ञान अने जाति-
स्मरणादि जाव पण किंचित् प्रगट थशे

॥ तथाहि ॥

दो वास सहस्सठिणो जासरासि
गहस्स पीडाए नियत्ताए य देवावि
दंसणं दाहिति विज्जा मताय अप्पे-
णवि जावेण पहाव दंसिसंति ओहि-
नाण जाईसरणाइ जावाय किंचि
पयट्ठे संति ॥

प्रश्न ४२ दीवाली उपर मेराश्यानु
प्रवर्त्तन शा कारणथी शरु थयुं ?

उत्तर जस्मराशी ग्रहनी पीमानो प्रति-
घात करवा लोकोण देवादिकनी आरती
करी, तेथी मेराश्यानुं प्रवर्त्तन थयु

॥ तदुक्तं श्रीतीर्थकल्पे ॥

जासरासीपिडापडिघायथ्रं देव-

माणुसगवाइणं नीराजणा जणेहि क-
या तेण किर मेराइयाणं पवत्ती जाया॥

प्रश्न ४३ जुहारनुं प्रवर्त्तन केम थयुं ?

उत्तर विष्णुकुमारे लाख योजननुं
रूप कर्युं त्यारे पृथ्वी उपर मोटो उत्पात
थयो हतो, अने लोको घणा जयत्रांत
थया हता तेथी तेमणे शातिना अवसरे
पोतानो नवो अवतार मानी जुहारादिनु
प्रवर्त्तन कर्युं आ वनाव श्रीमुनिसुवत
स्वामीना शिष्य सुवताचार्यना समयमां
वन्यो ते अवसरे पण चोमासानो चोथो
महिनो हतो, तेथी दीवाली उपर आ
वधी धामधूम थाय ठे एतदपि श्रीतीर्थ-
कल्पे प्रोक्तमस्ति ॥

प्रश्न ४४ श्रीमहावीर स्वामीना कान-
मांथी कये स्यले कर्णशिलाका काढवामां
आवी ?

उत्तर. श्रीतीर्थकल्पमा एवो ८.

के पावापुरीमां खरक वैद्ये श्रीमहावीर
 जगवान्ना कानमांथी कर्णशिलाका
 काढी, त्यां प्रचुना अवाजथी पर्वत पण
 फाटी गयो हतो तथा छुरियरय वृत्तिमा
 पण आ वावतनो खुलासो नीचे मूजव
 आपेलो ठे

॥ तद्यथा ॥

एकदा जगवान् विहरन् मध्यपा-
 पायां गत तत्र सिद्धार्यो नाम एको व-
 णिग् वर्त्तते तस्य गृहे जगवान् गतः ।
 तस्य सिद्धार्यवणिज खरकनाम
 वैद्यो मित्र वर्त्तते तौ द्वावपि सिद्धार्य-
 गृहे तिष्ठतः स्वामी ज्ञिद्धार्यं प्रविष्ट
 सिद्धार्यो वदते स्तवति च वैद्यस्ती-
 र्थकरं दृष्ट्वा जणति अहो जगवान्
 सर्व लक्षणसंपूर्णः परं सशल्यो दृश्यते
 ततः सिद्धार्यः सन्नातः सन् जणति

विलोक्य कुत्र शल्यमस्ति तेन दृष्ट
 कर्णयोः ततः उद्याने गत्वा कायोत्स-
 र्गे स्थितः तत्र औषधानि गृहीत्वा
 सिद्यार्थवैद्यौ गतौ भगवत्समीपे ततो
 जगवान् तैल्यज्रोण्यां स्थापितो मर्षि-
 तश्च ततो बहुभिर्मनुष्यैर्यत्रित आक्रां-
 तश्च पश्चात्सडासकेन गृहीत्वा शल्यो-
 धारकृतो जगवता राटि मुक्ता ॥

प्रश्न. ४५ कोइ सुशील माताए पोतानी
 पुत्रीने सतीमार्गनुं शिक्षण आप्युं ठे के
 केम ?

उत्तर कुवलयमालाने तेनी माताए
 सतीमार्गनुं शिक्षण आप्युं ठे के 'हे
 वत्से ! जो तुं गुणश्रेणिने सपादन करवा
 चाहती होय तो पतिमंदिरे पहुँचे त्वारे
 हमेश नि.संशयपणे प्रिय वचन बोलती
 रहेजे, सासु प्रमुख गौरव योग्यनुं गौरव

करजे, सपत्नीओ साथे पण निरंतर अनु-
कूल वर्त्तजे अने तेमनां वच्चांने पोतानां वा-
लवच्चा माफक जोजे आश्रित दासदासी
उपर कृपा राखजे, सर्वथी जलटो वर्तावनार
गर्व कोइ जगापर करती नहि, चर्तारना
जोजन कर्था वाद जोजन करबु अने
तेमना सुइ रह्या पठी शयन करबु मुख
आरु कपडु राखी नीची दृष्टिणी रहेबु,
पतिना डु खे डु खी अने तेमना सुखे
सुखी अबु, ते क्रोध करे तोपण कदापि क्रोध
न करवो अने कोइ दिवसे पण पतिनां
चरणकमल जोया विना रहेबु नहीं ए
सर्व सतीओनो अद्भुत मार्ग ठे

॥ तदुक्तं कुवलयमालायाम् ॥

वत्से चेत् त्व गुणश्रेणिमीहसे
स्वस्य सर्वदा ॥ तद्भर्तृमंदिर प्राप्ता,
ब्रूये प्रियमसंशयम् ॥ २ ॥ कार्यं
श्वश्रुप्रचृतिपु, गौरवार्हेषु गौरवम् ॥

त्वयानुकूलया ज्ञाव्यं, सपत्नीष्वपि
 संततम् ॥ ९ ॥ तदपत्यानि दृश्यानि,
 निजानीवाश्रितेषु च ॥ कृपा कार्या न तु
 कापि, गर्वः सर्वप्रतीपकः ॥ ३ ॥ जुक्ते
 ज्ञर्तारि ज्ञोक्तव्यं, स्वप्यं च शयिते
 सति ॥ नीचैर्लोचनया स्थेय, नीरंगी
 स्थगितास्यया ॥ ४ ॥ दुःखे दुःखिता
 पत्यौ, सुखिते सुखिता जवेः ॥ कोपव-
 त्यपि मा कोपं, विदधीत कदाचन ॥ ५ ॥
 कदापि पतिपादारविन्दद्वयविलोक-
 नम् ॥ न हेय सर्वदा सर्वसतीमार्गो-
 यमद्भुतः ॥ ६ ॥

प्रश्न. ४६ कोइ पिताए पुत्रीने बोध
 कर्यो ठे ?

उत्तर पणित दयावर्धनकृत पर्वतिथि-
 विचार ग्रंथमां जयसिंह राजाए पोतानी
 पुत्री रत्नवतीने सासरे बलावतांथा प्रकारे

बोध कयों ठे के ' हे पुत्रि ! हवेथी तूं
 पोताना पुण्यने पिता तरिके गणजे, कार-
 णके तेज तारुं रक्षण करनार ठे क्षमाने
 निरापद मानजे, केमके क्षमाशीलने
 आपदा संपदारूप थाय ठे संतोपने खरुं
 धन समजजे, कारणके ' सतोपी सदा
 सुखी ' एवु हरकोइ कहे ठे बीजी वधी
 तरेहथी जरणपोषण करनार आ रत्नशे-
 खर राजानेज समजजे हवेथी हे वत्से !
 हुं कोइ रीते तारो नथी एम मानजे आ
 प्रकारनो बोध आपी पुत्रीवियोगथी
 दुखी थयेखा राजाए अश्रुपात सहित
 पोतानी पुत्रीने विदाय करी

॥ तथाहि ॥

पितात्मनः पुण्यमनापदः क्षमा
 धनं मनस्तुष्टिरथाखिलं नृपः ॥
 अतः परं पुत्रि न कोपितेऽहमि-
 त्युदश्रुरेष व्यसृजन्निजौरसीं ॥ २ ॥

ઉપરના લેખથી સ્ત્રીકેલવણીની કેટ-
 લી વધી આવશ્યકતા છે, તથા તેમને
 શિક્ષણ આપવા માતાપિતાએ કેટલી વધી
 કાલજી રાખવી જોઈએ, અને સ્ત્રીઓ પતિ
 વિગેરે સાથે કેવી રીતે વર્તવું જોઈએ એ
 વધું સ્પષ્ટ થાય છે માટે વાલ્યાવસ્થાથી જ
 કન્યાઓને સારું શિક્ષણ આપવા ચુકવું
 નહીં. તેની પ્રાથમિક શિક્ષણશાલા તો
 પોતપોતાની માતાઓ જ છે વીજી અનેક
 સ્કૂલોમાં વર્ષોત્ક શિક્ષણ લે, પરંતુ માતા
 તરુફના શિક્ષણની જે અસર થાય છે તે
 કદાપિ વીજી શાલાઓથી થવાની નથી;
 કારણકે વીજી શાલાઓમાં પરિશ્રમ ઊઠા-
 વવાથી જ્ઞાન મળે છે, ત્યારે આ પ્રાથમિક
 શાલાથી અનાયાસે જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે.
 જેવું સદસદૃ વર્તન માતાઓ કરે છે
 તેવું જ તેમનાં વચ્ચાંઓના કુમલા હૃદય-
 રૂપ આદર્શમાં પતિવિવરૂપે પડે છે, અને

तेनी एवी मजबूत ठाप पडे ठे के ते सारी
उमर सुधी चुसाती नथी जो मातागुण
ग्रहण करनारी होय तो बालक पण गुण-
ग्राहक थाय ठे माताने गाळो देवानो
अज्यास होय तो बालक पण गाळो देवा
शिखे ठे माताने देव गुरुना दर्शन कर-
वानो रिवाज होय तो बालको प्रजात-
थीज ते तरफ लावो हाथ करी पोताने
त्या लइ जवा सूचना करे ठे माटे प्रथम
तो माताश्रोणज सद्वर्तन राखबु योग्य
ठे ज्या सद्वर्तन होतु नथी अने दप-
तीनी आपसमा खटपट चाह्या करे ठे,
जेम कोइ पति स्त्रीने कहे के 'हे सुदरि !
तु शु आ सुदर करे ठे ? ना ए सारुं
करती नथी ?' त्यारे स्त्री कहे के 'तु पोते
केम सारु करतो नथी ?' पति कहे 'अरे
पापणी ! तु सामु बोले ठे' पत्नी कहे

‘तारो वाप पापी, मने शामाटे पापणी
 कहे ठे ?’ पति कहे ‘रे क्रोधमुखी ! तने
 धिक्कार हो ?’ पत्नी कहे ‘रे जूठा वा-
 चाल ! ताराथी वळी कोण क्रोधी ठे ?’
 आबी रीतनो जे स्त्रीजर्त्तारनो निरतर
 दंतकलह चालतो होय तेवा क्लेशपिकितने
 शु सुख होय ? अर्थात् कोइ तरेहनु सुख
 समजबु नहीं

॥तदुक्तं सौभाग्यपंचमीकथायाम्॥

आः किं सुंदरि सुदरं न कुरुषे कि
 नो करोषि स्वयं, आः पापे प्रतिज-
 ह्पसि प्रतिपदं पापस्त्वदीय. पिता ॥
 धिक्त्वां क्रोधमुखीमलीकमुखर त्वत्तो-
 पि क. कोपनो, दंपत्योरिति नित्यदं-
 तकलहक्लेशार्त्तयोः किं सुखम् ॥ १ ॥

उपर दशविला क्लेशनुं नि.कंदन

કરવા સ્ત્રીકેલવણીની યાસ જરૂર છે,
 કારણકે કેલવાણલી સ્ત્રીઓ યાવા નિંદ-
 નીય રિવાજ તરફ ધિક્કારની લાગણીથી
 જુદા છે અને કલેશને તો અવકાશ આપ-
 તીજ નથી તે જો સદ્વર્તનવાલી હોય
 તો તેની સંતાનપરંપરા પણ સુધરેલી નીવડે
 છે, કેમકે તેજ પુરુષરત્નની અપૂર્વ યાણ-
 રૂપ હોય છે તીર્થંકર ગણધરાદિ મહા-
 સ્માર્તનો જડ્જઘ પણ ત્યાંથીજ થયેલો છે
 માટે ઇદ્રાદિક દેવતા પણ ‘નમો રત્નકુ-
 દ્ધિધારિકે’ એમ કહી જગવાનની માતા-
 ડને નમસ્કાર કરે છે, અને અરજ ગુજારે
 છે કે ‘યાવા પુત્રરત્નને તમે જન્મ ન
 આપ્યો હોત તો આ સૃષ્ટિના અને અમારા
 શુદ્ધાલ યાત, તે અમે કલી શકતા નથી
 તમારા પુત્રરત્નના અવલવનથી આ જય-
 કર સસારસમુદ્રને તરી જવ્ય પ્રાણીડ
 અજરામર પદને મેલવવા જાગ્યશાલી વને

ठे' अत एव श्रीरूपजदेव जगवाने
 ब्राह्मी सुंदरी नामनी पोतानी पुत्रीजने
 सारु शिक्षण आपी स्त्रीकेलवाणीनो शरु-
 आतथीज दुनिया उपर दाखलो वेसाड्यो
 ठे. ते दिवसथी नदीना प्रवाहनी पेठे
 चालता आवेला स्त्रीकेलवणीना रिवाजने
 अनुसरीने मयणासुदरी प्रमुख अनेक
 बालिकाउए लघु वयथीज सासारिक,
 नैतिक अने धार्मिक ज्ञान संपादन कर-
 वानो प्रारज कयों हतो तेनु परिणाम
 एवु सुंदर आव्युं हतु केतेणीए पति-
 सेवा बजाववापूर्वक पोताना पिताने
 धर्मात्मा बनावी साक्षात् धार्मिक फलनो
 पुरावो आपी दुनियाने एवी तो अजा-
 यवीमा उतारी के तेने थइ गये लाखो
 वर्ष व्यतीत थयां तोपण तेना हजु सुधी
 गुणग्राम थाय ठे अरे । गुणग्राम थाय
 ठे एटलुज नही, बढके धर्मगुरुज पण ठ

ठ महिने चैत्र आसो मासनी शाश्वती
 अछाइउमां अर्थात् आवेलनी उंलीउमां
 श्रीपाल चरित्र वाचतां तेना सद्वर्तननु
 व्याख्यान आपे ठे बळी परम प्रजाते
 जे वावन सतीउंना नाम लेवामां आवे ठे,
 तेमा चौद पूर्वधर श्रीस्थूलजङ्ग स्वामीनी
 सात जगिनीउंना नाम भोजुद ठे तेमणे
 वाढ्यावस्थामा नदराजानी सजा समक्ष
 प्रज्ञता, दक्षताअने विद्वत्ताथी १०० महा-
 काव्योनो विचारपूर्वक उच्चार करी आखी
 राजसज्जाने आश्चर्यमा गरकाव करी हती
 तेनु परिणाम एवु आव्यु के प्रयात वरस-
 चि विद्वान्ने राजसज्जामांथी पलायन करवु
 पड्यु हतुं ते साते वहेनोनुं बुद्धिबल एवु तो
 अजायबी उपजावनारु हतु के शतावधानी
 अने सहस्रावधानी विद्वानोनी माफक
 एक, वे, त्रण, चार, पाच, ठ, सातवार
 साजळेखा काव्योने ते क्रमथी उच्चार

करी शकती हती एटखे पहेलीनी मग-
जशक्ति एवी तो खीखेली हती के ते
एकजवार जेटखु श्रवण करे ते याद राखी
शकती हती वीजी वेवार, अने व्रीजी
व्रणवार, एवी रीते सातमी सातवार
श्रवण करेखु धारण करी राखती हती.
तेमनां नाम श्रीकल्प सूत्रमां आ प्रमाणे
आपेलां ठे

॥ तद्यथा ॥

जस्काय जस्कदिन्ना, जूच्या तह-
चेव जूअदिन्नाय ॥ सेणा वेणा रेणा,
जअणीजं थूलिजदस्स ॥ १ ॥

तथा जोजराजानी राजसज्जाना शृंगार
अने वूटथी ठटादार बोलनार धनपाल
पडिते पण पोतानी पुत्रीने बालपणार्थी
सारं शिद्धण आपी तेनी मगजशक्ति
एवी खीलवी हती के तेणी तेने एक
अद्वितीय मददगार थडपडी हती तेनी

वीना प्रबन्धचिंतामणि आदि ग्रंथोमां
एवी वांचवामां आवी ते के एकदा धन-
पाले नवीन ग्रथनु गुंफन करी ते ग्रथ
जो जराजाने देखाव्यो ते जोइ वंचावी
तेनी चित्रकवितार्थी चित्रित चित्तवालो
ते जो जराजा घणो खुशी थयो, अने
तेमां नायक तरीके पोतानु नाम दाएल
करवा तथा रूपजदेवने बढले ईश्वर अने
अयोध्याने बढले धारानगरीनो फेरफार
कराववा ललचाव्यो परंतु धर्मविरुद्ध
होवार्थी धनपाले तेम करवानी ना पानी
तेथी ते नामदारे धोले दहाडे धाड पारु-
वानी पेठे ते ग्रथ बह्मिशरण कयों आथी
धनपाल घणो दिलगीर थइ घेर आव्यो,
त्यारे तेनी प्रिय पुत्रीए दिलगीर थवानुं
कारण पुष्पु ते अवसरे यद्यपि तेनी
मरजी कहेवानी नहती, तोपण तेना आग्र-
हथी यथातथ्य निवेदन कर्युं त्यारे ते

त्वराथी बोली उठी के पिताश्री ! आप
 निराश थशो नहीं आपनो प्रयास निष्फल
 निवरुशे नहीं, कारणके आपना बनावेला
 ग्रंथनां पानां हु वालक्रीमाथी जोती रही तुं,
 तेथी ते ग्रंथ मारा कठस्थ रहेलो ठे वास्ते
 आप हवे ऊरुपथी लखवानो प्रारंज करो.
 तेवुं पुत्रीनु कर्णामृत सदृश वचन सांजली
 धनपाल वणो खुशी थयो, अने जाणे
 नबु जीवन आव्यु होय तेम हिमतनो
 हीमायती ते ग्रंथ लखवा लाग्यो. ज्यारे
 सपूर्ण लखाइ रह्यो त्यारे ते कदरदान
 पिताए पुत्रीनु पवित्र नाम ग्रंथ साथे
 जोरी दइ तिलकमंजरीना नामथी ते
 पुस्तक प्रसिद्ध कर्युं तेणीनी नाममुद्राथी
 मुद्रांकित थयेलो ते अपूर्व ग्रंथ श्री जेस-
 लमेरना प्रख्यात जैन जगारमां अमारा
 जोवामां आव्यो तेनी नकल करावी काव्य-
 माला गुहक साथे अमे मुद्रित करावी

વહાર પાડ્યો છે તે અથનુ કવિત્વ અને વિદ્વત્તાત્તરેલુ લખાણ જોવા અમે વિદ્વાન્વર્ગને શ્વાસ જલ્દામણ કરીએ ઠીએ મહાશય વાચકવર્ગ ! આવી રીતે કેલવાયેલી કુલવાલિકાઝં ઉજય કુલરૂપી કૂલં-કંપાના કિનારાને કમનીયં કરવા કલ-કંઠી સમાન નીવડે છે એટલુજ નહીં ઘડકે 'વાવે તે લણે' એ કહેવત પ્રમાણે તેમને શિક્ષણ આપનારા પણ સારા ફલનો આસ્વાદ લેવા નાગ્યશાલી બને છે અલ-લ-લ એ તો નિર્વિવાદ છે કે કેલવાયેલી કણક ડ્યારે કેલવનારને પુરી, કચોરી, પુરણપોલી અને રોટલી રોટલારૂપ થઈ સપૂર્ણ તૃપ્ત કરે છે, ત્યારે કેલવાયેલી કુલ-વાલિકાઝં કુલ ડીપાવી સાસારિક, સામા-જિક અને ધાર્મિક કાર્યોમા મદદગાર થઈ માતા, પિતા, ગ્રામ, નગર અને જન-

૧ નદી ૨ શોજાવવા ૩ હસણી

પદવાસીર્જને મદદગાર થાય તેમાં શું
આશ્ચર્ય છે ! અતઃ એવ માતાપિતાએ પોતાની
વાલિકાને અને પરોપકારથી પરાઙ્ વાલા-
ર્જને વાલપણાથીજ તન મન ધનનો જોગ
આપી કેલવવી યોગ્ય છે ઇત્યલં વિસ્તરેણ

પ્રશ્ન ૪૭ ઘનોદધિ શું ચીજ છે ? તેનું
પ્રમાણ કેવરું અને તે ક્યાં આગલ છે ?

ઉત્તર ઘનોદધિ એ અસંખ્યાત યોજન
પ્રમાણનો જલપિરુ છે, અને તે વિમાન
તથા પૃથિવ્યાદિના આધારજૂત છે

॥ તદુક્તં ક્ષમાકલ્યાણવિરચિત શ્રી-
જીવવિચારવૃત્તૌ ॥

ઘનોદધિર્વિમાનપૃથિવ્યાદ્યાધાર-
જૂતાઽસંખ્યેયયોજનપ્રમાણપયઃપિંડ-
રૂપઃ ॥

પ્રશ્ન ૪૮ ઘનવાત, તનુવાત કેવા હોય ?
અને તે કયે ઠેકાણે છે ?

ઉત્તર ઘનવા અને તનુવા એ વન્ને ઘનો-

દધિની માફક રત્નપ્રજાદિ પૃથ્વી અને
સૌધર્માદિ વિમાનના આધારજૂત છે તેમાં
ઘનવા ઠરેલા ઘી જેવો અને તનુવા તપા-
વેલા ઘૃત સદૃશ પાતળો છે

॥ તથાહિ જીવવિચારવૃત્તો ॥

ઘનવાતતનુવાતૌ ઘનોદધિવજ્ર-
પ્રજાદીના સૌધર્માદીનાં આધારજૂતૌ
તયોરાચ સ્ત્યાનઘૃતસદૃશોઽન્યસ્તુ
તાપિતવૃતવદદૃઢસ્વરૂપઃ ॥

પ્રશ્ન ૪૯ ઠપન્ન અતરદ્વીપના મનુષ્યો
કેવા હોય ? તથા તેમનુ આયુષ્ય કેટલું ?
અને ત્યાં સમૃદ્ધિમ મનુષ્યો હોય કે કેમ ?

ઉત્તર ઠપન્ન અતરદ્વીપના યુગલિક
મનુષ્યો ૮૦૦ ધનુષ્ય ઊંચા શરીરવાલા
તથા પલ્લોપમના અસરયેય જાગ પ્રમાણ
વર્ષના આયુષ્યવત્ હોય છે, અને ત્યાં
સમૃદ્ધિમ મનુષ્યોની उत्पत्ति પણ છે

॥ तदुक्तं जीवविचारवृत्तौ ॥

तद्द्वीपवासिनो युगलिनो मनुष्याः
पट्योपमाऽसंख्येयजागवर्षायुषोऽष्ट-
शतधनुरुचिताश्च संति । एते सर्वे
त्रिविधापि मनुष्या गर्भजाः सम्मूर्ति-
माश्चेति द्विधा बोध्याः ॥

प्रश्न ५० संमूर्तिमतेन्द्रिय चोद्भूत
जीवो नु उत्पत्तिस्थान कोद् शास्त्रमा
वतावेत्तु ते ?

उत्तर श्रीरत्नाकरपाठक विरचित
जीवविचारवृत्तिमां एवो लेख ते के ते-
न्द्रिय जीवो पोतानी जातिना जीवोनी
विष्टा प्रमुखमां उत्पन्न थाय ते, अने चो-
द्भूत जीवो तो स्वजातिनी लाला तथा
मल प्रमुखयी पण पेदा थाय ते

॥ तथाहि जीवविचारवृत्तौ ॥

त्रीन्द्रियास्तु स्वजातिपुरीषादिपूत्प-

द्यते चतुरिन्द्रियास्तु स्वजातिलाजाम-
लस्पर्शादिभ्य उत्पद्यन्ते ॥

प्रश्न ५१ नव ग्रैवेयक अने अनुत्तर
विमानना देवो उत्तर वैक्रिय शरीर करे
ठे के नहीं ?

उत्तर ग्रैवेयक अने अनुत्तर विमा-
नना देवो उत्तर वैक्रिय करता नहीं
त्याना देवताजमा शक्ति विद्यमान ठे,
उतां प्रयोजनना अज्ञावे उत्तर वैक्रिय
शरीर करता नहीं

॥ तदुक्तं जीवविचारवृहद्वृत्तौ ॥

ग्रैवेयकेष्वनुत्तरेषूत्तरवैक्रिय नास्ति
तत्सत्यामपि शक्तौ प्रयोजनाऽज्ञावे
तदऽकरणादिति संटकः ॥

प्रश्न ५२ केटला वर्षे एक पूर्व थाय ?

उत्तर सीतेर लाख क्रोरु अने ठपन्न
हजार क्रोरु वर्षे एक पूर्व थाय

॥ तदुक्तं जीवविचारवृहद्वृत्तौ ॥

पुष्पस्सय परिमाणं, सयरिं खलु वास-
कोमिलस्काजं वप्पन्नं च सहस्सा,
बोधवा वासकोडीणमिति ॥ १ ॥

प्रश्न ५३. संमूर्धिम पंचेंद्रिय स्थलचर
खेचर, उरग अने जुजगनी उत्कृष्ट आयु-
स्थिति केटली होय ?

उत्तर. संमूर्धिम पंचेंद्रिय स्थलचरा-
दिनी नीचे मूजव उत्कृष्ट आयुष्यस्थिति
जाणवी

- १ गाय प्रमुखनी ८४००० हजार वर्ष
- २ बगला प्रमुखनी ७२००० हजार वर्ष
- ३ सर्पादिकनी ५३००० हजार वर्ष
- ४ घो गिरोली नोलीयादिकनी ४२०००
हजार वर्ष

॥ तदुक्तं जीवविचारवृहद्वृत्तौ ॥

संमूर्धिमपंचेंद्रिया ये स्थलचरा ग-

વાદ્યઃ ૧ સ્વચરા પક્ષિણો વક્રકા-
 કાદય. ૨ ઝરગા સર્પાદય. ૩ જુજ-
 ગા ગૃહગોધાદયઃ ૪ ક્રમાત્તેપાં જેષ્ઠા-
 સ્થિતિ. ચતુરશીતિ. ૧ દ્વાસપ્તતિઃ ૨
 ત્રિપચાશત્ ૩ દ્વિચત્વારિંશચ્ચ વર્ષસહ-
 સ્ર્વ ઇત્યર્થ ॥

પ્રશ્ન ૫૪ શ્રીજીવવિચારની ૪૧ મી
 ગાથામા (સત્તઠ જવા પાણિદિ તિરિ મ-
 ણુઆ) એવો પાઠ છે તેમા સાત આઠ
 જવ કહેવાનુ શુ પ્રયોજન છે ?

ઉત્તર ઉપર વતાવેલી કાયસ્થિતિને
 સૂચવનારી ગાથામા સાત આઠ જવ ક-
 હેવાનુ પ્રયોજન એવુ છે કે કોઈ કોઈ પ-
 ર્યાતા સહિ પચેદ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્યો
 નિરતર તેવા સાત આઠ જવ કરી શકે
 છે તેમા સાત જવ તો સર્યાતા વર્ષના
 આયુષ્યવાલા અને આઠમો જવ અસં-

रयात वर्षना आयुष्यनो करे ठे. ते कार-
ण्थी सात आठ जव कहा ठे. एटले
पर्याप्तसंज्ञि मनुष्यो अथवा पर्याप्तसंज्ञि
पंचेंद्रिय तिर्यंचो निरंतर यथाक्रमथी सात
जव मनुष्यना के तिर्यचना करी जो आठमे
जवे पण तेमांज उत्पन्न थाय तो निय-
मथी असंख्य वर्ष आयुष्यवाला युगली-
यामांज उत्पन्न थइ शकेअने त्यांथी मरी
देवतामां उत्पन्न थाय. तेवार पठी नवमो
पण नरजव अथवा तिर्यंचजव थाय,
परंतु निरंतर न थाय

॥ तदुक्तं जीवविचारवृहद्वृत्तौ ॥

संज्ञिनः पर्याप्ताः पंचेंद्रियतिर्यग्म-
नुष्याः सप्ताष्टौ जवा जवेरन् तत्र स-
प्तजवास्संख्येयवर्षायुषोऽष्टमस्त्वऽसं-
ख्यातवर्षायुरेव तथाहि पर्याप्तसंज्ञि-
मनुष्याः पर्याप्तसंज्ञिपंचेंद्रियतिर्य-

चो वा निरन्तरं यथासंख्यं सप्त नर-
 जवास्तिर्यग्जवांश्चानुज्ज्वय यद्यऽष्टमे
 ज्वयस्तेष्वोत्पद्यते ततो नियमादऽसं-
 ख्यातवर्षायुष्केष्वेवोत्पद्यते असं-
 ख्यातायुष्कश्च मृत्वा सुरेष्वेवोत्पद्यते
 ततो नवमोपि नरजवस्तिर्यग्जवो वा
 पर निरन्तर न लज्यते ॥

प्रश्न ५५ व्याकरण जणवार्थी शु द्वाज थाय ?

उत्तर व्याकरणार्थी पद सिद्ध थाय ठे,
 पदसिद्धिर्था अर्थनो निर्णय थाय ठे, अ-
 र्थनिर्णयार्थी तत्त्वज्ञान थाय ठे अने तत्त्व-
 ज्ञानार्थी मोक्षनी प्राप्ति थाय ठे तदुक्तं खो-
 पज्ञहैमलघुप्रक्रियारयव्याकरणवृत्तो म-
 होपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणिशिष्योपा-
 ध्यायश्रीनयविजयगणिना—

॥ तथाहि ॥

व्याकरणात्पदसिद्धिः

પદસિદ્ધેરર્થનિર્ણયો જવતિ
અર્થાત્તત્ત્વજ્ઞાનં

તત્ત્વજ્ઞાનાત્પરં શ્રેયઃ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૫૬ વ્યાકરણ જાણવાથી ઉપર દર્શાવેલું અજવાલું થાય છે અને અમૂલ્ય લાજ મેલવવામાં આવે છે, ઠતાં ધર્મને વહાને ધોલો દેનારા હુંડકો વ્યાકરણને વ્યાધિકરણ કેમ કહે છે ?

ઉત્તર હુંડક જાણું વ્યાકરણને વ્યાધિકરણ કહે છે, તેનું પ્રયોજન તો એ સમજાય છે કે (પ્રથમતો પઠનં કઠનં કૃતં) એ વાક્યાનુસાર પહેલું તો જાણવુંજ કઠન, તેમાં વલી વ્યાકરણનું તો કહેવુંજ શુ । તેનાથી નાસીપાસ થાય તેમાં નવાઈ નથી. તેના અધ્યયનમાં તો જે હિમતના હીમાયતી છે તેજ આગલ વધે જાય છે, અને જેનું કાયર છે તે તો તેમાં ચક્કર માર્યાજ કરે છે, વાસ્તે

એક તો મોટો પરિશ્રમ ઝગાવવો પડે છે
 અને વીજુ કારણ એવું છે કે વ્યાકરણના
 અધ્યયનથી સત્યાર્થનો પ્રકાશ પડે છે,
 સ્વારે તેમનો મનઘટિત અર્થ ટકી શ-
 કતો નથી તેથી તેજ તે મતને ઓછો છે
 એવો નિર્ણય કરી, પાસલામા ફસાયેલો
 મૃગ જેમ વાગુરા તુટવાથી પલાયન કરી
 જાય, તેમ તે મનકલ્પિત મતનો ત્યાગ
 કરી શુદ્ધ સનાતન જૈનધર્મમા સામેલ
 થઈ જાય છે. દાખલા તરીકે પજાવમાં
 શ્રીઆત્મારામજી મહારાજ અને શ્રીવિ-
 સનચંદ્રજી મહારાજ વિગેરે સાધુમંડલ
 અને તેમના પ્રતિવોધેલા હજારો શ્રાવકો
 જૈન શ્વેતાંવર સનાતન ધર્મમાં સામેલ થયા,
 જેઠ શ્રીવિજયાનંદ સૂરીશ્વરના નામથી
 અને પશ્ચિત શ્રીમહાદેવીવિજયજી મહા-
 રાજાદિના નામથી પ્રખ્યાતી પામેલા છે.
 તેમજ કચ્છ દેશમા રત્નસી સ્વામી તથા રા-
 યચંદ્રજી સ્વામી વિગેરે, જેઠ હાલ શ્રીરત્ન-

વિજયજી અને પદ્મવિજયાદિના નામે
 ઝંલણાય છે એવી રીતે ગુજરાત, માર-
 વાડ, માલવા તથા પૂર્વ વંગાલાદિ અનેક
 સ્થલે એવા ઢાંચલા ચંચા છે કે સંખ્યા-
 વંચ સાધુ સાધ્વી અને શ્રાવક શ્રાવિકાણ
 તે મતનો ત્યાગ કર્યો છે તેથી તેઝ
 વ્યાકરણને વ્યાધિકરણ કહે છે, પરંતુ
 તે કાંઈ વ્યાધિકરણ નથી. ગધેડાને સા-
 કર, કાગને ડ્રાણ અને ઘુવરને પ્રકાશ
 સારો ન લાગે માટે તે ઘરાવ છે એવું
 કોઈ પણ બુદ્ધિમાન કબુલ કરશે નહીં.
 અલવત તેઝ તો (વાણી વ્યાકરણેન)
 એ મહાવાક્યાનુસાર વ્યાકરણને એક
 વાચા લીલવનાર તરીકેજ ગણશે

પ્રશ્ન ૫૭ હુંડકો કહે છે કે અમે તો
 ૩૨ સૂત્ર માનીએ છીએ, તેમાં વ્યાકરણનો
 વિષય હોય તો વતાવો

ઉત્તર. શ્રીપ્રશ્ન વ્યાકરણાદિ અનેક
 સૂત્રોમાં વ્યાકરણનો વિષય છે. અને તેનું

जाणपणु कर्या विना सूत्र वांचनारा महा
मृपावादी ठे, तथा तेमने सूत्र वांचवानो
पण अधिकार नथी इत्यादि सारी रीते
व्यान करेलु ठे तेना सूत्रपाठ श्रीविज-
यानंद सूरीश्वर उर्फे श्रीआत्मारामजी
महाराज विरचित सम्यक्त्वसद्योद्धारादि
ग्रथमा मोजुड ठे वास्ते ते पाठ न लखतां
श्रीअनुयोगद्वारनो मूल पाठ टीकार्थ
सहित दर्शावीए ठीए तेमां सामासिक
तद्धितज, वातुज अने निर्युक्तिक, ए
चार प्रकारे जावप्रमाण सूत्रकारे बुलद
अवाजे वतावेला ठे ते दरमियान सामा-
सिक प्रमाण दर्शाविता छ्छ, बहुव्रीहि,
कर्मधारय, छिगु, तत्पुरुष, अव्ययीभाव
अने एकशेष, ए सात प्रकारे समास
वतावेला ठे ए सात प्रकारना समासनु
स्वरूप, व्याकरणनु ज्ञान मेलव्या सिवाय
कोइ प्रकारे वधवेसतु आवी शके तेम
नथी वास्ते दुढको व्याकरणनो अज्यास

कर्या विना सूत्रो वांची महामृपावादी
वने ठे, ते खरेखर खेदनो विषय ठे. अमे
आशा राखीए ठीए के हुंढक जाइज नीचे
आपेलो श्रीअनुयोगद्वारनो मूल पाठ
तथा टीकार्थ जोइ तेने अनुसरतुं वर्तन
चलावशे अने पोतानो तथा अनुयायी-
जनों शुद्ध शास्त्रार्थश्री उद्धार करशे

॥ तत्सूत्रपाठो यथा ॥

सेकिंतं जावप्पमाणे ए चउविदे
पणत्ते तंजहा । समासिए, तद्धितए,
धातुए, निरुत्तिए । सेकिंतं समासिए
ए सत्त समासा जवंति । तंजहा ।
दंदेअ, बहुव्रीही, कम्मधारए, दिग्गू-
अ, तत्पूरिसे अवईजावे, एकसेसेअ

॥ तद्दीका यथा ॥

सेकिंतं जावप्पमाणे इत्यादि जावो
युक्तार्थत्वादिको गुणस एव तद्द्वारेण

वस्तुना परिचिद्यमानत्वात्प्रमाणं तेन
निष्पन्नं तदाश्रयेण निर्वृत्त नामसा-
मासिकादिचतुर्विधं जवतीत्यत्र पर-
मार्थं तत्र सेकित समासिए इत्यादि
द्वयोर्वद्भूनां वापदानां समसन समी-
जन समासस्तन्निर्वृत्त सामासिकं स-
मासाश्च द्रंढादयः सप्त ॥ इत्यादि
बहुविस्तरेण प्रोक्तमस्ति ॥

प्रश्न ५७ सासारिक कार्य प्रसंगे धार्मिक
क्रिया करवी ते जैनशास्त्राधारे उचित
गणाय के नहीं ?

उत्तर श्रीश्राद्धविधि ग्रथमां आवेली
शुकराजनी कथामां सांसारिक कृत्य कर-
नार विवेकी मनुष्ये ते प्रसगमा धर्मकार्यो
पण यथोचित रीते अवश्य करवा जोइए
एवी, वाचतने सूचवनारो एक श्लोक
आपेलो ठे ते आ प्रमाणे—

॥ श्लोक ॥

तत्सांसारिककृत्यानि, कुर्वाणेन विवे-
किना । तदंतर्धर्मकार्याणि, कार्याण्येव
यथोचितम् ॥ १ ॥

आ श्रावकोना तमाम विधि बताव-
नार शास्त्राधारे दरेक श्रावके पोतपाताने
त्यां पुत्रादिना जन्म विवाहादि शुभ प्रसं-
गे स्वस्वशक्ति अनुसारे अष्टाश्रमहोत्सव,
उद्यापन महोत्सव, समवसरण महोत्सव,
विद्यार्थीर्जने उत्तेजन, इनामना मेलावना
अने दुष्कालपीडितादि स्वधर्मीर्जनु वा-
त्सल्य करवु उचित ठे

प्रश्न ५ए सांसारिक कृत्योपेकी मरण
पाठल वरों करवो अने तेमां लखबुट
खरच करवो ते योग्य ठे के केस ?

उत्तर चाल, तरुण के वृद्धमांथी कोइना
पण मरण पाठल जमण करवुं व्याजवी
नथी, कारणके ते निर्दयता, नि शूकता,

નિર્લજ્જતા, નિર્ધનતા અને નિયતા અર્પણ કરવા ઉપરાંત સિદ્ધાંતવિરુદ્ધ છે

નિર્દયતા એટલા વાસ્તે છે કે કેટલા-
 એક ઝોજનઝટ્ટો તેવાં મરણની રાહ જુવે
 છે, અને દેવજોગે તેમ વનવાથી ઘણા
 ખુશી થાય છે, એટલુંજ નહિ વલ્કે તેવો
 વનાવ કોઈ મહિનામાં ન વને તો “આ
 માસ તો કેવલ ખાલી ગયો, કાંઈ પણ
 માલપાણી ઝડાવવા મલ્યાં નહીં” એમ
 વિચારે છે

નિ શૂકતા એટલા વાસ્તે છે કે દેવપૂ-
 જાદિ ધર્મકૃત્યનો ત્યાગ કરી સૂતકમાં
 સૂતકી વની ઝોજન કરવામાં ડુગંઠા
 કરતા નથી

નિર્લજ્જતા એટલા કારણથી કે તેના
 ઘરમા રો, પીટ અને હાહાકાર વર્તતો
 હોય તોપણ જમનારા લજવાતા નથી

નિર્ધનતા તો પ્રસિદ્ધજ છે ન્યાતિના

અગ્રગણ્ય શેઠીઆર્જની વેદરકારીને લીધે
 જ્યાંસુધી તે રિવાજને દેશવટોઆપવામાં
 આવતો નથી ત્યાંસુધી ગરીબ અને તવંગ-
 રને માથે આ ફરજ છે, એમ જાણી નિર્ધન
 લોકો પણ તવંગરની દેખાદેખી ઇજ્જત
 રાખવા ઘરઘરેણાંદિ વેચીને પણ વરો
 કરવા પઠાત પરતા નથી જલ્લેને વૈરાંઠો-
 કરાં રાખતાં થઈ જાય, અને લેણદાર
 પોતાનાં કપડાં સેવે, ઠેવટે રકમ આપવા
 ન મળે તો કારાગારની મુસાફરી કરવા
 જવું પડે આવી રીતની પાયમાલી નજરે
 જોતાં ઠતા ગુજરાત, વગાલ, પંજાવ, મુલ-
 તાન, માલવા, મેવાડ અને કઠાદિ દેશોમાં
 તે રિવાજ હજી ચાલુ રહેલો છે એટલેથી
 ન અટકતાં મારવાની જાણ તો તે
 કામમાં એટલા વધા આગલ વધ્યા છે કે
 મરનાર માવાપની પાઠલ વરો કરી દૂર-
 દૂર દેશના સેવકબ્રાહ્મણોને તેમની જમણ

आपवा उपरांत दक्षणा आपी खाखो रुपी-
आनो धूमामो करे ठे आवी रकम धर्मा-
दामां के निराश्रित धर्मवांधवोना उछार
माटे सरचवामां आवे तो केटखो वधो
फायदो थाय ?

निथता तो हरकोइ जाणे ठे के कोन्फ-
रन्सोमा, मडखोमा, सजाउंमा मोटा मोटा
विद्वानो जापणो आपी अने मुनिराजो
व्यारयानो आपी आ घोर कृत्यने मेघ-
नादथी तिरस्कार करे ठे, एटखुज नही
चल्के हानिकारक रिवाज गणी तेने एके
अवाजे अटकाववाना ठराव करे ठे

सिद्धांत शेखीविरुद्ध तो एटला हेतुथी
ठे के सिद्धांतकार श्रीसद्यजवसूरीश्वरजी
महाराज सिंहनादनी गर्जनार्थी श्रीदशवे-
कालिक सूत्रमा साधुठने केवी जापा वो-
खवी तेनु ज्ञान कराववा ते सूत्रना सा-
तमा अध्ययननी ३६ मी गायामां आ
प्रकारे फरमावे ठे—

॥ तथाहि ॥

तदेव संखडिं नच्चा किच्चं कज्जंति नो वए

आ सूत्रनी बृहद्वृत्तिमां १४४४ ग्रंथना
कर्त्ता श्रीहरिचन्द्रसूरि महाराज उक्त पाठ-
नो एवो खुलासो करे ठे के जे प्रकरणक्रि-
यामां प्राणीजनां आयुष्य खडित थाय
तेने संखडि अर्थात् जमणवार कहीए.
तेने जाणीने साधुजण 'पितादिकना नि-
मित्ते आवा जमणवार करवा योग्य ठे'
एवी ज्ञापा न बोलवी, कारणके तेथी
मिथ्यात्व वृद्धिनो दोष लागे ठे.

॥ तद्वृत्ति यथा ॥

वाग्विधिप्रतिषेधाधिकारेऽनुवर्त्त-
मान इदमपरमाह । तदेव तिसूत्रम् ।
तथैव संखडिं ज्ञात्वा । संखंज्यन्ते प्रा-

ણિનામાયુંધિ યસ્યાં પ્રકરણક્રિયાયાં
સા સઘડી તા જ્ઞાત્વા કરણીયેતિ પિ-
ત્રાદિનિમિત્ત કૃત્યૈવેષેતિ નો વદેત્ ।
મિથ્યાત્વોપવૃદ્ધણદોષાત્ ॥

આ ઘૃત્તિમા આદિ શબ્દ આપેલો છે
તેથી બાલ, તરુણ અને ઘૃક્ષુતુ પણ ગ્રહણ
થઈ શકે છે, તેથી પુત્ર, પુત્રી, પ્રપૌત્ર, માતા,
પ્રાતા, દાદા, દાદી इत्यादि કોઈના પણ
મૃત્યુ પાઠલ આવા સાત્ત્વરિકાદિના
જમણવાર કરવા યોગ્ય નથી, એ સ્પષ્ટ
સમજી શકાય છે તેમજ મિથ્યાત્વ ઘૃક્ષિનો
હેતુ હોવાથી સાધુજને જ્યારે ઉપર દર્શાવ્યા
મુજબ બોલવાની સાફ મનાઈ છે, ત્યારે
આગ્રકોથી તે કાર્ય કરી કેમ શકાય ?
કારણકે શ્રાવકો પણ મિથ્યાત્વના ત્યાગી
હોય છે મિથ્યાત્વની વાવતમાં શ્રાવકો
કાંઈ સાધુથી જુદા પડી શકે તેમ નથી
જેટલો ફરજ મુનિમહારાજને મિથ્યાત્વથી

वचवानी ठे तेदहीज श्रावकोने पण ठे; तेमां न्यूनाधिक थाय तेम नथी. अत एव अमे आशा राखीए ठीए के जैनजाइउं आवा प्रजाविक धुरंधर आचार्य महाराजना वाक्यामृतनु पान करी तेने मान आपवा साथे तेवा मिथ्यात्व वृद्धिना कारणने उन्मूलन करवा त्वरार्थी कटि-वद्ध थशे जो तेम नहीं करे तो अमे खुद्दा शब्दोमां कही शकीए ठीए के तेउ पोताना कर्तव्यथी चुम्पा गणाशे, तेमां कांड पण शक नथी इत्यलं विस्तरेण ॥

प्रश्न ६० जैनवर्गमां पितृनिमित्त श्राद्ध करवानी दूट ठे के नहीं ?

उत्तर जैनोमां श्राद्ध करवानी दूट नथी, तेथीज अंविवाए तेम न करतां मुनिने दान आप्युइतुं तेनु वृत्तांत श्रीजिनमंडनगणिकृत श्राद्धगुणविवरणमां आ प्रकारे आपेलु ठे—

श्रीरैवतगिरि पासे आवेला कुवेरपु-
रमां देवजट्ट अने देविलानो पुत्र सोम-
जट्ट नामे ब्राह्मण निवास करतो हतो.
तेनी अंविका नामनी स्त्री स्वजावथी दान-
प्रिय हती तेने सिद्ध अने बुर्रु नामे
वे पुत्र थया हता एकदाश्राद्धना दिवसे
मासोपवासी साधुने तेणे जक्तिजावथी
अने हर्षथी दान आप्यु ते जोइ देह-
धारी ऋकण जेवी तेनी पाडोशण हाथ
उचा करी उजी थइ, अने मोटा अवा-
जथी जेमतेम बकवा लागी, एटलामां
गृहातरथी तेनी सासुपण आवी पहोंची,
अने पाडोशणनां तेवां वचनो साजली
बहु उपर क्रोध करी सोमजट्टने ते घिना
कही दीधी, त्यारे सोमजट्ट बोढ्यो के-
अरे पापणी! आ तें शु क्युं? हजु सुधी
कुलदेवतानी पूजा करी नथी, पिडो जर्या
नथी, ब्राह्मण पण जमाड्या नथी, ते

પહેલાં તેં મુનિને દાન કેમ આપ્યું? એમ
 કહી ઘરમાંથી કાઢી મૂકી તે પણ વે
 ઠોકરાને લઈ ઘરથી નીકળી ગામમાં
 કોઈ જગાએ સ્થાન ન મલવાથી નગર વ-
 હાર જતી હતી, તેવામાં આકી ગચેલા
 ઠોકરાનું જલની માગણી કરી ત્યાંથી
 આગલ ચાલતાં શીલના પ્રજાવથી સૂકું
 સરોવર જલથી જરેલું અને શુષ્ક આંવો
 ફલયુક્ત થયેલો દીઠો જેટલામાં જલ
 અને ફલાદિકથી સુખી થયેલી તે, આં-
 વાની ઠાયામાં ચેનથી વિસામો લેઠે, તેટ-
 લામાં તેની સાસુ ઘરની અંદર ગઈ તે
 દરમિયાન અવિકાના શીલના પ્રજાવથી
 તથા મુનિદાનના મહાત્મ્યથી શાસનદેવ-
 તાએ કરેલાં મુનિદાનસ્થાને આસનોને
 સોનાનાં અને અન્નકણોને મોતી થયેલાં,
 તથા ઝોજનોમાં જેવી હતી તેવી અગ્રશિ-
 खानે જોઈ શુશ થયેલી તે પુત્રને કહેવા

શ્રીરૈવતગિરિ પાસે આવેલા કુવેરપુ-
રમાં દેવજનક અને દેવિલાનો પુત્ર સોમ-
જનક નામે બ્રાહ્મણ નિવાસ કરતો હતો.
તેની અધિકા નામની સ્ત્રી સ્વજ્ઞાવતી દાન-
પ્રિય હતી તેને સિદ્ધ અને વુદ્ધ નામે
બે પુત્ર થયા હતા એકદાશ્રાદ્ધના દિવસે
માસોપવાસી સાધુને તેણે જ્ઞાતિજ્ઞાવતી
અને હર્ષવતી દાન આપ્યું તે જોઈ દેહ-
ધારી નાકળ જોઈ તેની પાડોશણ હાથ
ઝડપ કરી ઝડપી થઈ, અને મોટા અવા-
જથી જેમતેમ વકત્રા લાગી, એટલામાં
અહાંતરથી તેની સાસુ પણ આવી પહોંચી,
અને પાડોશણનાં તેવા વચનો સાંજણી
વધુ ઉપર ક્રોધ કરી સોમજનકને તે વિના
કહી દીધી, ત્યારે સોમજનક ઘોડ્યો કે-
અરે પાપણી ! આ તું શું કર્યું ? હજુ સુધી
કુલદેવતાની પૂજા કરી નથી, પિંડો ચર્યા
નથી, બ્રાહ્મણ પણ જમાડ્યા નથી, તે

स्थानमां विचरतो अने जीवतो एवां पण
कोइ माणस मित्रना आपेला पिंडवडे
तृप्ति पामतो नथी, तेवु आपणे प्रत्यक्ष
जोइए ठीए, त्यारे जे लक्ष्मां न आवे
तेवा शरीरने धारण करतो निर्जीव थयेलो
मरीने क्यां गयो, तेनो आपणने पत्तो
नथी, ठतां पिंडवडे कुतगने जेम तूम
करवामा आवे तेवी रीते जोला लोकोत्री
ते प्रिय स्वजन पिंरुदानथी तृप्त कराय
ठे आ ते केवो आश्चर्यजनक विधि ठे
ते जुवो—

॥ तत्काव्यं यथा ॥

एकस्थानचरोपि कोपि सुहृदा दत्तेन
जीवन्नऽपि, प्रीति याति न पिंडकेन
तदिदं प्रत्यक्षमालोक्यते ॥ जातः
क्वाप्यऽपजीवितश्च किल यो विच्रन्न-
ऽलक्षां तनुं, मुग्धैः श्वेव स तर्प्यते प्रिय-
जनः पिंडेन कोऽयं विधिः ॥ १ ॥

લાગી કે હે વત્સ ! ગુણવતી, સરલ અને સતી પતિવ્રતા વધૂને તું જલદી પાઠી લડ આવ સોમજદ પણ તે મહાત્મ્ય જોઈ પશ્ચાત્તાપ કરતો તેની પાઠલ ગયો તેને આવતો જોઈ ડરથી કમકમાટ કરતી અવા પુત્રો સહિત કુવામાં પમી જૈનમુનિને આપેલા દાનના ધ્યાનમાં તત્પર રહેલી તે શુદ્ધ અધ્યવસાયે પંચત્વ પામી આ પાની ડુનિયાનો ત્યાગ કરી કોહંડ વિમાનમાં અધિકા નામે મહર્ષિક દેવી થઈ લોકાપવાદથી ઋણો સોમજદ પણ કુવામાં ઊપલાઈ પડ્યો, અને તેજ વિમાનમાં તે દેવીના વાહન તરીકે સિંહરૂપને ધારણ કરનાર દેવ થયો ઇત્યાદિ શ્રાદ્ધ-નિષેધના અનેક દાખલાઓ જૈનશાસ્ત્રમાં મોજુદ છે

તથા જૈન યશશ્ચક્રકૃત મુદ્રિતકુમુદ-ચક્ર નાટકગ્રંથમાં એક કાવ્ય આપેલું છે તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે “ એક

स्थानमां विचरतो अने जीवतो एवां पण
 कोइ माणस मित्रना आपेला पिडवडे
 तृप्ति पामतो नथी, तेवु आपणे प्रत्यक्ष
 जोइए ठीए, त्यारे जे लक्ष्मां न आवे
 तेवा शरीरने धारण करतो निर्जीव थयेलो
 मरीने क्यां गयो, तेनो आपणने पत्तो
 नथी, ठतां पिडवडे कुतगने जेम तृप्त
 करवामां आवे तेवी रीते जोला लोकोथी
 ते प्रिय स्वजन पिरुदानथी तृप्त कराय
 ठे. आ ते केवो आश्चर्यजनक विधि ठे
 ते जुवो—

॥ तत्काव्यं यथा ॥

एकस्थानचरोपि कोपि सुहृदा दत्तेन
 जीवन्नऽपि, प्रीति याति न पिंडकेन
 तदिदं प्रत्यक्षमालोक्यते ॥ जातः
 क्वाप्यऽपजीवितश्च किल यो विच्रन्न-
 ऽलक्षं तनुं, मुग्धैः श्वेव स तर्प्यते प्रिय-
 जनः पिडेन कोऽय विधिः ॥ १ ॥

પૂર્વોક્ત પ્રકારે જૈનશાસ્ત્રકારો એકે
 અવાજે આ વાચતને અમલમાં મૂકવાની
 ના પાડે છે તોપણ ગતાનુગતિક પ્રવાહમાં
 તળાતા કેટલાએક અજ્ઞાન જૈનો, બ્રાહ્મણ
 અને વૈષ્ણવોના દેશાદેશી શ્રાદ્ધક્રિયાથી
 કાગળાંતરે નોતરે છે તેમને ‘શ્રાદ્ધની આ-
 વશ્યકતા’ એ નામનું એક નાનકડું પુસ્તક
 જે સરસ્વતી પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં ઠપાઈને બહાર
 પડેલું છે તે વાંચવા હું ખાસ જલ્દામણ
 કરું છું, અને તેમાંથી કેટલીક વાચતને
 અહીં દાખલ કરું છું એક કવિનું કહેવું
 છે કે—

॥ તથાહિ ॥

સ્વર્ગસ્થિતા યદા તૃપ્તિ, ગચ્છેયુસ્તત્ર
 દાનતઃ ॥ પ્રાસદસ્યોપરિસ્થાનામત્ર
 કસ્માન્ન દીયતે ॥ ૧ ॥ મૃતાનામપિ
 જન્તૂના, શ્રાદ્ધં ચેત્તૃત્તિકારણમ્ ॥ ગતા-
 નામિદ્ જન્તુના, વૃથા પાથેયકલ્પનમ્

“ स्वर्गमां वेठेला तमारा पितृश्रो
अहीं दान देवार्थी तृप्त थइ जाय ठे तो
माल उपर वेठेला माणसनी तृप्ति नीचे
अनाज राखवार्थी केम नथी थती ? अने
मरेलानी तृप्तिने माटे श्राद्ध होय तो
जेनां मातापिता परदेशमां जाय ठे तेने
खरची मोकलवानी शी जरूर ठे ? तथा
खावानुं रस्ता वास्ते जातु बधावबु ते पण
व्यर्थ ठे अही आपणे त्यां मोकलवाने
बदले ब्राह्मणना पेटरूपी नाकमां अनाज
नाखी परदेशमां तेने पहुँचानी आपशु ”

कदापि एम कहेवामां आवेके जीवतां
नथी पहुँचतुं, पण मरी गया पठी पहुँ-
चे ठे, तो जला विचार करो के ज्यारे
जीवतां दश हाथ दूर वेठेलाने नथी
पहुँचतुं तो मरेलाने केम पहुँचे ? केटली
असजवीत बात ?

॥ कथा पहेली ॥

एक दिवस गुरु नानकजी दरबार गया
 हता त्यां गंगाकिनारा उपर माणसो
 पोताना मरेखा पितृजनु तर्पण करता हता-
 नानकजीए पूव्यु जाइ। आ शु करो ठे ?
 लोकोए जवाब आप्यो के अमारा स्वर्ग-
 वासी पितृजने जल पहुँचाडीए ठीए
 नानकजीए पूव्यु के तमारा पितृओ क्यां
 ठे ? लोकोए कहु के पितृलोकमां त्यारे
 नानकजीए गगामा प्रवेश कीधो, अने पोते
 पण खोवेथी पाणी उमरुवा लाग्या. ज्यां
 लोकोना कपडा पड्या हता त्यांसुधी पाणी
 उड्यु, त्यारे लोकोए कहु 'महाराज ! शु
 करो ठे ? अमारा कपडा चीजाइ जाय ठे'
 नानकजीए कहु ' अर्हीथी १०० माइल
 उपर मारु खेतरे ठे ते तापथी सुकाइ जाय
 ठे, तेने जल पहुँचाडु तूं ' लोकोए पूव्यु
 आटखे वधे दूर जल केम पहुँची शकशे ?

त्यारे नानकजीए कह्युं, जे जग्यानी मने
 खबर ठे त्यां जो आ पाणी नहीं पहुँचे
 तो तमारा पितृश्रो के जेनो पत्तो नथी
 के पृथ्वीना क्या जागपर ठे, तेने तमे
 आरु तथा तर्पणथी अन्न जल केम पहुँ-
 चानी शकशो ? वाचकवर्गे आ वाचत
 उपर बुद्धिपूर्वक विचार करवो

॥ कथा बीजी ॥

एक जाट हतो, तेनो पिता गुजरी गयो
 तेना मरी गया बाद तेना गोरमहाराजे
 शय्यादान, गोदान विगेरे अनेक प्रका-
 रनां दानथी जाटने लुट्यो लुटवामां
 कोइ जातनी कचाश राखी नहीं; परतु
 जाटना घरमां एक उत्तम घोड़ी रु ५००
 नी हती ते गोरमहाराजनी नजरे पमी
 अने घोड़ी जोइने गोरमहाराजनो जीव
 तलपापड थवा मांड्यो के आ घोड़ी केवी
 रीते जाट पासेथी परावाय ? गोरमहा-

राजने रात्रे निद्रा पण आवे नहि एम
 करता करतां वेत्रण दिवस नीकली गया ,
 अंते एक युक्ति गोरने हाथ लागी तेथी
 एक दिवस सवारना सात आवठ वागे जा-
 टने घेर गोरमहाराज जइ पहोच्या जाटे
 आदरसत्कार करी महाराजने पूव्यु, केम
 महाराज । शी आझा ठे ? गोरमहाराजे
 लाग जोइ कष्टु के दुनियामा दीकरा
 होय ते तमारी जेवाज होजो के जे
 वापने तायों आजे सवारे ठ वागे जरा
 मारी आंखमां निद्रा हती, अने कांइक
 जागतो पण हतो, एटलामा जाणे तमारो
 पिता, जे कपळा विगेरे तमे मने आप्या
 हता ते पहेरीने मारी सामे ह
 तमारो आपेलो हुको विगेरे लइने
 उजो, अने मने कहेवा लाग्यो के 'मार'
 सुपात्र दीकराने कहो के तारा आवा प्रका
 रना दानपुन्यथी तो हु बहुज राजी थये
 हुं, पण मारी घोमी विना हु बहुज हेरा

थाजं तुं, वास्ते तमे आजने आज घो-
 मीनुं दान करावी लो, तो पठी मारा
 जेवो पितृलोकमां कोइ सुखी नहि.
 त्यारे जाटे कह्युं के 'महाराज ! मारे
 सरकारनो कर जरवानो ठे, तेथी आ
 घोमी वेची तमने एक घोमी अपावी
 दजं' ते सांजलीने तो गोरना मनमां जूत
 जरायु के आ जाट तो खपसवा मांड्यो,
 तेटलामां जाटनां कोइ सगां त्यां आवी
 प्होंच्यां तेमणे ज्यारे आ वात सां-
 जली त्यारे गोरनी तरफेण लइ जाटने
 ठपको आपवा लाग्यां के वाह ! वाह !
 वाप दुःखी थाय अने तुं एक घोमी
 आपवाने आनाकानी करे । त्यारे वि-
 चारो जाट जोंगे पड्यो अने ते वखते
 तो घोडीनुं दान करी दीधुं, पण विचार
 करतो वेगो के आ गोरे नागरुदाइ क-
 रीने घोडी तो लइ लीधी, हवे कर

केम चुकवाशे ? आ घोडीना पैसा करी
तेमांथी वीजुं हलकु धोरुं लइ गयो
होत तो शुं मारो बाप नाराज थात ?
आ बखते मारे केटलुं दु ख ठे के कर
जरवानु जरा मोरुं थाय तो वदीखा-
नामां जबु पडे; एटली दया शुं मारा
बापने न उपजत ? आवो जुलम बली
होय ? जो मारो बाप खरेखरो दुःखी
थतो होत तो मने आवीने स्वप्नमां केम
न कहुं ? आ तो कांश्क तमाशा जेवी
वात लागे ठे जाट काचो न हतो तेणे
एक एवी तदवीर रची के बीजे दिवसे
सवारमा पहोरमां गोरने घेर पहोच्यो, अने
घराडे वराका पारुवा माळ्यो के 'जलदी
करो, जलदी करो' त्यारे गोरे कहुं 'केम
जाइ ! बूमो पामो ठो ?' त्यारे जाट बोळ्यो
के जलदी करो मारो बाप स्वर्गमां बहु
वीमार ठे तमो काळे जे घोमी लइ

गया ते संवधमां आज मने स्वप्नमां
 आवी कहेवा लाग्यो के घोमी घणा दि-
 वसथी वांधेली होवाथी हुं जेवो तेना उ-
 पर स्वार थयो के तरत घोमीनी मस्तीथी
 हुं नीचे पकी गयो. मारो पग तुटी गयो
 ठे में अहिंयां स्वर्गना वैद्यने बताव्यो तो
 वैद्यराजे कछुं के गोरदेवताने घेर बोलावी,
 तेना पग उपर धगधगतो गरम लोखं-
 मनो सलीजं लगावबो जोइए, तो तारो
 पग साजो थइ जाय. वास्ते गोरमहा-
 राज जलदी चालो. सलीजं धगावी तै-
 यार करी आव्यो हुं हवे वीलकुल ब-
 खत न करो. मारा वापने डु खी जो-
 इने मने आ ' बखत कांइ सुजतुं नथी.
 विचारा पुरोहितनां मोतीआं मरी गयां,
 पण जाट तो तेनो हाथ पकमी खेंचवा
 मंमी पड्यो. गोर तो मनमां निसासा
 मूकी पश्चात्तापमां पड्यो के आ घोड़ी

हु क्यांथी खाव्यो ! तेणे मनमां जाण्युं
 के आ तो जंगली जात ठे, गरम स-
 खीजं चांपी देशे, 'आ तो छेने गइ पुत
 तो खो वेठी खसम' एना जेवु थयु
 त्यारे गोरमहाराज उचर्या के 'अव्या,
 घेलो थइ गयो ठे बली मारा पग उपर
 सखीजं चांपवाथी तारा पिताने ते कोइ
 दिवस आराम थतो हशे ? आरवी जं-
 गली वातो शु करे ठे ? ' त्यारे जाट
 बोव्यो के 'महाराज ! मानमां रहीने
 घोनी पाठी खावो, तमने घोनी आप-
 वाथी मारा पिताने घोडी पहोंची गइ
 एनी शी खात्री ? ज्यारे तमारा मनमां
 खात्री नथी तो पठी मारा मनमां खात्री
 क्याथी थाय ? जो घोनी राखवी होय
 तो चालो मारी साथे थने तमारा पग
 उपर मने सखीजं चापवा द्यो जख्खा, कंइ
 पगे लगरु थवानुं कोइने मन थाय ?

हरामनुं खावाने सर्वने मन थाय.' आ
 प्रमाणे कही जाट घोमी ठोडी लाव्यो
 अने महाराजने गाळो देवा लाग्यो
 वळी कहेवा लाग्यो के महाराज ! क-
 लियुग आववा लाग्यो ठे, तेशी हरामनुं
 खावानु वंध थवानो वखत आव्यो ठे.
 वास्ते वाचकवर्गनु खास ध्यान खेंचवानुं
 के आज तो दुनियामां 'मीठा मीठा
 गडपगन्ध अने करुवा करुवा थूथू'
 एवो रिवाज पड्यो ठे. वास्ते आंख उ-
 घाड्या विना चाले तेने खाडामां पड्या
 विना टुटको नथी. वली नीचली क-
 थाथी साफ जणाशे के आज दुनि-
 यामां ढोंग सिवाय कांश् जोवामां
 आवतुं नथी

॥ कथा त्रीजी ॥

एक मनुष्यनो पिता गुजरी गयो
 हता तेणे शय्यादान विगेरेनी क्रिया

करी, त्वारे ब्राह्मणोए कछुं के 'अमने
जे आपशो ते तमारा पिताजीने पहुँ
चशे, तथा तमारा पिताजीने मिष्ट प
दार्थों घणाय प्रिय हुता तेथी अमोने
पण खुब मिष्टान्न खवडावो.' आथी तेए
पुरोहितने उत्तम उत्तम पदार्थों खवडाव
वानी गोठवण करी अने नोतरुं आप्यु
ज्यारे महाराजो जमवा वेठा त्वारे वि
चारा जोला यजमाने पोताना पिताने
अफीणतु वधारण होवार्थी दश पदर
तोला अफीण पण मंगाव्युं हतुं अने ते
पण महाराजने उत्तम पदार्थों साथे
खावानी विनंति करी त्वारे महाराजनां
धोतीआ हाथमां रक्षां, अने जाण्युं के
आना मनमां तो पोताना पिता जेगा
अमने करवानो विचार ठे आपणा तो
चार वागी जाय पठी गोरमहाराजे
कछुं के ' जाइ । जे खवातुं होय ते ख-

વાય. ' યજમાને કહ્યું કે ' ક્યાં સ્વાસ્થ્ય
વાસ્તે છે? આ તો મારા પિતાને પહોંચા-
ડવા વાસ્તે છે ' ગોરે કહ્યું કે ' પહોંચતું
તો કાંઈ પણ નથી, પણ અમારો પેટ જર-
વાનો ઉપાય છે ' આ ઉપરથી વાચક-
વર્ગ સમજી શકશે કે શ્રાદ્ધથી આલસુ
બ્રાહ્મણોના પેટ જરવા સિવાય બીજું કાંઈ
પણ હોય તેમ લાગતું નથી.

॥ મૃત શ્રાદ્ધ વિષે કેટલા-

એક સવાલ ॥

૧ કાગડા અને પિતૃર્ણને શો સંબંધ
છે કે જેથી વિશેષ કરીને શ્રાદ્ધમાં કા-
ગડાને ધોજન વાસ્તે બોલાવવામાં
આવે છે? અને જો કાગડા ન આવે તો
શામાટે પિતૃર્ણની અવગતિ માનવામાં
આવે છે?

૨ જાણ પેઢી સુધીજ શ્રાદ્ધ કરવાનો
રિવાજ છે ત્યારે પાંચમી પેઢીના પિતૃ-
ર્ણની શી ગતિ થતી હશે?

३ जे माणसो अपुत्र मरी जाय ते तेजने पोताना धर्मानुसार स्वर्ग मखे ते के नहीं ? केमके शुक्रदेवजी, जीष्मपित्तमह, पचशिखादि घणा कृपित्तए पोतानो विवाहज कयों नथी ते लोकोनी हिंदु मतानुसार कइ गति थइ ते ?

४ पित्तज कया शरीरथी ग्रहण करे ते ? जो कहो के स्थूल शरीरथी, तो मनुष्योने पित्तज जोवामां केम नथी आवता ? जो कहो के सूक्ष्म शरीरथी ग्रहण करे ते, तो स्थूल पदार्थोंनुं सूक्ष्म शरीरथी ग्रहण करबु वीलकुल असंभवित ते

५ एक माणसने चार ठोकरा ते अने चारे ठोकरा जुदा जुदा शहेरमां रहे ते अने चारे ठोकरा एकज दिवसे थारु करे ते, ता ते पित्त चारेनुं भोजन केवी रीते ग्रहण करी शके ते ?

૬ સ્ત્રીઝને શ્રાદ્ધ કરવાનો અધિકાર નથી, તો શ્રાદ્ધનું યોજન કરવાનો શો અધિકાર છે ?

૭ જીવની પોતાના કર્માનુસાર ગતિ થાય છે કે નહીં ? જો થાય છે તો મૃતક શ્રાદ્ધ કરવાનું શું ફલ ?

૮ જે જાતિઝને શ્રાદ્ધનો અધિકાર નથી તેના પિતૃઝ વીજાના પિતૃઝનો खोराक મારફતુ કરી પન્નાવી લઈ લાઈ જાય છે કે ખૂંચ્યાજ પડ્યા રહે છે ? જો ખૂંચ્યાજ પડ્યા રહે છે, તો તે વિચારાઝના દિવસ કેમ કરી વ્યતીત થતા હશે ?

૯ ઝ્યારે જીવ શરીર ઠોઢે છે ત્યારે તેના પાઠલ દશ ઇકાદશ દ્વાદશ વિગેરે જે શ્રાદ્ધ કરવામાં આવે છે તેમાં પયસ દેવાથી ઇક વર્ષ સુધી તૃપ્ત રહે છે, તો વ-ચમાં કર્ણાગતમાં પણ શ્રાદ્ધ કરવું ઇ વિચારા પિતૃઝને ઘીમાર કરવા ઘરોવર છે. ઝ્યારે

તેજ વીમાર થતા હશે ત્યારે તેને ઔષધ
કોણ આપતું હશે ? અને વગર ઔષ-
ધીથી પિતૃ વિચારા વીમાર રહેતા
હશે, કારણકે અજીર્ણ સર્વ રોગનું મૂલ
ઠે ઇત્યાદિ ॥

પ્રશ્ન ૬૧ સાધુ સાધ્વીર્જ 'વર્તમાન
યોગ' કહે ઠે તેનું શું તાત્પર્ય ઠે ?

ઉત્તર આયુષ્યનો વિશ્વાસ નથી અને
કાર્યોમાં ઘણા અંતરાય આવી પડે ઠે,
માટે સાધુર્જ વર્તમાન યોગથી વ્યવહાર
ચલાવે ઠે.

॥ તથાહિ ॥

આજસ્સ ન વિસાસો, કજ્જસ્સ વ-
હુણિ અતરાયાણિ ॥ તમ્હા સાદ્દુણં
વટ્ટમાણજોગેણ વવહારો ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૬૨ ત્રણ અક્ષરનું નામ ઠે તે-
માંથી પ્રથમ અક્ષરને વાદ કરતાં જલ-
ધિમાં રહેલ અદૃશ્ય પદાર્થનું નામ થાય

ઠે, મધ્યનો વર્ણ અલગ કરતાં પૃથ્વીમાં વર્ણનીય વ્રતનું નામ નીકલે ઠે અને અં-
ત્યાદ્ધરને હીન કરતાં શરીરને કંપાવના-
રું નામ પ્રગટે ઠે, તે ત્રણ અદ્ધરના ના-
મવાલા તીર્થપતિને હું નમન કરું હુ. એવી
રીતે સમસ્યાકાર કહે ઠે. તે તીર્થકર
કયા સમજવા ?

॥ સમસ્યાકાવ્યં યથા ॥

આદ્યેન હીનં જલધાવદ્દૃષ્ટં,
મધ્યન હીનં જીવિ વર્ણનીયમ્ ॥
અતેન હીનં ધુનુતે શરીરં,
તન્નામકં તીર્થપતિં નમામિ ॥૧॥

ઉત્તર 'શીતલ' એ ત્રણ અદ્ધરમાંથી
પ્રથમ અદ્ધર વાદ કરતાં ' તલ ' રહે
ઠે, તે સમુદ્રમાં અદ્દશ્ય ઠે મધ્ય વર્ણ ર-
હિત કરતાં ' શીલ ' રહે ઠે, તે પૃથ્વીમાં
પ્રશસનીય ઠે. અંત્યાદ્ધર વર્જવાથી શીત

रहे थे, ते शरीरने कंपावी नाखे थे. ते
त्रण अक्षरना नामवाला श्रीशीतलनाथ
स्वामी समजवा. तेमने समस्याकारक
नमस्कार करे थे

प्रश्न ६३ तीर्थयात्रामां सूतक लागे
के नहीं ?

उत्तर तीर्थयात्रामां सूतक न लागे

॥ यतः श्रीआचारदिनकरे ॥

स्वकुले तीर्थमध्ये च, तथावश्ये व-
द्यादपि ॥ षष्ठी पूजनकाले च, गण-
येन्नैव सूतकम् ॥ २ ॥

प्रश्न ६४ अति क्रुधातुर, तृपातुर
अने थाकेला मनुष्ये तत्कास जल पीवु
के नहीं ?

उत्तर अत्यंत चूख, तरस अने श्रमवा-
लाए एकदम पाणी न पीवुं, कारणके
तेम करवार्थी साते धातुर्ल कोपायमान

थाय ठे, अने वात, पित्त, श्लेष्मादि दोषो
उत्पन्न थाय ठे

॥ यदुक्तं कुवलयमालायाम् ॥

यत्किल दुःसहृषाद्बुधापरिश्रम-
ज्जाजिनाऽपि देहिना तत्क्षणं पयो न
पेयमिति । यस्मादेते सप्तापि धातवः
प्रकुप्यन्ति वातपित्तश्लेष्मादयो दोषा
उत्पद्यन्ते ॥

प्रश्न ६५ जूत, पिशाच अने राक्षसो
कवल आहार करे के नहीं ?

उत्तर जूत पिशाचादि कवल आ-
हार करता नश्री, पण बालकोना जेवी
क्रीडा करे ठे अने जक्षण करता होय
तेवी माया देखाडे ठे

॥ तदुक्तं कुवलयमालायाम् ॥

गौतमेन पृष्टं जगवन् किमु पि-
शाचा राक्षसाश्च कावलिकमाहारं

कुर्वेति किं वा न ? जगवता आ-
 झप्तं गौतम । न कुर्वेति प्रकृत्या व्य-
 तरा अमी वासा इव क्रीमां कुर्वेति
 महामासं जुक्तमिति मायां दर्शयति ॥

उपरना खेरथी सिद्ध थाय ठे के देवता
 देवीजनी आगल तेमने तृप्त करवा अ-
 झानीठ पशुपक्षीजनों वध करे ठे ते
 फलुल ठे अने निरपराधी प्राणीजने
 मारवार्थी केवल घातकीपणुंज तेज करे ठे,
 कारणके कवल आहारी न होवार्थी देवता
 देवीने काइ खात नथी तेम जे इरादाथी
 वध करवामा आवे ठे ते इरादो वर न आव-
 वार्थी वध करनारने पण काइ फायदो नथी
 फक्त विचारा मुगा प्राणीनो वचमां घाट
 घमाइ जाय ठे ते विचारा करगरी पो-
 कार करे ठे, पण तेमनी दाद कोण सा-
 चले ठे ? जीवदया प्रतिपालक विरुद्धने
 धारण करनारा हिडु राजाजण ज्यारे ते-

मनी दाद न सांजली अने पोताना प-
वित्र विरुद्धने वटो लगाड्यो त्तारे अमे-
रीकन राज्यमां तेमनी अरजी पसार
थइ अने तेमने अदल न्याय मळ्यो ते
आवी रीते-

॥ जीवदयानी खरी लागणीथी
राजसज्जामां रजु थएली प-
क्षीर्तनी अरजी जैन-
पत्र ता. ११ मी
एप्रिल सने
१९०६ उप-
रथी ॥

“ अमेरीकाना मेसेचुसेट्स नामना
राज्यनी राजसज्जामां पक्षीर्तना रक्षण
माटे जाणे पक्षीर्त पोतेज करगरीने वि-
नंति करता होय एवी ढवमां त्यांना
वमा सज्जासद मी ज्योर्जहोरे अरजी

कुर्वति किं वा न ? जगवता आ-
इतं गौतम । न कुर्वति प्रकृत्या व्यं-
तरा अमी वाला इव क्रीडा कुर्वति
महामांसं श्रुतमिति मायां दर्शयति ॥

उपरना लेखथी सिद्ध थाय ठे के देवता
देवीउनी आगल तेमने तृप्त करवा अ-
ज्ञानीउ पशुपक्षीउनो वध करे ठे ते
फजुल ठे अने निरपराधी प्राणीउने
मारवाथी केवल घातकीपणुंज तेउं करे ठे,
कारणके कवल आहारी न होवाथी देवता
देवीने काइ छाज नथी तेम जे इरादाथी
वध करवामां आवे ठे ते इरादो वर न आव-
वाथी वध करनारने पण कांइ फायदो नथी
फक्त विचारा मुगा प्राणीनो वचमा घाट
घसाइ जाय ठे ते विचारा करगरी पो-
कार करे ठे, पण तेमनी दाद कोण सां-
जले ठे ? जीवदया प्रतिपादक विरुद्धने
धारण करनारा हिंदु राजाउंए ज्यारे ते-

मनी दाद न सांजली अने पोताना प-
वित्र विरुद्धने वटो लगाड्यो त्यारे अमे-
रीकन राज्यमां तेमनी अरजी पसार
थइ अने तेमने अदल न्याय मळ्यो ते
आवी रीते-

॥ जीवदयानी खरी लागणीथी
राजसजामां रजु थएली प-
क्षीर्तनी अरजी. जैन-
पत्र ता. ११ मी
एप्रिल सने
१९०६ उप-
रथी ॥

“ अमेरीकाना मेसेचुसेट्स नामना
राज्येनी राजसजामा पक्षीर्तना रक्षण
माटे जाणे पक्षीर्त पोतेज करगरीने वि-
नंति करता होय एवी ढवमां त्यांना
वमा सजासद मी ज्योर्जहोरे अरजी

રજુ કરી હતી જે સાંજલી રાજસચ્ચામાં
 પક્ષીઝંને નહીં મારવાનો કાયદો પસાર
 કરવામાં આવ્યો હતો આ અરજી લા-
 ગણીવાલી તથા વાચવાલાયક હોવાથી
 જેમની તેમ નીચે આપીએ ઠીએ

માસેચુસેટ્સ રાજ્યની રાજસચ્ચાના
 અધ્યક્ષ અને સચાસદો,

આ રાજ્યના મધુર ગાયન ગાનારા
 પક્ષીઝંની તમો નામદારની હજુરમાં નમ્ર
 અરજી છે કે તમો અમારા વિષે જે
 જાણો છો તે કરતા અમો તમારા વિષે
 થોડું જાણતા નથી તમો જાણો છો અને
 ગરીબ, વીમાર અને જૂરયા માણસો તે-
 મજ હુલા, લગભગ અને વેહેરાઈ માટે
 તમે વાધેલા મકાનોના ઠાપરા ઉપર અમે
 નાચીએ ઠીએ તથા ધરોની વારીઝંમાથી
 જોડીએ ઠીએ અમે જામના માલા વાધ્યા
 છે અને તમારા વાલવચ્ચા તથા ગરીબો

माटेना वागवगीचाउंमां अमे घणां घणां
 गायनो गायं ठे देशना मोटा जागमां
 अमे सूर्यनो प्रकाश पडे त्यांसुधी उडीए
 ठीए जेम तमे अमेरीकाना ठो तेम अमे
 पण अमेरीकनजठीए तमारी माफक अ-
 मारामांनां केटळांक पद्दीउं पण समुद्र
 उलंगीने अत्रे आव्यां ठे घणां खरां
 तो लांवो वसवाट करीने अत्रेज रह्यां
 ठे, अने तमारा वडवाउंने अमारामांनां
 घणां खरांउंए पहेलो आवकार आप्यो
 हतो, एटलुंज नहीं पण अमारां .माता-
 पिताए तमारां मातापिताने खुश करवा
 वन्यु तेटलुं कर्यु हतु आपनी हजुरमां
 एक खेदजनक घात निवेदन करवानी
 ठे के वगर विचारना अनामी लोको अ-
 मारो नाश करवानी तजवीज करे ठे.
 अमारां पीठां सुंदर होवा माटेज तेउं
 अमोने मारी नाखे ठे सौजाग्यवतीउं

અને પ્યારી ઠોકરીઝં જે અમારા ઉત્તમ
મિત્રો ઠે તેજ અમારા સહોદરને મારી
નાચે ઠે, ને તેમ કરી તેમનાં સુદર પીઠાં
ટોપીઝંમા નાચે ઠે કોઈ વચત મોજશો-
ખને ચાતર અમોને મારી નાચે ઠે નિ-
ર્દય ઠોકરાઝં અમારો માલો હુંટી જાય
ઠે અમારી જગો જાણે આકાશમાંજ ન
હોય તેમ વડુકો અને જાલથી અમોને
નસાને ઠે આવી સ્થિતિ ધાલુ રહેશે
તો તો પક્ષીઝંની જડ મૂલથી નીકલી
જશે જે દેશો પક્ષીઝંથી જરપૂર હતા તે
આજે હજમ થયા ઠે ઇટાલીમાંથી બુલ
બુલનો સદંતર નાશ થયો ઠે, માટે અ-
મને કમોતે મારી નાચવામાં આવે ઠે તે-
માંથી વચાવશો તમે કાયદો કર્યો ઠે
કે પક્ષીને મારવું નહીં, તેમ ઇમાંનો
નાશ કરવો નહીં તેવોજ વીજો કાયદો
કરશો કે કોઈ અમારાં પીઠા પહેરવાં

नहीं. तमारी ठोकरीजं पीठां विना सुं-
 दरज ठे. जो तमे ते कायदो करशो तो
 तेनो वदलो वाळवानु अमे जाणीए
 ठीए तमारा ठोकराजंए स्वच्छ केम र-
 हेवु ते शीखवीशुं. सलाहसंपथी केम
 रहेवुं ते अमे अमारा दाखलाथी देखा-
 कीशुं अमे एवा सुंदर माला बांधीशुं
 के जे जोवानु तमोने मन थाय तमारा
 घागवगीचामां अने फुलवाडीजंमां खे-
 लशुं. तेमनां फलोने कीराना उपद्रवथी
 वचावीशु वसंत तथा ग्रीष्मरुतुने अ-
 मारा मधुर गायनवडे मनोहर वनावीशुं.
 जुन मासमां तमो फरवा नीकलशो त्यारे
 तमारी पाठल उडी दिवसने खुशनुमा
 वनावीशुं संध्याकाले थाकीने घेर आ-
 वशो त्यारे, चकलीजं तमोने जणावशे के
 अमे केटला वधा आचारी ठीए ? रा-
 त्रिए पण गायन करी तमोने रीऊवीशुं.

અમે સહીસલામત થવાથી ઘીજાં
પક્ષીઝં પણ આ રાજ્યમાં આવીને આ-
શ્રય લેશે ॥

તેમજ ચાલતા વર્ષેની પશુપ્રેમીઝંની
ઘજાર લડનમાં તા ૨૭ ૨૯-૩૦ નવેમ્બરે
જરાઈ હતી આ મળ્લીનો હેતુ શોધ-
ખોલ માટે થતી પશુહિસા અટકાવવાનો
ઠે આ ઘજારમાં હ્યુકો, લૉર્ડ, કાઉન્ટો
તથા તેમની ઝમરાવ પક્ષીઝં વિગેરેની
સર્યા ૧૨૫ થી વધારે હતી ઘજાર
જોવા જવાની ફી રૂ ૧૦ હતી ઘજારમાં
કોઈ ઝમરાવ સ્ત્રીઝં ગાવાનો તો કોઈ
ઘીજા પ્રકારનો, એમ જાગ જજઘ્યો
હતો લેમી બ્લોમફીલ્ડ તથા વેરોનેટ
વારનેકોઈ પુષ્પો વેચવાનો વિજાગ સા-
ચઘ્યો હતો આવા સ્થાનદાન કુટુબના
મનુષ્યો સરા ઝત્સાહથી જાગ લે ત્યારે
ગરીબ માણસો ઝપર કેટલી વધી અસર

થાય તેનો તો વિચારજ કરવો વસ ઠે.
થયેલી મોટી રકમની ઉપજ જનાવરોના
હકના રક્ષણ માટે લઘુત્ત્વ ચલાવનાર
મંમલીઝને તેજણ અર્પણ કરી હતી

આવી રીતે વિદેશી રાજ્યોમાં જ્યારે
પ્રાણીરક્ષણના ઉપાયો યોજવામાં આવે છે,
ત્યારે આર્ય મહારાજાઝ શિકારે ચઢીને
અને નવરાત્રના પવિત્ર દિવસોમાં તેમજ
દશેરાની સ્વારી ચઢાવીને પાઠા અને
ગરીબ ઘેટાં, ઘકરાં આદિ મુંગાં પ્રાણી-
ઝની કતલ ચલાવે છે એ કેટલું વધું શો-
ચનીય છે !

અહીં ઉપયોગી હોવાથી ધી ઇન્ડિ-
યન એડવરટાઇઝર તા ૩૩ મી સપ્ટે-
મ્બર સને ૧૯૦૬ ના પત્રમાં આવેલો
'દેશી રાજ્યો ને દશેરાના પવિત્ર તહેવાર'
એ મથાલાવાલો લેખ રજુ કરીર ઠીએ.

“ હિંદુ લોકોમાં દશેરાના દિવસને

एक मोटो तहेवार गणवामां, आवे
 ठे ते पवित्र दिवसने सौ आनंदसह गाल-
 वाने तट्पी रहेला होय ठे परंतु ते दिवसे
 प्राणीजना जीव घणाज गजरायला होय
 ठे कुदरते एक नानामां नाना जीवथी
 ते मोटामां मोटा सर्व जीवोने सरखी
 बक्रीसो आपेली ठे, ठर्ता दशेरा जेवा
 पवित्र दिवसे धर्मने व्हाने बकरा,
 पामा जेवाना वध थता होवार्थी प्रा-
 णीज उदास रहे ठे धर्मने व्हाने मोटा
 प्राणीजनां रुधिर विना कारणे देवीदेवो
 आगल वहेवराववामा आवे ठे ते त्रास-
 जनक बात साजली कया विचारवंत ज-
 ननु हृदय नहीं पीगले ? अफसोस !
 अफसोस ! शुं जे धर्म दुर्गतिमां परता
 अटकावनार ते धर्मनां कार्यज अधो-
 गतिमा खड् जवाना दरवाजा खुल्ला
 मूके । केटवाक देशीराज्योमां आशो

शुदी ८ तथा आशो शुदी १० ना रोज
 प्लेग, कोलेरा, शीतला विगेरे दुष्ट बीमा-
 रीज आवे नहीं तेटलामाटे देवीने सं-
 तुष्ट करवा आवा निरपराधी, अवाचक,
 मुंगां प्राणीजनों वध करवामां आवे ठे ए
 शुं ! आशी परमेश्वर राजी यशे ? जरा पण
 नहीं आज्ञे आपणे थोना वखतथी दशेरा
 जेवा पवित्र तहेवारोए मुंगां प्राणीजनों
 वध यतो सांजलीए ठीए, परंतु तेथी
 जरा पण आफतो दूर थइ सांजली ठे ?
 हमेशां वधती ने वधती आफतो जोइए
 ठीए त्यारे एनु शु कारण ? हु कहीश
 के अवाचक प्राणीजनों वधज तेनु कारण
 ठे राजाथी रक सुबी सर्वेने पोताना पू-
 र्वजन्मना कर्मानुसार सुख, दुःख जो-
 गवबु पडे ठे, ने आफतो आवे ठे ते मनु-
 प्योनां पापोनी शिक्षाज ठे प्राणीजने
 मारवामांज पुण्य होय तो ' अहिंसा प-

णीउने विना कारणे मारी नाखवाना रिवा-
जथी राजामहाराजाने गोत्राह्वण प्रतिपाल
निराश्रिताधार, प्रजापालक, न्याय दया
क्षमावान् विगेरे इटकावो आर्यतनुजो
मारफते माताए मोकदया हशे ? आगल
शुं आवा रिवाज हता ? पुराणो तपासतां
आवा दाखला कोइ मली आवता नथी.
पशुवध ए शास्त्रीति नथी अमे राजा
'महाराजाउने विनंति करीशु के हिंदुउना
तद्देवारोना दिवसे पशुवध करवानी सलाह
आपनार शास्त्री पासे आर्यमाता तरफथी
मलेला इटकावोनो अर्थ करावो

हिंदु राजाउं एकदम आ रिवाजने
देशवटो आपी मुगां अवाचक प्राणीउना
जीव उगारी, सनातन आर्यधर्मनी रक्षा
करशेज एवु धारी अमने आ प्रसंगे आ
लखवानी जरूर जणाइ ठे

प्रश्न ६६ उपरना लेखो सिवाय कोइ

રમો ધર્મ' એ સૂત્ર કેવી રીતે આર્યધર્મમાં જીતકૃષ્ટ પદ પામ્યું ? કેટલાએક જોલા અંધશ્રદ્ધાલુ મનુષ્યો કહે છે કે માતાનું કરોતું છે, તેમ નહીં કરીએ તો માતાને કુડું પડશે અરે ! જે માતાને તમે મહાદયાલુ, જીતવત્સલ, આત્મી સૃષ્ટિની જનેતારૂપ માનો છો તે પોતાના એક વાલકના રુધિરપાનથી સંતુષ્ટ થશે ? તમે તે માતાને, તમારા ધર્મને ને આત્મા આર્યાવર્તને આવા હુષ્ટ કર્મથી કલક લગાડો છો

કેટલાક રાજ્યોમાં જૈન કોન્ફરન્સની વચ્ચે વચ્ચેની અરજીઓથી આવા હુષ્ટ રિવાજો વધ થયેલા છે, ત્યાં શું દેવદેવીજીએ અસતુષ્ટ થઈ તેમને આપતોમા શરૂ કરેલ છે ? વીણ કુલ નહીં

આવા નિરપરાધી મુગા ઉપયોગી પ્રા-

णीजने विना कारणे मारी नाखवाना रिवा-
जथी राजामहाराजाने गौब्राह्मण प्रतिपाल
निराश्रिताधार, प्रजापालक, न्याय दया
क्षमावान् विगेरे ड्डकावो आर्यतनुजो
मारफत्ते माताए मोकदया हशे ? आगल
शुं आवा रिवाज हता ? पुराणो तपासतां
आवा दाखला कोइ मळी आवता नथी
पशुवध ए शास्त्रीति नथी अमे राजा
'महाराजाजने विनंति करीशु केहिडुजना
तद्देवारोना दिवसे पशुवध करवानी सलाह
आपनार शास्त्री पासे आर्यमाता तरफथी
मळेला ड्डकावोनो अर्थ करावो

हिंडु राजाज एकदम आ रिवाजने
देशवटो आपी मुगां अवाचक प्राणीजना
जीव उगारी, सनातन आर्यधर्मनी रक्षा
करशेज एवु धारी अमने आ प्रसंगे आ
खवानी जरूर जणाइ ठे

प्रश्न ६६ उपरना लेखो सिवाय कोइ

શાસ્ત્રીય પુરાવો ઘવો છે કે જેથી આ ઘાત-
કીપણાનો હુદ્દા રિવાજ નાબુદ થાય ?

જી હા, શ્રીયોગશાસ્ત્રમા એવું ફરમાન
છે કે વિદ્વાની શાંતિને માટે કરેલી હિંસા
પણ નિશ્ચયથી શાંતિ ન કરતાં જલદી
વિદ્વાને વાસ્તે થાય છે, તેમ કુલનો નાશ
કરનારી થાય છે

॥ તથાહિ ॥

હિંસા વિદ્વાય જાયેત, વિદ્વાન્નાત્યૈ
કૃતાઽપિ હિ ॥ કુલાચારધિયાપ્યેષા,
કૃતા કુલવિનાશિની ॥ ૧ ॥

આ શ્લોકના આધારે વડોદરાના સદ્-
ગૃહસ્થોદ ગાયકવાડ સરકારને અરજી
ગુજારતાં તે નામદાર સયાજીરાવ ગાયક-
વાડે દશેરાના દિવસે થતો પામ્નાનો વધ
બંધ કર્યો છે, તે વદલ તેમને મોટું માન
ઘટે છે, પરંતુ હજુ તે નામદારના રાજ્યમા
ઘેટાં બકરાંનો વધ ચાલુ રહેલો છે, તે

આવા સુધરેલા રાજ્યકર્તાને લજ્જાસ્પદ
 ઠે અમે આશા રાખીએ ઠીએ કે તેઝ
 અયોગ્ય કુલપરંપરાને ન વલગી રહેતાં
 જલદીજ આ પામર પશુર્જને નિરર્થક
 મરતાં વચાવી તેમનો આશીર્વાદ લેશે.
 આ પ્રસંગે ધરમપુરના રાજા પ્રમુખ જે જે
 રાજા મહારાજાએ દશેરાને દિને થતો પશુ-
 વધ અટકાવ્યો ઠે તેમને ધન્યવાદ ઘટે ઠે;
 અને જે જે રાજ્યોમાં અધ પરંપરા ચાલતી
 હોય ત્યાનાં સત્તાધીશોએ “ આત્મવત્સર્વ-
 નૂતાનિ, ચ પશ્યતિ સ પશ્યતિ ” એ પુરાણ
 વાક્યાર્થનું મનન કરી સર્વ જીવો તરફ
 આત્મવત્ નજર કરી खरेखर देखता થ-
 વું જરૂરનું ઠે

પ્રશ્ન ૬૭ શિકારથી માર્યા જતાં હર-
 ણો તરફનો પોકાર કોઈ શાસ્ત્રમાં ઝઘા-
 વેલો ઠે ?

ઉત્તર “ હિંસાદિ અષ્ટક ” નામના

प्रथमां हरणोना वचाव माटे हरणो पोते-
 ज जाणे पोकार करी निवेदन करता
 होय तेम एक कवि तेमना शब्दोमां क-
 हे ठे के ' अमे जन्मवननो त्याग कर्यो,
 तृणना अकुरावाली माता जेवी वहाली
 स्थली मूकी दीधी, विसामाना हेतुभूत
 बधु जेवा वृद्धोनी गणना न करी, बाल-
 वच्चांना वियोगडु खर्ची विधुरीत थयेली
 हरणीने अर्ध मागे मूकी, तोपण अमारी
 पदपत्तिने दूढता आ निर्दय शिकारीओ
 अमने ठोढता नथी. '

॥ तडुक्तं हरिणाष्टके ॥

त्यक्तं जन्मवन तृणांकुरवती मा-
 तव मुक्ता स्थली, विश्रामस्थितिहेत-
 वो न गणिता बधूपमाः पादपा. ॥
 बालापत्यवियोगडुःखविधुरा मुक्ता-
 मार्गो मृगी, मार्गंत पदवी तथा-
 प्यकरुणा व्याधा न मुंचत्यऽमी ॥ २ ॥

उपरना काव्यमां दर्शाव्या मुजव क-
 रगरीने पोकार करतां पशुओनी दाद न
 सुणतां केटलाएक राजा महाराजाओ
 निरपराधी पशुपक्षीओनो शिकार करी
 मोटी शौर्यतानो दावो करे ठे, अने सि-
 हनो शिकार कयों एटले तो जाणे शौर्य-
 तानो अवधिज आवी गयो एम माने ठे
 ते शिकारी महाराजा आदि घातकी पुरु-
 षोने हुं दयार्द्र चित्ते तेमना हित माटे क-
 हीश के तेमणे खरा क्षत्रीत्वनु दिग्दर्श-
 न करवा त्रिपृष्ट वासुदेवना दाखलारूपी
 दर्पणमां अवलोकन करवु, कारणके ते-
 णे सापराधी सिंहने विदारण कयों हतो,
 तोपण आजकालना शिकारी राजा बाद-
 शाहोनी जेम चारे तरफथी रोकने के
 कोलाहल करीने के गाजरो वनावीने के
 गफलतमां राखीने मार्यों न हतो तेनुं
 वृत्तांत श्रीजिनवल्लभसूरिकृत 'दुरिय-

रयसमीर ' प्राकृत काव्यनी श्रीसमयसु-
 हर उपाध्यायकृत वृत्तिमा आपेहुं ठे ते
 आ प्रमाणे—

एकदा शालिदेवना रक्षकोनु जदण
 करी एक मोटो सिह देशने उपद्रव क-
 रतो हतो ते अपराधी सिहने शिक्षा
 करवा रथारूढ थऽ त्रिपृष्ट वासुदेव अने
 तेमना जाइ वाह्यावस्थामा सिहगुफाद्वार
 पासो जइ पहुँच्या, त्यारे सिह सामो
 थयो तेने जोइ न्यायवंत त्रिपृष्टे विचार
 कयों के आ सिह वाहन विनानो ठे, ते-
 नी सामे हु वाहनारूढ थऽ जइश ते के-
 वु अयोग्य गणाशे । एम विचारी तेणे
 वाहन ठोडी दीधु त्यार वाद बढी तेणे
 विचार कयों के आ सिहनी पासो कोइ पण
 जातिनु हथियार नथी, ठतां हु हथियार
 लइ तेनी सन्मुख जाअं तु ते केवो नि-
 र्दळ तु । आ ते शुं न्याययुद्ध कहेवाय ?
 तेम विचारी पोताना शस्त्रो मूकी दीधां

अने सिंह जेग पराक्रमथी ते सिंहना
सामो चाढ्यो तेने आवतो जोइ सिंह
तो ताजुवी पामी गयो के 'प्रथमतो जे
कोइ मने मारवा आवता ते फोज सहित
सज्जा थइ आवता ते पण वची गया न-
थी, तो आ वली कोण अजिमानी हथि-
यार रहित मारी सामे आवे ठे ? एने
हुं अजिमाननुं फल चखाकु' एवा इरा-
दाथी जेवो ते त्रिपृष्ठ उपर तलप मारवा
गयो तेवोज त्रिपृष्ठे तेना वन्ने होठ पक-
की तेने कंठगत प्राण कयों त्यारे ते सि-
ह खेदयुक्त चित्ते कपवा लाग्यो ते वख-
ते गौतमस्वामीनो जीव जे तेमनो सार-
थी हतो तेणे कहुं—'हे मृगपति ! तु
चिंता करीश नहीं के मने एक हलका
मनुष्यमात्रे मारी नारयो जेम तुं पशुप-
ति सिंह ठे, तेम आ पण नरपति सिंह
ठे ' आ उपरथी हालमां वाघनो शिका-

रयसमीर ' प्राकृत काव्यनी श्रीसमयसुं-
 दर उपाध्यायकृत वृत्तिमां आपेर्बुं ठे ते
 आ प्रमाणे—

एकदा शालिदेवना रक्षकोनु नक्षण
 करी एक मोटो सिंह देशने उपद्रव क-
 रतो हतो ते अपराधी सिहने शिक्षा
 करवा रथारूढ थइ त्रिपृष्ट वासुदेव अने
 तेमना जाइ वाढ्यावस्थामा सिंहगुफाद्वार
 पास जइ पहुँच्या, त्वारे सिंह सामो
 थयो तेने जोइ न्यायवंत त्रिपृष्टे विचार
 कयों के आ सिंह वाहन विनानो ठे, ते-
 नी सामे हु वाहनारूढ थइ जइश ते के-
 बु अयोग्य गणाशे । एम विचारी तेणे
 वाहन ठोडी दीधु त्वार वाद वली तेणे
 विचार कयों के आ सिंहनी पास कोइ पण
 जातिनु हथियार नथी, ठतां हुं हथियार
 लइ तेनी सन्मुख जाउं तु ते केवो नि-
 र्दळ तु । आ ते शुं न्याययुद्ध कहेवाय ?
 तेम विचारी पोताना शस्त्रो मूकी दीधा

अने सिंह जेवा पराक्रमथी ते सिंहना
सामो चाढ्यो. तेने आवतो जोइ सिंह
तो ताजुवी पामी गयो के 'प्रथमतो जे
कोइ मने मारवा आवता ते फोज सहित
सज्जा थइ आवता ते पण बची गया न-
थी, तो आ बली कोण अजिमानी हथि-
यार रहित मारी सामे आवे ठे ? एने
हुं अजिमाननुं फल चखाकुं' एवा इरा-
दाथी जेवो ते त्रिपृष्ट उपर तलप मारवा
गयो तेवोज त्रिपृष्टे तेना बन्ने होठ पक-
की तेने कंठगत प्राण कयों त्यारे ते सिं-
ह खेदयुक्त चित्ते कपवा लाग्यो ते बख-
ते गौतमस्वामीनो जीव जे तेमनो सार-
थी हतो तेणे कळुं-‘हे मृगपति ! तुं
चिंता करीश नहीं के मने एक हलका
मनुष्यमात्रे मारी नाख्यो जेम तुं पशुप-
ति सिंह ठे, तेम आ पण नरपति सिंह
ठे ' आ उपरथी हालमां बाधनो शिका-

र करी वीरतानुं अजिमान धरावनारा
 प्रजापालक महाराजाओ केटला' न्यायी
 अने शूरा ठे ते स्पष्ट जणाइ आवे ठे
 प्रश्न ६७ कोइ राजा शहेनशाहे ध-
 नुष्यवाणनो जग करी शिकारनो त्याग
 कयों होय तेवा दाखला ठे ?

उत्तर श्रीहीरविजयसूरीश्वरजीए
 आपेला बोधयी हिंदना शिरताज नेक-
 नामदार अकबर बादशाहे शिकारनो
 त्याग करी आग्रायी अजमेर सुधी प्र-
 तिकोशने अंतरे मिनारा उपर हरणना
 शींगडा चढावी शिकारनो त्याग दुनि-
 यामां जाहेर कीधो हतो इत्यादि अ-
 नेक दाखला मौजुद ठे तथापि अहीं
 उपयोगी होवाथी काव्यमालामां मु-
 द्रित थयेली तिलकमजरीनी प्रस्ताव-
 नामां आपेलो धनपाल पंडित अने जो-
 ज राजानो दाखलो सविस्तरपणे आ-
 पीशुं तो ते अप्रासंगिक नहीं गणाय

एकदा मुंज राजाए जेने 'साक्षात् सरस्वती' नो इत्काव आपेलो ठे एवा धनपाल पडितने शिकारे चढेला भोज राजाए पूव्युं के 'हे धनपाल ! आ हरणो आकाशमां कूदे ठे, अने कुकरो जमीन खोदे ठे, तेनु शु कारण हशे ?' त्यारे धनपाले कहु के ' हे देव ! तमारां शस्त्रोथी चक्रित थयेलां तेउं पोतपोतानी जातिनो आश्रय लेवा तेम करे ठे. हरणो चंद्रना चिह्नरूप हरणनुं शरण चाहे ठे, अने सूवरो वराह अवतारनो आश्रय लेवा चाहे ठे ' त्यारवाद राजाए घाणवडे मृगने विंध्या पठी तेनुं वर्णन करवा धनपाल तरफ जोयुं, त्यारे धनपाल बोळ्यो के 'हे राजन् ! अही थयेलुं तमारुं पराक्रम पातालमां पम्नो. आ तो कुनीति ठे के अशरण अने निर्दोष एवो दुर्बल प्राणी बलवानथी.

हृणाय ठे हा ! हा ! महाकष्टनो विषय
 ठे के राजा विनानुं जगत् थइ पड्युं '
 आ प्रकारना तेना तिरस्कारथी क्रोध
 पामेलो राजा बोळ्यो के ' आम शामाटे
 कहो ठो ? ' त्त्यारे धनपाले कस्युं के ' गमे
 तेवा बेरी होय तोपण प्राणांते मुखमां
 तृण ग्रहण करवार्थी मार्या विना मूकी
 देवामा आवे ठे, अने आ निर-
 परार्थी प्राणीउं तो हमेशा तृण जक्षण
 करे ठे, वास्ते तेमने केम मराय ?' आ
 प्रकारे धनपाले कस्युं त्त्यारे अत्यंत उ-
 त्पन्न थयेली दयावडे ते राजाए धनुष्य-
 वाणनो फग करवापूर्वक जीवितव्य
 सुधी शिकारनो त्याग कर्यो

अही प्रसंगोपात्त यझमां मार्या जता
 पशुओना वचाव माटे ते कविवरे राजा-
 ने करेलो बोध दर्शावीए ठीए. शिकार-
 नो त्याग करी घर तरफ पाठा फरता

यज्ञमंरुपमां यज्ञने थांजले वांधेला वक-
रानी दयाजनक वाणी सांजलीने राजाए
धनपालने पूव्युं के 'आ वकरो शुं कहे-
ठे ?' आ प्रकारे पूठवाथी धनपाले कहुं
के सांजलो-आ वकरो कहे ठे के 'हे य-
ज्ञ करनार ! हुं स्वर्गना उपजोग माटे
तृष्णातुर नथी अने में स्वर्ग माटे तारी
प्रार्थना पण करी नथी, हुं तो तृण नक्ष-
णवडे सतत संतुष्ट तुं वास्ते अरे लाय-
क नर ! मारा उपर आवो जुलम गुजा-
रवो तने युक्त नथी बली जो यज्ञमां
तारा मारेलां प्राणीओ निश्चे स्वर्गमां जाय
ठे तो तुं तारां मावाप अने पुत्र वंधुओने
होमीने तेमने देवलोकमां मोकलवा य-
ज्ञ केम करतो नथी ?' हे नरेंद्र ! आ प्र-
कारे आ वकरो पोकर करे ठे. आवां ध-
नपालनां दयाजनक वचन सांजली कम-
कमी उठेला राजाए 'आ ते शो जुलम ?'

એમ કહી ફરી બોલવાની પ્રેરણા કરી.
 ત્યારે તે બોલ્યો કે “આવી રીતે યજ્ઞમાં
 યજ્ઞિય પશુ વાધવાનો આજલો ઊજો ક-
 રી, પશુના મુખમાં જગ્ન જરી, નિર્ઘયપણે
 કોળીઓના પ્રહારથી રીવાવી રીવાવીને
 મારી નાખી, તેમના લોહીથી કાઢવ
 કરી, આવા ક્રૂરપણાથી જો સ્વર્ગમાં
 જવાતુ હોય તો નરકમાં શાથી જવાય ?
 અને કોણ જશે ? માટે એનો સ્વરો અર્થ
 તો આ પ્રકારનો છે કે સત્યરૂપી યજ્ઞ-
 સ્વજ્ઞ, તપરૂપી અગ્નિ, કર્મરૂપી કાષ્ઠ
 અને અહિસારૂપી આદુતિ આપવી આ પ્ર-
 કારનો યજ્ઞ કરવો તે સત્પુરુષોને અનિમત્ત
 છે. ઇત્યાદિ શુકસયાદમાં કહેલા વચનો
 રાજા આગલ બોલતા અને હિસાશાસ્ત્રના
 ઉપદેશક હિંસક સ્વજ્ઞાત્રવાલાઈ બ્રાહ્મ
 ણરૂપે રાક્ષસો છે, એમ ઠસાવતા તે ધનપાલે
 ઞોજરાજાને અર્હત્ ધર્મનો અન્નિલાપી
 વનાવ્યો

॥ तथाहि ॥

किं कारणं नु धनपाल मृगा यदेते,
व्योमोत्पतन्ति विलिखन्ति शुवं
वराहाः ॥

देव त्वदखचकिताः श्रयितुं स्वजा-
तिमेके मृगाङ्कमृगमादिवराहम-
न्ये ॥ १ ॥

राज्ञा वाणेन मृगे विद्धे सति तद्व-
र्णनाय विद्वोक्तिमुखो धनपालः प्राह ॥

रसातल यातु तवात्र पौरुषं,
कुनीतिरेषाऽशरणो ह्यदोषवान् ॥

निहन्यते यद्वलिनापि दुर्वलो,
दहा महाकष्टमराजकं जगत् ॥१॥

इति तन्निर्जर्तनात्कुलो नृपः किमे-
तत् ? इत्यजिदधानः

वैरिणोपि हि मुच्यन्ते, प्राणान्ते

तृणजदणात् ॥ तृणादाराः सदैवैते,
हन्यन्ते पशवः कथम् ॥ ३ ॥

इत्युच्ये अतोऽद्भुतसंजातकृपेण नृ-
पेण धनुर्वाणजगमङ्गीकृत्याजीवितान्तं
संन्यस्तमृगयाव्यसनेन पुरं प्रत्यागच्छता
तत्र यज्ञमंरुपे यज्ञस्तज्जनियन्त्रितच्छा-
गस्य दीनां गिरमाकर्ण्य किं पशुरसौ
व्यादुरति ? इत्यादिष्ट. स धनपाल ।
अवधेहि इति प्राह

नाहं स्वर्गफलोपजोगतृषितो
नाज्यर्थितस्त्व मया, संतुष्टस्तृणज-
दणेन सततं साधो न युक्तं तव ॥
स्वर्गं याति यदि त्वया विनिहता
यज्ञे ध्रुवं प्राणिनो, यज्ञं किं न क-
रोषि मातृपितृभिः पत्रैस्तथा वा-
न्धवैः ॥ ४ ॥

इति तद्वाक्यानन्तरं राज्ञा किमेतत्,
इति जूयोऽजियुक्तः ॥

यूपं कृत्वा पशून् दत्त्वा, कृत्वा रु-
धिरकर्दमम् ॥ यद्येवं गम्यते, स्वर्गे,
नरके केन गम्यते ॥ ५ ॥ सत्य यूपं
तपो ह्यग्निः, कर्माणि समिधो मम ॥
अहिंसामाहुतिं दद्यादेवं यज्ञः सतां
मतः ॥ ६ ॥

इत्यादीनि शुकसंवादोदितानि वचांसि
नरैऋत्य पुरतः पठन् हिंसाशास्त्रोपदे-
शिनो हिंसकप्रकृतीन्ब्रह्माणरूपेण राक्षसां
स्ताञ्ज्ञापयन्नृपमार्हेऋर्माजिमुखं चकार ।

प्रश्न ६९ ढुंढको एम कहे ठे के जे
घरमांथी एक दिन आहार लीधो होय
ते घरमां बीजे दिन साधु जिज्ञा मादे
जाय तो तेने नित्यपिडनो दोष लागे.
आ प्रकारे नित्यपिंरुनो अर्थ करे ठे ते
ठीक ठे के केम ?

उत्तर. हुंढकोनो ए कल्पित अर्थ दु-
रस्त नथी, कारणके नियागनो अर्थ
नियत थाय ठे अने ते तो ज्यारे आद-
रथी कोइ निमंत्रणा करे के 'हे जगवन्!
तमारे मारा उपर प्रतिदिन अनुग्रह क-
रवो' आ प्रकारनी निमंत्रणा अगीकार
करी तेम करे त्वारे साधुने नित्यपिनो
दोष छागे ठे, परंतु स्वाभाविक जेने
प्रतिदिन निष्ठा मळे ठे तेने आ दोष
छागु पनतो नथी

॥ तथोक्तं श्रीदशवैकालिकचूर्णों ॥

नियागं नाम निययति वृत्तं सं-
भवइ तं तु यदा आयरेण आम-
तियो भवइ जहा भयवं तुझेहिं मम
दिणे दिणे अणुगहो कायवो तदा
तस्स अप्पुवगहं तस्स नियागं भ-

वइ न तु जस्स अहाजावेण दिणे
दिणे जिस्सा लज्जइत्ति ॥

सारांश के हुंढको जेम एक दिन
वर्जी वीजे दिन तेज घरमां जिह्वा लेवा
जाय ठे तेम करवाथी सदोष आहारनो
संजव ठे, परंतु केटलाएक दिन लागट
अने केटलाएक दिन वर्जी जवामां
आवे तो सदोपनो संजव नथी

प्रश्न ९०. देवलोकमां कीमी, कुंधु,
माखी, मच्छरादि छुद्र जीवो ठे
के नहीं ?

उत्तर देवलोकमां तुच्छ जीवो नथी;
कारणके पंचेंद्रिय अने एकेंद्रिय जीवो
त्रिजुवनमां ठे, पण विकलेंद्रिय जीवो
तो फक्त तिर्था लोकमांज ठे एकेंद्रिय
जीवोमां पण पृथ्वी, पाणी अने वन-
स्पति चार देवलोक अने सात पृथ्वीमां
ठे तेमां वली पृथ्वी तो यावत् सिद्ध-

अनवस्थितकरणं तदुच्यते यत् त-
त्क्षणात् पारयति यथाकथंचिद्वाऽ-
नादरतस्तत् करोति ॥ अर्थदीपि-
कायां मुहूर्त्तादूर्ध्वमपि स्थाने न दोषः॥

प्रश्न ७२ नरकना जीवो नवीन स-
म्यक्त्व पामे के नहीं ?

उत्तर सर्व नरकोमां केटलाएक नि-
र्दोष नरकवासीजं कर्म हलकां परुवाथी
नवीन सम्यक्त्वने पण पामे ठे

॥ तदुक्तं श्रीलोकप्रकाश १४ सर्गे॥

सर्वास्वऽपि क्षितिप्वासु, नारका-
केचनानघा ॥ नवीनमपि सम्यक्त्वं,
लज्जंते कर्मलाघवात् ॥ २ ॥

प्रश्न ७३ श्रीजिनपूजा अने प्रतिक्र-
मण क्यारे करवां जोडण ?

उत्तर किंचित् सूर्य जगे त्यारे प्रथम
जिनप्रतिमाजनी पूजा करवी अने अ-

રુધો ધ્યાદિત્ય ઓસ્ત યાય ત્યારે પૂજાની સમાપ્તિ કરી લેવી જોઈએ. ત્યાર વાદ પ્રતિક્રમણ કરવું.

॥ તદુક્તં શ્રીઉપદેશચિંતામણી ॥

ઈપહ્લદ્ગતે સૂર્યે પ્રથમં જિનર્ચિ-
વાનિ પૂજયતિ ઓર્ધાસ્તે સા સમા-
પ્યતે તદનુ પ્રતિક્રમણ ॥

પ્રશ્ન ૭૪ પૂજા વસ્ત્રતે પુરુષ ઓને સ્ત્રીર્ણ કેટલાં વસ્ત્ર ધારણ કરવાં જોઈએ ?

ઉત્તર. પૂજાક્રણે પુરુષોએ લે વસ્ત્ર ઓને સ્ત્રીર્ણ ત્રણ વસ્ત્ર ધારણ કરવાં એવું શ્રી-
ઉપદેશચિંતામણિમા કહ્યું છે.

॥ તથાહિ ॥

નરેણ વસ્ત્રદ્વયં નાર્યાં તુ વસ્ત્રત્રયં
ધાર્યે ઇતિ ॥

પ્રશ્ન ૭૫. દેવતાર્ણ કેવી જાણા લોલે ?

उत्तर श्रीलोकप्रकाशमांथी एवो प्र-
काश पडे ठे के देवताल ज्यारे बोल-
वानी इच्छा करे ठे त्यारे रमणिक वर्ण-
वाली अने चतुरना चित्तने, चमत्कार
करनारी अर्ध मागधी जापावडे जापण
करे ठे श्रीजगवती सूत्रना पांचमा शत-
कना चोथा उद्देशामा पूर्ण एमज कछुं ठे

॥ तदुक्तं श्रीलोकप्रकाशे ॥

विवक्षवस्त्वमी अर्ध-मागध्या र-
म्यवर्णया ॥ जाषते चतुरस्यांत-चम-
त्कारकिरा गिरा ॥ १ ॥ जगवतीपं-
चमगतकचतुर्थोद्देशके तथैव प्रोक्तम्

प्रश्न ७६ देवतालने निद्रा होय
के नहीं ?

उत्तर यद्यपि देवता उद्यता नहीं
तथापि तेमने प्रदेश उद्यथी निद्रा
होय ठे एम न मानवामां आवे तो

विद्यमान दर्शनावरणीय कर्मनो अनुदय
थाय ते शी रीते घटी शके ?

॥ तथाहि लोकप्रकाशे ॥

प्रदेशोदयतस्त्वेषां, स्यात्तथाप्यन्था
कथम् ॥ दर्शनावरणीयस्य, सतोप्य-
नुदयो ज्ञेयः ॥ १ ॥

प्रश्न ७७ दोगुंदक देवता क्या थे ?

उत्तर जोगमां तत्पर एवा त्रायत्रिंश
देवो दोगुंदक तरीके कहेवाय थे.

॥ उक्तं च लोकप्रकाशे ॥

त्रायस्त्रिंशा देवा जोगपरायणा
दोगुंदका इति ज्ञेयंते ॥

प्रश्न ७८ देवताश्च आहारनां पुद्गलो
कोऽदेखी शके के नहीं ?

उत्तर, देवताजने आहार करवा लायक
पुद्गलोने निर्मल अवधिज्ञानरूपी नेत्र-
वाला अनुत्तर विमानना देवता देखी शके

ठे, वीजा देवताळ देखी शकता नथी.

॥ तथाच लोकप्रकाशे ॥

आहार्य पुजलोस्तांश्च, विशुद्धा-
वधिलोचनाः ॥ अनुत्तरसुरा एव,
पश्यति न पुनः परे ॥ १ ॥

प्रश्न ७९ युगलिक तिर्यचो काल
करी कइ गतिमा जाय ?

उत्तर हिंसादि रहित युगलीया ति-
र्यचो युगल धर्मनु पालन करी तिय-
मथी देवगतिमां जाय ठे एवो लोकप्र-
काशमां लेख ठे

॥ तथाहि ॥

तादृशा एव तिर्यचस्तत्र हिंसा-
दिवर्जिता ॥ पालयित्वा युगमधर्मं,
गच्छति नियमादिवम् ॥ १ ॥

प्रश्न ८० देवताळ घेळा आय
के नहीं ?

ઉત્તર દેવતાનું ઘેલા થાય છે, તેમની
 ઘેલતા લોકપ્રકાશમાં વે પ્રકારની વર્ણ-
 વેલી છે તેમાં પહેલી યદ્દ પ્રવેશથી અને
 વીજી મોહનીય કર્મના ઉદયથી થાય
 છે તે એવી રીતે કે જ્યારે કોઈ મહર્થિક
 દેવતા કોપાયમાન થાય ત્યારે અદ્વપ જ્ઞ-
 ળિવાલા દેવતા ઉપર खराब પુદ્ગલ
 નાચી દ્વણવારમાં તેને પરવશ બનાવે
 છે, તેથી ઘેલો થયેલો તે દેવ મર્યાદા
 વિનાની ચેષ્ટા કરે છે

॥ તથાહિ ॥

તથા હ્યુન્મત્તતા દ્વેધા, દેવાનામપિ
 વર્ણિતા ॥ એકા યદ્દાવેશજ્ઞવા, મોહ-
 નીયોદયાત્પરા ॥ ૧ ॥ અદ્વપર્થિકં તત્ર
 દેવં, રુષ્ટો દેવો મહર્થિકઃ ॥ હૃદ્વપુજ્ઞ-
 લનિદ્વેષાત્કુર્યાત્પરવશં દ્વણાત્ ॥ ૨ ॥

ततश्च ग्रहिणात्मासौ यथा तथा
विचेष्टते ॥

प्रश्न ७१ तमस्काय केवा स्वरूपे ठे ?

उत्तर तमस्काय अप्रकायना वि-
काररूपे ठे

॥ तथाहि लोकप्रकाशे ॥

अवगाह्यारुणवर, नामधेयं पयो-
निधि ॥ योजनानां सहस्रान् द्वा-च-
त्वारिंशतमत्र च ॥ जलोपरितलादूर्ध्व-
मप्रकायविकृतिर्महान् ॥ १ ॥ तमस्कायो
महाघोराधकाररूपजगतः

प्रश्न ७२ कृष्णराजी केवा स्वरूपे ठे ?

उत्तर कृष्णराजी पृथ्वीपरिणाम
स्वरूपे ठे

॥ तथाहि लोकप्रकाशे ॥

यत्र रिष्टप्रस्तटेयं, तमस्कायश्च

निष्ठितः ॥ तस्यैकविमानस्य, रिष्टा-
ख्यस्य चतुर्दिशम् ॥ १ ॥ जीवपुद्ग-
लसत्पृथ्वीपरिणामस्वरूपिके ॥ द्वे द्वे
च कृष्णराज्यौ स्तो, जात्यां जनघ-
नद्युती ॥ २ ॥

प्रश्न ७३ मिथ्यात्वीनी करणी सर्वथा
निष्फल ठे के केम ?

उत्तर. मिथ्यात्वीनी करणी सर्वथा
नकामी नथी ए तो निर्विवाद ठे, का-
रणके तामलि तापसे अज्ञान तपबडे
इंद्रत्व उपार्जन कर्युं अने सम्यक्त्व
तथा एकावतारत्वने प्राप्त करी जवस-
मुद्र तयों. अलवत ए तो निःसंशय ठे के
क्रोमोगमे वर्षे अज्ञानी जे कर्मने खपावे
ठे ते कर्मने त्रण गुप्तिवालो ज्ञानी पुरुष
श्वासोच्छ्वास मात्रमां क्षय करवा जाग्य-
शाली बने ठे.

॥ તદુક્તં લોકપ્રકાશે ॥

एवं तामलिनावाल-तपसेन्द्रत्वम-
र्जितम् ॥ सम्यक्तेकावतारत्वे, प्राप्य
तीर्णो नवार्णव ॥ १ ॥ ज अन्नाणि
कम्मं, खवेइ बहुयाहिं वासकोडिहिं ॥
तं नाणी तिहिगुत्तो, खवेइ उसास-
मित्तेण ॥ २ ॥

प्रश्न ७४. विजय, विजयत, जयंत
अने अपराजीत ए चार विमानना दे-
वता केटला जव करे ? तथा तेमनुं आ-
युष्य केटलुं होय ?

उत्तर विजयादि चार विमानमां ग-
येला जीव उत्कृष्टा सरयाता जव करे
अर्थात् चोवीस जवथी जादा न करे
एवो वृद्धवाद ठे, अने सवार्थसिद्ध
विमानथी तो वेशक जीव एक जवमाज
सिद्ध थाय ठे विशेष विना एवी ठे के

ઉક્ત ચાર વિમાનમાં વે વાર જેત્પન્ને થયેલા જીવો અનંતર જવમાં અવશ્ય પરમપદ પામે છે પાંચમા કર્મગ્રંથની વૃત્તિમાં તો આ પ્રકારે દેશાય છે કે વિજયાદિ વિમાનમાં વેવાર ગયેલો જીવ પણ સંસારમાં કેટલાંક જવજનમણ કરે છે અને નરક તિર્યંચ ગતિ યોગ્ય કર્મ પણ વાંધે છે, વાસ્તે હ્રદાં તત્ત્વ કેવલિગમ્ય છે

યોગશાસ્ત્રમા અને તત્ત્વાર્થમાં તો (દ્વિચરમા) એ પાઠને આ પ્રકારે સ્પષ્ટ કરે છે કે વિજયાદિથી ચવેલા ઉત્કૃષ્ટપણે વે વાર જન્મ લઈ મનુષ્યપણામાં મોક્ષ જાય છે તે એવી રીતે કે વિજયાદિ વિમાનથી ચવેલો જીવ મનુષ્ય થાય, વલી તેજ વિમાનમાં જાય અને ત્યાંથી ચવી મનુષ્ય થયેલો તે જીવ મોક્ષ જાય છે. વિજયાદિ ચાર વિમાનમાં જઘન્ય ૩૧ સાગરોપમની અને ઉત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગરોપ-

॥ तदुक्तं लोकप्रकाशे ॥

एवं तामलिनावाल-तपसैजत्वम-
र्जितम् ॥ सम्यक्तेकावतारत्वे, प्राप्य
तीर्णो नवार्णव ॥ १ ॥ जं अन्नाणि
कम्मं, खवेइ बहुयाहि वासकोडिहि ॥
तं नाणी तिहिगुत्तो, खवेइ उसास-
मित्तेण ॥ २ ॥

प्रश्न ७४ विजय, विजयंत, जयत
अने अपराजीत ए चार विमानना दे-
वता केटला जव करे ? तथा तेमनुं आ-
युष्य केटलुं होय ?

उत्तर विजयादि चार विमानमां ग-
येला जीव उत्कृष्टा संख्याता जव करे
अर्थात् चोवीस जवथी जादा न करे
एवो वृद्धवाद ठे, अने सवार्थसिद्ध
विमानथी तो वेशक जीव एक जवमाज
सिद्ध थाय ठे विशेष बिना एवी ठे के

ઉક્ત ચાર વિમાનમાં વે વાર ઉત્પન્ને થયેલા જીવો અનંતર જન્મમાં અવશ્ય-પરમપદ પામે છે પાંચમા કર્મગ્રથની વૃત્તિમાં તો આ પ્રકારે દેખાય છે કે વિજયાદિ વિમાનમાં વેવાર ગયેલો જીવ પણ સંસારમાં કેટલાક જન્મજન્મ કરે છે અને નરક તિર્યંચ ગતિ યોગ્ય કર્મ પણ વાંધે છે, વાસ્તે इहां તત્ત્વ કેવલિગમ્ય છે.

યોગશાસ્ત્રમાં અને તત્ત્વાર્થમાં તો (દ્વિચરમા) એ પાઠને આ પ્રકારે સ્પષ્ટ કરે છે કે વિજયાદિથી ચલેલા ઉત્કૃષ્ટપણે વે વાર જન્મ લઈ મનુષ્યપણામાં મોક્ષ જાય છે તે એવી રીતે કે વિજયાદિ વિમાનથી ચલેલો જીવ મનુષ્ય થાય, વલ્લી તેજ વિમાનમાં જાય અને ત્યાંથી ચલી મનુષ્ય થયેલો તે જીવ મોક્ષ જાય છે વિજયાદિ ચાર વિમાનમાં જઘન્ય ૩૧ સાગરોપમની અને ઉત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગરોપ-

मनी स्थिति वे. त्वारे समवायांग सूत्र-
मां जघन्य ३२ सागर अने उत्कृष्ट ३३
सागरोपमनी स्थिति बतावेली वे

॥ तदुक्तं लोकप्रकाशे ॥

विजयाइ विमाणेहिय, संखिज्ज-
वाउ बोधवा ॥ सबठाउ नियमा, ए-
गंमि जवंमि सिज्जये जीवो ॥

चतुर्विंशतिजवान्नातिक्रामंतीति वृ-
द्धवाद चतुर्वर्षेषु विमानेषु, हिरुत्पन्ना
हि जंतव ॥ अनंतरजवेऽवश्यं, प्र-
याति परम पदं ॥ ९ ॥

पचमकर्मग्रथवृत्तौ तु विजयादि-
विमानेषु द्विर्गतोपि संसारे कतिचिज्ज-
वान् भ्रमति नरकतिर्यग्गतियोग्य-
मपि कर्म वध्नातीति दृश्यते तदत्र
तत्त्वं केवलिगम्यम् ॥

योगशास्त्रे तथा तत्त्वार्थे द्विच-
रमा ॥ इति तदेव स्पष्टयति विजया-
दिज्यश्रुताः परं उत्कर्षेण द्विर्जनित्वा
मनुष्येषु सिद्धिमधिगच्छति विजयादि-
विमानाद्भ्युतो मनुष्यः पुनरपि तत्र
देवस्ततश्च्युतो मनुष्यः स सिद्ध्य-
तीति ॥ एकत्रिंशद्धारिधयश्चतुर्षु वि-
जयादिषु ॥ स्थितिजघन्योत्कृष्टा तु,
त्रयस्त्रिंशत्पयोधयः ॥ ३ ॥

समवायागे तु जहन्नेणं वतीसं
सागरः उऽतेतीसं ॥

प्रश्न ७५. ठंदना अने निमंत्रणामां शुं
फरक ठे ?

उत्तर पोते ग्रहण करेखा आहारा-
दिकनी गुरुमहाराजादिने आपवा प्रथम
प्रार्थना करवी तेने आगममां ठंदना

नामे सामाचारी कही ठे; अने आहारा-
दि लाव्या पहेलां गुरुमहाराजादिने
कहेवु के मने आप आज्ञा फरमावो, हु
आपने वास्ते अशनादि खावु आ प्र-
कारनी विनतिनु नाम निमंत्रणा ठे

॥ तदुक्तं श्रीलोकप्रकाशे ॥

स्वयं पूर्वगृहीतेन, गुर्वादेरशना-
दिना ॥ याज्यर्थना वंदनाख्या,सामा-
चारी स्मृतागमे ॥ १ ॥ आनयामि
युष्मदर्थ-मशनाद्या दिशंतु मां ॥ गु-
र्वादीनां तदादानात्, प्राग्विहसिर्नि-
मंत्रणा ॥ २ ॥

प्रश्न ७६ श्रीसिद्धचक्रजी महाराजना
चत्रनो उद्धार कथा सिद्धांतपी थयेलो
ठे, अने तेना व्यानपी केवो लाज हासल
थाय ठे ?

उत्तर श्रीयुत् नयविमलजीविरचित

શ્રી શ્રીપાલ મહારાજના ચરિત્રમાં કહ્યું
 ઠે કે આ શ્રીસિદ્ધચક્રજીનો યત્ર દશમા
 વિદ્યાપ્રવાદ પૂર્વનો પરમાર્થ ઠે, જેના
 જાણપણાવડે મોટી સિદ્ધિઝં એક સાથે
 સિદ્ધ થઈ જાય ઠે, અને જે માણસ
 શુક્લધ્યાન તથા તપ. સંયમ યોગયુક્ત
 થઈ એનું ધ્યાન કરે ઠે તે વહોલી કર્મ
 નિર્જરાને પામે ઠે એટલુંજ નહીં વડકે
 તેના પસાયથી અલ્પમોક્ષસુખ મેલવવા
 જાગ્યશાલી બને ઠે ત્યારે અન્ય સિદ્ધિઝં
 પામે તેમાં શું આશ્ચર્ય ઠે ।

॥ તથાહિ ॥

एतद्विद्याप्रवादपूर्वपरमार्थं सिद्ध-
 चक्रं कथितं येन ज्ञातेन सहसा मह-
 त्सिद्ध्यः सिद्ध्यन्ति एतदेव यः शुक्ल-
 ध्यानतपःसंयमयोगयुक्तः ध्यायति स
 विपुलां निर्जरां प्राप्नोति यस्य प्रसा-

દાદશ્યો મોક્ષ પ્રાપ્યતે અન્યસિદ્ધિ-
પ્રાપ્તો કિમાશ્ચર્ય ॥

પ્રશ્ન ૬૭ ચોવીશ તીર્થકરના માતા-
પિતા કહી ગતિમાં ગયા છે ?

ઉત્તર શ્રી રૂપજદેવજીના પિતા ના-
ગકુમારમાં ગયા છે, અને શેષ તીર્થકરના
પિતાનુંમાથી સાત ઇશાન દેવલોકે,
આઠ સનત્કુમાર દેવલોકે અને આઠ
માહેન્દ્ર દેવલોકે ગયા છે તથા આઠ તી-
ર્થકરની માતાનું સિદ્ધ થઈ છે, આઠ
સનત્કુમાર દેવલોકે ગઈ છે અને આઠ
માહેન્દ્ર દેવલોકે ગઈ છે એવું શ્રી લોક-
પ્રકાશથી જાણવું

॥ તથાહિ ॥

ઉસન્નપિયા નાગેસુ, સેસાણં સત્ત
હુતિ ઇસાણે ॥ અઠય સણંકુમારે, મા-
હિદે અઠ વોધવા ॥ ૧ ॥ અઠસણં

જાણીજ, તિઠયરાણં હુંતિ સિન્ધાજં ॥
અઠય સણંકુમારે, માદેદે અઠ વો-
ધવા ॥ ૨ ॥

પ્રશ્ન ૭૭ ઉપક્રમથી દીર્ઘસ્થિતિવાલાં
કર્મનો સદંતર નાશ થાય છે કે જોગ-
વાડ જાય છે ?

ઉત્તર ઉપક્રમથી દીર્ઘસ્થિતિવાલાં
કર્મનો નાશ નથી થતો, પણ અધ્યવસાય
વિશેષથી તે કર્મ શીઘ્ર જોગવાડ જાય
છે જેમ કોઈ જસ્મક વાત રોગવાલો
ઘણા કાલે જઠ્ઠણ યોગ્ય ધાન્યના મૂઢા-
જીને થોડા વખતમાં જઠ્ઠણ કરી જાય
છે, તેમાં વિદ્યમાન અનાજ કાંઈ ઊંચી
જતું નથી, કિંતુ તે અન્ન જલદી જવાડ
જાય છે તેજ ન્યાય કર્મના સંવધમાં પણ
જાણવો વલી જેમ લાંબુ કરેલું દોરડું
ઘણા વખતે અગ્નિથી વલી શકે છે, તેજ
દોરડું જો એકતું કરી વહ્નિમાં નાચ્યું

હોય તો ફોરન્ વલીને જસીજૂત થાય
 ઠે અલવત વૃદ્ધ ઉપર રહેલાં આંવા
 પ્રમુખનાં ફલો વિલંબથી પાકે ઠે, પણ
 સુવીની વાત ઠે કે સ્વામા પ્રમુખમાં નાચી
 પલાલ પ્રમુખની યુક્તિવડે તો તે જલદી
 પાકી જાય ઠે એવી રીતે કર્મનો વિપાક
 પણ જિનાગમમા જે પ્રકારે કથન કરેલો
 ઠે એક સ્વાભાવિક સ્થિતિ મુજબ અને
 વીજો ઉપક્રમથી એમ જે પ્રકારે વાધેલું
 કર્મ જોગવાય ઠે

॥ તદુક્તં લોકપ્રકાશે ॥

નોપક્રમેણ ક્રિયતે, દીર્ઘસ્થિતિક-
 કર્મણ ॥ નાગઃ કિંત્વધ્યવસાયવિશે-
 ષાઙ્ગુજ્યતે હુતમ્ ॥ ૧ ॥ યથા જૂયઃ
 કાલજોગ્યાન્, પ્રજૂતાન્ધાન્યમૂઢકાન્ ॥
 રુગ્ણા જસ્મકવાતેન, ન ચિરાદેવ ઝું-
 જતે ॥ ૨ ॥ ન ચાત્ર વર્તમાનાનાં, ધા-

ગમો જવેત્ ॥ તદ્ભોગઃ સ્યાત્કિંતુ તૂર્ણે,
 ન્યાયોઽયં કર્મણામપિ ॥ ૩ ॥ ચિરેણ
 દહ્યતે રજ્જુર્વહ્નિના વિતતા યથા ॥ સૈવ
 સંક્ષિપ્તનિદ્ધિતા, દ્વિપ્રં જવતિ જસ્મ-
 સાત્ ॥ ૪ ॥ ચિરેણ પચ્યતે વૃદ્ધસ્થિ-
 તમામ્રાદિકં ફલમ્ ॥ ગર્તાક્ષેપપલા-
 લાદિયુક્તયા તુ દ્વિપ્રમપ્યહો ॥ ૫ ॥
 વિપાકઃ કર્મણોપ્યેવં, દ્વિધા પ્રોક્તો
 જિનાગમે ॥ યથાસ્થિત્યોપક્રમાદ્યા,
 વર્ષં કર્મ હિ જુજ્યતે ॥ ૬ ॥

પ્રશ્ન ૭૯ શ્રીરૂપજદેવાદિ તીર્થકરોના
 સાધુર્જની સંખ્યા ચોરાશી હજાર પ્રમુ-
 ખની કહેવામા આવે છે, તેટલાજ તેમ-
 ના સાધુર્જ છે કે તેથી અધિક પણ હોઈ
 શકે છે ?

ઉત્તર વેશક જે આ શ્રીરૂપજદેવાદિ
 તીર્થકરોના સાધુર્જનું ચોરાશી હજાર

પ્રમુખ પરિમાણ આપવામાં આવ્યું છે તે
તો ઉત્તમ સૂત્રોની રચના કરવામાં સમર્થ
એવા સાધુજીને અનુસરીને આપેલું છે,
વીજી રીતે તો વલી તેમના સામાન્ય
મુનિજી ઘણા હોય છે

॥ તથાહિ લોકપ્રકાશે ॥

ઇદં કિલ્લ ચતુરશીતિસહસ્રાદિક-
મૃષજ્ઞાદીના તીર્થકૃતાં શ્રમણપરિમાણં
પ્રધાનસૂત્રવિરચનસમર્થાન્ શ્રમણા-
નધિકૃત્ય વેદિતવ્યં ઇતરથા પુન સા-
માન્યશ્રમણાઃ પ્રજ્ઞૂતતરા અપિ ॥

પ્રશ્ન ૯૦ ઇંદ્ર મહારાજ, જગવાનની
માતાને અવસ્થાપિની નિદ્રા આપી જગવા-
નને જન્મ કલ્યાણકનો મહોત્સવ કરવા
મેરુ પર્વત ઉપર લઈ જાય છે, ત્યારે માતા
પાસે પ્રજ્ઞુનું પ્રતિવિંવ રાખવાનું શુ કારણ
હશે ?

उत्तर. प्रतिविंव राखवानो उद्यम तो
 एटला माटे ठे के कोशक दुष्ट देवता
 तेणीनी निझाने दूर करे त्यारे पुत्रने न
 जोशने माता आकुल व्याकुल न थाय
 अथवा तेणीनो परिवार जन्मतांज तेना
 पुत्रने जोवामां न आववाथी खेद पामे
 नहीं; ते कारणथी इन्द्र महाराज आवो
 प्रयोग करे ठे.

॥ तदुक्तं लोकप्रकाशे ॥

केनचिद्दुष्टदेवेन, हतनिषेह मा-
 स्मभूत् ॥ इयं पुत्रमनालोक्य, पिंज-
 लेत्ययमुद्यमः ॥ १ ॥ यद्वा परिजन-
 स्तस्याः, जातमात्रं तदंगजम् ॥ अ-
 नालोक्य विषादं मा, यासीदित्यऽ-
 यमुद्यमः ॥ २ ॥

प्रश्न ९१ प्रतिवासुदेवनी माता केट-
 लां स्वप्न देखे ?

उत्तर प्रतिवासुदेवनी माता त्रण स्वप्न देखे, अने महात्मा मुनिराजनी माता पण एक स्वप्न देखे ए प्रसंगोपात् लोक-प्रकाशथी निवेदन कर्युं ठे

॥ तथाहि ॥

प्रतिकेशवमाता तु, त्रीन्स्वप्नानवलोकयेत् ॥ मातैकं पश्यति स्वप्नं, मुनेरपि महात्मनः ॥ १ ॥

प्रश्न ए२ दुष्कालनो संजव केम जाणी शकाय ?

उत्तर मेघमालामा एम कछु ठे के एक महिनामा ज्यारे पांच रविवार, पांच मंगलवार अने पांच शनिवार आवे त्यारे दुर्जिहानो संजव समजवो तथा एक दुहामां एवुं जणाववामां आव्यु ठे के कावरचित्री वीजली थाय तो वायुनुं चिह्न ठे, छाव वीजली तापनु चिह्न

ઠે અને પીલી વીજલી વરસાદનું ચિહ્ન
ઠે, ત્યારે ધોલી વીજલી ડુર્જિદ્ધ કરે ઠે.

॥ તથાહિ ॥

પંચાર્કાઃ પંચ જૌમાશ્વ, પંચસૂર્ય-
સુતાસ્તથા ॥ એકમાસે યદાયાતાસ્તદા
ડુર્જિદ્ધસંજવ ॥ ૧ ॥ કપિલા વીજલી
વાયુનુ, ચિહ્ન તુમે દીલ ધારો ॥
લાલ તાપ પીલી ઘન, ધોલી કરે
હુકાલો ॥ ૨ ॥

પ્રશ્ન ૬૩ તીર્થકરની જાપા સર્વથી
કેવી રીતે સમજી શકાય ઠે અને તે
કેવી હોય ઠે ?

ઉત્તર જેમ જલધરનુ જલ આશ્રયવિ-
શેષથી નાનાપ્રકારના રસપણે પરિણમે
ઠે, તેમજ જગવાનની વાણી પણ શ્રવણ
કરનારની જાપાપણે પરિણામ પામે ઠે.
અલવેત પ્રજુની મૂલ સ્વાજાવિક જાપા

તો અર્ધ માગધી હોય છે તેમાં માગધી
અને પ્રાકૃત એ વે જાપાના લક્ષણનો
સમાવેશ થાય છે

॥ તથોક્તં લોકપ્રકાશે ॥

યથા જલધરસ્યાજ્ઞ, આશ્રયાણાં
વિશેષતઃ ॥ નાનારસ જવત્યેવં, વાણી
જગવતામપિ ॥ ૧ ॥ સ્યાત્પ્રજોર્મૂ-
લજાપા ચ, સ્વજાવાદર્ધમાગધી ॥
સ્યાતાં દ્વે લક્ષણે હ્યસ્યાં, માગધ્યા.
પ્રાકૃતસ્ય ચ ॥ ૨ ॥

પ્રશ્ન ૯૪ શ્રી તીર્થંકર જગવાનું સમ-
વસરણ જમીનથી કેટલે ઉચે હોય અને
તેનું પીઠ કોણ વનાવે છે ?

ઉત્તર સમવસરણનું પીઠ વ્યંતર
વનાવે છે, અને તે જમીનથી સવા કોશ
ઉચે હોય છે

૧ સમવસરણ પ્રકરણમાં અઢી કોશ ઇંચુ કહે-
લું છે ' સદ્બુકોસેહિં ધરણીયલા ' .

॥ यदुक्तं लोकप्रकाशे ॥

रचयन्ति ततः पीठं, व्यंतरास्तत्र
चूतले ॥ चूमेः सपादक्रोशोच्चं, स्वर्ण-
रत्नमणीमयं ॥ १ ॥

प्रश्न एष श्री समवसरणना चार
पासे ध्वजाज होय ठे तेना नाम कयां ?

उत्तर पूर्व दिशामां धर्मध्वज, दक्षिण
दिशामां मीनध्वज, पश्चिम दिशामां
गजध्वज अने उत्तर दिशामां मोटो
सिंहध्वज होय ठे

॥ तथोक्तं लोकप्रकाशे ॥

तत्र धर्मध्वजः प्राच्यां, याम्यां मी-
नध्वजो जवेत् ॥ गजध्वजः पश्चिमायां,
उदक् सिंघध्वजो महान् ॥ १ ॥

प्रश्न एष समवसरणनुं अने तीर्थक-
रोनां शरीरनुं माप कया अंगुलथी थाय ठे ?

उत्तर समवसरणना संवधमां यथा-

સ્થાને જે ધનુષ્ય અને કોશ પ્રમુખનું
માપ કહેલું છે તે જે તીર્થકરનું સમવ-
સરણ હોય તે તીર્થકરના આત્માગુલથી
જાણવું, અને જિનેશ્વરોનું દેહમાન તો
ઉત્તેધ અગુલથી સમજવું

॥ તથા ચ લોકપ્રકાશે ॥

યદત્ર ચાપક્રોશાદિ, માનમુક્તં
યથાસ્પદમ્ ॥ જવેત્તદત્રાધિકૃત-જિના-
ત્માંગુલમાનત ॥ ૧ ॥

જિનાગમાનં તુ ઉત્તેધાગુલેન ॥

પ્રશ્ન ૯૭ સમવસરણમાં કેટલી પર્યદા
હજી રહે છે અને કેટલી વેસે છે ?

ઉત્તર સમવસરણ પ્રકરણ અને આ-
વશ્યક વૃત્તિના અનુસારે ચાર પ્રકારની દે-
વીર્જ અને સાધ્વીર્જ એ પાંચ પર્યદા હ-
જી થકી પ્રજુની દેશના સાજલે છે, તથા
ચાર પ્રકારના દેવતા, નર, નારી અને

साधु ए सात पर्पदा वेसीने श्रवण करे
ठे. वली चूर्णिमां तो एम कलुं ठे के
साधुजं उकरु आसने श्रवण करे ठे,
साध्वीजं अने वैमानिक देवीजं उज्जी
रहे ठे, बाकीनी नव पर्पदा वेसीनेज
ज्ञानजानुनी देशना सानले ठे इहा तत्त्व
शुं ठे ते तो तत्त्वज्ञानी जाणे

॥ तदुक्तं श्रीलोकप्रकाशे ॥

देव्यश्चतुर्धा साध्व्यश्च, शृण्वंत्यूर्ध्वं
दमाः क्षणम् ॥ देवा सर्वे नरा नार्यो,
निविष्टाः श्रमणास्तथा ॥ १ ॥ वृत्ता-
वावश्यकस्येदं, चूर्णो चोत्कटिका-
सनाः ॥ शृण्वन्ति साधवोऽथोर्ध्वाः,
साध्व्यो वैमानिकांगना ९ उपवि-
श्यैव शृण्वन्ति, देशनामाप्तजास्वतां ॥
पर्पदाऽन्या नवेत्युक्तं, वेत्ति तत्त्वं तु
तत्त्ववित् ॥ ३ ॥

प्रश्न ए७ देवठंदामां प्रजु एकला रहे
ठे के कोइ साथे होय ठे ?

उत्तर नोकरोथी सेवाता होय तेम
जठामां जठग क्रोरु देवता साथे देवठं-
दामां आवी जगवान् सुखे रहे ठे.

॥ प्रोक्तं च श्रीलोकप्रकाशे ॥

देवःठंदकमागत्य, सुखं तिष्ठंति
नाकिञ्चिः ॥ अप्यऽल्पैः कोटिसं-
ख्याकैः, सेविता नृतकैरिव ॥१॥

प्रश्न ए७ एक वार देशना आप्या
पठी तेज दिवसे फरीथी जगवान् धर्म-
देशना आपे ठे के नही ? जो आपे ठे
तो केवी रीते ?

उत्तर पाठले पहोरे फरीथी सर्वज्ञ
परमात्मा सिद्धासन उपर स्थित यश्ने
व्याख्यान करे ठे, त्तारे पण सघली व्य-
वस्था सवारना जेवीज जाणवी.

॥ ઉક્તં ચ શ્રીલોકપ્રકાશે ॥

પુનઃ પાશ્ચાત્યપૌરુષ્યાં, સ્થિત્વા
સિંહાસને જિનાઃ ॥ કુર્વંતે દેશનાં
સર્વા, વ્યવસ્થાઽત્રાપિ પૂર્વવત્ ॥૧॥

પ્રશ્ન ૧૦૦ સત્પુરુષોનું આચરણ કેવું હોય છે ?

ઉત્તર સજ્ઞાન માણસ પારકા હુપ-
ણને બોલતો નથી, પરના થોભા પણ
ગુણોને નિરંતર કહે છે, વીજાની સંપ-
ત્તિમાં પોતે સંતોષ ધારણ કરે છે, પણ
હર્ષા કરતો નથી, પરપીડામાં પોતે અફ-
સોસ ધારણ કરે છે, આત્મપ્રશંસા કરતો
નથી, નીતિમાર્ગને ત્યાગતો નથી, ઉચિ-
તાચરણનું ઝલ્લંઘન કરતો નથી, અને
અપ્રિય કહેવાથી પણ ક્રોધ કરતો નથી
સત્પુરુષોનું આ પ્રકારનું સદાચરણ હોય છે

॥ તદુક્તં સિદ્ધરપ્રકરે શ્રીસો-
મપ્રભાચાર્યેઃ ॥

ન વ્રૂતે પરદૂષણં પરગુણં વક્ત્યલ્પ-

મપ્યન્વહં, સંતોષં વહતે પરર્ધિપુ પરા-
 વાધાસુ ધત્તે શુચમ્ ॥ સ્વશ્લાઘાં ન
 કરોતિ નોઙ્ગતિ નય નૌચિત્યમુદ્ભં-
 ઘયત્યુક્તોઽપ્યઽપ્રિયમઽદ્દમાં ન રચ-
 યત્યેતચ્ચરિત્રં સતાં ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૨૦૧ વાસુદેવને ઉપારુવા યોગ્ય
 કોટિશિલા કેવી અને કયા આગલ છે ?

ઉત્તર મેઘના જેવી શ્યામ અને
 લિગ્ધ વર્ણવાલી, દેવતાના સમુદાયથી
 અધિષ્ઠિત, કેસર, ચંદન અને પુષ્પપ્રક-
 રથી પૂજિત, સઘલી વાજુષ આજૂપણોથી
 જૂપિત એવી તે કોટિશિલા નામે શિલા
 દક્ષિણ ધરતાર્ધમા દેવીના જેવી શોભે
 છે અથવા મતાંતરથી એક યોજન
 લાંબી, ચોટી અને ઊંચી એવી તે અવિ-
 નાશી શિલા સિંધુદેશમાં દશાર્ણ પર્વત
 સમીપે છે

॥ तदुक्तं श्रीलोकप्रकाशे ॥

घनश्यामस्निग्धवर्णाधिष्ठिता दे-
वतागणेः ॥ शिला कोटिशिला याम्य-
चरतार्धे चवेदिह ॥ १ ॥ चंदनैः
कुकुमोपेतैरर्चिता कुसुमोत्करैः ॥ सा
शिला ज्ञाति देवीव, नृषणैर्नृपिता-
जितः ॥ २ ॥ सिंधुदेशे दशार्णाजिस-
मीपे वा मतांतरे ॥ योजनायामविष्क-
नोचूया सास्ति निरत्यया ॥ ३ ॥

तथा सेनप्रश्नमां वासुदेवने उवाचवा
लायक शशाश्वती कोटिशिला मगधदे-
शमां दशार्ण पर्वतना निकटमां कहेली ठे.

॥ तथाहि ॥

वासुदेवोत्पाद्या तु मगधदेशे द-
शार्णपर्वतसमीपेऽशशाश्वतीति ॥

तथा तारगाजी उपर जे कोटिशिला
ठे ते तो बीजी जाणवी. त्यां तो फक्त

कोड मुनिराज मोक्ष गयेला ठे तेनुं
व्यान नीचेना काव्यथी जाणवुं.

॥ तदुक्तं हीरसौभाग्यमहाकाव्ये ॥
यत्तुगतारंगगिरौ गिरीश, शैलो-
पमे कोटिशिला समऽस्ति ॥ स्वयंव-
रोर्वीव जिवावुजाक्षी, पाणिग्रहे को-
टिसुनीश्वराणा ॥ १ ॥

प्रश्न १७२ जरत चक्रवर्तीनी जगिनी
ब्राह्मी परणेली हती के बालकुमारी हती ?
उत्तर जरतचक्रीनी बहेन ब्राह्मीने
श्रीयुगादीश प्रजुए बाहुवली भूपाखने
आपी हती त्थारथी जनसमूहमां पण
आ रिवाज दाखल थयो ठे तेथी ते
परणेली हती एवु लोकप्रकाशथी सावीत
थाय ठे

॥ तथाहि ॥

जरतस्य च सोदर्या, ददौ ब्राह्मीं

जगत्प्रभुः नूपाय बाहुवलिने, तदादि
जनताप्यथ ॥ १ ॥

प्रश्न १०३ रत्नप्रज्ञा नरकना प्रथम
पाथडे देहमान केटलु होय ?

उत्तर श्रीजगवती सूत्रना २४ मा
शतकना १ए मा उद्देशानी टीकामां रत्न-
प्रज्ञाना प्रथम पाथडे देहनुं उच्चपणुं त्रण
हाथनुं कलुं ठे त्थारवाद प्रतिप्रतरे सामी
ठप्पन आंगलनी वृद्धि जाणवी

॥ तथाहि ॥

रयणाय पढमपयरे, इत्थतियं दे-
हजसयं जणियं ॥ ठप्पणंगुलसङ्गा,
पयरे पयरे य वुम्भीजं ॥ १ ॥

प्रश्न १०४ जैनसूत्रमां साधुजने शुभ
मुहूर्त्तादि ग्रहण करवानो अधिकार ठे
के नही ?

उत्तर श्रीसूर्यप्रज्ञप्ति सूत्रमां जिन-
राजनी एवी आज्ञा ठे के क्षेत्रादिक पण

કર્મ—જડયાદિનાં કારણ છે, તે માટે સર્વત્ર
ચલથી વર્તવું

॥ તથાહિ ॥

એસા જિણાણઆણા, ચિત્તાશ્યાય
કમ્મણો જણિયા જડયાઈ કારણં જં,
તમ્હા સઘઠ જશ્યન્વં ॥ ૧ ॥

આ સૂત્રગાથાની વ્યાખ્યામાં ટીકા-
કાર લખે છે કે સારા ક્ષેત્રમાં શુદ્ધ દિશા
તરફ સુતિથિ નક્ષત્ર મુહૂર્ત્તાદિમાં ટીકા
અને વ્રતારોપણાદિ કરવું, પણ અન્યથા
નહીં અલવત ક્ષેત્રાદિક પણ કર્મના
જડયાદિમાં કારણરૂપ જગવાને કહેલા
છે, તે કારણથી અશુદ્ધ દ્રવ્ય ક્ષેત્રાદિ
સામગ્રી પામીને કદાપિ અશુદ્ધ વેદનીય-
કર્મ વિષાકઅવસ્થા પામી જડયામા આવે
તો ગ્રહણ કરેલા વ્રતમા જગાદિ દોષનો
પ્રસંગ થાય, તેથી મુહૂર્ત્તાદિકનું ગ્રહણ
સારીત થાય છે

॥ टीका यथा ॥

शुभे क्षेत्रे शुभां दिशमग्निमुखी-
कृत्य शुभतिथिनक्षत्रमुहूर्त्तादौ प्रब्रा-
जनव्रतारोपणादिकर्तव्यं नान्यथा ।
अपि च क्षेत्रादयोऽपि कर्मणामुद-
यादिकारणं जगवज्जिरुक्ताः ततोऽशु-
भजन्यक्षेत्रादिसामग्रीं प्राप्य कदाचि-
दशुभवेद्यानि कर्माणि विपाकं गत्वो-
दयमासादयेयुः तद्भुदये च गृहीतव्र-
तजंगादिदोषप्रसंगः ॥

प्रश्न १०५ चतुर्थजक्त प्रत्याख्याननो
केवो अर्थ थाय ठे ?

उत्तर जे तपमां प्रथम दिने एक वख-
तनुं, उपवास दिने वे वखतनुं अने पार-
णाने दिवसे एक वखतनु जोजन त्याग
करवामा थावे तेने चतुर्थजक्त कहीए
एवो ए शब्दनो व्युत्पत्ति मात्र अर्थ थाय

ઠે, પણ ચતુર્થજક્તાદિ શબ્દોની પ્રવૃત્તિ
તો એકાદિ ઉપવાસમાં ઠે

॥ તદુક્તં સ્થાનાંગટીકાયाम્ ॥

એક પૂર્વદિને દ્વે ઉપવાસદિને ચ-
તુર્થે પારણકદિને જક્ત જોજન પરિ-
હરતો યત્ર તપસિ તच्चતુર્થજક્ત એવ-
મન્યત્રાપિ શબ્દવ્યુત્પત્તિમાત્રમેતત્પ્ર-
વૃત્તિસ્તુ ચતુર્થજક્તાદિશબ્દાનામેકા-
દ્યુપવાસાદિષ્વિતિ ॥

પ્રશ્ન ૧૦૬ પોષધઉપવાસનો શો
અર્થ ઠે ?

ઉત્તર પોષધ એટલે અષ્ટમ્યાદિ પર્વના
દિવસો, તે પવિત્ર દિવસોમાં ઉપવાસ
કરવો, તેનું નામ પોષધોપવાસ કહીએ
એવો શ્રીસ્થાનાંગ સૂત્રની ટીકામાં અર્થ
કરેલો ઠે

॥ તદ્યથા ॥

પોષધઃ પર્વદિનમઽષ્ટમ્યાદિ તત્રો-

पवसनमऽजक्तार्थः पोषधोपवासः ॥

प्रश्न १०७. साधु साध्वीने केटली तरेहना वस्त्र कटपे ?

उत्तर साधु साध्वीने कपासनां, ऊननां, अलसीनां, सणनां अने वृक्षनी ठालनां ए पांच प्रकारनां वस्त्र कटपे. एवु श्रीस्थानांग सूत्रमां यद्यपि कह्युं ठे, तथापि टीकाकार महाराज लखे ठे के उत्सर्गेश्री कपासनां अने ऊननाज वस्त्र ग्रहण करवां

॥ सूत्रपाठो यथा ॥

कप्पइ निग्गयाणवा निग्गंथी-
णवा पंचवत्ताइं धारित्तएवा परिह-
रित्तएवा तंजहा जंगिए जंगिए साणए
पोत्तिए तरीडपट्टए णामं पचमए ॥

॥ टीका यथा ॥

कप्पइ ईत्यादिकंठ्यं नवरं कटपन्ते
युज्यन्ते धारयितुं परिग्रहे परिहर्तु-

मासेवितुमिति अथवा धारण्या उ-
 वज्जोगो परिहरणादोऽ परिजोगोति॥
 जगियति ॥ जगमास्त्रसास्तदऽवयव-
 निष्पन्नं जांगमिक कवलादि ॥ जंग-
 एत्ति ॥ जंगा अतसी तन्मय जा-
 गिकं ॥ साणएत्ति ॥ सनसूत्रमयं सा-
 नक ॥ पोत्तियति ॥ पोतमेव पौतिकं
 कार्पासिक ॥ तिरिडवट्टेत्ति ॥ वृक्ष-
 त्वग्मयमिति ॥ इह पंचविधे वस्त्रे
 प्ररूपितेऽप्युत्सर्गतः कार्पासिकौर्णिके
 एव ग्राह्ये ॥

प्रश्न १०८ पृथिवीआदि पांच स्थाव-
 रकायनां नाम कया ?

उत्तर इद्रस्थावरकाय १ ब्रह्मस्थाव-
 रकाय २ शिद्धपस्थावरकाय ३ संमति-
 स्थावरकाय ४ प्रजापत्यस्थावरकाय ५
 पाच क्रमथी पृथिव्यादिना नाम जाणवां

॥ तदुक्तं श्रीस्थानांगसूत्रे ॥

पंचधावरकाया पणत्ता तंजहा इं-
देधावरकाये वज्जेधावरकाये सिप्पेधा-
वरकाये समईधावरकाये पयावए था-
वरकाये ॥

॥ टीका यथा ॥

पचेत्यादि ॥ स्थावरनामकम्मो-
दयात् स्थावराः पृथ्व्यादयस्तेषां का-
या राशयः स्थावरो वा कायः शरीरं
येषां ते स्थावरकायाः इंद्रसंबंधित्वा-
दिन्द्रः—स्थावरकायः पृथिवीकाय एवं
ब्रह्म शिल्प संमति प्राजापत्या अपि
अप्कायादित्वेन वाच्या इति ॥

प्रश्न १०९ आयुष्य केटला प्रकारे
तुटे ठे ?

उत्तर. १ राग, स्नेह अने जयात्मक
अध्यवसायथी

- २ दंडादि शस्त्रना निमित्तथी
- ३ अधिक चोजनथी
- ४ नेत्रादिकमां वेदना उत्पन्न
थवार्थी
- ५ गर्त्तादिकमां परुवाना परा-
घातथी
- ६ सर्पादिकना केरी स्पर्शथी
- ७ श्वासोद्ध्वासना रोकाणथी.

ए सात प्रकारे सोपक्रम आयुष्य तुदे ठे.

॥ तदुक्तं श्रीस्थानांगसूत्रे ॥

सत्तविहे आउनेदे ५० तंजहा ।

अज्ञावसाणनिमित्ते, आहारे वेयणा
पराघाए । फासे आणापाणू, सत्त-
विधं जिज्ञाए आउ ॥ २ ॥

प्रश्न ११० उक्त सात प्रकारे जींदगी
कपाइ जवार्थी तो कृतनाश अने अकृत
आगमरूप दोष प्राप्त थशे अने मोक्ष उ-
परथी विश्वास पण उठी जणे, कारणके

સો વર્ષનું વાંધેલું જીવન અપાંતરાલે ગમન
કરી જાય એ કૃતનાશ અને જે કર્મથી
તે તુટે છે તે કરેલું ન હોવાથી અકૃત
આગમરૂપ દોષ લાગુ પડે છે તેનું કેમ ?

ઉત્તર જેમ વિસ્તારેલું જીનું વસ્ત્ર જ-
લદી સુકાય છે અને ઘમી વાલેલું કપડું
વિલંબથી સુકાય છે, તેવી રીતે કેટલાઈ-
ક કર્મનો પણ એવો કાર્યદોષ છે કે ઉપ-
ક્રમ લાગવાથી તે સર્વ કર્મ પ્રદેશથી
અવશ્ય શીઘ્રપણે જોગવાઈ જાય છે, માટે
કૃતનાશ, અકૃત આગમનો દોષ નથી
આ વાવતનો વિશેષ ખુલાસો ઉપર ૬૬
મા પ્રશ્નોત્તરમાં આવી ગયો છે ત્યાંથી
જોઈ લેવો.

પ્રશ્ન ૧૧૧ હુઢક તેરાપથીઓ શ્તુધ-
ર્મ સવધી રુધિરની તથા મૂત્રપુરીપાદિની
અસ્વાધ્યાય માનતા નથી એટલુંજ નહીં,
ચલ્કે શ્તુધર્મને ગુમડું ફુટવા વરોવર દ;

શાંવે ઠે રાત્રિમાં જંગલ માત્રાદિ કારણ
વાસ્તે જલ રાખવાની પણ ના પાડે ઠે.
ઘટલેથી ન અટકતા દિલ્હી અને પજા-
વના હુદીઆઓ તો એક કવિત પણ ક-
હે ઠે તે આ પ્રમાણે -

એકકકરી લોટાણ, પંચકકરી મં-
જારિ ॥ ઘાસફુસ નદીનાલ, ગાંડઘ-
સનં સમુડ ॥ ૧ ॥

આવી રીતે કહી આલોક પરલોકવિ-
રુદ્ધ આચરણ કરે ઠે વાસ્તે જૈનસૂત્રોમાં
કોઈ સ્થલે આ વાવતનો અસ્વાધ્યાય વ-
તાવેલો ઠે કે નહીં ?

ઉત્તર શ્રીસ્થાનાંગ સૂત્રમા દશ પ્રકારે
ઔદારિક શરીર સવધી ઘટલે મનુષ્ય
તિયંચ સવધી અસ્વાધ્યાય કહેલો ઠે. તે
આ પ્રમાણે -

૧ હાડ

૩ લોહી

૨ માંસ

૪ મલમૂત્રસામીપ્ય

५ श्मशानसामीप्य. ए राजा सेनापति मङ्ग
 ६ चन्द्रग्रहण. युद्धादि संग्राम.
 ७ सूर्यग्रहण. १० उपाश्रयमां जीव
 ८ राजा अमात्य सेना- रहित मनुष्यादिनुं
 पत्यादि मरण औदारिक शरीर.

ए दश कारणे साधुप्रमुखे सूत्रादि-
 कनु पठन पाठन करबु नहीं.

॥ तत्सूत्रपाठो यथा ॥

दसविहे जेरालिए असज्जाइए प-
 षत्ते तंजहा अठि मसे सोणिए अ-
 सुइसामतं मसाणसामंतं चदोवराए
 सूरुवराए पडणे रायबुग्गहे जवस-
 यस्स अंतो जेरालिए सरीरे ॥

॥ टीका यथा ॥

दसविहेजेरालिए इत्यादि ॥ औ-
 दारिकस्य मनुष्यतिर्यक्शरीरस्येद-
 मौदारिकमऽस्वाध्यायिकं तत्राऽस्थि-

मांसशोणितानि प्रतीतानि तत्र च पंचेद्वितिरश्वामऽस्वाध्यायिकं द्रव्यतोऽस्थिमांसशोणितानि ग्रंथातरे चर्मप्यऽधीयते यदाह सोणिय मांस चम्म अठोविय होंति चत्तारित्ति ॥

क्षेत्रत षष्टिहस्ताज्यन्तरे कालतः संप्रवकाक्षाद्यावत्तृतीया पुरुषी मार्जारादिर्निर्मूपकादिव्यापादने अहोरात्रं चेति जावतः सूत्रं नन्द्यादिकं नाऽध्येतव्यमिति मनुष्यसंबन्धऽप्येवमेव नवरं क्षेत्रतो हस्तशतमध्ये कालतोऽहोरात्रं यावत् आर्त्तव दिनत्रयं स्त्रीजन्मनि दिनाऽष्टक पुरुषजन्मनि दिनसप्तकमऽस्थीनि तु जीवविमोहदिनादारज्य हस्तशताऽज्यन्तरस्थितानि द्वादशवर्षाणि यावदऽस्वाध्या-

यिकं ज्वति चिताऽग्निना दग्धान्युद-
 कवाहेन वा व्यूढान्यऽस्वाध्यायिकं न
 ज्वति जूमिनिखातान्यऽस्वाध्यायिक-
 मिति तथा अशुचीन्यऽमेध्यानि मू-
 त्रपुरीषादीनि तेषां सामन्तं समीपं
 अशुचीसामन्तमऽस्वाध्यायिकं ज-
 वति उक्तं च कालग्रहणमाश्रित्य सो-
 णियमुत्तपुरीसे, घाणालोयं परिहरे-
 जति ॥ श्मशानसामन्तं शवस्थानस-
 मीपं चन्द्रस्य चन्द्रविमानस्योपरागो
 राहुविमानतेजसोपरंजनं चन्द्रोप-
 रागो ग्रहणमित्यर्थः एवं सूर्योपरा-
 गोऽपि इह चेदङ्कालमानं यदि चन्द्रः
 सूर्यो वा ग्रहणे सति स ग्रहोऽन्यथा
 वा निमज्जति तदा ग्रहणकालं तज्जा-
 त्रिशेषं तदऽहोरात्रशेषं च ततः पर-

मऽहोरात्रं च वर्जयन्ति आह च चं-
 दिमसूरुवरागे निग्घाए गुजिए अ-
 होरत्तंति ॥ आचरितं तु यदि तत्रैव
 रात्रौ दिने वा मुक्तस्तदा चन्द्रग्रहणे
 तस्या एव रात्रेः शेष परिहरन्ति सू-
 र्यग्रहणे तु तद्दीनशेषं परिहृत्याऽन-
 न्तरं रात्रिमऽपि परिहरन्तीति आह
 च आश्नदिणमुक्को सोच्चियदिवसो-
 वराइवत्ति ॥ चन्द्रसूर्योपरागयोश्चौ-
 दारिकत्व तद्विमान पृथिवीकायिका-
 पेक्षयाऽवसेयमातरिक्षकत्वं तु सदऽ-
 पि न विवक्षितमातरिक्षकत्वेनोक्तेऽप्य
 आकस्मिकेऽप्य उल्कादिऽप्यश्नज्जादि-
 विमानानां शाश्वतत्वेन विलक्षणत्वा-
 दिति ॥ पडणेत्ति ॥ पतनं मरणं रा-
 जाऽमात्यसेनापतिग्रामजोगिकादीनां

तत्र यदा दंडिकः कालगतो ऋवति
 राजा वाऽन्यो यावन्न ऋवति तदा स-
 ऋये निर्ऋये वा स्वाध्यायं वर्जयन्ति
 निर्ऋयश्रवणानन्तरमऽप्यऽहोरात्रं व-
 र्जयन्तीति ग्राममहत्तरेऽधिकारनियुक्ते
 बहुस्वजने वा शय्यातरे वा पुरुषा-
 न्तरे वा सप्तगृहाऽन्यन्तरे मृते अ-
 होरात्रं स्वाध्यायं वर्जयन्तीति शनैर्वा
 पठन्ति निर्डःखा एव इति गर्ही लो-
 को माकार्षीदिति आह च मयहरण-
 गण बहुपक्षि एव सत्तघर अंतर म-
 यंमि ॥ निहुस्कत्तियगरहा, न पठन्ति
 सणीयगं वा वित्ति ॥ १ ॥ तथा रा-
 यबुग्गहेत्ति॥राज्ञां संग्रामजपलक्षण-
 त्वात्सेनापतिग्रामभोगिकमहत्तरपुरु-
 षस्त्रीमद्वयुःशान्यऽस्वाध्यायिकं एव

पांशुपिष्टादिजण्मनान्यऽपि यत एते
 प्रायो व्यन्तरबहुलास्तेषु प्रमत्तं दे-
 वतावलयेन्निर्दुःखा एत इत्युद्वाहो
 वाऽप्रीतिकं वा जवेदित्यऽतो यद्विग्र-
 हादिकं यच्चिरकालं यस्मिन् क्षेत्रे ज-
 वति तत्र विग्रहादिके तावत्कालं तत्र
 क्षेत्रे स्वाध्यायं परिहरन्तीति उक्तं च
 सेणाहिवज्रोश्च, मयहरेयपुसिञ्चिम-
 ह्वयुद्ध्य ॥ लोढाश्चन्द्र एवा, गुज्जाग-
 उद्वाहश्च वियत्तति ॥ १ ॥ तथोपाश्र-
 यस्य वस्तेरन्तर्मध्ये वर्त्तमानमौदा-
 रिकं मनुष्यादिसत्कं शरीरकं यद्युज्जिन्नं
 जवति तदा हस्तशताच्यन्तरेऽस्वा-
 ध्यायिकं जवति अथानुज्जिन्नं तथापि
 कुत्सितत्वादाचरित्वाच्च हस्तशतं व-
 र्ज्यते परिष्ठापिते तु तत्र तत्स्थानं

ध्वं प्रवतीति पञ्चेन्द्रियशरीरमऽस्वा-
 प्रायिकमित्यऽनन्तरमुक्तमिति ॥

प्रश्न ११२ पूर्वोक्त सूत्र तथा टीकाना
 ीवा जेवा पाठ विद्यमान ठतां दुंढक जाइ
 ने प्रकाश केम नहीं परतो होय ? अने
 उ निंदनीय काम शामाटे करता हशे ?

उत्तर. जेम आंधला मनुष्यने उदय
 मेल्ला चंद्र, सूर्य अने जाज्वल्यमान
 नेर्मल क्रोरो दीवा पण प्रकाशरूप उप-
 ार करी शकता नथी, तेवी रीते मतांध
 मनुष्योने शास्त्रनो उपदेश पण लागु
 रतो नथी शास्त्र सद्भावनु प्रतिपादन
 तो प्रशांत चित्तवाला मध्यस्थने हितकर
 थाय ठे जेम नवीन चढता तावने एक-
 दम शांत करवा थापेलु औपध फायदा-
 कारक निवरुतुं नथी तेम मूढमतिने
 शास्त्र पण दोपनेवास्तेज थाय ठे.

॥ तदुक्तं लोकतत्त्वनिर्णयग्रंथे
श्रीहरिभद्रसूरिभिः ॥

उदितौ चन्द्रादित्यौ, प्रज्वलिता-
दीपकोटिरमलापि ॥ नोपकरोति स-
थान्धे, तथोपदेशस्तमोन्धानाम् ॥१॥
अप्रशान्तमर्तौ शास्त्र-सन्नावप्रतिपा-
दनम् ॥ दोषायाजिनवोदीर्णै, शम-
नीयमिव ज्वरे ॥ ५ ॥

आ महात्मानुं कथन अक्षरश सत्य
थयु ठे, कारणके ढुंढकोना हितार्थे महा-
त्मा श्रीविजयानंद सूरेश्वरजीए सम्यक्त्व
शब्दयोद्धार अथ बनावीने, तेमना निंद-
नीय कार्यनो अटकाव करवा शास्त्रोपदेश
करेलो ते केटलाएक मूढमतिउने अ-
हितकर थयो, पण गुणग्राही सज्जनोने
तो गुणकरज थयो ठे एटखुज नहीं च-
ट्के अनेक ज्ञव्य जीवो ते पंथमांथी नी-

१. शुद्ध सनातन धर्ममां दाखल थया
 २. अने केटलाएक निदनीय फंदमां फ-
 ३. ता बची गया ठे जो सर्व हुंढक चाइ-
 ४. मध्यस्थताथी ते लेखनो शास्त्रद्वारा
 ५. ण्य करी सद्वर्तन करे तो तेओ कोइ
 ६. गाए निदापात्र थाय नहीं. तेमना नि-
 ७. पात्र कार्यने लइने अनेक तटस्थ वि-
 ८. न सज्जनोने, जेवा के रा रा. वासुदे-
 ९. गोविंद आपटे बी ए तथा हुंढकवि-
 १०. दजीतन कितावकर्ता चुनीलाखजी
 ११. था रासमालाकर्ता फारवससाहिव त-
 १२. गिरधरकवि तथा संतसेवाना हिमा-
 १३. ती बाबा नानक जेवाने पोतानी पवित्र
 १४. जेहानो अने कलम कसवानो उपयोग
 १५. करवानी फरज पकी हती तेओ हुंढीया-
 १६. ती बावतमां शुं कहे ठे ते इहां लखवु
 १७. अमे डुरस्त धारता नथी जाणवानी इ-

ઘાવાલાપ તારીખ ૧૫ જુલાઈ તથા તારીખ ૨૬ મી ઓગષ્ટ સને ૧૯૦૬ નુ જે નપત્ર જોઈ લેવું ॥

પ્રશ્ન ૧૧૩ તીર્થંકરાદિ મહાપુરુષના હૃદયમાં શ્રીવત્સનું લક્ષણ હોય તે તે શાનું હશે ?

ઉત્તર દક્ષિણાવર્તે રોમથી ઘનેલા અને અધિક શોજાવાલા મહાપુરુષના ચિહ્નરૂપ યવા શ્રીવત્સથી આસપુરુષનું હૃદય યુક્ત હોય તે એવું શ્રીલોકપ્રકાશમાં કહ્યું છે

॥ તદ્વથા ॥

લોમન્નિર્દક્ષિણાવર્તે રચિતેનાધિકશ્રિયા ॥ મહાપુરુષચિહ્નેન, શ્રીવત્સેનાસવદસ ॥ ૧ ॥

શ્રીજવૂઠીપગ્રહસિ સૂત્રમાં પણ શ્રીનર તચક્રવર્તીના અધિકારે તેમજ કહ્યું છે

॥ तथाहि ॥

पसव्वलोमविरइय सिरिवव्वलंगण
विजलवव्वदेशे ॥

प्रश्न ११४. तीर्थंकर जगवान्ना जन्म-
द्वारे जेम त्रिजुवनमां उद्योत थाय ठे ते-
म निर्वाणसमये अंधकार थाय ठे के नहीं ?

उत्तर. सर्व कर्मना नाशसमये शैलेशी
अवस्थामां आरूढ थइ पारंगत जगवान्
ज्यारे अविनाशी स्थानने पामीने निरा-
बाधपणे सुखे रहे ठे, त्यारे दणवार अं-
धकार पण थाय ठे.

॥ तदुक्तं लोकप्रकाशे ॥

ततोऽधिरुह्य शैलेशीं, सर्वकर्मद्व-
यद्वारे ॥ संप्राप्य शाश्वतं स्थानं, नि-
र्वाधासुखमासते ॥ १ ॥ दणं तदांध-
कारस्यादित्यादि ॥

प्रश्न ११५ जेम वीजा चक्रवर्तीउने ठ खरु साधतां मागधादि तीर्थे अछम करवो पमे ठे, तेम तीर्थंकर चक्रवर्ती थाय त्यारे तेमने करवो पडे के नहीं ?

उत्तर जे चक्रवर्ती जिनेश्वर होय ठे तेमने अछम तप करवानुं प्रयोजन नथी. तेमना तो याद करवा मात्रमां आसन कंपवाथी मागधादि देवता हाजर थाय ठे

॥ उक्तं च लोकप्रकाशे ॥

यस्तु चक्री जिनस्तस्य, नाष्टमेन प्रयोजनं ॥ स्मृतिमात्राद्ऽसौ कप्रा-
सनस्तमुपतिष्ठते ॥ १ ॥

प्रश्न ११६ विजय मूहूर्त्तनो टाश्म केटलो ?

उत्तर मध्याह्नवेला पहेलांनी अने पाठलनी एक एक घन्तीने अर्थात् वे घन्ती-
नो विजययोग कहेवामां आवे ठे ते स-

र्व कार्यने फतेहमंद उतारनार तरीके
गणाय ठे.

॥ तथोक्तं लोकप्रकाशे ॥

द्वौ यामौ घटिकादीनौ, द्वौ यामौ
घटिकाऽधिकौ ॥ विजयो नाम यो-
गोऽय, सर्वकार्यप्रसाधकः ॥ १ ॥

प्रश्न ११७ देवतादिकना उपद्रवने
नाश करनार दंरुल विद्यमान ठते सग-
र चक्रवर्तीना पुत्रोने ज्वलनप्रज नागेंद्र-
थी उपद्रव केम थयो ?

उत्तर. उपद्रवनो नाश करनार दंरु-
ल विद्यमान ठतां सगरचक्रीना साठ ह-
जार पुत्रोने नागेंद्रथी उपद्रव थयो, अ-
ने ते सर्वे मरणने शरण थया तेनुं कार-
ण एवुं ठे के ते अनुपक्रम उपद्रव हतो.
उपद्रव वे प्रकारना थाय ठे एक सोप-
क्रम अने बीजो अनुपक्रम दंडरलथी
सोपक्रम उपद्रवनो नाश थाय ठे, पण

પ્રશ્ન ૧૧૫ જેમ વીજા ચક્રવર્તીજીને
ઠા સ્વં સાધતાં માગધાદિ તીર્થે અઠમ
કરવો પડે છે, તેમ તીર્થંકર ચક્રવર્તી
ચાય ત્યારે તેમને કરવો પડે કે નહીં ?

જુત્તર જે ચક્રવર્તી જિનેશ્વર હોય છે
તેમને અઠમ તપ કરવાનું પ્રયોજન નથી.
તેમના તો યાદ કરવા માત્રમાં આસન
કંપવાથી માગધાદિ દેવતા હાજર થાય છે.

॥ ઉક્તં ચ લોકપ્રકાશે ॥

યસ્તુ ચક્રી જિનસ્તસ્ય, નાટ્ટમેન
પ્રયોજન ॥ સ્મૃતિમાત્રાદઽસૌ કંપ્રા-
સનસ્તમુપતિષ્ઠતે ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૧૧૬ વિજય મૂહૂર્તનો ટાશ્મ
કેટલો ?

જુત્તર મધ્યાહ્નવેલા પહેલાંની અને
પાઠલની એક એક ઘડીને અર્થાત્ વે ઘડી-
નો વિજયયોગ કહેવામાં આવે છે. તે સ-

स्वप्नाव होवाथी चर्मरत्न कहेवामां थावे
ठे, थने दंरुत्त पण पृथ्वीमय ठे, उतां
काष्ठदंडनी सादृश्यताथी दंडरत्न कहेवाय
ठे. एवी रीतेबुद्धिशालीथोए साते रत्नो-
मां पृथ्वीत्व जाणवुं.

॥ तदुक्तं लोकप्रकाशे ॥

पार्थिवत्वेऽपि तत्साम्याच्चर्मैति व्य-
पदिश्यते ॥ दंडोऽप्येवं पार्थिवस्तत्सा-
म्यात्तद्व्यपदेशजाक् ॥ जाव्यमेवं पा-
र्थिवत्वं, सप्तानामऽपि धीधनैः ॥ १ ॥

प्रश्न ११ए. चक्रवर्तीना नव निधानमां
शुं चीज ठे तथा ते निधान थने चक्री-
नी फोज क्यां स्थिति करे ठे ?

उत्तर चक्रवर्तीना नव निधानमां शा-
श्वतां दिव्य पुस्तको ठे, थने तेमां संपू-
र्ण विश्वनी व्यवस्था वतावेल्ली ठे. आ
प्रकारे कोइ आचार्यनुं मानवुं ठे, त्यारे
मतांतरे एम, मानवामां थावे ठे के ते

निरुपक्रमनो नर्हीं समवसरणमां धीरज-
गवान्ना शिष्योना दाहनी माफक निरु-
पक्रम उपद्रव तो थाय ठे ज. एवो लो-
कप्रकाशमां खेख ठे ते आ प्रमाणे:-

॥ तथाहि ॥

ज्वलनप्रजनागेंद्रात्सगरस्यांगज-
न्मनाम् ॥ योऽजूडुपद्रवः सत्यऽप्य-
स्मिन्स त्वऽनुपक्रमः ॥ १ ॥ ध्वंसः सो-
पक्रमस्यैवोपद्रवस्य ज्वेदितः ॥ इ-
तरस्तु ज्वत्येव, वीरांतेवासि दा-
हवत् ॥ २ ॥

प्रश्न ११७ चक्रवर्तीनु चर्मरत्न चाम-
डानु नथी, तथादंडरत्न काष्ठमय नथी, ते
ठतां तेने चर्मरत्न अने दंरुत्न कहेवामा
आवे ठे तेनु शुं कारण ?

उत्तर चर्मरत्नमां पार्थिवत्व ठे तथा-
पि तेमा चामराना जेवो संकोच विकोच

स्वभाव होवार्थी चर्मरत्न कहेवामां आवे
ठे, अने दंरुत्त पण पृथ्वीमय ठे, उतां
काष्ठदंडनी सादृश्यताथी दंडरत्न कहेवाय
ठे. एवी रीतेबुद्धिशालीओए साते रत्नो-
मां पृथ्वीत्व जाणवुं.

॥ तदुक्तं लोकप्रकाशे ॥

पार्थिवत्वेऽपि तत्साम्या-च्चर्मैति व्य-
पदिश्यते ॥ दंडोऽप्येवं पार्थिवस्तत्सा-
म्यात्तद्व्यपदेशज्ञाक् ॥ ज्ञाव्यमेवं पा-
र्थिवत्वं, सप्तानामऽपि धीधनैः ॥ १ ॥

प्रश्न ११ए चक्रवर्तीना नव निधानमां
शुं चीज ठे तथा ते निधान अने चक्री-
नी फोज क्यां स्थिति करे ठे ?

उत्तर चक्रवर्तीना नव निधानमां शा-
श्वतां दिव्य पुस्तको ठे, अने तेमां संपू-
र्ण विश्वनी व्यवस्था वतावेली ठे. आ
प्रकारे कोइ आचार्यनुं मानवुं ठे, त्यारे
मतांतरे एम मानवामां आवे ठे के ते.

कद्वपुस्तकोमां प्रतिपादन करेला पदा-
र्थों पण ते ते निधिओमां साक्षात् प्रगट
थाय ठे तथा नगर जेवडा ते निधि न-
गरीमा माइ शके नही, तेथी पाताळमा-
गें आवी चक्रीना पुरनी बहार रहे ठे
एवी रीते चक्रीनी चतुरंग सेना पण
अदर अवकाश न मळवार्थी पुरीमां प्र-
वेश करती नथी

॥ उक्तं च लोकप्रकाशे ॥

पुस्तकानीद् नित्यानि, सति दि-
व्यानि तेषु च ॥ आख्यातास्त्यऽखि-
त्वा विश्वस्थितिरेकमिदं मतम् ॥ १ ॥
मतातरे तु तत्कद्वपुस्तकप्रतिपा-
दिताः ॥ साक्षात्प्राङ्मूर्तवर्तमान्यर्थास्तेषु
तेषु निधिष्विदं ॥ २ ॥ पाताळमार्गे-
णायाति, तिष्ठति च पुराद्बहिः ॥ तेषां
नगरतुल्यानां, पुर्यामनवकाशतः ॥ ३ ॥

एवं सेनाश्रितस्योपि, पत्यश्वेन्नरया-
त्मिकाः ॥ पुर्यां न प्रविशंत्यंत-रवका-
शविवर्जिताः ॥ ४ ॥

प्रश्न १२० ज्यारे श्रीरूपजदेव जग-
वाने केशनी पांचमी मुठी खजा उपर
ढोटती राखी त्यारे कच्छ, महाकच्छा-
दिक मुनिजंण केम कर्युं हतुं ?

उत्तर. स्वामीनी पाठल दीक्षित थ-
थेला अने स्वामीना मार्गने अनुसरनारा
ते कच्छादिक मुनिजंण पण केशनी पां-
चमी मुठी खजा उपर स्थित राखी हती.

॥ प्रोक्तं च श्रीलोकप्रकाशे ॥

अनुप्रव्रजितास्तेऽपि स्वामिमार्गा-
नुगामिनः ॥ अरहन् पंचमं केशमुष्टिं
स्कंधोपरि स्थितम् ॥ १ ॥

प्रश्न १२१. शत्रुंजय पर्वत प्राये शा-
श्वतो कद्देवाय ठे तेनुं शुं कारण ?

उत्तर कालक्रमથી ए पर्वतનો नाश
थाय ठे तेथी अशाश्वतो, अने समूळ
नाश यतो नथी तेथी शाश्वतो एवीरी-
ते उजय धर्मवालो होवार्थी ते शत्रुंजय
पर्वत शाश्वतप्राय कहेवाय ठे

॥ उक्तं च लोकप्रकाशे ॥

एष चाऽशाश्वतो नाशान्मूलानाशाच्च
शाश्वतः ॥ ततः सोजयधर्मत्वाद्वाश्व-
तप्राय उच्यते ॥ २ ॥

प्रश्न १२२ पाचमा आरामां शुद्ध
साधु ठे के नहीं ?

उत्तर हालमां पण नीतिनिपुण, उ-
ग्रतपस्वी अने चारित्रना महात्म्यथी
आश्चर्य उत्पन्न करनारा साधुथो जयवं-
ता वतें ठे वास्ते विवेकी पुरुषोए आ
प्रकारे मध्यस्थ दृष्टिथी विचार करी पां-
चमा आरामां शुद्ध साधुविषयिक सश-

य न करवो. एवं लोकप्रकाशमां जाहेर
करेलुं ठे.

॥ तथाहि ॥

विजयंतेऽधुनाप्येवं, मुनयो नयको-
विदाः ॥ अत्युग्रतपसश्चारुचारित्रम-
हिमाद्भुताः ॥ १ ॥ एवं मध्यस्थया
दृष्ट्या, पर्यालोच्यं विवेकिभिः ॥ न
कार्यः शुद्धसाधूनाम्, संशयः पंचमे-
ऽरके ॥ २ ॥

प्रश्न १२३ संध्यासमये सामायिक
लीधा वाढ 'पञ्चरकाण वखते मुहपत्ति-
पम्हिलेहणनो आदेश केवी रीते भागवो?

उत्तर. सेनप्रश्नमां एवो खुलासो क-
र्यो ठे के त्रण नवकार गणी खमासमण-
पूर्वक इच्छाकारेण संदिसह जगवन् मु-
हपत्ति पम्हिलेहुं ? ए प्रकारे आदेश
भागवो.

॥ तथाहि ॥

नमस्कारत्रयं च कथयित्वा क्षमा-
श्रमणपूर्वं इच्छाकारेण संदिसह जग-
वन्मुहपत्ति पडिलेहुं इत्यादेशमार्गण-
म् ॥

प्रश्न १२४ दत्ति पच्चरखाण केवी री-
ते करबु ?

उत्तर 'सपाण जोयण पचदत्तिंअ
आयविलं पच्चरखाइ' इत्यादि प्रकारे द-
त्ति पच्चरखाण लेवानु सेनप्रश्नमां कथन ठे

प्रश्न १२५ केवलज्ञान थया अगाउ-
नी अवस्थामां सर्व तीर्थकरनु अवधिज्ञान
तुल्य होय के नहीं ?

उत्तर सर्व तीर्थकरनु प्राथमिक अ-
वधिज्ञान सरखु न होय, पण वर्धमान्
अवधि होइ शके, कारणके जे तीर्थकर
जे देवलोकादिकथी आवे तेमने ते ग-
तिमा जेटहुं अवधिज्ञान होय तेटबु इ-

हां पण साथे श्रावे, एवुं सेनप्रश्नमां क-
यन ठे

प्रश्न १२६. साधु तथा श्रावक जपमा-
ला प्रमुखनी स्थापना केवी रीते करे ?

उत्तर. साधु वे नवकार गणी अने
श्रावक त्रण नवकार गणी जपमालादि-
कनी स्थापना करे, पण उठावतां तो व-
न्ने जण एकज नवकार गणे ॥ इति से-
नप्रश्ने ॥

प्रश्न १२७. उपधान विना नवकारादि
जणी शकाय के नहीं ?

उत्तर जीतव्यवहारथी उपधान विना
पण नवकारादि जणी शकाय, एकांत नि-
पेध नथी इति सेनप्रश्ने ॥

प्रश्न १२८ चौद पूर्वधर जघन्यथी
लांतक देवलोके जाय एवो नियम ठे
त्यारे कार्तिक शेठनो जीव प्रथम देवलोके
केम गयो ?

उत्तर कार्तिक शेष प्रथम देवल्लोके
गया ते तो पूर्वना विस्मरणथी संजव
थाय ठे एवुं सेनप्रश्नमां कथन ठे.

प्रश्न १२९ श्रावक श्राविका उपधा-
नमां वांचना केवी रीते छे ?

उत्तर श्राविकाओ उज्जी रहीने अ-
ने श्रावको चैत्यवंदन मुद्राथी उपधान
वांचना सांजखे एवु श्रीहीरप्रश्नमां कछुं ठे.

॥ तद्यथा ॥

उपधानवाचना श्राद्ध्य ऊर्ध्वस्थि-
ताः शृण्वन्ति श्राद्धस्तु चैत्यवंदनमु-
द्रया ॥

प्रश्न १३० अन्यदर्शनीय लोकोने
चोथुं व्रत उच्चराववानी लुट ठे के केम ?

उत्तर अन्यदर्शनीय चोथु व्रत उ-
च्चराववानी मागणी करे तो तेने नदि विना
पण उच्चराववु तेमा कोइ तरेहनो बाध
नथी एवुं श्रीहीरप्रश्नमा कछुं ठे

॥ तथाहि ॥

अन्यतीर्थीयः तुर्यव्रतमुच्चारयति
तदा नन्दिविनापि उच्चार्यते निषेधः
कोऽपि न ॥

प्रश्न १३१. गृहस्थना आचारने धारण
करनार यति प्रतिक्रमण केवी रीते करे?

उत्तर. गृहस्थाचारी यतिवेषवालो मु-
ख्यवृत्तिष सामायिक ग्रहण करीने प्रति-
क्रमण करे ॥ इति श्रीहीरप्रश्नग्रंथे प्रोक्त-
मस्ति ॥

॥ तद्यथा ॥

गृहस्थाचारधरो यतिवेषवान्मु-
ख्यवृत्त्या सामायिकग्रहणं कृत्वा प्र-
तिक्रमणं करोति ॥

प्रश्न १३२. श्रीदशवैकालिकादि उत्का-
लिक सूत्र क्यारे गणवुं शुरू गणाय ?

उत्तर. दिनरातनी चार संध्याओ व-

जीं ज्यारे मरजी होय त्यारे दशवैकालि-
कादिक गणवु शुरू गणाय

॥ तदुक्तं श्रीहीरप्रश्ने ॥

अहोरात्रिमध्ये संध्याचतुष्टयं वि-
हाय दशवैकालिकादि गणन शुद्ध्य-
ति ॥

प्रश्न १३३ समवसरणमां तीर्थकर के-
वा रूपे होय ठे ?

उत्तर हीरप्रश्नमा हीरा जेवो लेख ठे
के श्रीतीर्थकर जगवान् समवसरणमां—
नथी गृहस्थवेपमां, नथी साधुवेपमां
नथी स्वलिगमां, नथी कुलिगमां, पण
लोकोत्तर रूपमां होय ठे

प्रश्न १३४ परमाधामी जन्म के अजन्म ?

उत्तर हीरप्रश्नमां वन्ने प्रकारना पर-
माधामी कक्षा ठे

प्रश्न १३५ पोसहवाली वाइओ रस्ता-
मा गीत गाइ शके के नहीं ?

ઉત્તર પોસહવાલી વાઝથો રસ્તામાં
ગીત ગાય તે શાસ્ત્રાધારે નથી એવુંશ્રી-
હીરપ્રશ્નમાં નિવેદન છે

પ્રશ્ન ૧૩૬ ચૌદપૂર્વી કેટલા જવ જા-
ણી શકે ?

ઉત્તર સંપૂર્ણ ચૌદપૂર્વી અસંખ્યાતા
જવો જાણી શકે એવું શ્રીસેનપ્રશ્નમાં ક-
હ્યું છે

॥ તથાહિ ॥

સંપૂર્ણચતુર્દશપૂર્વવિદોઽસંખ્યે-
યાન્ જવાન્ જાનતિ

પ્રશ્ન ૧૩૭ પરમાધામીની કરેલી વેદ-
ના ત્રણ નરકમાં હોય છે ઠતાં લક્ષ્મણ-
જીને ચોથી નરકે પરમાધામીકૃત વેદ-
ના કેમ થઈ ?

ઉત્તર ત્રણ નરકમાં પરમાધામીની
વેદના હોય છે તે પ્રાયિક વચન છે એવું
સેનપ્રશ્નમાં કથન છે.

प्रश्न १३७ चरक, परिव्राजकादि मि-
थ्यादृष्टिओमां सकाम निर्जरा होय के नहीं?

उत्तर सेनप्रश्नमा वन्ने प्रकारनी निर्ज-
रा चरकादिकमां मानेली ठे

प्रश्न १३८ पिडविशुद्धि ग्रंथकर्त्ता जि-
नबह्वजसूरि खरतर गच्छीय ठे के बीजा?

उत्तर पिरुविशुद्धिकर्त्ता जिनबह्वजसू-
रि खरतर गच्छीय नथी एवो सेनप्रश्नमां
निर्णय करेलो ठे

प्रश्न १४० प्रात काले चउव्विहार उ-
पवासनुं प्रत्याख्यान कर्युं होय तेने सायं-
काले फरीथी पच्चरखाण करवानी जरुर
ठे के केम ? तथा ठठ करनारने बीजे
दिन ठठनु पच्चरखाण लेवु के नहीं ?

उत्तर सवारे चउव्विहार उपवास
करनारने साजे फरीथी प्रत्याख्यान कर-
वानी जरुर नथी, पण प्रतिक्रमणवेलाए
भनमां याद करवु तेवी रीते ठठ करना-

રે પણ વીજે દિન મનમાં ધારી લેવું એવું
સેનપ્રશ્નમાં નિવેદન છે ॥

પ્રશ્ન ૧૪૧. વે હજાર ને ચાર યુગપ્ર-
ધાન, કેવા પ્રતાપી સમજવા ?

ઉત્તર. વે હજાર ને ચાર યુગપ્રધાન
માંદેલા પ્રખ્યાત શ્રીસુધર્માસ્વામી અને
જંબૂસ્વામી તો તદ્જનવ મોક્ષગામી થયા
છે, અને ઘાકીના વિશ્વોત્તમ એવા તે સર્વ
આચાર્યોં એકાવતારી સમજવા તે યુગપ્ર-
ધાન મહાત્માઓ જ્યાં વિચરે છે ત્યાં દશ
ગાઉની અંદર દુષ્કાલાદિ ઉપદ્રવો નાશ
પામે છે એવા અનેક અતિશય યુક્ત મો-
ટા સત્ત્વવંત તેઓ હોય છે આ પ્રકારે
લોકપ્રકાશમાં પ્રકાશિત કરેલું છે.

॥ તથાહિ ॥

एकावताराः सर्वेऽमी, सूरयो जगद्भ-
त्तमाः ॥ श्रीसुधर्मा च जंबूश्च ख्या-

तौ तद्भवसिद्धिकौ ॥ १ ॥ अनेका-
तिशयोपेताः, महासत्त्वा ज्वंत्यऽमी ॥
अति सार्धद्वियोजन्यां, दुर्निदादीनु-
पज्वान् ॥ २ ॥

प्रश्न १४२ योगवहनपूर्वक गुरुमुख-
थी सिद्धांत वांचना लेवानु कोइ शास्त्र-
मां फरमान ठे ?

उत्तर श्रीजिनेश्वरे कहेला अंगोपांग
जेदधी जिन्न सिद्धांतोनो योगोद्धहनपूर्-
वक मेलव्यो ठे स्वगुरु मुखकमलधी पर-
मार्थ जेमणे एवा महारमा होय एवु श्री-
मध्यानव्याख्या अथमां निवेदन कर्युं ठे

॥ तथाहि ॥

जिनोक्तसिद्धांतानां अंगप्रविष्टा-
नंगप्रविष्टजेदजिन्नाना गृहीतो योग-
वहनेन स्वीकृत स्वगुरुमुखकमला-
त्परमार्थो रहस्य येस्ते ॥

प्रश्न १४३. ज्यां चोमासुं रह्या होय त्यां साधुओ क्यां सुधी वस्त्रादिक न ग्रहण करी शके ?

उत्तर ज्यां चोमासुं रह्या होय त्यां चोमासा बाद वे मास सुधी साधु साध्वीओने वस्त्रादिक लेवुं कल्पे नहीं एवुं श्रीसेनप्रश्नमां कळुं ठे.

प्रश्न १४४ श्री अष्टापद तीर्थनी यात्रा करनार तद्भव मोक्षगामी केवी रीते मनाय ठे ?

उत्तर तपसंयमथी उत्पन्न थएली लठिववडे जेश्वो श्रीअष्टापद गिरिनी यात्रा करे तेश्वो तेज भवमां मुक्ति जाय एवो श्रीहीरप्रश्नमां संभव बतावेलो ठे

॥ तथाहि ॥

अष्टापदगिरौ ये तपसंयमोत्थल-
ब्ध्या यात्रां कुर्वन्ति ते तद्भवसिद्धिगा-
मिन इति संज्ञायते ॥

પ્રશ્ન ૧૪૫ સર્વ ઇંદ્ર એકાવતારી ઠે કે કેમ ?

ઉત્તર સર્વ ઇંદ્ર એકાવતારી નથી
 ઇંદ્ર શ્રીહીરપ્રશ્નમાં નિવેદન કર્યું છે

પ્રશ્ન ૧૪૬ સર્વ નારદ તદ્ગત મોક્ષ-
 ગામી ઠે કે કેમ ?

ઉત્તર સર્વ નારદ તદ્ગત મોક્ષગામી
 નથી ઇંદ્ર શ્રીહીરપ્રશ્નમાં દર્શાવેલું છે

પ્રશ્ન ૧૪૭ કેટલાએક અજાણ
 કચ્છી લોકો આયવિલમાં સોપારી વા-
 પરે છે તે વપરાય કે નહીં ?

ઉત્તર આયવિલમાં રાધેલા પોંક
 તથા લગીંગ, પિપર, હરડે ન કહ્યે
 ઇંદ્ર શ્રીહીરપ્રશ્નમાં કહ્યું છે વાસ્તે સો-
 પારી પ્રમુખ તંબોલ ન કહ્યે ઇંદ્ર સિદ્ધ
 થાય છે, પણ કાલા મરી અને સુઠ વા-
 પરી શકાય છે

प्रश्न १४८. उपांग सूत्रोनी रचना कोण करे ते ?

उत्तर. उपांगनी रचना श्रीस्थिविर महाराज करे एवं श्रीहीरप्रश्नमां प्रदर्शित कर्युं ते

प्रश्न १४९ साधारण जिनालयमां प्रतिमा कोना नामची जोइए ?

उत्तर साधारण जिन मंदिरमां गामना नामची प्रतिमाजी जोइए

तथाच हीरप्रश्ने प्रोक्तमस्ति ॥

साधारणप्रासादे प्रतिमायां कार्यमाणायां ग्रामनाम्ना प्रतिमा विलोक्यते ॥

प्रश्न १५०. वे इंद्रिय एलनी चोइ-द्रिय जमरी केवी रीते वनी जाय ते ?

उत्तर एलना कलेवरमां तेज एलनो जीव मरण पामीने अथवा बीजो कोइ

જીવ ચોંદ્રિય ચમરીપણે उत्पन्न થાય
ઠે, પણ તેજ જવમાં એલની ચમરી વની
જાય ઠે એમ સમજવું નહીં એવું શ્રીહીરપ્ર-
શ્નમાં સ્પષ્ટ કહેલું ઠે

પ્રશ્ન ૧૫૧ નરકમાં કેટલા પ્રકારની
વેદના થાય ઠે ?

ઉત્તર શીત, જ્વળ, ક્રુધા, તૃષ્ણા, સુ-
જલી, જય, શોક, પરાધીનતા, ઝવર
અને દાહનો વ્યાધિ ૯ દશ પ્રકારની
નરકમાં વેદના થાય ઠે એવું શ્રારૂઘ્ણ
વિધરણમાં વર્ણવેલું ઠે.

॥ તદ્યથા ॥

દસવિદ્ વેયણ નિરણ, સી ૧ જ-
સિણ ૨ સુ ૩ પિવાસ ૪ કદુઅ ૫
૧ જય ૬ સોગ ૭ પારવસ્સ ૮ ક્ર-
રોઅ ૯ વાદીઅ ૧૦ દસમોઅ ॥૧॥

પ્રશ્ન ૧૫૨ નરકમાં કેટલા પ્રકારના
રોગ થાય ઠે ?

उत्तर पांच क्रोर, अडसठ लाख,
नवाणु हजार, पांचसैं, चोरासी प्रका-
रना रोगो अप्रतिष्ठान नरकावासामां ठे
ते घताववा श्राद्धगुण विवरणमां नीचे
मुजव गाथा आपेली ठे

॥ तथाहि ॥

पणकोडीअडसठी, लखानवनवइ-
सहसपंचसया । चुलसी अहियान-
रण, अपइठाणमि वाहीज ॥१॥

प्रश्न १५३ कया पांच वकार अनर्थ
उत्पन्न करे ठे ?

उत्तर. वैर १ वैश्वानर २ व्याधि ३
वाद ४ अने व्यसन, ५ ए पांच वकार
वृद्धि पाम्या थका महा अनर्थने कर-
नारा थाय ठे

१ सघयण सूत्रमा (५६०७७५७४) प्रका-
रना रोग ठही सातमी नरके दर्शव्या ठे २ अग्नि
३ सात व्यसन

॥ तथोक्तं श्राद्धगुणविवरणे ॥

वैर वैश्वानर व्याधि, वाद व्यस-
नलक्षणाः ॥ महाऽनर्थाय जायते,
वकाराः पच वर्धिताः ॥ १ ॥

प्रश्न १५४ नरलोकमां ठ नरको क-
हेवाय ठे ते कई ?

उत्तर १ कुग्राममां रहेगाण २ कुनृपनी
सेवा ३ कुत्सित अजक्ष जोजन ४ क्रो-
धिष्ट स्त्री ५ कन्यानु बहुत्व अने ६ कं-
गाल हासत ए ठ प्रकारनी मनुष्य लो-
कमा नरको गणाय ठे

॥ यदुक्तं श्राद्धगुणविवरणे ॥

कुग्रामवासः कुनरैर्यसेवा,
कुजोजनं क्रोधमुखी च जार्या ॥
कन्याबहुत्व च दरिद्रता च,
षट् जीवल्लोके नरका भवन्ति ॥ १ ॥

પ્રશ્ન ૧૫૫ વહિરાત્મા અને અંતરાત્મા
શું ચાહે છે ?

ઉત્તર વહિરાત્મા પોતાને સુંદર રૂપ,
દીર્ઘાયુ, ઘણું વલ્લ અને પ્રજૂત દ્રવ્યાદિ-
કની સંપદા મળે એમ ચાહે છે. ત્યારે
વિજ્ઞાની અંતરાત્મા પવિત્રકર્મણે આ વધાર્થી
મુક્ત થવા ચાહે છે એટલે શુદ્ધોપયોગવિ-
ચારપ્રકરણે પ્રોક્તમસ્તિ

॥ તથાહિ ॥

રૂપાયુર્વલ્લવિત્તાદિ, સંપત્તિ સ્વસ્ય વાં-
ઠતિ ॥ વહિરાત્માઽથવા જ્ઞાની, સાદ્ધા-
ત્તેજ્યોઽપિ વિચ્યુતિમ્ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૧૫૬ મુક્તિ કોની થાય અને
કોની ન થાય ?

ઉત્તર જેની આત્મસ્વરૂપમાં નિશ્ચલ
સ્થિતિ છે તેજ મુનિની મુક્તિ થાય છે,
અને જેની આત્મસ્વરૂપમાં ચોક્કસ રીતે
સ્થિરતા નથી તેની નિશ્ચય મુક્તિ નથી.

ए प्रकारे शुद्धोपयोग प्रकरणमां निरूपण कर्तुं ठे

॥ तथाहि ॥

मुक्तिरेव मुनेस्तस्य, यस्यात्मन्य-
चक्षुस्थिति ॥ न तस्यास्ति ध्रुवं मुक्तिर्न
यस्यात्मन्यवस्थिति ॥ १ ॥

પ્રશ્ન ૧૫૭ આત્મા કેવી રીતે સિદ્ધત્વ
પ્રાપ્ત કરે છે ?

उत्तर जेम दीवानी वाट दीपकने
पामीने प्रदीप रूप बने ठे तेम आत्मा
पण सिद्धात्मानु आराधन करी सिद्धता
मेखवे ठे

॥ तदुक्त शुद्धोपयोगप्रकरणे ॥

आत्मानं सिद्धमाराध्य, प्राप्नोत्या-
त्मापि सिद्धताम् । वर्त्तिः प्रदीपमा-
साद्य, यथाच्येति प्रदीपताम् ॥ १ ॥

प्रश्न १५८. आत्मा शरीरकी जिन ठे
एवुं सांजलवा के बोलवाथी मोक्षे जवाय
के नहीं ?

उत्तर. ज्यांसुधी आत्मा जेदाज्यासमां
निष्ठित यतो नथी त्यांसुधी शरीरकी आ-
त्मा जुदो ठे एवुं सांजलतो के बोलतो
प्राणी मोक्षे जइ शक्तो नथी.

॥ तथोक्तं शुद्धोपयोगप्रकरणे ॥

शरीराज्जिन्नमात्मानं, शृण्वन्नपि
वदन्नपि ॥ तावन्न मुच्यते यावन्न जेदा-
ज्यासनिष्ठितः ॥ १ ॥

प्रश्न १५९ आत्मज्ञानी मरण समये
शरीरनो केवी रीते त्याग करे ठे ?

उत्तर. आत्मज्ञानी आत्माकी देहने
अने देहकी आत्माने जुदो जोइ जेम
घृणास्पद गंदा वखने ठोकी देवामां आवे
ठे तेम असंगात्मा मरण वखते पोताना
देहनो निर्ममत्वताथी त्याग करे ठे.

॥ तथाचोक्तं शुद्धोपयोगप्रकरणे ॥

पृथग् दृष्ट्वात्मनः कायं, कायादा-
त्मानमात्मवित् ॥ तथा त्यजत्यस-
गौगं, यथा वस्त्रं घृणास्पदम् ॥ १ ॥

प्रश्न १६० ज्यारे आत्मा शरीरथी

जिन्न ठे एवु सांजलवा के बोलवाथी मुक्त
थवातु नथी त्यारे आत्मजावना केवी
रीते करवी ?

उत्तर आ आत्मा शरीरथी जिन्न ठे
एवा प्रकारनी आत्मावडे आत्मामां आत्म-
जावना करवी के जेथी फरीने आ शरीर
ठे तेज आत्मा ठे एवी अगसंगतिने
भामां पण आ आत्मा प्राप्त थाय नहीं,

ननु चंदाचार्यविरचित योगप्रदीपाधि-
न शुद्धोपयोगविचारप्रकरणमा
त्मान्युं ठे

सिद्ध ॥ तथाहि ॥

अज्योस्तनोस्तद्व-ज्ञाव्योऽय-

માત્મનાત્મનિ ॥ સ્વપ્નેઽપ્યયં યથાચ્ચે-
તિ, પુનર્નાગેન સંગતિમ્ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૧૬૧. પ્રમાણ એટલે શું અને તે
કેટલા પ્રકારે જૈનો માને છે ?

ઉત્તર. સારી રીતે પદાર્થના નિર્ણયને
પ્રમાણ કહેવામાં આવે છે, અને જૈનો
પ્રત્યક્ તથા પરોક્ષ એવાં બે પ્રમાણ માને છે.

॥ તદુક્તં પ્રમાણમીમાંસાયાં શ્રી-
હેમચંદ્રાચાર્યૈઃ ॥

૧ સમ્યગર્થનિર્ણયઃ પ્રમાણમ્.

૨ પ્રમાણં દ્વિધા

૩ પ્રત્યક્ષ પરોક્ષં ચ.

પ્રશ્ન ૧૬૨ તર્કશાસ્ત્રમાં ફલ કોને
કહે છે ?

ઉત્તર પદાર્થ પ્રકાશને ફલ કહેવામાં
આવે છે.

॥ तथाचोक्तं शुद्धोपयोगप्रकरणे ॥

पृथग् दृष्ट्वात्मनः कार्यं, कायादा-
त्मानमात्मवित् ॥ तथा त्यजत्यसं-
गोऽंगं, यथा वस्त्रं घृणास्पदम् ॥ १ ॥

प्रश्न १६० ज्यारे आत्मा शरीरथी
जिन्न ठे एवु सांजलवा के बोलवार्थी मुक्त
थवालु नथी त्यारे आत्मजावना केवी
रीते करवी ?

उत्तर आ आत्मा शरीरथी जिन्न ठे
एवा प्रकारनी आत्मावडे आत्मामां आत्म-
जावना करवी के जेथी फरीने आ शरीर
ठे तेज आत्मा ठे एवी अगसंगतिने
स्वप्नमां पण आ आत्मा प्राप्त थाय नहीं,
एवुं शुक्तचन्द्राचार्यविरचित योगप्रदीपाधि-
कारातर्गत शुद्धोपयोगविचारप्रकरणमा
निवेदन केयुं ठे

॥ तथाहि ॥

व्यतिरिक्तस्तनोस्तद्ध-ज्ञाव्योऽय-

માત્મનાત્મનિ ॥ સ્વપ્નેઽપ્યયં યથાચ્ચે-
તિ, પુનર્નાગેન સંગતિમ્ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૧૬૧. પ્રમાણ ઇટલે શું અને તે
કેટલા પ્રકારે જૈનો માને છે ?

ઉત્તર. સારી રીતે પદાર્થના નિર્ણયને
પ્રમાણ કહેવામાં આવે છે, અને જૈનો
પ્રત્યક્ષ તથા પરોક્ષ એવાં બે પ્રમાણ માને છે.

॥ તદુક્તં પ્રમાણમીમાંસાયાં શ્રી-
હેમચંદ્રાચાર્યૈઃ ॥

૧ સમ્યગર્થનિર્ણયઃ પ્રમાણમ્.

૨ પ્રમાણં દ્વિધા

૩ પ્રત્યક્ષં પરોક્ષં ચ.

પ્રશ્ન ૧૬૨ તર્કશાસ્ત્રમાં ફલ કોને
કહે છે ?

ઉત્તર પદાર્થ પ્રકાશને ફલ કહેવામાં
આવે છે.

॥ તદુક્તં પ્રમાણમીમાંસાયામ્ ॥

૧ ફલમર્થપ્રકાશ.

પ્રશ્ન ૧૬૩. ક્રિયા અને પ્રમાણની સ્થિતિ શેમાં છે ?

ઉત્તર ક્રિયા કર્મમા અને પ્રમાણ કર્ત્તામાં સ્થિત હોય છે એવું પ્રમાણમીમાંસામાં નિવેદન કર્યું છે

॥ તથાહિ ॥

૧ કર્મસ્થા ક્રિયા ૨ કર્તૃસ્થં પ્રમાણમ્.

પ્રશ્ન ૧૬૪ જય પરાજય કોને કહેવામાં આવે છે ?

ઉત્તર પોતાના પદ્ધતી સિદ્ધિને જય અને સ્વપદ્ધતી અસિદ્ધિને પરાજય કહેવામાં આવે છે

॥ પ્રોક્તં ચ પ્રમાણમીમાંસાયામ્ ॥

૧ સ્વપદ્ધસિદ્ધિર્જયઃ ૨ અસિદ્ધિઃ પરાજયઃ

પ્રશ્ન ૧૬૫. આત્મશિક્ષા કેવી રીતે કરવી ?

ઉત્તર રે આત્મન્ ! નમ્રીજૂત ઝર્વ્વમુખ
કમલના દલ સાથે લાગેલા જલવિંદુ જેવી
ચંચલ આ સંસારની રચનાને જોતો-થકો
પણ તું સ્વરી રીતે દેખતો નથી, ઇ તારું
નવાઈ જેવું અધત્વ ઠે, જો તને આત્મ
કલ્યાણની ઇચ્છા હોય તો ગિરિગુફામાં
નિવાસ કરી સંસારની ચેષ્ટાઝંને પણ મૂકી
દે અને પર્વત જેવી દૃઢ પ્રતિષ્ઠાને પ્રાપ્ત થા.
વલી રે જીવ ! ચોરાશી લાગ્વ પ્રકારના
ઉત્પત્તિ સ્થાનથી ગંજીર એવા આ સંસાર
સમુદ્રમાં ઝ્રમણ કરીને તે સુંદર રત્ન જેવું
આ અલગ્ય મનુષ્યત્વ મેલવ્યું ઠે, તેને
ચનાવટી નહીં એવા ધર્મકૃત્યરૂપી કનકની
સાથે જોડી દેવામાં આવે તો સ્વરેસ્વર
આશ્ચર્ય ઠે કે, તેની ત્રિજુવનમાં પણ કોણ
કીમત કરી શકે ? અલવત કોઈ પણ તેની
કીમત કરી શકે નહીં, આ પ્રકારે વિમ-

लाचार्यविरचित संवेगद्रुमकंदलीमां आ-
त्मशिक्षा करेली ठे

॥ तथाहि ॥

उत्तानांबुजपत्रविंडितरत्नां संसार-
जग्गीमिमां, रे पश्यन्नपि नैव पश्यति
जवानाध्यं तवालौकिकम् ॥ कल्या-
णाय किल स्पृहा यदि गिरिप्राप्तप्रति-
ष्ठस्तदा, मुंचात्मन् जवचेष्टितान्यपि
गिरिप्राप्तप्रतिष्ठो जव ॥ १ ॥ ज्ञात्वा-
स्मिन्बहुयोनिलक्ष्मगहने संसारवारा
निधौ, मानुष्य जवता सुरत्नमिव रे
डुःप्रापमासादितम् ॥ तन्निःकृत्रिमध-
र्मकर्मकनकेनायोज्यते यद्यहो, त्रैलो-
क्येपि करोति कः किल तदा तस्येह
मूल्य जनः ॥ २ ॥

१ अपरनाम श्रीब्रह्मचक्राचार्यकृत

પ્રશ્ન ૧૬૬ બ્રાહ્મણાદિ અન્યદર્શનીજી
જ્યારે ‘ધનવાન્, પુત્રવાન્, આયુષ્યમાન્ થા’
એવા પ્રકારના આશીર્વાદ આપે છે, ત્યારે
જૈનમુનિજી નમસ્કાર કરનારાને ધર્મલાજ્ઞ
કહે છે તેનું શું પ્રયોજન ?

ઉત્તર જો ‘દીર્ઘાયુર્જવ’ એમ કહેવામાં
આવે તો લાંબુ જીવન નરકવાસીજીમાં પણ
પસાર થાય છે, તેમાં કાંઈ નવાઈ નથી
જો સંતાન માટે ‘પુત્રવાન્ જવ’ એમ કહે-
વામાં આવે તો કુકર્માર્જને ઘણાં ઘણાં
હોય છે, તેમાં પણ કાંઈ મહત્તા નથી.
સુખને વાસ્તે ‘ધનવાન્ જવ’ એમ કહેવામાં
આવે તો ચરેચર મ્લેષ સુકાનીજી પાસે
પણ પુષ્કલ પૈસા હોય છે, તેમાં પણ કાંઈ
ચરી ચુરી કહેવાય નહીં તે કારણથી
જ્ઞાનીજીએ સર્વ પ્રકારના સુખને કરનારો
ધર્મલાજ્ઞ નિવેદન કરેલો છે અતઃ
જૈનમુનિજી ધર્મલાજ્ઞ કહે છે

॥ તદુક્તં ધર્મલાભાષ્ટકે ॥

દીર્ઘાયુર્જવ જાણ્યતે યદિ તદા
તન્નારકાણામપિ, સંતાનાય ચ પુત્રવાન્
જવ તદા તલ્કુર્કટાનામપિ ॥ સૌ-
ખ્યાર્થં ધનવાન્ જવેતિ નિયતં નૌ-
વિત્તકાનામપિ, તસ્માત્સર્વવિધાયકો
નિગદિતઃ શ્રીધર્મલાજો બુધૈઃ

પ્રશ્ન ૧૬૭ કેટલાએક જાણિકો એકલ
પ્રતિમા જરાવે છે, કેટલાક ત્રિકરૂપે જરાવે
છે, કોઈ પચતીર્થી તો કોઈ ચોવીશી અને
કોઈ એકસો સીતેર જિનના શિલાપટ્ટ કોત-
રાવે છે તેનું શુ કારણ ?

જુસ્તર અનેક પ્રકારની પ્રતિમા જરા-
વવાનું કારણ એવું છે કે કોઈ જાકિવંત
જિનરાજની કૃદ્ધિ દેખવાને માટે પ્રગટ
પ્રાતિહાર્ય અને દેવતાના આવાગમથી
શોજિત એવી એક પ્રતિમાને કરાવે છે.

તથા કોઈ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રના આરા-
ધન નિમિત્તે ત્રણ જિનની ત્રિકરૂપે પ્રતિમા
કરાવે છે. તથા કોઈ પંચપરમેષ્ઠી નમસ્કાર
મંત્રના ઉદ્યાપનાર્થે અથવા કલ્યાણક
તપના ઉજમણા વાસ્તે પંચતીર્થી પ્રતિમા
જરાવે છે. તથા રૂપજાદિ ચોવીશ તીર્થ-
કર જરતક્ષેત્રમાં થયા છે માટે તેના વહુ-
માન વિશેષથી કોઈ ચોવીશી જરાવે છે
તેમજ મનુષ્ય લોકમાં ઉત્કૃષ્ટા ૧૭૦ જિન
વિચરે છે તેથી તે સર્વની જતિવડે કોઈ
ધનાદ્ય ૧૭૦ જિનવિવ કરાવે છે.

॥ તદુક્તં વૃહદ્ભાષ્યે ॥

જિણશુદ્ધિ દંસણત્તં, એગં કારેઈ
કેઈ જતિજુલં ॥ પાયડિય પાડિદેરં,
દેવાગમસોદ્ધિયં ચેવ ॥ ૧ ॥ દંસણ-
નાણચરિત્તારાહણકલ્હે જિણત્તિયં કો-
ઈ ॥ પરમિઠિનમોક્કાર ઉદ્ધમિયં કોઈ

પચજિણે ॥ ૨ ॥ કહ્યાણતવમહવા,
 ઝૂઝમિયં ઝરહવાસજાવિત્તિ ॥ વહુ-
 માણવિસેસાજ, કેઈ કારતિ ચઝવીસં
 ॥ ૩ ॥ ઝકોસં સત્તરિસય, નરલોણ
 વિહરઈત્તિ ઝત્તીણ ॥ સત્તરિસયપિ કોઈ,
 વિંવાણ કારઈ ધણિદ્ધો ॥ ૪ ॥

પ્રશ્ન ૧૬૭ જૈન મુનિરાજના સહુપદે-
 શથી કોઈ કહના રાજાણ અમારી પ્રવર્તન
 કરાવી જૈનપ્રાસાદ કરાવ્યો છે ?

જીવે તપગઢીય શ્રીવિવેકહર્ષગણિના
 સહુપદેશથી કહનરેશ શ્રીજારમહ્મજીણ
 અમારી પ્રવર્તનપૂર્વક ઝુજનગરમાં રાજ-
 વિહાર નામનુ મદિર ઘનાવ્યું છે ઘવું
 કહ મોટી સાંચરના શઝુજયાવતારનામના
 દેરાસરમાં આવેલા શિલાલેખથી સાવીત
 થાય છે તે લેખની નકલ નીચે મુજબ.

॥ कच्छ मोटी खाखरना देरासरनो
शिलालेख ॥

व्याकरण काव्य साहित्य नाटक
संगीत ज्योतिष बहोऽलकार कर्कश-
तर्क शैव जैन चिंतामणि प्रचंड खंडन
मीमांसा स्मृति पुराण वेदश्रुतिपद्धति
षट्त्रिंशत्सहस्राधिक ६ लक्षमितश्री-
जैनागमप्रमुख स्वपरसिद्धान्त गणित
जाग्रद्यावनीयादि षड्दर्शनीग्रंथ विश-
देति ज्ञान चातुरी दलितडुर्वादिजनो-
न्मादैः ब्राह्मीयावनीयादि लिपी पिठा-
लिपि विचित्र चित्रकला घटोज्ज्वाल-
नावधि विधीयमान विशिष्ट शिष्टचेत-
श्रमत्कारकारि शृंगारादिरस सरस
चित्राद्यलकारालंकारालंकृत सुरेंद्र
भाषा परिणति नव्य नव्यकाव्य षट्-

त्रिंशद्भागिणी गणोपनीत परम ज्ञाव
 रागमाधुर्य श्रोतृजनामृत पीतगीत-
 रास प्रवध नाना वंदः प्राच्य महा
 पुरुष चरित्र प्रमाण सूत्रवृत्त्यादि कर-
 ण यथोक्त समस्या पूरण विविध ग्रंथ-
 ग्रथनेन नैकश्लोकशत संख्यकरणादि
 लब्धगीः प्रसादैः श्रोतृश्रवणामृत
 पारणानुकारि सर्वराग परिणति मनो-
 हारि सुखनादैः स्पष्टाष्टावधान शता-
 वधान कोष्टकपूरणादि पांडित्यानुरं-
 जित महाराष्ट्र कौंकणेश श्रीबुर्हान-
 शाहि महाराज श्रीरामराज श्रीखा-
 नखाना श्रीनवरंगखान प्रचृत्यऽनेक
 भूपदत्त जीवामारि प्रचूत वदिमो-
 हादि सुकृत समर्जित यशः प्रवादैः
 पं० श्रीविवेकदर्पगणि प्रसादैरस्मद्-

गुरुपादैः ससंघाटकैस्तेषामेव श्रीप-
रमगुरुणामादेशप्रसादं महाराजश्री
नारमहजिदाग्रहानुगामिनमासाद्य
श्रीभक्तामरादि स्तुति भक्ति प्रसन्नी
भूत श्रीशृषभदेवोपासक सुर विशेष-
षाज्ञया प्रथम विहारं श्रीकठदेशेऽत्र
चक्रे तत्र च स १६५६ वर्षे श्रीभुज
नगरे आद्यं चतुर्मासकं द्वितीयं च रा-
यपुर वंदिरे. तदा च श्रीकठ मन्त्रकांठा
पश्चिम पांचाल वागड जेसला मंरु-
लाद्यऽनेक देशाधीशैर्महाराज श्रीखें-
गारजी पट्टालंकरणैर्व्याकरण का-
व्यादि परिज्ञान तथाविधैश्वर्यस्थैर्य-
धैर्यादि गुणापहस्तित सरस्वती
महा-नवस्थान विरोध त्याजैकैर्याद-

त्रिंशद्भागिणी गणोपनीत परम ज्ञाव
 रागमाधुर्य श्रोतृजनामृत पीतगीत-
 रास प्रबंध नाना वंदः प्राच्य महा
 पुरुष चरित्र प्रमाण सूत्रवृत्त्यादि कर-
 ण यथोक्त समस्या पूरण विविध ग्रथ-
 ग्रथनेन नैकश्लोकशत संख्यकरणादि
 लब्धगीः प्रसादैः श्रोतृश्रवणामृत
 पारणानुकारि सर्वराग परिणति मनो-
 हारि मुखनादैः स्पष्टाष्टावधान शता-
 वधान कोष्टकपूरणादि पाडित्यानुरं-
 जित महाराष्ट्र कौंकणेश श्रीबुर्हान-
 शाहि महाराज श्रीरामराज श्रीखा-
 नखाना श्रीनवरगखान प्रचृत्यऽनेक
 भूपदत्त जीवामारि प्रचूत वंदिमो-
 दादि सुकृत समर्जित यशः प्रवादैः
 पं० श्रीविवेकहर्षगणि प्रसादैरस्मद्-

गुरुपादैः ससंघाटकैस्तेषामेव श्रीप-
 रमगुरुणामादेशप्रसादं महाराजश्री
 नारमहजिदाग्रहानुगामिनमासाद्य
 श्रीनक्तमरादि स्तुति नक्ति प्रसन्नी
 नूत श्रीरुषभदेवोपासक सुर विशेष-
 षाङ्गया प्रथम विहारं श्रीकठदेशेऽत्र
 चक्रे तत्र च सं १६५६ वर्षे श्रीभुज
 नगरे आद्यं चतुर्मासकं द्वितीयं च रा-
 यपुर बंदिरे. तदा च श्रीकठ मनुकांठा
 पश्चिम पांचाल वागड जेसला मन्-
 लाद्यऽनेक देशाधीशैर्महाराज श्रीखें-
 गारजी पट्टालंकरणैर्व्याकरण का-
 व्यादि परिज्ञान तथाविधैश्वर्यस्थैर्य-
 धैर्यादि गुणापहस्तित सरस्वती
 महा-नवस्थान विरोध त्याजैकैर्याद-

त्रिंशद्भागिणी गणोपनीत परम ज्ञाव
 रागमाधुर्य श्रोतृजनानृत पीतगीत-
 रास प्रबध नाना वदः प्राच्य महा
 पुरुष चरित्र प्रमाण सूत्रवृत्त्यादि कर-
 ण यथोक्त समस्या पूरण विविध ग्रंथ-
 ग्रथनेन नैकश्लोकगत संख्यकरणादि
 लब्धगीः प्रसादैः श्रोतृश्रवणानृत
 पारणानुकारि सर्वराग परिणति मनो-
 हारि सुखनादेः स्पष्टाष्टावधान शता-
 वधान कोष्टकपूरणादि पाडित्यानुरं-
 जित महाराष्ट्र कौंकणेश श्रीबुर्दान-
 शाहि महाराज श्रीरामराज श्रीखा-
 नखाना श्रीनवरंगखान प्रचृत्यऽनेक
 नूपदत्त जीवामारि प्रचूत वदिमो-
 क्षादि सुकृत समर्जित यशः प्रवादैः
 पं० श्रीविवेकदर्पगणि प्रसादैरस्मद्-

रुक्तां नञस्य वार्षिक व्यवस्थापिका
 सिद्धांतार्थयुक्तिमाकार्यं तुष्टो राजा ज-
 यवादपत्राणि ७ स्वमुद्रांकितानि श्री-
 गुरुभ्यः प्रसादादुपढोकयति स्म प्रति-
 पक्षस्य च पराजितस्य तादृश राजनी-
 तिमासूत्र्य श्रीराम इव सम्यगन्यायध-
 र्मं सत्यापितवान् किंच कियदेतदस्म-
 द्गुरुणाम् ॥ यतः ॥

येर्जिग्ये मलकापुरे विवदिषुर्मूला-
 जिधानो मुनिः, श्रीमज्जैनमतं यवन्नु-
 तिपदं नीतं प्रतिष्ठानके ॥ ऋद्धानां श-
 तशोऽपीयत्सु मिलितासूद्दीप्य युक्ती-
 र्जिता, यैर्मौनं श्रयितः स वोरिदपु-
 रे वादीश्वरो देवजी ॥१॥ जैनन्याय-
 गिराविवादपदवीमारोप्य निर्घाटितो,
 पाचीदेश गजालणा पुरवरे दिगं व-

ववंश आस्कर महाराज श्रीआरम-
 द्भजी राजाधिराजैः (विहृताः)
 श्रीगुरुवस्ततस्तदिष्ठापूर्वकं संजग्मि-
 वांसः काव्य व्याकरणादि गोष्ठ्या स्प-
 ष्टाष्टावधानादि प्रचंड पांडित्य गुणद-
 र्शनेन च रंजितैः राजैर्देः श्रीगुरुणां
 स्वदेशेषु जीवामारी प्रसादश्चक्रे त-
 द्भक्तिर्यथा-सर्वदापि गवामारिः पर्यू-
 षणा ऋषिपचमीयुत नवदिनेषु तथा
 आरूपक्षे सर्वैकादशी रविवार दर्शेषु
 च तथा महाराज जन्मदिने राज्य-
 दिने सर्व जीवामारिरिति सार्वदिकी
 सार्वत्रिकी चोद्घोषणा जज्ञे तदनु चै-
 कदा महाराजैः पाह्यविधीयमान न-
 जोवार्षिक विप्र विप्रतिपत्तौ तद्विद्वा-
 करणपूर्वकं श्रीगुरुभिः कारिता श्रीगु-

वंधु प्रतापंतेजा यस्य पट्टराज्ञी पुष्पां-
 वाइ प्रचृति तनूजा कुंठुजाजी,
 हाजाजी, ज़ीमजी, देसरजी, देवोजी,
 कमोजी, नामानो रिपुगजघटाकेशरि-
 णस्तत्र चशतशः श्रीजशवालगृहाणि
 सम्यग् जिनधर्मे प्रतिबोध्य सर्व श्राद्ध
 सामाचारी शिद्धेण च परमश्राद्धी कृ-
 तानि तत्र च ग्रामग्रामणी ज्ञकत्व
 दानशूरत्वादि गुणोपार्जितयशःप्रसर
 कर्पूर पूर सुरजीकृतब्रह्मांडचांडः
 शा. वयरसिकः सकुटुंबः श्रीगुरुणा
 तथा प्रतिबोधितो यथा तेन घंघर
 शा. शिवापेथा प्रचृति समवहितेन
 नव्योपाश्रयः श्रीतपागण धर्मराज-
 धानीव चक्रे. तथा श्रीगुरुपदेगेनैव
 गुर्जर धरित्र्याः शिलातदकानाकार्य

राचार्यराट् ॥ श्रीमज्जामनरेंद्रसंसदि-
 किलात्मारामवादीश्वर, कस्तेषां च
 विवेकदर्पसुधियामये धराचंद्रकः॥१॥
 किंचास्मद्गुरुवक्त्रनिर्गतमहाशा-
 खासृताब्धौ रतः, सर्वत्रामितमान्यता-
 मवदधे श्रीमद्युगादिप्रजोः ॥ त-
 द्भक्त्यै जुजपत्तने व्यरचयत् श्रीजार-
 मल्लप्रभुः, श्रीमज्जायविहारनाम जिन-
 पप्रासादमत्यद्भुतम् ॥ ३ ॥

अथ च स १६५६ वर्षे श्रीकठ
 देशांतर्जैसला मंजले विहरद्भिः श्रीगुरु-
 भिः प्रबलधनधान्याजिराम श्रीखाखर
 ग्राम प्रतिबोध्य सम्यग् धर्मक्षेत्रं चक्रे
 यत्रार्थीशो महाराज श्रीजारमल्लजी
 भ्राता कुञ्जरश्री पंचायणजी प्रमद
 प्रबल पराक्रमाक्रांतदिक्चक्रश्चक्र-

આગમ આદિક પોતાના અને પરના
 સિદ્ધાંત, ગણિત શાસ્ત્ર, તથા જાગતા
 એવા યવન આદિક વળે દર્શનોના
 ગ્રંથ તથા નિર્મલ એવાં પ્રકરણ સં-
 વંધી જ્ઞાનની ચતુરાશ્વઢે કરીને
 દલી નાખેલ છે હુર્વાદિ મનુષ્યોનો
 જન્માદ જેજેણે એવા તથા બ્રાહ્મી
 અને ફારશી આદિક લિપિ તથા
 પીંગીની લિપિથી થતી વિચિત્ર પ્ર-
 કારની ચિત્રકલા તથા ઘડામાંથી
 અગ્નિ કઢાડવા આદિકની વિધિથી
 અત્યંત ઉત્તમ માણસોનાં મનને ચ-
 મત્કાર કરનારા તથા શૃંગાર આ-
 દિક રસથી રસયુક્ત થયેલા અને
 ચિત્રવંધાદિ અલકારોથી સુશોભિત
 એવી સંસ્કૃત જાણામાં બનાવેલાં મનો-

सधे श्रेयश्च. सं १६५९ वर्षे फा०
सुद १० दिने प श्रीविवेकहर्षग-
णिनिर्जिनेश्वर तीर्थ विहारोऽय प्र-
तिष्ठित. ॥ प्रशस्तिरियं विद्याहर्षग-
णिनिर्विरचिता संवतोवैक्रमः ॥

॥ उक्त शिलालेखनुं गुजराती
भाषांतर ॥

व्याकरण, काव्य, साहित्य, ना-
टक, संगीत, ज्योतिष, वंदःशास्त्र,
अलंकार शास्त्र, कठिन एवां तर्क-
शास्त्र, शिवमतनां शास्त्र, जिनमतनां
शास्त्र, चिंतामणिना मतनुं प्रचंड
खंमन करनारां शास्त्र, मीमासा
शास्त्र, स्मृतिशास्त्र, पुराणशास्त्र,
वेदशास्त्र तथा श्रुतिनी पद्धतिनां व
लाख ठत्रीश हजार शास्त्रो तथा जैन

प्रकारना रागोनी परिणतिवडे करीने
मनोहर ठे सुखनो शब्द जेमनो एवा
वली स्पष्ट रीते आठ अवधानना
तथा सो अवधानना कोष्टकने संपूर्ण
करवा आदिकनी पडिताइवडे करीने
खुशी करेला एवा महाराष्ट्र तथा
कोकणना राजा श्रीबुर्दानशाह महा-
राज श्रीरामराजा श्रीखानखाना तथा
श्रीनवरंगखान आदिक अनेक रा-
जाजंए दीधेला जीवो माटेना अमारि
पटह तथा घणा केदीजंना वुटकारा
आदिकना पुण्यथी मेलवेल ठे जस-
वाद जेजंए एवा अमारा गुरु म-
हाराज पंडित श्रीविवेकदर्पगणिए
संघाडा सहित तेज श्रीगुरु महारा-
जनो महाराज श्रीजारमद्वजीना

હર એવાં નવાં કાવ્યો વનાવવાથી
 તથા ઠગ્રીશ પ્રકારની રાગણીઝંના
 સમૂહથી વતાવેલા ઝલ્કુટ્ટ ઝાવવાલા
 રાગની મીઠાશથી સાંઝલનારા મા-
 ણસોને અમૃતપાન સરખાં ગીતવાલા
 રાસ અને પ્રવધોથી તથા નાના પ્રકા-
 રના ઠદોથી ઝરેલા પૂર્વ મહાપુરુષોનાં
 ચરિત્રો તથા ન્યાય શાસ્ત્રોની ટીકા
 આદિક કરવાવડે કરીને તથા જેવી
 કહોતેવી સમસ્યા પૂરવાથી તથા વિ-
 વિધ પ્રકારના ગ્રંથો રચવાવડે કરીને
 તથા અનેક અને સેકડો ગમે શ્લો-
 કો રચવા આદિકવડે કરીને મેલ-
 વેલ છે સરસ્વતીનો પ્રસાદ જેમણે
 એવા તથા સાંઝલનારાઝંના કાનોને
 અમૃતના પારણા સમાન એવા સર્વ

ધૈર્યતા આદિક ગુણોવડે કરીને દૂર
 કરેલ તે સરસ્વતીને જેમણે એવા
 તથા મહાન્ અનવસ્થા અને વિરો-
 ધનો ત્યાગ કરાવનારા અને ચાદવ
 વંશની અંદર સૂર્ય સમાન એવા મહા-
 રાજા રાજાધિરાજ શ્રીનારમહ્મજીણ
 વિનંતિ કરવાથી શ્રીગુરુ મહારાજે તે-
 મની ઇચ્છાપૂર્વક વિદ્યાર કર્યો. તે-
 મજ કાવ્ય તથા વ્યાકરણ આદિ-
 કની ગોઠીથી તથા સ્પષ્ટ રીતે અષ્ટ
 અવધાન આદિકનો બહુષ્ટ પંદિતા-
 ઇનો ગુણ દેખામ્વાવડે કરીને મુગી
 કરેલા એવા તે રાજાએ શ્રીગુરુ મહા-
 રાજ પ્રત્યે પોતાના દેગોમાં જીવદ્વિસા
 ન થવા દેવા માટેનો (લેણ કરી
 આપવાની) કૃપા કરી તે લેણનાં

आग्रहयुक्त थयेलो आदेश पामीने
 श्रीजक्तामर आदिकनी स्तुतिपूर्वक
 प्रकृतिथी पसन्न थयेला श्रीरूपजदेव
 प्रभुना उपासक एवा देवविशेषनी
 आज्ञावडे करीने पहेलो विहार
 अहीं श्रीकठदेशमां कर्यो. वली तेमां
 पण संवत् १६५६ वर्षे श्रीभुज न-
 गरमां पहेलु चोमासुं अने बीजुं चो-
 मासुं रायपुर वदरमां कर्युं वली ते
 समये श्रीकठ, महुकाठा, पश्चिम,
 पांचाल, वागड तथा जेसल आ-
 दिक अनेक देशना स्वामी एवा तथा
 महाराज श्रीखेंगारजीनी गादीने शो
 जावनार एवा तथा व्याकरण अने
 काव्य आदिकोनां परिज्ञानवाला तथा
 तेवा प्रकारनी महत्ता स्थिरता तथा

धैर्यता आदिक गुणोवडे करीने दूर
करेल ठे सरस्वतीने जेमणे एवा
तथा महान् अनवस्था अने विरो-
धनो त्याग करावनारा अने यादव
वंशनी अंदर सूर्य समान एवा महा-
राजा राजाधिराज श्रीभारमह्वजीए
विनति करवाथी श्रीगुरु महाराजे ते-
मनी इच्छापूर्वक विहार कर्यो. ते-
मज काव्य तथा व्याकरण आदि-
कनी गोष्ठीथी तथा स्पष्ट रीते अष्ट
अवधान आदिकनो उत्कृष्ट पंडिता-
इनो गुण देखाम्वावडे करीने खुशी
करेला एवा ते राजाए श्रीगुरु महा-
राज प्रत्ये पोताना देशोमां जीवहिंसा
न थवा देवा माटेनो (लेख करी
आपवानी) कृपा करी ते लेखनो

आग्रहयुक्त थयेलो आदेश पामीने
 श्रीजक्तामर आदिकनी स्तुतिपूर्वक
 जक्तिथी पसन्न थयेला श्रीरुषजदेव
 प्रजुना उपासक एवा देवविशेषनी
 आज्ञावडे करीने पहेलो विहार
 अहीं श्रीकच्छदेशमां कर्यो. वली तेमा
 पण संवत् १६५६ वर्षे श्रीजुज न-
 गरमा पहेलुं चोमासुं अने बीजुं चो-
 मासुं रायपुर वदरमा कर्युं वली ते
 समये श्रीकच्छ, महुकाठा, पश्चिम,
 पांचाल, वागड तथा जेसल आ-
 दिक अनेक देशना स्वामी एवा तथा
 महाराज श्रीखेगारजीनी गादीने शो
 जावनार एवा तथा व्याकरण अने
 काव्य आदिकोना परिज्ञानवाला तथा
 तेवा प्रकारनी महत्ता स्थिरता तथा

धैर्यता आदिक गुणोवडे करीने दूर
करेल ठे सरस्वतीने जेमणे एवा
तथा महान् अनवस्था अने विरो-
धनो त्याग करावनारा अने यादव
वंशनी अंदर सूर्य समान एवा महा-
राजा राजाधिराज श्रीनारमह्वजीए
विनंति करवाथी श्रीगुरु महाराजे ते-
मनी इत्थापूर्वक विहार कर्यो. ते-
मज काव्य तथा व्याकरण आदि-
कनी गोष्ठीथी तथा स्पष्ट रीते अष्ट
अवधान आदिकनो उत्कृष्ट पंडिता-
इनो गुण देखाम्वावडे करीने खुशी
करेला एवा ते राजाए श्रीगुरु महा-
राज प्रत्ये पोताना देशोमां जीवहिंसा
न थवा देवा माटेनो (लेख करी
आपवानी) कृपा करी ते लेखनो

खुलासो नीचे मुजव ठे हमेगां गा-
यनी विलकुल हिंसा थाय नहीं, ते-
मज रुपिपंचमी सहित पर्युपणना नवे
दिवसोमां, आरुपक्षमा, सघली अग्या-
रसोए, रविवारे तथा अमावास्याए ते-
मज महाराजना जन्मदिवसे तथा रा-
ज्यदिवसे पण सघला प्रकारना जी-
वोनी हिंसा न थाय एवी रीतनी
सर्व दिशाउमां अने सर्व जगोए
उद्धोपणा करावी त्थारवाद एक
वखते श्रावण मासनुं वार्षिक पर्व
पालवानी महाराजाए आज्ञा करते
ठेते ब्राह्मणे ते अंगीकार न कर-
वाथी तेने बोलावीने श्रीगुरु महा-
राजे शिक्षा करावी तेमज गुरु महा-
राजे कहेली श्रावण मासनी वार्षिक

વ્યવસ્થાવાલી સિદ્ધાંતના અર્થોની
 યુક્તિ સાંજલીને તુષ્ટમાન થયેલા રા-
 જાએ શ્રીગુરુ મહારાજ પ્રત્યે મહેર-
 બાની પૂર્વક પોતાની મોહોર ઘાપ-
 વાલાં સાત જયપત્રો આપ્યાં; અને પ્ર-
 તિપક્ષીને પરાજિત પત્રો એટલે દાર-
 વાનાં પત્રો આપ્યાં અને તેવી રીતથી
 રાજનીતિ વતાવીને રાજાએ પોતાનો
 ઉત્તમ પ્રકારનો ન્યાયધર્મ શ્રીરામની
 પેઠે સત્ય કર્યો. વલી અમારા ગુરુ
 મહારાજનો એટલો પ્રજ્ઞાવ તો શું
 હિસાવમાં છે કેમકે જે ગુરુ મહારાજે
 શ્રીમલકાપુરમાં વાદ કરવાની ઇઠા-
 વાલા મૂલા નામના મુનિને જીતેલો
 છે, તેમજ પ્રતિષ્ઠાન પુરમાં યવનોને
 મહોડેથી પણ શ્રીજૈનધર્મની જેમણે

સ્તુતિ કરાવેલી છે, વલી એટલામાં
 ધ્રાવી મલેલા એવા સેકડો ગમે બ્રા-
 હ્મણોને યુક્તિયો દેખાડીને જેમણે જી-
 તેલા છે. તેમજ બોરિદ્દપુરમાં વાદી-
 લનાં ઉપરી એવા દેવજીને જેમણે
 મૌન કરાવેલું છે ॥ ૧ ॥ વલી જે-
 મણે જૈનની ન્યાયવાણીથી દક્ષિણ
 દેશમાં રહેલા જાલણાનગરમાં વિ-
 વાદ પટવીપર ચમ્પાવીને દિગંવરાચા-
 ર્યને કહામી મૂકેલો છે, તેમજ રામ-
 રાજાની સજામાં જેમણે આત્મારામ
 નામના વાદીશ્વરને દરાવેલો છે એવા
 તે ઉત્તમ બુદ્ધિવાલા શ્રીવિવેકહર્ષ-
 ગણિ મહારાજની પાસે રાજા પણ શું
 દિસાવમા છે ॥ ૨ ॥ વલી અમારા
 શ્રીગુરુ મહારાજના મુખમાંથી નીક

लेला महान् शास्त्रोरूपी अमृतना
 सागरमां लीन थयेला श्रीनारम-
 ह्वजी महाराजाए श्रीरुषभदेव प्र-
 चुनी घणी मान्यता धारण करी.
 तथा तेमनी जक्ति माटे ते श्रीनार-
 मह्वजीए चुजनगरमां राजविहार
 नामनुं अत्यंत अद्भुत श्रीजिनेश्वर
 प्रचुनुं मंदिर वनाव्युं ॥ ३ ॥ हवे सं.
 १६५६ नी सालमां श्रीकठदेशनी
 अंदर रहेला जेसला मंजलमां विहार
 करनारा श्रीगुरु महाराजे घणां धन-
 धान्योथी मनोहर थयेला एवा श्रीखा-
 खर गामने प्रतिवोधीने सारी रीतनुं
 धर्मक्षेत्र वनाव्युं के ज्यांना राजा म-
 हाराजा श्रीनारमह्वजीना जाइकुंअ-
 रश्री पंचायणजी हता के जेमणे म-

दयुक्त अने प्रबल पराक्रमे करी दि-
 शाचक्रने दवाव्युं हतुं तथा जे सूर्य
 सरखा प्रताप अने तेजवाला हता.
 बली जेमनी पट्टराणी पुष्पांवाइ आ-
 दिको हती तथा तेमना पुत्रो कुंअर
 डजाजी, हाजाजी, जीमजी, देसरजी,
 देवोजी तथा कमोजी नामना हता
 के जेज शत्रुजरूपी हाथीजनी श्रेणिने
 हराववामा केसरीसिंह सरखा हता.
 बली त्या रहेला सेंकडो गमे ओशवा-
 लोना घरोने मम्यक् प्रकारे जिनधर्म
 प्रतिवोधीने तथा श्रावक सवंधी
 सघली सामाचारी शीखवीने तेमणे
 उत्कृष्ट श्रावक बनाव्या बली त्यां
 जजीकपणुं, दान तथा शूरापणुं आ-
 दिक गुणोथी उपार्जन करेला यशना

फेलावारूपी कपूरना समूहथी सुगंध
 युक्त करेल ठे ब्रह्मांड जांड जेमणे
 एवा शा. वयरसी नामना गामना
 पटेखने तेना कुटुंब सहित श्रीगुरु
 महाराजे एवो तो प्रतिबोध आप्यो
 के, जेथी तेणे घंघर गोत्रीय शा.
 जिवा पेथा आदिक सहित श्री-
 तपागवनी राजधानी सरखो नवो
 उपाश्रय वनाव्यो. तेमज श्रीगुरुम-
 हाराजना उपदेशे करीनेज गुजरा-
 तनी जूमिमांथी सलाटोने बोलावीने
 शा. वयरसीए श्रीसंजवनाथजीनी
 प्रतिमा करावी १ तथा तेना शा सायर
 नामना पुत्रे श्रीआदिनाथनी प्र-
 तिमा करावी २ तथा गा. बीजा ना-
 मना पुत्रे श्रीविमलनाथ प्रजुनी

प्रतिमा करावी वली तेनी प्रतिष्ठा
 (अजनशलाका) तो शा वयरसीएज
 स. १६५७ नी सालमां महा सुदि
 १० सोमवारे श्रीतपागढ नायक
 जहारक विजयसेनसूरि गुरु महा-
 राजना हुकमथी अमारा गुरु श्री-
 विवेकहर्षगणिना हाथेज करावी ठे.
 तयारवाद आ देरासर पण अमारा
 गुरुना उपदेशवडे करीनेज फागण
 वदी १० मे उत्तम सुहूर्ते उपकेज
 गढना जहारक श्रीककसूरिए बोधेला
 श्रीआणदकुशल आवके जशवाल
 झातिना पारिख गोत्रवाला शा वी-
 राना पुत्र डाहा तेना पुत्र जेठा
 तेना पुत्र शा खाखण तथा तेना
 पुत्ररत्न शा वयरसीए तथा पुत्र

શા. રણવીર શા. સાયર શા. મહિક-
 રણ તથા વહુજીં ઝમા, રામા અને
 પુરી તથા પૌત્ર શા માલદેવ, શા.
 રાજા, સ્વેતલ, સ્વેમરાજ, વણવીર, દીદા
 તથા વીરાચ્છાદિક કુટુંબ સહિતે પ્રા-
 રંચ્યુ. વલી ધંધર ગોત્રવાલા અને
 પુનમીયા કુલગુરુ જઘારકની નિશ્રા-
 થી શ્રાવક થયેલા એવા શા. કંથડના
 પુત્ર શા. નાગીયા તથા મેરગ નામના
 સગા જાણી પુત્ર પાંચાસા સહિત
 તેમાં મદદ કરનારા હતા; અને તે-
 મણે રાજાની નિર્મલ કૃપાથી કુટુંબ
 સહિત તેમા મદદ કરેલી છે. આ
 શ્રીશત્રુંજયાવતાર નામનું દેરાસર છે.
 સંવત ૧૬૫૭ ના ફાગુણ વદી ૧૦
 મે પ્રાર્થેલું છે તથા સંવત ૧૬૫૯

ના ફાગુણ સુદિ ૨૦ મે અહી સંપૂર્ણ થયું છે. વલી તેથી આનંદથી કઢદે-
 શના શણગાર રૂપ એવા શ્રીલાલેશ્વર
 નામના નગરમા કલ્યાણ થયું છે. સંવત
 ૧૬૫૯ ના ફાગુણ સુદિ ૨૦ મે પં-
 ઙિત શ્રીવિવેકદર્શનગણિય આ જિ-
 નેશ્વર જગવાનના તીર્થ રૂપ મંદિરની
 પ્રતિષ્ઠા કરેલી છે, અને આ પ્રશસ્તિ
 વિદ્યાદર્શનગણિય રચેલી છે. સંવત
 વિક્રમનો જાણવો.

આ શિલાલેખનો જીર્ણોદ્ધાર ત-
 પગઢરૂપી આકાશ મંડલમાં સૂર્ય-
 સમાન એવા શ્રીવિજયનંદ સૂરીશ્વ-
 રજીના (શ્રીઆત્મારામજી સૂરીશ્વર-
 જીના) શિષ્ય પંડિત શ્રીલક્ષ્મીવિજ-
 યજી મહારાજના શિષ્યરત્ન મુનીશ્વર

श्रीमद् हंसविजयजी महाराजना
सङ्गपदेशथी तेमना शिष्य पन्यास
पदवीने धारण करनारा श्रीमान्
संपद्भिजयजी महाराजनी प्रेरणाए
करीने संवत् १९६९ ना अशाढ वदी
आठमना दिवसे थयो ठे. आ शिला-
लेखनुं गुजराती जाषांतर जामनग-
रनिवासी श्रावक हीरालाल हंसराजे
करेलु ठे.

प्रश्न १६९ उपरना लेखमां दर्शवेलुं
ठे के जारमह्वजी महाराजाए जुज पत्त-
नमा श्रीयुगादि प्रभुनो राजविहार नामे
अति अद्भुत प्राप्ताद वधाव्यो, तेना नि-
र्णय माटे कोशनुं ध्यान खेचाय तो तेना
दृढ पुरावारूप त्यांना देगसरमां कोश
शिलालेख ठे के नहीं ?

उत्तर. श्रीकृष्ण देशना शिरताज जुज

શહેરમાં આવેલા શ્રીરુપજદેવ સ્વામીના
 ચેત્યમાં એક કાવ્યવધ પ્રાચીન શિલા-
 લેખ છે તેના કેટલાએક અક્ષરો ત્રાંતિ-
 ચાલા હોવાથી તેનો કિંચિત્તાત્પર્યર્થ
 હંમાં આપીએ ઠીએ

પ્રથમના કાવ્યમાં જૈનેંદ્રની જાગ્રત્
 જ્યોતિની ઉપાસના કરી છે વીજા કા-
 વ્યમા કુલદીપક શ્રીસ્વેગાર નરેશ્વરની
 તારીફ કરી છે ત્રીજાથી આઠમા સુધીનાં
 કાવ્યોમાં યાદવવંશીય જારમહ્મ જૂપાલ
 અને તેમના પુત્રોની કારવાહનુ વહુરસિહું
 વર્ણન કરેલું છે નવમા કાવ્યમા શ્રીજાર-
 મહ્મજીએ તપાગઢીય શ્રીવિવેકહર્ષ મહ-
 ર્ષિને તેમની તેમની પાસે ધાર્મિક કથા
 કરાવી તેનું તથા તે મહર્ષિના અષ્ટાવધા
 નાદિ પ્રાકૃતના ગુણથી અને તેમની અ-
 કલ ઢોલતથી રજીત થયેલા તે કદર-
 દાન રાજાએ સંપૂર્ણ દેશમા ગોવધ વધ

કરાવ્યો તેનું તથા જૈનોના દીલોજાની
 આવકારદાયક પર્યૂષણાદિ પર્યમાં સર્વ
 પ્રાણીઓનો હુટકો કરાવ્યો તેનું વ્યાન
 કરેલું છે દશમા કાવ્યમાં યુરનસીવ
 નારમહ્વજીએ જીવોના જાન વચાવવા
 હુતલ ઉપર કરેલું અજયદાન વર્ણવેલું છે.
 અગ્નીશ્વારમા કાવ્યમાં જ્ઞાતિ જાવનો
 દાવો કરનાર એવા તે રાજાએ જ્ઞાતિ
 માટે મોટા પાયાપર કરાવેલા અદ્ભુત રા-
 જવિહાર નામના શ્રીયુગાદિ પ્રહુના પ્રા-
 સાદની નોંધ લીધી છે ચારમા કાવ્યમાં
 શ્રીનાન્નેય જિનની તથા ચિતામણિ પા-
 ર્શ્વનાથની તથા શીતલનાથજીની મૂ-
 ર્તિઓ કરાવી નિર્માય બુદ્ધિવાલા અને
 મૂર્તિપૂજાના હિમાયતી એવા તે રાજાએ
 શ્રીવિવેકહર્ષગણિની ઉપદેશપ્રથાને સ-
 ફલ કરી પૂજ્ય બુદ્ધિ વતાવી તે વર્ણવેલી
 છે. તેરમા કાવ્યમાં શ્રીતપાગણ ગગનાં-

गणमां गगनध्वज जेवा श्रीविजयसेन
 सूरेश्वरना प्रसादथी श्रीविवेकहर्ष वि-
 द्धरे जूपने प्रतिबोध आप्यो तेनी सू-
 चना करी ठे चौदमा काव्यमां रायवि-
 हारनो निर्माणकाल जाहेरनी जाण
 माटे भूकता संवत् १६१७ ना श्रावण
 मासनी अजवाली पाचम जाहेर करी
 ठे पदरमा काव्यमा श्रीजारमल्ल जूपने
 प्रतिबोधवा संवंधी श्रीविवेकहर्ष सुक-
 विनी कीर्तिनु वर्णन करेलु ठे सोलमा
 अने सत्तरमा काव्यमा अवधानमां सा-
 वधान एवा अक्षरचंचु श्रीउदयहर्षजीए
 निर्माण करेली प्रशस्तिमा विजयसेन
 सूरेश्वरनी पाटे थयेला श्रीविजयदेव
 सूरिनो पसाय प्रकट करवा पूर्वक
 पोताना गुरु श्रीविवेकहर्षगणिनी ज-
 क्तिथी आ प्रशस्ति वनावी, एवु ज-
 णावी दीवु ठे ठेवटे नेकनामदार श्री-

નારમદ્વજી મહારાજે આ પ્રાસાદનું
કામ ત્યાંના પ્રતિષ્ઠિત પુરુષ શા તેજા
શેઠ પ્રમુખ સકલ શ્રીતપગચ્છના સંઘને
સ્વાધીન કર્યું, એવા અદ્ધરો ટાંકી યા-
વચ્છદ્રદિવાકર આ પ્રાસાદની સમૃદ્ધિ
ચાહી ગદ્યવધ સરલ અને સારી જા-
પામાં તે શિલાલેખ સંપૂર્ણ કરેલો છે.

પ્રશ્ન ૧૭૦ તીર્થયાત્રા કરવાથી કેવાં
ફલ પ્રાપ્ત થાય છે ?

ઉત્તર આરંજનો ત્યાગ, દ્રવ્યની સ-
ફલતા, ઉચા પ્રકારનું સંઘવાત્સલ્ય, સ-
મ્યગ્ દર્શનની સ્વચ્છતા, ભેદી જનનું
હિત, જીર્ણ ચેત્યાદિ ધર્માલયોના ઉદ્ધાર,
તીર્થની ઉન્નતિ, જિનશાસનનો ઉદ્યોત,
જિનાજ્ઞાનું પાલન, તીર્થકરનામકર્મ જ-
પાર્જનમાં ફતેહ, સિદ્ધિનું સામિપ્ય,
દેવ મનુષ્યની આવકારદાયક પદવી ઇ-

त्यादि तीर्थयात्रानां फलो श्रीकथाकोश
अथमा निवेदन करेला ठे

॥ तद्यथा ॥

आरंभाणा निवृत्तिर्द्विणसफ-
लता सघवात्सल्यमुखैर्नैर्मल्यं दर्श-
नस्य प्रणयिजनहित जीर्णचैत्यादि-
कृत्यम् ॥ तीर्थोन्नत्यं प्रजावो जिनव-
चनकृतिस्तीर्थकृत्कर्मकृत्व, सिंहेरास-
न्नजावः सुरनरपदवी तीर्थयात्राफ-
लानि ॥ १ ॥

प्रश्न १७१ कच्छ देशमा कोइ अति
प्राचीन जिनप्रासाद हयातीमा ठे
के नहीं ?

उत्तर कच्छमा आवेला श्रीनडेश्व-
रमा ताजुवी उपजावनारो अने एके अ-
वाजे वखणातो एवो एक वावन जिना-
लयवालो मोटो जिनप्रासाद ठे ते घणो

પ્રાચીન ઠે, એવું ત્યાંના મૂલ મંદિરમાં
રહેલા શિલાલેખ ઉપરથી સાવીત થાય
ઠે તે શિલાલેખનો કેટલોએક સા-
રાંશ જાહેરના જાણ માટે હાં આ-
પીએ ઠીએ

પ્રારંભમાં વ્રણ કાવ્યોથી કામિતક-
દ્વપદુમ શ્રીમહાવીર સ્વામી અને ગુણના
સાગર એવા શ્રીપાર્શ્વનાથની સ્તુતિરૂપ
મંગલાચરણપૂર્વક લેખની શરૂઆત કરી
ઠે તેમાં જણાવવામાં આવ્યું ઠે કે
“શ્રીકચ્છ દેશમાં જડાવતી નામે નગરી
હતી. તે પુરીમાં મહર્ધિક ગિરોમણિ હિં-
મતવાજ દેવચંદ્ર નામનો એક શ્રીમાન્
શ્રેષ્ઠિપુંગવ નિવાસ કરતો હતો તે સુશ્રા-
વકે લાખો ગમે ડ્રવ્ય खरची વીર સં-
વત્ ૨૩ માં જૈન લોકોની જાહોજલાલી
સૂચવનારું આ દેરાસર વંધાવ્યું, અને
તેમાં શ્રીપાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા મૂલના-

यकपदे स्थापन करी ' कालांतरे गज्जा-
 रानी जीतनो जीर्णोद्धार करवा तेनु खो-
 दकाम करता एक ताम्रपत्र नीकली
 आव्यु तेना उपर कोतरेखा अक्षरोनो
 तर्जुमो श्रीयुत विजयानंद सूरेश्वर उर्फे
 महुम मुनिराज श्रीआत्मारामजी महा-
 राजकृत अज्ञानतिमिरजास्कर अथना
 पृष्ठ १७६ मां ठपायेखो ठे ते लेखना अ-
 नुसारे पण एवीज प्रतीति थाय ठे के
 आ अनुपम जिनालय वीरप्रजुथी २३ मा
 वपे जैनकुलदीपक देवचंद्र शेठे कराव्यु
 ठे त्यारवाद विक्रम संवत् १३१५ ना दु-
 प्काल वखते लोकोमां ज्यारे कगालीयत
 फेलाइ हती अने कमकमाट उपजावे
 तेवा खेदमा खरेखर ज्यारे दुनिया दुवी
 हती त्यारे' ११२ दानशाखा खोली स्व-
 देश परदेशना राजाथी रक पर्यंत लाखो

१ ११२ दानशाखानु वृत्तांत उपदेशसार
 अथथी लख्यु ठे

मनुष्योने उदारताथी आवकार आपी
 अन्न पान अने वस्त्रादिकनी असाधारण
 मदद करीने जेणे सर्व स्थलेथी मेल-
 वेली चंद्र समान उज्ज्वल कीर्तिने युगा-
 तस्थायी वनावी हती, एवा अनुपम सौजा-
 ग्यवाला साक्षात् धनददेव जेवा श्रीमान्
 जैनजोद्धा जगमुगाह गेठे विक्रम संवत्
 १३१३ मां अनर्गल डव्यनो व्यय करी
 आ श्रीजैनचेल्यनो जीर्णोद्धार कराव्यो,
 पण अफसोस ठे के जडावती तो काल-
 क्रमे हीन थती चाली त्यां हालमां ज-
 डेश्वर गाम वसे ठे ॥ इति प्राचीनका-
 लीनोयमितिहास ॥

• त्यारवाद कच्छनरेश श्रीदेसरजी म-
 हाराजनी सहायथी यतिजी श्रीक्षांति-
 विजयजीए केटलोएक उद्धार करावी प्र-
 थम जे श्रीपार्श्वनाथजीनी प्रतिमा मूलना-
 यक तरीके हती ते पाठवना शिखरवध

દેરામા પધરાવી, ને મૂલનાયકપદે શ્રી-
મહાવીર સ્વામીની મૂર્તિ સ્થાપન કરી
ત્યારથી આ દેરાસર શ્રીમહાવીર જિ-
નનુ ઠે ધર્વી નિર્વિવાદ જાગૃતિ થઈ ॥
ઇત્યર્વાચીનકાલીનોઽયમિતિહાસ ॥

આ પ્રકારે વરતને વીતતા જડાવતી
કથાશેષ થઈ તોપણ શાસન દેવતાની
સહાયતાથી અને શ્રીસંઘના પ્રચુરતર
પુણ્યોદયથી અથાપિ પર્યંત આ દેવલ
આવાદ રહ્યું, તે જોઈ શ્રીસંઘના
ચિત્તમા પરમ હિતકર પ્રશસનીય લાગ-
ણીવાલો અન્નિપ્રાય उत्पन्न થયો કે ઇહા
પ્રતિ વર્ષે ફાગણ માસમા સર્વે સંઘનો
મોટો મેલો જરી આ તીર્થની મોટા
આડવરથી યાત્રા પ્રવર્તાવીએ તો ઠીક
તે જિજ્ઞાસાને અમલમાં મૂકવા દૃઢ નિ-
શ્ચય થતાં સંવત્ ૧૯૩૪ ના વર્ષથી મેલા-
વરૂની શરૂઆત થઈ ત્યારથી વર્ષોવર્ષ

हजारो माणसोनो मेलो फागण शुद्ध ५
 उपर जराय ठे, अने जलयात्रानो वर-
 घोनो काढवापूर्वक सर्व शिखरो उपर
 ध्वजाओ चढाववामां आवे ठे. आ चैत्य
 अति पुरातन कालनु होवार्थी हालना
 वखतमां तेने जीर्ण थयेलु जोइ कच्छ-
 मांडवीना रहीश शा पीतांबरदास शां-
 तिदासवाला शा मोणसीजाइनी
 जार्या मीठीवाइए ५०००० कोरीना
 खरचे संवत् १९३९ मां आ श्रीमहावीर
 स्वामी महाराजना मंदिरनो जी-
 णोऽकार कराव्यो ॥ इति सांप्रतकालीनोऽ-
 यमितिहास. ॥

प्रश्न १७१ चैत्र मासमां साधु सा-
 ध्वीओ अचित रज संबंधी कायोत्सर्ग न
 करे तो कांइ हरकत ठे ?

उत्तर. उक्त मासमां त्रण दिन का-
 योत्सर्ग न करे तो एक वर्ष सुधी सूत्रनो

સ્વાધ્યાય ન થઈ શકે એવું શ્રીશ્રાવશ્યક-
જીમા નિરૂપણ છે

॥ તથાહિ ॥

ચેતપત્ત સુદ્ધસર્મીએ અવરન્દે જોગ
નિશ્ચિવતિ દસર્મીતો પરણ જાવપો-
ણિમા એઢતરે તિન્નિદિણાજવરુવરીં
અચિત્તરયોગધામાવણકાજસગ્ગંકરેંતિ
તેરસિમાદીસુ વા તીસુદિણેસુ તો
સાજ્ઞાવિગેપડંતેવિ સવઞ્ચરં સશ્ચાય
કરેંતિ અદ્ તં જસ્સગ્ગં ન કરતિ તો
સાજ્ઞાવિગેવિપડતે સશ્ચાયં ન કરેંતિ ॥

પ્રશ્ન ૧૭૩ મહાન્ શાસ્ત્રકારોએ સા-
ધુપણાને કેવું વર્ણવેલું છે ?

જ્ઞાતર જેમા રાજાનો કે ચોરોનો
જય નથી, જે જ્ઞાતમ કીર્તિ અર્પણ કરે
છે, જેનામાં મનુષ્ય અને દેવોનું હિત સં-
માયેલું છે, જેનાથી આલોક પરલોકમાં

સુખ થાય છે, એવું આ સાધુત્વ અત્યંત રમણીક છે.

વલી જ્યાં જિનરાજ દેવ છે, શાંત-
નિધિ ગુરુ છે, કૃપાસમુદ્ર ધર્મ છે, શુદ્ધ
અન્નપાન અને વસ્ત્રવડે પ્રવર્તન છે, ચિ-
દાનંદ માટે વિદ્યા છે, શરીરરક્ષા માટે
દામા છે, ગુણમણિમાલાનો મોટો શણ-
ગાર છે, તેવા શ્રમણપણાને પામીને ક-
લ્પવૃદ્ધના લાજની માફક કયો માણસ
ખુશી ન થાય ? અલ્પવત્ત હરેક કોઈ
ખુશ થાયજ

॥ તથાહિ ॥

ન ચ રાજઞ્ચયં ન ચ ચૌરઞ્ચયં

વરકીર્ત્તિકરં નરદેવહિતમ્ ॥

इहलोकसुखं परलोकसुखं,

श्रवणत्वमिदं रमणीयतरम् ॥ ૨ ॥

દેવો યત્ર જિનો ગુરુઃ શમનિધિર્ધ-

ર્મ્મઃ કૃપાવારિધિઃ, શુદ્ધૈર્વર્તનમન્ન-
પાનવસનૈર્વિદ્યા મનઃપ્રીતયે ॥

રક્ષાયૈ વપુષ. ક્ષમા ગુણમણિ-
શ્રેણિ. પર જૂષણ, શ્રામણ્યં તદવાપ્ય
માદ્યતિ ન કઃ કલ્પદુમાત્મૌ યથા ॥

પ્રશ્ન ૨૭૪ સૂર્યોદય વચ્ચે અમુક
તિથિનો ટાઈમ અદ્દપ હોય અને તેજ
દિવસે વીજી તિથિનો ટાઈમ ઘણો
હોય તો કઈ તિથિ પ્રમાણ રાખવી ?

જુત્તર સૂર્યોદય વેલામાં જે તિથિ
હોય તેજ પ્રમાણ થાય ઠે તે સિવાયની
ઘણા ટાઈમવાલી ફતર તિથિ સ્વીકાર-
વામાં આવે તો આજ્ઞાજગ, અનવસ્થા,
મિથ્યાત્વ અને વિરાધના દોષને પામે એવું
શ્રીનિશીથ જ્ઞાપ્યમા નિવેદન કરેલું ઠે.

॥ તથાહિ ॥

જડયમ્મિ જા તિહિ સા, પમાણમિચ્છરી

कीरमाणीए ॥ आणाजंगणवत्ता, मि-
वत्त विराहणं पावे ॥२॥

प्रश्न १७५ कोइए प्रतिदिन पोसह कयों
होय तेवो कोइ शास्त्रीय दाखलो ठे ?

उत्तर. वृदारुवृत्तिमां एवो एक दा-
खलो ठे के एकदा प्रस्तावे जिनदेव श्रा-
वक पोताना लघु ज्ञाताने कुटुंबजार सोंपी
हंमेश विधिपूर्वक पोसहशालामां पौषध
करवा लाग्यो

॥ तथाहि ॥

कुटुंबजारमारोप्य, जिनदेवोऽन्य-
दाऽनुजे ॥

पौषधं पौषधागारे, प्रत्यहं विधि-
वद् व्यधात् ॥ १ ॥

प्रश्न १७६. तपरूप घरट्ट केवो ठे अने
ते शुं करे ठे ?

उत्तर. क्षमारूप माकडीवालो, दृढ-

तारूप हाथावालो अने मनरूप मजबूत
सीलावालो तपरूप तीव्र घरद्व कर्मरूपी
धान्यनो चूरो करे ठे

॥ तदुक्तं श्रीपालचरित्रे ॥

तपस्तीव्रघरद्वोयं, क्षमामर्कटिकान्वितः
धृतिहस्तो मन कीलः, कर्मधा-
न्यानि चूरयेत् ॥ २ ॥

प्रश्न १७७ चिंता अने चिंता ए वेमा
अधिकता कोनी ठे ?

उत्तर चिंता चित्तार्थी पण अधिक
ठे, कारणके चिंता शब्द अनुस्वार युक्त
होय ठे अने चित्ताने ते होतो नथी वली
चिंता तो एकवारज शरीरने वाले ठे,
त्यारे चिंता सतत देहने दग्ध करे ठे

॥ उक्तं च श्रीपालचरित्रे ॥

चिंता चिंतातोऽप्यधिका-नुस्वा-
रेण युता यत ॥

चित्तैकशो दहेद्देहं, चिंता दहति
सर्वदा ॥ १ ॥

प्रश्न १७८. पासथ्यादिकने वांदवामां
काइ नुकशान ठे ?

उत्तर पासथ्यादिकने वंदन करना-
रनी कीर्त्ति के कर्मनिर्जरा होती नथी,
पण ते कायक्लेश तथा कर्मबंध करे ठे

॥ यदुक्तं श्रीअध्यात्मक-
ल्पद्रुमे ॥

पासवार्ड वंदमाणस्स, नेव किंती
न निजारा होइ ॥ कायकलेस एमेव,
कुणइ तह कम्मवधं च ॥ १ ॥

प्रश्न १७९ महान् नरो उपर कोइ
कष्ट आवी पडे त्यारे अने ग्रहण लागे
त्यारे जिज्ञासा जाग्रत राखनार मनुष्ये
केवी रीति वर्तवु ?

उत्तर. देव, साधु, राजा अने स्व-

जनो कष्टमां धावी पडे त्यारे अने ग्र-
हण वेलाए विवेकी माणसे ठती शक्तिए
जोजन न करवु

॥ प्रोक्तं च श्राद्धविधौ ॥

देवसाधुपुरस्वामि, स्वजनव्यसने सति
ग्रहणे च न ज्ञोक्तव्य, शक्तौ स-
त्यां विवेकिना ॥ १ ॥

उपर घतावेला श्लोक उपरथी सा-
धीत थाय ठे के ग्रहणना दिवसे जे
लोको पाणी प्रमुख पदार्थोंने फेकी दे ठे
अने मृन्मय जाजनोने फोकी नाखी
स्नानादिकनो मोटो आरज करे ठे ते
निरर्थक ठे जो सार्थक होय तो घृतादि
बहु मूल्यवाला पदार्थों फेकी दइ काच
प्रमुखना जाजनोने केम फोकी नाखता
नथी ? आवा परस्पर विरुद्ध आचरण
तो केवल उपहास्यजनक होय ठे वास्ते

सुझ जनोए आ हानिकारक रीवाज
पण वेशक तावडतोव द्वावी देवो जा-
इए, कारणके महाभारतादिकमां पण
कळुं ठे के जेटळुं पाप माठीमारने एक
वर्षेमां थाय ठे तेटळु पाप अगलित
पाणी ग्रहण करी वापरनारने एक दिव-
समां थाय ठे

॥ तथाहि ॥

संवत्सरेण यत्पाप, कैवर्त्तस्येह
जायते ॥

एकाहेन तदाप्नोति, अपूतजलसं-
ग्रही ॥ १ ॥

प्रश्न १८० गृहस्थ लोकोना पत्रमां
'श्रीपंच' लखवामां थावे ठे तेनुं शुं
कारण ?

उत्तर. नीचे वतावेली पांच प्रकारनी
लक्ष्मीथी युक्त गृहस्थ होय ठे, वास्ते
'शाह श्रीपंच' लखवामां थावे ठे.

॥ तथाहि ॥

प्रथम धान्य ने बीजे धन, त्रीजे स्त्री
ने चोथे तन ॥ पाचमे होय पशुनो
संच, लखाय कागलमा श्रीपच ॥१॥

प्रश्न १७१ हरेक कोइ साधु उपधा
ननी क्रिया करावी शके के नहीं ?

उत्तर तत्त्वतरगिणी नामना शा-
स्त्रमां कहुं ठे के महानिशीथ सूत्रादिना
योगानुष्ठान करनारुणज उपधानादिक
कराववु युक्त ठे, पण योगोद्वहन कर्या
सिवायना मुनिर्ण उपधानादि क्रिया क-
राववी योग्य नथी तथापि कोइ करावे तो
जिनाझा जगादि दोषवडे ससारमा परित्र-
मण करवानो प्रसंग आवे ते हेतुथी हरेक
मुनिण उपधान क्रिया कराववी नहीं

॥ तथाहि ॥

कृतमहानिगीथादियोगानुष्ठानानामे

वोपधानवाहनादियुक्त नेतरेषामाज्ञा-
 ञंगादिदोषैः संसारपरिच्रमणप्रसगात्

प्रश्न १७२ जैन सिद्धांतमां अपश-
 कुन के दुर्निमित्तना प्रतिघातनो कोइ
 हितकर उपाय बतावेलो ठे ?

उत्तर जो कदापि बहार के ग्रामां-
 तरे गमन करतां अथवा बीजा कोइ
 कार्यना प्रारंभमां बस्त्रादिनुं रखलन वा
 अपशुकन के दुर्निमित्त थाय तो ते स-
 र्वना प्रतिघातने वास्ते पंच मंगलरूप
 आठ श्वासोद्ध्वास प्रमाण नवकार मंत्रनुं
 ध्यान करवु, अथवा गमे ते स्वाध्याय
 रूप वे श्लोकनुं चिंतवन करवुं तेम न
 वने तो जेटला कालमां वे श्लोकनुं चि-
 तवन करी शकीए त्यां सुधी तेज बखते
 एकाग्रचित्ते कायोत्सर्गमां स्थित थइ
 शुभ अत करणवाला थवु आ प्रकारनुं

फरमान जैन धर्मना पवित्र पुस्तक श्रीव्य-
वहार सूत्रनी वृत्तिमां ठे.

॥ तथाहि ॥

इहयदि वहिर्गमने प्रयोजनातरप्रारब्धे
वा वस्त्रादे स्खलन जवति आदिश-
ब्दात् शेषाऽपञ्चकुनडुर्निमित्तपरिग्रहः
तेषु सर्वेषु स्खलनादिषु समुपजातेषु
तत् प्रतिघातनिमित्त पंचमंगलमष्टो-
च्चासप्रमाण नमस्कारसूत्रं ध्यायेत्
यदि वा यौ वा तौ वा स्वाध्यायजूतौ
द्वौ श्लोकौ चिंतयेत् अथवा यावता
कालेन द्वौ श्लोकौ चिंतयेते तत्क्षण
तावत् काल एकाग्र. कायोत्सर्गस्थ.
सन् शुद्धमना जूयात् ॥

प्रश्न १०३ औपध अने जेपजमा शो
फरक ठे ?

उत्तर औपधमा अनेक वस्तु मळेदी

होय ठे, तेम जेपजमां द्रव्यसंयोग
होतो नथी अथवा हरडे प्रमुखने औ-
षध कहेवामां आवे ठे, त्यारे पीवा
प्रमुखमां वपराती दवाने जेपज कहे-
वाय ठे

॥ यदुक्तं गच्छाचारलघुटी-
कायाम् ॥

॥ तथाहि ॥

तत्रौषधमनेकद्रव्यसंयोजितं तद्-
व्यतिरिक्तं जेषजं यद्वा औषधं हरी-
तक्यादि जेषज पेयादि च ॥

प्रश्न १७४. सारंजी श्वेत वस्त्रवाला ग-
च्छने सेववो के केम ?

उत्तर. खाटकीगृह सदृश्य घंटी, उखल,
चुल्लक, जलगृह अने सावरणीना आरंजमां
प्रवर्त्तनार अने समुद्रफेन जेवा सफेद
वस्त्रना वेपवडे उज्ज्वल एवा गच्छने सेववो
नही, एवु गच्छाचार सूत्रनुं फरमान ठे

॥ तद्यथा ॥

सूणारंजप्रवत्त, गहं वेसुज्जलं न
सविज्ञा ॥

॥ टीका यथा ॥

शुनारंजप्रवृत्तं षड्जीवमर्दनपरं
खंडन्याधारंजकर्तारं वा गहं साध्या
जासगण वेपेण कल्पकवलीचोलपट्ट
रजोहरणमुखपोतिकादिलक्षणनेप-
थ्येन साधुद्रव्यलिङ्गेनेत्यर्थः उज्ज्वल
सागरडंडीरवत् परमश्वेत वेपोज्ज्वल
न सेवेत इ खलक्षसंसारवर्धकत्वात्

प्रश्न १८५ निर्जरा श्यने मोक्षमा शं
फरक ठे ?

उत्तर गद्याचार पयन्नानी टीकाम
जणाववामा श्याव्यु ठे के मोटा प्रज्ञाविव
गद्यमा निवास करनारा साधुर्ज विस्ती
निर्जरा करवापूर्वक मोक्ष मेलवी शं

ठे त्यां निर्जरा अने मोक्षनो तफावत
दर्शवितां निर्जराने देशकर्मक्षयरूप अने
मोक्षने सर्वकर्मक्षयरूप बतावेल ठे

॥ तथाहि ॥

महाननुज्ञावः प्रज्ञावो यस्यासौ
महानुज्ञाव तत्र गृहे वसतां वासंकु-
र्वतां निर्जरा देशकर्मक्षयरूपा उपल-
क्षणात्वात् सर्वकर्मक्षयरूपो मोक्षो ज्ञ-
वतीति शेषः ॥

प्रश्न १७६ एकी बखते बावीश परी-
पह वेदवामां आवे के नहीं ?

उत्तर. नवमा गुणस्थान सुधी सर्व प-
रीपहनो संजव ठे, पण वेदवामा तो बी-
शज परीपह आवे ठे, कारणके जे सम-
यमां शीतनो अनुजव करे ते समयमां
उपलक्ष वेदे नहीं, अने जे समयमां उ-
पलक्षना अनुजव होय ते समये शीतत्व

॥ तद्यथा ॥

सूणारंजपवत्त, गह्वं वेसुज्जलं न
सविज्जा ॥

॥ टीका यथा ॥

शुनारंजप्रवृत्तं पङ्कजीवमर्दनपर
खण्डन्याद्यारंजकर्तारं वा गह्वं साध्वा-
जासगण वेपेण कल्पकवलीचोलपट्ट-
रजोहरणमुखपोतिकादिलक्षणनेप-
थ्येन साधुद्रव्यलिङ्गेनेत्यर्थं नुज्वलं
सागरडंडीरवत् परमश्वेत वेपोज्वलं
न सेवेत इ खलहसंसारवर्द्धकत्वात्॥

प्रश्न १७५ निर्जरा अने मोक्षमां शो
फरक ठे ?

उत्तर गद्याचार पयन्नानी टीकामा
जणाववामां आब्यु ठे के मोटा प्रजाविक
गह्वमा निवास करनारा साधुजं विस्तीर्ण
निर्जरा करवापूर्वक मोक्ष मेलवी शके

ठे त्यां निर्जरा अने मोक्षनो तफावत
दर्शवितां निर्जराने देशकर्मक्षयरूप अने
मोक्षने सर्वकर्मक्षयरूप वतावेळ ठे

॥ तथाहि ॥

महाननुज्ञाव. प्रज्ञावो यस्यासौ
महानुज्ञाव. तत्र गृहे वसतां वासंकु-
र्वतां निर्जरा देशकर्मक्षयरूपा उपल-
क्षणात्वात् सर्वकर्मक्षयरूपो मोक्षो ज-
वतीति शेष. ॥

प्रश्न १८६ एकी वखते वावीश परी-
पह वेदवामां आवे के नहीं ?

उत्तर. नवमा गुणस्थान सुधी सर्व प-
रीपहनो सजव ठे, पण वेदवामां तो वी-
शज परीपह आवे ठे, कारणके जे सम-
यमां शीतनो अनुजव करे ते समयमां
उपणत्व वेदे नहीं, अने जे समयमां उ-
पणत्वना अनुजव होय ते समये शीतत्व

वेदे नहीं, तेमज जे समये चर्या अनुज-
वतो होय ते समये नैपेधिकीनो अनुजव
होय नहीं, अने जे समये नैपेधिकी
होय ते समये चर्या होय नहीं

॥ हेतदपि गच्छाचारटीकायां
प्रोक्तमस्ति ॥

॥ तद्यथा ॥

नवमगुणस्थानकं यावत्सर्वे परी-
षदाः सज्जवंति पुनर्वेदयन्ति विंशति-
मेव यतो यस्मिन् समये गीतं वेद-
यति न तस्मिन् गुणत्व वेदयति य-
स्मिन्गुण तस्मिन् गीतं न तथा य-
स्मिन् चर्या वेदयति तस्मिन्नैपेधिकीं
नयस्मिन्नैपेधिकीं तस्मिन् चर्या न
वेदयतीति ॥

प्रश्न १८९ सचित माटी के पाणीमा

यइ गमन करवानुं आवी पने त्यारे साधु
साध्वीए चेमांथी कयो रस्तो लेवो ?

उत्तर जलमां माटी अने त्रसादि
अनेक जीवोनो संजव होवार्थी जलमार्ग
ठोरी स्थलमार्ग उपर चालवुं

प्रश्न १८७ सचित माटी के वन-
स्पति सिवायनो मार्ग न होय तो केम
करवु ?

उत्तर वनस्पतिमां पण तेज पूर्वोक्त
दोपनो संजव होवार्थी त्यां न चालतां
पृथ्वी उपर चालवु

प्रश्न १८८ सचित माटी के त्रस
जीववालो रस्तो होय तो क्या जवु ?

उत्तर त्रस जीव रहित अथवा वि-
रल त्रस जीववाला मार्गे यत्नार्थी जवु,
पण जो निरंतर त्रस जीव प-
थराइ गया होय तो मृत्तिकावाला
मार्गे जवुं

प्रश्न १९० एक तरफ जल अने वीजी तरफ वनस्पति होय तो कयो र-स्तो लेवो ?

उत्तर उदकमां नियमथी वनस्प-तिनो सज्जाव ठे माटे अप्रकायनी विरा-धना उपरात वीजी पण हिंसा थाय ठे तेथी वनस्पतिवालो मार्ग लेवो उपर वतावेळा चार प्रश्नो नो खुलासो गद्या-चार टीकामां नीचे मुजब आपेलो ठे

॥ तथाहि ॥

पृथिव्युदकयोर्गमने प्राप्ते पृथि-व्यां गम्यं उदके पृथ्वीत्रसादिसज्जा-वात् ॥ १ ॥ पृथिवीवनस्पत्यो, पृथि-व्या च गम्य वनस्पतौ तद्दोषसंज्ञ-वात् ॥ २ ॥ पृथिवीत्रसयोस्त्रसरहिते विरलत्रसे वा गम्यं निरतरे तु पृथि-व्याम् ॥ ३ ॥ जलवनस्पतिकाययोर्व-

नस्पतिना गम्यम् उदके नियमाद्वन-
स्पतिसङ्गावात् ॥ ४ ॥

प्रश्न १९१. गीतार्थ मुनि कोने
कहेवा ?

उत्तर वर्तमान कालमां जे श्रुतज्ञान
वर्त्ते ते तेनो गुरु परंपराथी अर्थ ग्रहण
करनार एटले अर्थ निश्चय करनार गी-
तार्थ कहेवाय ते

॥ उक्तं च गच्छाचारटी-
कायाम् ॥

वर्तमानकाले यत्सूत्रं वर्त्तते तस्य
गुरुपरपरया गृहीतार्थाः विनिश्चितार्-
थाः गीतार्था ज्वन्ति ॥

प्रश्न १९२ साधुजने विचरतां कदापि
रस्तामां नाव प्रमुखथी उत्तरया
तेवुं नदी आदिकनुं जल आवे त्यारे केस
करवुं ?

प्रश्न २९० एक तरफ जल अने वीजी तरफ वनस्पति होय तो कयो र-स्तो लेवो ?

उत्तर उदकमां नियमथी वनस्प-
तिनो सज्जाव ठे माटे अप्रकायनी विरा-
धना उपरांत वीजी पण हिंसा थाय ठे
तेथी वनस्पतिवालो मार्ग लेवो उपर
वतावेला चार प्रश्नोनी खुलासो गद्या-
चार टीकामां नीचे मुजब आपेलो ठे

॥ तथाहि ॥

पृथिव्युदकयोर्गमने प्राप्ते पृथि-
व्यां गम्य उदके पृथ्वीत्रसादिसज्जा-
वात् ॥ २ ॥ पृथिवीवनस्पत्यो पृथि-
व्या च गम्य वनस्पतौ तद्दोषसंज्ञ-
वात् ॥ १ ॥ पृथिवीत्रसयोस्त्वसरहिते
विरलत्रसे वा गम्य निरंतरे तु पृथि-
व्याम् ॥ ३ ॥ जलवनस्पतिकाययोर्व-

नस्पतिना गम्यम् उदके नियमाद्वेन-
स्पतिसङ्गावात् ॥ ४ ॥

प्रश्न १९१. गीतार्थ मुनि कोने
कहेवा ?

उत्तर वर्तमान काखमां जे श्रुतज्ञान
वर्त्ते ते तेनो गुरु परंपराथी अर्थ ग्रहण
करनार एटले अर्थ निश्चय करनार गी-
तार्थ कहेवाय ते

॥ उक्तं च गच्छाचारटी-
कायाम् ॥

वर्तमानकाले यत्सूत्रं वर्त्तते तस्य
गुरुपरपरया गृहीतार्थाः विनिश्चितार्-
थाः गीतार्था ज्वन्ति ॥

प्रश्न १९२. साधुर्जने विचरतां कदापि
रस्तामां नाव प्रमुखथी उत्तरया
तेवुं नदी आदिकनुं जल आवे त्यारे केम
करवुं ?

उत्तर. होमी प्रमुखथी उत्तराय तेबु
नाना प्रमाणवाबु जल आवे त्यारे नीचे
वताव्या मुजब यल करवो जेमके वे यो-
जन अर्थात् आठ गाउ फरीने पग रस्ते
जवाबु होय तो नावमां न वेसबु क-
दापि स्थल मार्गे शरीर तथा उपगरणना
नाश करनारा चोर, सिंह के हाथी होय
अथवा ते मार्गे भोजन के उतरवानी
जगा न मले तेबु होय तो ढोढ योजन
संघटे जबु, एटले घुटण नीचे अड-
धी जंघा सुधीना पाणीमा जबु,
पण नावमा न वेसबुं जो उक्त सं-
घट्ट प्रमाण जलवालो मार्ग न होय अने
होय तो सदोष होय तो एक योजन
सुधीना फेरवाला नाजिप्रमाण जलमा
जबु, पण नावमा नहीं वेसबुं जो नाजि-
प्रमाण जलवालो लेप मार्ग पण नथी
अने ठे तो पूर्वोक्त दोषयुक्त ठे, त्यारे
तो अर्थ योजनना फेरवाला लेपोपरी

मार्गे जवुं अर्थात् नाजिथी वधारे जल-
 वाला मार्गे जवुं, पण नावमां न वेसवु.
 हवे तेवो मार्ग पण न होय अने
 होय तो सदोष होय त्यारे ठेवटे नावमां
 वेसीने पण उतरवु एवीज रीते दोढ
 योजनना चक्रवाला स्थलमार्गे जवुं, पण
 नाजि उपरना जलमां न उतरवुं स्थल
 मार्ग न होय अथवा सदोष होय तो एक
 योजनना संघटे अर्थात् अर्ध जंघाप्रमाण
 जलमार्गे जवुं, परंतु नाजि उपरना ज-
 लमां न उतरवु. हवे संघट्ट प्रमाण जल-
 मार्ग पण न होय अथवा सदोष होय
 तो अर्ध योजनवाला लेपमार्गे एटले ना-
 जिप्रमाण जलमार्गे जवुं, पण नाजि उ-
 परना जलमां न उतरवु एज प्रमाणे
 एक योजनना चक्रमार्गे स्थलमां जवुं,
 पण नाजिप्रमाण जलवाला लेपमार्गे न
 जवु कदापि स्थलमार्ग न होय अने

॥ १ ॥ सढजोयणवकेणं, थलेण ले-
वोवरिं च वज्जेइ ॥ अ-द्धजोयणलेवेण
१ संघट्टेणोगजोयणेणं च ॥ २ ॥ २ ॥
एगजोयणथलेणं, संघट्टेण-द्धजोयणे-
ण मुणी ॥ लेवं वज्जाइय तहा, घट्टं
अ-द्धजोयण थलेण ॥ ३ ॥ एवं म-
ग्गाप्तावे, नावाइहिं पि कारणे मुणि-
णो ॥ गत्तंतस्सवि दोसो, न कोवि
ज्जणिउं जिणंदेहिं ॥ ४ ॥

प्रश्न १९३ गुरुने वंदन करवाथी शो
लाज ?

उत्तर. गुरुने वंदना करवाथी अच्यं-
तर तपनो लाज ठे, कारण के ते विनय-
रूप ठे एवुं श्रीमलयगिरिनिर्मित
आवश्यकवृत्तिना प्रथम खंरुमां द-
शविंठुं ठे.

॥ तद्यथा ॥

वंदनस्य विनयरूपत्वात् तस्य
चाज्यन्तरतपोज्जेदत्वात् ॥

तथा श्रीउत्तराध्ययनसूत्रमा १९ मा
अध्ययनमां पण कल्लु ठे के श्रीगुरुवंदन
करवावडे नीच गोत्रकर्म खपावे, अर्थात्
नीच गोत्रमां अवतरे नहीं, उच्च गोत्र-
कर्म धावे, एटले उच्च गोत्रमां अवतरे सौ-
जाग्यपणु याने सर्वलोकवह्मजत्व हासल
करवापूर्वक अप्रतिहत एवं आज्ञाफल
उत्पन्न करे, अर्थात् कोश्यी पण निवा-
रण न करी शकाय तेवुं आज्ञाप्रधान
प्रभुत्व निपजावे, तेमज वली वाक्कि-
एयजाव एटले सर्व लोकना अनुकूलत्वने
जन्म आवे

॥ तत्सूत्र यथा ॥

वदणएणं नीयगोय कम्म खवेइ
उच्चगोय कम्मं निबंधइ सोहग्गं च

અપ્પહિદ્યં આણાફલં નિવત્તેહ
દાહિણનાવં ચ જણયહ ॥

પ્રશ્ન ૧૯૪. આગમનો અક્કરાર્થ
શો છે ?

ઉત્તર જેનાવડે સર્વ પ્રકારે વસ્તુતત્ત્વ
જાણીય તેને આગમ કહીય આ પ્રકારે
શ્રીમલયગિરિવિરચિત આવશ્યક વૃત્તિમા
અક્કરાર્થ કરેલો છે, અને તે શ્રુત જ્ઞાનનું
નામાંતર છે.

॥ તદ્યથા ॥

આસમંતાત્ ગમ્યતે વસ્તુતત્ત્વમ-
નેનેત્યાગમઃ શ્રુતજ્ઞાનમ્ ॥

પ્રશ્ન ૧૯૫ ધારણા કોને કહેવી, અને
તે કેટલા પ્રકારની છે ?

ઉત્તર નિર્ણય કરેલા અર્થને યાદ
રાખવો તેનું નામ ધારણા છે, અને તે
અવિચ્યુતિ, વાસના અને સ્મૃતિ એવા

ગ્રણ પ્રકારની છે તેનો અર્થ આવશ્યક
 નિર્યુક્તિની વૃત્તિમાં શ્રીમલ્લયગિરિ મહા-
 રાજે આ પ્રકારે કરેલો છે નિર્ણીત અ-
 ર્થના ઉપયોગથી અતર્મુહૂર્ત સુધી નહીં
 પતિત થવું તેનું નામ અવિચ્યુતિ ધારણા
 છે તેણે કરેલા સંસ્કારને વાસના ના-
 મની ધારણા કહે છે તે વાસના સં-
 સ્થાતા અથવા અસંસ્થાતા કાલ સુધી
 રહે છે તેનો તાત્પર્યાર્થ એવો છે કે સ-
 સ્થાત વર્ષની ઊમરવાલાને સસ્થાત કાલ
 યાવત્ અને અસંસ્થ વર્ષની જીંદગીવા-
 લાને અસંસ્થેય કાલ સુધી હોય છે
 ત્યારબાદ કાલાંતરે કોઈક તેવા પદાર્થને
 દેખવા પ્રમુખના કારણને લઈ સંસ્કાર
 સ્ફુટ થયે ઠતે એવું જ્ઞાન થાય છે કે
 તેજ આ પદાર્થ છે કે જે પ્રથમ મારા
 જાણવામા આવ્યો હતો આવા પ્રકારની
 સ્મૃતિ ધારણા હોય છે

॥ पूर्वोक्त वृत्तिलेशो यथा ॥

तस्यैवार्थस्य निर्णीतस्य धरणं
धारणा सा च त्रिधा । अविच्युति-
र्वासना-स्मृतिश्च । तत्र तडपयोगाद-
विच्यवनमविच्युति । सा चांतर्मुहूर्त-
प्रमाणा ततस्तया आहितो यः
संस्कारः सा वासना सा च संख्येय-
मसंख्येय वा कालं यावज्जवति संख्ये-
यवर्षायुषां संख्येयं कालमसंख्येयव-
र्षायुषामसंख्येय कालमिति जावार्थः ।
ततः कालांतरे कुतश्चित्तादृशार्थदर्श-
नादिकात् कारणात् संस्कारस्य प्र-
बोधे यत् ज्ञानमुदयते तदेवेदं य-
न्मया प्रागुपलब्धमित्यादिरूप सा
स्मृतिः ॥

प्रश्न १९६. नाम, स्थापना अने ड्रव्य

ए ऋण तात्त्विक ठे के केवल जावज ता-
त्त्विक ठे ?

उत्तर श्रीआवश्यक सूत्र वृत्तिमां
मंगलना अधिकारे श्रीमलयगिरिजी म-
हाराज फरमावे ठे के नाम, स्थापना,
द्रव्य ए ऋणे जाव मंगलना थंगरूप
होवाथी तात्त्विक ठे तेज वातनी सा-
वीती थापे ठे के मंगलिक एवु सिद्ध
महाराजादिकनु नाम साजखीने अथवा
अरिहंत जगवान्नी प्रतिमानां दर्शन
करीने किंवा भूतकालमां साधुत्व पाल-
नार साधुना मृतक शरीरने के जावी-
कालमा साधुपणु पालनार बालकना
शरीरने जोइने प्राये कोइक निकट मो-
क्षगामीने सम्यग् दर्शनादिरूप जाव मं-
गलना परिणाम थाय ठे वास्ते खरु
जोता ए चारे निक्षेपा यथार्थ ठे. तेमा
काइ पण शक नथी

॥ तथाहि ॥

नामस्थापनाद्व्याणि तात्त्विकानि
 ज्ञावमगलांगत्वात् तदंगता च तत्
 परिणामकारणत्वात् ॥ तथाहि ॥ मं-
 गलाजिधानं सिद्धाद्यजिधानं चोप-
 श्रुत्य जगवदर्हत्प्रतिमां वा दृष्ट्वा जू-
 तयतिज्ञावं ज्वययतिज्ञाव वा शरीरं
 चोपलज्योपजायते प्रायः कस्याप्या-
 सन्नमुक्तिगामिनः सम्यग्दर्शनादिरू-
 पज्ञावमंगलपरिणामः ॥ उक्तं च ॥
 अह्वा नामं ठवणा, दद्वाइं ज्ञावमं-
 गलगाइ ॥ पाएण ज्ञावमंगल, परि-
 णामनिमित्तज्ञावातो ॥ १ ॥

प्रश्न १९७. चक्षुश्रोत्रे फायदो अने
 नुकशान शार्थी पद्दोचे ठे ?

उत्तर चक्षुश्रोत्रे फायदा नुकशाननां

अनेक कारणो ठे ते पैकी आ पण एक
 ठे के कठोर किरणोथी पसार पामता
 सूर्य सन्मुख चिरकाल पर्यंत जोइ रहे-
 नारना चक्षुमां हानि पहोचे ठे, अने
 चंद्रकिरणकलाप तथा कल्लोलमालाथी
 शोणितुं जल तथा लीलां जावनी घटाने
 निहालनारनां नेत्रमां फायदो थाय ठे,
 कारणके सूर्यनां तीक्ष्ण किरणो, चंद्रनां
 शीतल किरणो, कल्लोलमालाने स्पर्शेला
 पवन अने वृक्षघटानी लायामा पसार
 थइ आवेलो ठडो पवन तेमां निमित्त-
 भूत थाय ठे

॥ उक्तं च तदेवावश्यकवृत्तौ ॥

जरठकरप्रसरमऽजिसर्पयंतमं-
 शुमालिनं चिरविलोकमानस्य ज्वति
 चक्षुषो विधातः । शशांककरनिकरं
 तरंगमालोपशोणितजलं शाडलतरु-
 मंडलं वाऽलोकमानस्यानुग्रह ॥

प्रश्न १९७. केटलाएक परवादीज शब्दने आकाशनो गुण माने ठे ते समीचीन ठे के नहीं ?

उत्तर शब्दने आकाशनो गुण मानवो डुरस्त नहीं, कारणके तेम मानवायी शब्दनी अंदर अमूर्ततानो प्रसंग आवे ठे. ए स्वत सिद्ध ठे के जे वस्तुनो जे गुण होय ते वस्तुना समान धर्मवालो होय ठे जेमके आत्मा अरूपी ठे तो तेनो ज्ञान-गुण पण अरूपी ठे एवी रीते शब्द पण जो आकाशनो गुण होय तो आकाश अमूर्त होवायी तेनो गुण जे शब्द ते पण अमूर्त होवो जोइए, परंतु तेनु लक्षण इहां लागु न परवायी आ वाचत सयौक्तिक नहीं. (मूर्तिविरहोह्यमूर्तता) ए अमूर्तनुं लक्षण ठे; अने शब्दमां तो मूर्तिविरह ठे नहीं, कारणके तेनो स्पर्श थाय ठे. तेज वातनी सावीती आपे ठे के स्पर्श-

वाला शब्दो होय ठे, केमके पापाणनी माफक शब्दसघट्थी पण उपघात जो-
वामा आवे ठे आ आपेलो हेतु कांइ
असिद्ध नथी, कारणके तत्काळ जन्मेला
बालकोना कान पासे गाढ जोरे बजा-
वेला ऊह्वरीना ऊत्कार अवाजथी ते-
मना काननु फुटवु आपणे जोइ शक्रीए
ठीए आ प्रकारना उपघातनु करवापणु
स्पर्श विना सज्जवतु नथी जेमके आकाशमा
स्पर्श नथी तो ते कोइनो उपघात पण
करी शके तेम नथी ते कारणथी विप-
क्षमां जवाना असज्जवे आ हेतु अनै-
कान्तिक पण नथी अतएव शब्दो स्प-
र्शवाला ठे केमके पथ्थरनी माफक ते-
मनो आघात थवार्थी गिरिगुफादिकमां
शब्दो उत्पन्न थाय ठे आ हेतु बन्ने प-
क्षवाला कबुल राखे ठे ते एवी रीते के
तीव्र प्रयत्नथी उच्चारण करेला शब्दना

आघातथी गिरिगुंफादिकमां दरेक दि-
 शाए फेलाता शब्दोने आपणे सांजलीए
 ठीए, तेथी ते स्पर्शवाला सिद्ध थाय ठे,
 अने स्पर्शवाला होवार्थी ते मूर्तिमान्
 पण ठे. (रूपस्पर्शादिसन्निवेशो मूर्तिः)
 एवुं वचन ठे. तेथी केवी रीते तेओ श-
 ब्दोनुं आकाशगुणत्व सिद्ध करे ठे ए
 अमे समजी शकता नथी अपरंच आ-
 काश एक ठे के अनेक ? जो एक ठे तो लाख
 योजनथी पण शब्द संजलावो जोइए, का-
 रणके आकाशमां एकत्व अने शब्दमां त-
 द्गुणता होवार्थी निकट दूरादि चेदनो अ-
 जाव ठे जो अनेक आकाश ठे एम
 मानवामां आवे तो वदनदेशमां रहेलो
 ते शब्द बीजी जगाए रहेला ओता-
 जनो शी रीते सांजली शके ? केमके
 मुखस्थानस्थ आकाशना गुणत्ववाला ते
 शब्दोनो सांजलनारना कर्णगत आका-

शनी साथे संबंध नहीं बली आक्षेप
 करवामां आवे ठे के शब्दने आका-
 शनो गुण मान्या विना तेनी स्थिति थ-
 इ सकती नहीं अने पदार्थ मात्रने
 स्थित थनु ए तो आवश्यक ठे, तेमां
 रूप रस गंध स्पर्शना आश्रय तो पृथ्वी
 आदि चार महाभूत ठे, त्तारे शब्दनो
 आश्रय आकाश ए स्वतः सिद्ध सम-
 जाय ठे आ पण तेजनु माननु अयुक्त
 ठे. एम मानवार्थी तो अल्लवत पृथ्वी
 प्रमुखमां पण आकाशना गुणत्वनो प्र-
 संग आवशे केमके ते पण आकाश-
 माज रहे ठे जो एम कहेवामां आवे के
 आश्रयण मात्र तेना गुणनु निवधन
 नहीं किंतु समवाय ठे, अने ते संबंध
 तो शब्दनो आकाश साथे ठे पण पृ-
 थ्व्यादिकनो समवाय गगन साथे नहीं
 त्तारे अमे पूठीए ठीए के तमे समवाय

कौने कहो ठो ? शुं पृथ्वी प्रमुखनो रू-
 पादि साथे जेम संबंध ठे तेम आप-
 समां एकमेक साथे लोली जावथी र-
 हेवुं तेने कहो ठो ? जो एम कहो तो
 ते बनी शके तेम नथी केमके शब्दनो
 आकाशगुण गगन साथे एकमेक लोली
 जावथी कोइने पण स्वीकृत नथी बली
 एम कहेवामां आवे के शब्द आका-
 शमां मालुम पडे ठे, तेथी आकाशनो
 गुण कहीए ठीए बस त्वारे तो आका-
 शमांना तूलने पण गगननो गुण कहो,
 केमके ते अर्क तूल पण आकाशमां उ-
 पलज्यमान थाय ठे तेमां बली एम क-
 हेवा मागशो के अर्क तूलादिकनुं तो
 परमार्थथी भूम्यादि स्थान ठे अने आ-
 काशमां तो वायुसंचारथी उपलज्य था-
 य ठे जो एम ठे त्वारे तो अमे पण
 अलवत कही शकीए ठीए के शब्दनुं

पण परमार्थथी कर्णादि स्थान ठे, वट्के
 आकाशमां अवस्थिति तो पवननी प्रेर-
 णाना वशथी थाय ठे तेज वातनो पु-
 रावो आपीए ठीए के जे जे तरफ वायु-
 सचार थाय ठे ते ते तरफ शब्द पण
 जाय ठे, तेथीज आपणे पवनप्रतिकूल
 दिशामा शब्द सांचली शकता नथी
 आ वावतमा प्रज्ञाकर गुप्ते पण कछुं ठे
 के आसमानमां आक्रमानुं तूख पवनथी
 जेम प्रेरित थाय ठे तेम शब्दने माटे
 पण समजवुं. शुं वायुथी प्रतिकूल चा-
 लवानु शब्दनी वावतमां कोइ पण शा-
 स्त्रज्ञ कहे ठे १ नहि नहि सर्वे पणितो
 सानुकूलज कहे ठे तेथी ए सिद्ध थयु
 के शब्द आकाशनो गुण नथी, ए-
 टलुज नहीं वट्के ते पुद्गलमय ठे इति
 तात्पर्यार्थ ॥ आनी साक्षी तारना संदेशा
 अने हालना जमानामा नवी शोध प्रमाणे

शब्दोने फोनोग्राफमां उतारवामां श्राव्या
वे ते पण आपे वे

॥ तदुक्तं आवश्यकवृत्तौ श्रीम-
न्मलयगिरिपूज्यैः ॥

केचित्पुनः श्रोत्रेन्द्रियस्य प्राप्य-
कारितामप्यच्युपगवन्तः शब्दस्यावर-
गुणत्वं प्रतिपन्नास्तदङ्गीक्षमाकाशगु-
णतायां शब्दस्याऽमूर्तत्वप्रसक्तेः । यो
हि यद्गुणः स तत्समानधर्मा यथा
ज्ञानमात्मनस्तथा ह्यमूर्त आत्मा त-
तस्तद्गुणो ज्ञानमप्यमूर्तमेव । एवं
शब्दोऽपि यद्याकाशगुणस्तर्ह्याकाश-
स्याऽमूर्तत्वात् शब्दस्याऽपि तद्गुण-
त्वेनाऽमूर्तता ज्ञेयत् । न चाऽसौ यु-
क्तिसंगता तद्वद्गुणयोगात् । मूर्ति-
विरहो ह्यमूर्तता । न च शब्दाना मू-

त्तिविरहः स्पर्शवत्त्वात् । तथाहि स्पर्श
 वत् शब्दाः तत्संपर्के उपधातदर्श
 नाद्धोष्ठवत् न चायमसिद्धो हेतुर्यते
 दृश्यते सद्यो जातवालकानां कर्णदे
 शान्न्यर्णगाढास्फावितजल्लरीजात्का
 रश्रवणतः श्रवणस्फोटो न चेत्थस
 पधातकृतत्वमस्पर्शवत्त्वे संभवति य
 था विहायसस्ततो विपक्षे गमनास
 भवान्नानैकान्तिकोऽपि अतश्चस्पर्श
 तः शब्दास्तैरभिघाते गिरिगह्वरजि
 त्यादिषु शब्दोत्थानात् लोष्ठवत् न च
 यमपि हेतुरुजयोरपि सिद्धस्तथा
 श्रूयते तीव्रप्रयत्नोच्चारितशब्दाऽपि
 घाते गिरिगह्वरादिषु प्रतिशब्दाः
 तिदिक् तत स्पर्शवत्त्वान्मूर्त्ता एव
 रूपस्पर्शादिसन्निवेशो मूर्त्तिरितिव

नात् ततः कथमिवाकाशगुणत्वं श-
 व्दानामुपपत्तिमत् । अपि च । तदा-
 काशमेकमनेकं वा यद्येकं तर्हि योज-
 नलक्षादपि श्रूयेत आकाशस्यैकत्वेन
 शब्दस्य तद्गुणतया दूरासन्नादिभेदा-
 ज्ञावात् अथानेकमेवं सति वदनदेश
 एव विद्यत इति कथं निन्नदेशवर्तिनिः
 श्रोतृनिः श्रूयते । वदनदेशाकाशगु-
 णतया तस्य श्रोतृगतश्रोत्रेन्द्रियाकाश-
 संबन्धाज्ञावात् । अथ श्रोत्रेन्द्रियाकाश-
 संबन्धतया तन्नूवणमन्युपगम्यते तन्न
 श्रेयानाकाशगुणत्वाभ्युपगमः । न-
 न्वाकाशगुणत्वमतरेण शब्दस्याव-
 स्थानमेव नोपपद्यते । अवश्यं हि प-
 दार्थेन स्थितिमता ज्ञवितव्य । तत्र
 रूपस्पर्शरसगंधानां पृथिव्यादिमहा-

माणत्वात् । यद्येवं तर्हि शब्द-
 परमार्थतः स्थानं श्रोत्रादि
 काशेऽवस्थानं तद्वायुना सं-
 णत्वात् । तथाहि यतो यतो
 नंचरति ततस्ततः शब्दोऽपि
 । वातप्रतिकूल शब्दस्याऽ-
 त् ॥ उक्तं च प्रज्ञाकरगुप्तेन ॥
 व प्रेर्यते तूलमाकाशे मातरि-
 । तथा शब्दोऽपि किं वायोः
 कोऽपि शब्दवित् ॥ १ ॥ त-
 गुणः शब्द किंतु पुञ्ज-
 ति ॥

। १९९ गुरुलघु अने अगुरुलघु

र जैन शासनमां मुख्यत्वे वे
 एक व्यवहार अने बीजो नि-

अथ तेमां व्यवहारनय वस्तुने चार प्रकारे वदे ठे ते एवी रीते के गुरु, लघु, गुरुलघु अने अगुरुलघु ए चार प्रकार पैकी जे ड्रव्य उचु के आडुअवलुं फेंकयुं होय तोपण पातुं स्वाभाविक रीते नीचे पडे ते गुरु ड्रव्य कहेवाय ठे जेमके प-
थर आदि १

जे ड्रव्य कुदरती रीते ऊर्ध्वगमन स्वभाववाळु होय ते लघु गणाय ठे जेमके दीपशिखादि. २

जे ऊर्ध्व अधोगति स्वभाववाळुं न होइ तिर्यग्गमन धर्मने धारण करनार होय ते गुरुलघु ड्रव्य जाणवु जेम प-
वन ३

तेमज जे उची नीची के तिहीं ग-
तिमाहेला एक पण स्वभाववाळु न होय
अथवा सर्वत्र गमन करे ते अगुरुलघु
ड्रव्य ठे जेमके आकाश तथा परमाणु
प्रमुख. ४

किञ्चिद्विद्यु । किञ्चिद्गुरुलघु किञ्चिदगु-
 रुलघु तत्र यदूर्ध्वं तिर्यग्वा प्रक्षिप्त-
 मपि पुनर्निसर्गादधो निपतति ज्वयं
 तद्गुरु यथा लोष्टादि । यत्तु ज्वयं नि-
 सर्गत एवोर्ध्वगतिस्वजावं तद्विद्यु यथा
 दीपकलिकादि । यत्पुनर्नोर्ध्वगतिस्व-
 जावं नाप्यधोगतिस्वजावं किंतु स्व-
 जावेनैव तिर्यग्गतिधर्मकं तद्गुरुलघु
 यथा वायुः । यत्तूर्वाऽधस्तिर्यग्गति-
 स्वजावानामेकतरस्वजावमपि न ज-
 वति सर्वत्र वा गच्छति तदऽगुरुलघु
 यथा व्योमपरमाण्वादि । निश्चयनयः
 पुनरेवमाह । न सर्वगुर्वेकांतेन कि-
 मपि वस्त्वस्ति गुरोरपि लोष्टादेः प्र-
 योगादूर्ध्वादिगमनदर्शनात् । नाप्ये-
 कांतेन सर्वलघ्वप्यस्ति । अतिलघो-

रपि वाय्वादेः करताडनादिना अधो-
 गमनादिदर्शनात् तस्माद्द्विविधमेव
 वस्तु तद्यथा ॥ गुरुलघु अगुरुलघु
 च । तत्र यद्वादरं जूजूधरादिकं तत्सर्वं
 गुरुलघु शेष तु ज्ञाषाप्राणापानम-
 नोवर्गणादिकं परमाणुष्वणुकव्यो-
 मादिकं च सर्वमगुरुलघु ॥ उक्तं च
 निश्चयतो सधगुरुं सधलहुं वा न
 विक्षेप दध्वं ॥

वायरमिह गुरुलघुय, अगुरुलहुं
 सेसयं दध्वं ॥ १ ॥ तत्रेयं गाथा नि-
 श्रयनयमतेन ॥

प्रश्न २०० मन.पर्यवज्ञानी घटप-
 टादि पदार्थने देखे के नहीं ?

उत्तर. मन.पर्यवज्ञानवान् यद्यपि
 मनोऽव्य सूक्ष्म ठे तोपण देखी शके

वे, परंतु चितनीय घटादि स्थूल वस्तुने
तो ते जोड शकता नथी

॥ उक्तं च तदेवावश्यकवृत्तौ ॥

मन पर्यायज्ञानी मनोज्ञव्याणि
सूक्ष्माण्यऽपि पश्यन्ति चितनीयं तु घ-
टादिकं स्थूलमपि न पश्यन्ति ॥

प्रश्न २०१ श्रीहेमचंद्राचार्य महाराजे
त्रेसठ शलाका पुरुषचरित्र कया सूत्रना
आधारे वनाव्यु ?

उत्तर कलिकालसर्वज्ञ श्रीहेमचंद्र म-
हाराजे देवतानी प्रसन्नतार्थी प्रथमानुयोग
मेलवी एक रातमा तेनो सार छऽतदनुसारे
त्रेसठ शलाका पुरुषनां चरित्रोनी र-
चना करी एवु अंचलमतनी शतपदीना
सहुत्तररूप पोताना वनावेला आद्दवि-
धिविनिश्चय ग्रथमां श्रीहर्षनूपणगणिए
लख्यु ठे

॥ तद्यथा ॥

श्रीहेमाचार्याः प्रथमानुयोगं दे-
वताप्रसादाद्ध्रुवैकरात्रावऽवधार्य च
तदनुसारेण त्रिषष्टिचरित्राणि जम्भ-
धुरिति ॥

प्रश्न २०२ हंस समान शिष्य केवो
होय ?

उत्तर हंस जेम क्षीर अने नीर
एकत्र मलेलुं होय तोपण तेमांथी ज-
लनो त्याग करी दुध पीए ठे तेवी
रीते शिष्य पण जे गुरुना अनुपयोगथी
संजवित दोपोनो त्याग करी केवल गुणो-
नेज ग्रहण करे ते हंस समान होइ ए-
कांते योग्य गणाय ठे

॥ तथोक्तं नंदीसूत्रपर्यायवृत्तौ. ॥

यथा हंसः क्षीरमुदकमिश्रितमपि
उदकमऽपहाय क्षीरमापिबेति तथा

॥ ઉક્તંચ ॥

અવતણેણ જીહાણ

કૂચિયા હોઈ સ્ત્રીરમુદયંમિ ॥

હંસો મોતૂણજલં

આપિવયઈ પયં તહ સુસીસો ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૨૦૪. સાધુશ્રો અતિચાર દોષની વિશુદ્ધિ માટે હમેશ દિવસ અને રાત્રિના અવસાનમાં પ્રતિક્રમણ કરે છે. ઠતાં પશ્ચિમ ચોમાસી અને સંવઘરી પ્રતિક્રમણ શામાટે કરતા હશે ?

ઉત્તર જેમ કોઈ માણસ તેલ આમળા અને જલાદિકથી શરીરનો સંસ્કાર કરી નાહ્યો હોય તોપણ ધૂપ વિલેપન અને જૂપણ વસ્ત્રાદિવસ્ત્રો ઉત્તરકરણ કરે છે. ઈવી રીતે સાધુજી પણ દિવસના પ્રતિક્રમણથી વિશુદ્ધ ચારિત્રવંત હોય છે, તથાપિ પશ્ચિમ પ્રમુખ વિશેષ પ્રતિક્રમણથી ઉત્તરકરણ કરે છે. વલી જેમ ઘરને પ્રતિદિન

साफ करवामां आवे ठे, तोपण पद्द
सधीमां विशेष प्रकारे साफसुफ कराय
ठे तेवी रीते इहां पण पक्कि चोमासी
अने संवहरी प्रतिक्रमणनी वावतमां स-
मजबु आ प्रमाणे पादिसूत्रनी बृहद्बृ-
त्तिमां श्रीयशोदेवसूरि महाराज लखे ठे

॥ तद्यथा ॥

यथा कश्चित्पुरुषस्तैलामलकज-
लादिभिः कृतशरीरसंस्कारोपि धूप-
नविलेपनजृषणवस्त्रादिभिरुत्तरकरणं
विधत्ते एवं साधवोऽपि दिनप्रतिक्र-
मणेन विशुद्धचरणा अपि पादिका-
दिषु विशेषप्रतिक्रमणेनोत्तरकरणं कु-
र्वेति शुद्ध्येशेष कुर्वत इत्यर्थः । किंच ।
जह गेह पइदिवसं सोहियं तहवि
पक्कसधीसु सोहिच्चइ सविसेस एव
इह इपि नायवं ॥

॥ इति तपगठगगनांगणदिनमणि-
 श्रीविजयानंदसूरीश्वरशिष्यपद्मि-
 तश्रीलक्ष्मीविजयजिष्ठिष्यहस-
 विजयविरचिता प्रश्नोत्तरपु-
 ष्पमाला संपूर्णा लिखिता
 च प्रथमपट्यासश्रीसप-
 द्विजयगणिना संवत् ०
 १९६३ माघशुक्ल-
 दशम्याम् ॥

प्रमादाद्वा मतेर्मायात्,
 प्रोक्तमुत्सूत्रमत्र यत् ॥
 तन्मिव्याहुष्कृतं मेऽस्तु,
 शोधनीय च धीधने ॥ १ ॥

शुद्धिपत्र.

पृष्ठ पङ्क्ति अङ्क

शुद्ध

६९ १ विलोक्य

त्रिलोक्य

७४ १२ वरसचि

वररुचि

१६७ १७ धा-

धान्याना वि-

२०६ ४ प्रमाणे -

प्रमाणे-

२३७ १३ जिणशुद्धि

जिणशुद्धि

२३९ १५ चित्राद्यलकारा लकारा

चित्राद्यलकारा

२४३ १ व्यवस्थापिका

व्यवस्थापिका

२४३ १६ पाची

ऽपाची

२६४ १७ दाखत थी

दोखतथी

२७० ५ सूरेश्वर

सूरेश्वर

२७४ ५ परण

परेण

२७६ ५ यथा

यथा ॥ २ ॥

२७१ २ जा-

जो-

२७६ ३ सविज्ञा

सत्रिज्ञो

२७६ १० डडीरवत्

डिंडिरवत्

२७७ १७ उण्णत्वना

उण्णत्वनो

२९१ १५ उत्तरया

उत्तराय

२९७ १७ स्मृति

स्मृति

३०२ १७ वाऽलोक

वाश्चालोक

३१९ ४ जग्र-

जग्र-

३२२ १७ इपि

यपि

३२४ ६ प्रथम

प्रथम

पृष्ठ पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
६५ १ विलोक्य	विलोकय	
७४ १२ वरसचि	वररुचि	
१६८ १७ घा-	धान्याना वि-	
२०६ ४ प्रमाणे.-	प्रमाणे-	
२३७ १३ जिणशुद्धि	जिणरुद्धि	
२३९ १५ चित्राद्यलंकारा लकारा	चित्राद्यलंकारा	
२४३ १ व्यवस्थापिका	व्यवस्थापिका	
२४३ १६ पाची	ऽपाची	
२६४ १७ दाखत थी	दोखतथी	
२७० ५ सूरेश्वर	सूरेश्वर	
२७४ ५ परण	परेण	
२७६ ५ यथा	यथा ॥ २ ॥	
२८१ २ जा-	जो-	
२८६ ३ सविज्ञा	समिज्ञो	
२८६ १० डंडीग्वत्	डिंडिरवत्	
२८७ १७ छण्णत्तना	छण्णत्तनो	
२९१ १५ छतरया	छतराय	
२९३ १७ स्मृति	स्मृति	
३०२ १८ वाऽल्लोक	वाश्चाल्लोक	
३१९ ४ जग्र-	जग्रं-	
३२२ १७ इपि	यपि	
३२४ ६ प्रथम	प्रथम	